

Priloga

NAČRT UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA SEČOVELJSKE SOLINE 2022-2032

PREGLED VSEBINE IN PRILOG

1. UVOD
- 1.1. SPLOŠNO
- 1.2. NAČRT UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA
2. OPIS IN OCENA STANJA
- 2.1. SPLOŠNI OPIS IN OCENA STANJA
- 2.1.1. Osebna izkaznica
- 2.1.2. Nastanek in zgodovina območja
- 2.1.3. Osnovne značilnosti
- 2.1.4. Značilnosti žive narave: habitatni tipi, rastlinske in živalske vrste
- 2.1.5. Naravovarstveni pomen
- 2.1.6. Krajina
- 2.1.7. Kulturna dediščina
- 2.1.8. Socioekonomske značilnosti
- 2.1.9. Infrastruktura
- 2.1.10. Lastništvo
- 2.2. OPIS IN OCENA STANJA NARAVNIH VREDNOT, BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI IN KRAJINSKEGA PARKA
- 2.2.1. Stanje naravnih vrednot
- 2.2.2. Stanje biotske raznovrstnosti: habitatnih tipov, rastlinskih in živalskih vrst
- 2.2.3. Stanje upravljanja parka
- 2.2.4. Dejavniki, ki vplivajo na stanje – analiza ogrožanja in pritiskov
- 2.2.5. Dejavniki, ki vplivajo na učinkovitost upravljanja
3. UPRAVLJANJE
- 3.1. VIZIJA IN DOLGOROČNI CILJI KRAJINSKEGA PARKA
- 3.2. IZHODIŠČA UPRAVLJANJA PARKA
- 3.3. ANALIZA PREDNOSTI, PRILOŽNOSTI, SLABOSTI IN NEVARNOSTI ZA PARK
- 3.4. CILJI, NALOGE IN AKTIVNOSTI UPRAVLJANJA
- 3.5. UPRAVLJAVEC PARKA
- 3.5.1. Koncesijsko razmerje
- 3.5.2. Naloge upravljanja
- 3.5.3. Organiziranost upravljavca
- 3.5.4. Načrt delovanja in razvoja službe
- 3.5.5. Razmerja med upravljavcem parka in upravljavcem Muzeja solinarstva
- 3.6. NAČRT ZAGOTAVLJANJA FINANČNIH SREDSTEV
- 3.6.1. Predvideni stroški
- 3.6.2. Predvideni finančni viri
- 3.6.3. Razmerja med stroški
4. VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE, VARSTVENI REŽIMI ZA RAVNANJA, DEJAVNOSTI IN POSEGE TER NJIHOVA UMESTITEV V PROSTOR
- 4.1. SPLOŠNE VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE
- 4.2. VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE ZA POSAMEZNA RAVNANJA, DEJAVNOSTI IN POSEGE TER PROSTORSKA IN ČASOVNA OPREDELITEV VARSTVENIH REŽIMOV
- 4.2.1. Upravljanje zunanjih voda
- 4.2.2. Varstvo kulturne dediščine
- 4.2.3. Varstvo okolja (pred onesnaževanjem):

- 4.2.4. Solinarska dejavnost za pridobivanje mineralnih surovin:
- 4.2.5. Znanstveno-raziskovalno delo
- 4.2.6. Rekreatijske, športne, kulturne, turistične ali druge aktivnosti, dogodki, prireditve ali shodi:
- 4.2.7. Snemanje filmov in drugih video produktov
- 4.2.8. Izvajanje dejavnosti Veslaškega kluba Piran
- 4.2.9. Kmetijstvo
- 4.2.10. Lov in ribolov
- 4.2.11. Marikultura
- 4.2.12. Uporaba vozil in plovil
- 4.2.13. Čiščenje jarkov, košnja
- 4.2.14 Druge dejavnosti
- 4.3. VARSTVENE USMERITVE NA VPLIVNEM OBMOČJU PARKA
- 4.3.1. Letališče Portorož (del območja letališča leži v KPSS)
- 4.3.2. Rekreatijske in športne dejavnosti, prireditve
- 4.3.3. Osvetljevanje, postavljanje reklam
- 4.3.4. Ravnanja z vodami
- 5. OCENA URESNIČLJIVOSTI NAČRTA UPRAVLJANJA
- 6. OBLIKA POROČILA O IZVAJANJU NAČRTA UPRAVLJANJA

VIRI

PRILOGA: TRADICIONALNA PRIDELAVA SOLI

GRAFIČNE PRILOGE:

- Karta 1: Krajinski park Sečoveljske soline. Varstvena območja.
- Karta 2: Krajinski park Sečoveljske soline. Prikaz zaporničnih sistemov.
- Karta 3: Krajinski park Sečoveljske soline. Toponimi.
- Karta 4: Pretoki vod in uravnavanje notranjih voda.
- Karta 5a,b,c,d,e: Habitatni tipi.
- Karta 6: Krajinski park Sečoveljske soline. Naravne vrednote.
- Karta 7: Krajinski park Sečoveljske soline. Območje Natura 2000.
- Karta 8: Krajinski park Sečoveljske soline. Ekološko pomembno območje.
- Karta 9: Kulturna dediščina.
- Karta 10: Ureditev notranjih voda.
- Karta 11: Ureditev voda med prezimovanjem.
- Karta 12: Ureditev voda med gnezditvijo.
- Karta 13: Suha območja brez vode (okopnine).
- Karta 14: Obiskovanje parka 2022.
- Karta 15: Obiskovanje parka 2025.
- Karta 16: Obiskovanje parka 2030.
- Karta 17: Rekreatijske dejavnosti in turizem.
- Karta 18: Kmetijske površine, travišča in grmovje.
- Karta 19: Plovne poti in kanali.
- Karta 20: Privezi.

Seznam pogosto uporabljenih kratic

ARSO	Agencija RS za okolje
EPO	Ekološko pomembno območje
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
EŠD	Evidenčna številka dediščine
FB	Facebook
HT	Habitatni tip
IUCN	Mednarodna zveza za ohranjanje narave
KPSS	Krajinski park Sečoveljske soline
LAS	Lokalna akcijska skupina
MEDMARAVIS	Nevladna organizacija za varstvo sredozemskih morskih ptic
MOP	Mestna občina PIRAN
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
NRŠZ	Naravni rezervat Škocjanski zatok
NU	Načrt upravljanja
NV	Naravna vrednota
NVO	Nevladna organizacija
OPPN	Občinski podrobni prostorski načrt
OU	Organ upravljanja
PHO	Protihrupna ograja
PN	Primorske novice
POV	Projekt o obratovanju in vzdrževanju
PP	Proračunska postavka
PPP	Pomorski prostorski plan Slovenije
RS	Republika Slovenija
SPS	Sklad za podnebne spremembe
SVOM	Služba varstva obalnega morja
KZGRS	Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov
RS URSZR	Uprava RS za zaščito in reševanje
VURS	Veterinarska uprava RS
WWF	Svetovni sklad za naravo
ZAG	Zavod za gradbeništvo
ZK	Zemljiška knjiga
ZO	Zavarovano območje narave
ZON	Zakon o ohranjanju narave
ZRSVN	Zavod RS za varstvo narave
ZUP	Zakon o splošnem upravnem postopku

1. UVOD

1.1. SPLOŠNO

Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, in 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18 in 82/20; v nadaljnjem besedilu: Zakon) določa ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot. Z Zakonom je vzpostavljen pravni sistem obvezujočih pravil ravnanja, ki je v celoti namenjen ohranjanju narave, pri čemer so določene tudi pristojnosti v te procese vključenih organov in organizacij, oseb javnega prava in posameznikov, pa tudi obveznosti načrtovanja ohranjanja narave in financiranja ukrepov ter dejavnosti na tem področju.

Kot enega temeljnih in najstrožjih ukrepov varstva narave ureja Zakon tudi ukrep zavarovanja, s katerim se ustanovi zavarovano območje. Z zavarovanjem se uresničujejo primarni cilji varstva naravnih vrednot, ohranjanja biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti.

Krajinski park Sečoveljske soline je na ravni države zavarovan od leta 2001 z Uredbo o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 29/01; v nadaljnjem besedilu: Uredba), ki jo je sprejela Vlada Republike Slovenije.

Občina Piran je že leta 1990 na tem območju razglasila Krajinski park Sečoveljske soline (Odlok Občine Piran o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline, PN – Uradne objave, št. 5/90). Na občinski ravni razglašeni krajinski park ni imel upravljavca, zato izvajanja vseh določil sicer precej splošnega odloka v praksi ni bilo. Zakon je ohranil v veljavi vse akte o razglasitvah naravnih znamenitosti oziroma redkosti oziroma prirodnih znamenitosti, ki so bile razglašene na podlagi zakonov, ki so do tedaj urejali področje varstva naravne dediščine. Za krajinski park pa je posebej določil, da gre za zavarovanje naravne vrednote državnega pomena, s čimer je bila izrecno izkazana pristojnost države za njeno varstvo. Občinski odlok se je prenehal uporabljati s sprejetjem Uredbe, in sicer v delu, ki se nanaša na ohranjanje narave – pravila ravnanja, vezana na krajinski park, velja pa še v delu, ki se nanaša na varstvo kulturne dediščine – pravila ravnanja, vezana na kulturni spomenik.

Namen zavarovanja z Uredbo je ohranitev naravne vrednote in biotske raznovrstnosti, ki je posebna v državnem in mednarodnem merilu in ki temelji na različnih, v slano okolje vpetih življenjskih okoljih, odvisnih od tradicionalnega solinarstva, ter na specifičnih rastlinskih in živalskih vrstah.

Krajinski park Sečoveljske soline (v nadaljnjem besedilu: park) je na podlagi 11. člena Uredbe razdeljen na tri varstvena območja:

1. območje: območje s primarno varstveno namembnostjo, na katerem ni dovoljeno opravljati gospodarskih dejavnosti;
2. območje: območje, na katerem je zaradi varstva naravnih vrednot obvezno tradicionalno izvajanje solinarstva, druge dejavnosti pa se opravljajo le, če ne ovirajo varstva naravnih vrednot v parku oziroma dejavnosti tradicionalnega solinarstva;
3. območje: območje, na katerem se poleg varstva naravnih vrednot štejejo za prednostne tudi tradicionalni načini rabe in opravljanja dejavnosti, če se opravljajo v obsegu in na način, ki ne ogroža naravnega ravnovesja v parku.

Na podlagi 12. in 20. člena Uredbe se zunaj parka z načrtom njegovega upravljanja določi območje, na katerem se pričakujejo vplivi na park ter se stalno spremljajo stanje narave in naravnih pojavov in vplivi, ki lahko spreminjajo vodni režim ali kakovost voda, ki se izlivajo v park (v nadaljnjem besedilu: vplivno območje parka).

Upravljanje parka se izvaja na podlagi podeljene koncesije za upravljanje krajinskega parka, in sicer v okviru javne službe, neposredni nadzor in upravljanje s podatkovnimi zbirkami, ki se nanašajo na krajinski park, pa na podlagi javnega pooblastila.

Julija 2002 pa je Vlada RS skladno z Uredbo o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline, na podlagi javnega razpisa za podelitev koncesije za upravljanje krajinskega parka Sečoveljske soline, ki je bil v Uradnem listu objavljen 15. marca 2002, za koncesionarja izbrala podjetje SOLINE Pridelava soli d.o.o. (nadalje v besedilu Soline d.o.o.).

Vlada Republike Slovenije je leta 2011 sprejela Uredbo o Načrtu upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline za obdobje 2011–2021 (Uradni list RS, št. 53/11; v nadaljevanju: Načrt upravljanja).

Z aktom o ustanovitvi je bila določena meja krajinskega parka, ki je po arbitražni odločitvi spremenjena. Na podlagi prvega in četrtega odstavka 49. člena v zvezi z drugim odstavkom 163. člena Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg in 31/18) je dne 11.7.2018 Vlada Republike Slovenije izdala U R E D B O o spremembah Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline, s katero se je zaradi arbitražne odločitve spremenila meja Krajinskega parka Sečoveljske soline. Površina parka se je s tem zmanjšala za dobrih 48 ha. Meja območja Ramsar ostaja nespremenjena.

➡ Karta 1: Krajinski park Sečoveljske soline. Varstvena območja.

1.2. NAČRT UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA

Zakon določa, da zavarovana območja upravlja upravljavec. Upravljanje tega območja je opredeljeno kot javna služba ohranjanja narave. Zakon določa tudi naloge te službe, pri čemer se z aktom o zavarovanju lahko določi, da opravlja upravljavec samo nekatere od teh nalog. Predpisano je še, da se zavarovano območje upravlja na podlagi načrta upravljanja, če je v aktu o zavarovanju tako določeno. Zakon opredeljuje temeljno naravo tega načrta kot pravnega dokumenta, in sicer je to programski dokument, ki ga sprejema vlada z uredbo. Z Zakonom je vzpostavljen odnos načrta upravljanja do prostorskih načrtov in načrtov rabe naravnih dobrin tako, da je načrt upravljanja podlaga za te dokumente.

Uredba določa, da se park upravlja v skladu z načrtom upravljanja, in obdobje, za katero se ta načrt sprejema. Okvirno vsebino načrta upravljanja določa že Zakon, v Uredbi pa so zapisane dodatne obvezne vsebine tega načrta.

V Načrtu upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline se za deset let opredeljuje vizija varstva in razvoja parka. Na podlagi Uredbe, predpisov, mednarodnih konvencij in evropskih predpisov o ohranjanju narave, ocene in analize stanja parka se določijo cilji slednjega. Ti so dolgoročni in izvedbeni, ki se naprej delijo na kratkoročne in srednjeročne. Posledično se določijo naloge in dejavnosti upravljanja parka kot konkretizacija opravljanja nalog javne službe tega upravljanja s prednostnim redom in usmeritvami za njihovo izvajanje. Pri tem se upošteva, da je območje parka tudi območje, varovano po predpisih o varstvu kulturne dediščine. Del parka je razglašen za kulturni spomenik državnega pomena (Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena, Uradni list RS, št. 29/01), preostali del pa je kulturni spomenik

lokalnega pomena (Odlok o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline, PN – Uradne objave, št. 5/90). Pri določanju nalog in dejavnosti upravljanja se upošteva tudi pravno dejstvo, da na delu parka, na katerem so delujoče soline, poteka solinarska dejavnost kot gospodarska dejavnost rabe mineralne surovine na podlagi podeljene koncesije. Hkrati na istem delu parka poteka del dejavnosti varstva kulturne dediščine, in sicer se kot muzejska dejavnost izvaja prikaz srednjeveške pridelave soli. Z načrtom upravljanja se določajo podrobnejša varstvena ureditev ter usmeritve za dejavnosti, posege in ravnanja. Podrobnejša varstvena ureditev se umešča tudi v parkovni prostor. Sestavni del načrta upravljanja sta še kadrovski in finančni načrt, ki določata potrebni obseg osebja, višino finančnih sredstev in njihov vir. Kadrovski in finančni načrt sta podrobneje opredeljena za prvo petletno obdobje, za drugo pa le okvirno, v povprečju za posamezno leto. Ta ureditev je ustrezna glede na obveznost, določeno z Uredbo, da je treba vladi vsakih pet let predložiti poročilo o izvajanju načrta upravljanja, pri tem pa se ji lahko predlagajo tudi spremembe in dopolnitve tega načrta.

Načrt upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline temelji na določilih:

- Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 29/01, 46/14 – ZON-C in 48/18) – 19. in 20. člen;
- Uredbe o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in o koncesiji za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 11/02) – 15. člen;
- Koncesijske pogodbe za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline in rabo naravne vrednote Sečoveljske soline, sklenjene med Vlado Republike Slovenije in podjetjem Soline, Podjetje za pridelavo soli, d. o. o., z dne 12. 7. 2003 – točka 2.3.
- Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 32/08 odl. US, 8/10 - ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18 in 82/20, v nadaljevanju: ZON)

Načrt upravljanja vključuje vsebine, ki jih določata Zakon v 60. in 61. členu ter Uredba v 20. členu. Uredba v 8. in 9. členu še določa, da so del načrta upravljanja naloge gospodarske javne službe na področju vodnega gospodarstva ter naloge javne službe varstva kulturne dediščine na območju Muzeja solinarstva.

2. OPIS IN OCENA STANJA

2.1. SPLOŠNI OPIS IN OCENA STANJA

2.1.1. Osebna izkaznica

Lokacija: Krajinski park Sečoveljske soline (KPSS) leži na skrajnem jugozahodnem delu Slovenije, tik ob meji z Republiko Hrvaško, v južnem delu občine Piran. Severni del parka, kjer še poteka aktivna pridelava soli, se imenuje Lera. Od južnega dela parka, imenovanega Fontanigge, ga ločuje struga kanala Grande.

Na severu so omejene s strugo Kanala sv. Jerneja, na vzhodu v večjem delu z nasipom bivše ozkotirne železnice, na jugu pa s Kanalom sv. Odorika, po katerem danes teče pred leti vanj preusmerjena reka Dragonja. Na zahodu jih varujejo morski nasipi v Piranskem zalivu.

Površina krajinskega parka: 700 hektarjev, 602 ha (vodne površine), 98 ha (kopno)

Lastništvo: Republika Slovenija, manjši del Občina Piran in zasebni lastniki.

Naselja in prebivalci na območju krajinskega parka: 0

Upravljavec: podjetje SOLINE Pridelava soli, d. o. o., na podlagi podeljene koncesije za upravljanje parka.

Varstvena območja v parku: prvo varstveno območje, ki obsega območje Fontanigge, drugo varstveno območje, ki obsega območje Lere, in tretje varstveno območje, ki obsega neposredno okolico solin.

Vplivno območje parka: povodje Dragonje in Drnice ter akvatorij Piranskega zaliva, vključno s polotokom Seča, in južno pobočje Savudrijskega polotoka.

Muzej solinarstva: kulturni spomenik državnega pomena, ki je znotraj parka na Fontaniggeah; upravljavec: Pomorski muzej »Sergej Mašera« iz Pirana. Ostalo območje Sečoveljskih solin ima status kulturnega spomenika lokalnega pomena.

Statusi območja na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave:

- **ekološko pomembno območje – EPO** (id. št. 75200)
Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/2004 *et al*)
- **posebno varstveno območje** (območje Natura 2000; SI 5000018, SI 3000240)
Uredba o posebnih varstvenih območjih (Uradni list RS, št. 49/2004 *et al*)
- **naravne vrednote:**
 - o **Sečoveljske soline** (id. št. 270V): geomorfološka, geološka, botanična, zoološka in ekosistemska;
 - o **Sečovlje - Curto Pichetto** (id. št. 3195): botanična, zoološka in ekosistemska;
 - o **Sečovlje - Ob rudniku** (id. št. 3637): geološka, botanična, zoološka in ekosistemska;
 - o **Sečovlje - Stare soline** (id. št. 3628): botanična, zoološka in ekosistemska;
 - o **Sečovlje – Stojbe** (id. št. 3674): botanična, zoološka in ekosistemska;

Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15 in 7/19)

Pristojna strokovna organizacija za ohranjanje narave:

Zavod RS za varstvo narave, Območna enota Piran

2.1.2. Nastanek in zgodovina območja

Sečoveljske soline so ene od treh nekdanjih Piranskih solin, med katere so spadale še Strunjanske, ki še vedno delujejo, in soline v Luciji, ki so že nekaj desetletij zasute in pozidane. Prvi zapisi o Piranskih solinah segajo v leto 804. V dolgih stoletjih obstoja so doživljale obdobja razcveta in nazadovanja, povezana s spreminjanjem političnih in družbenih razmer ter menjavanjem gospodarjev. V prostorskem in tehnološkem razvoju solin je bilo več pomembnih prelomnic, na primer v drugi polovici 14. stoletja, ko se je temeljito spremenil tehnični postopek za pridobivanje soli in so vanj vnesli gojenje petole v kristalizacijskih bazenih. Sol se še danes pridobiva tako in Sečoveljske soline so edine, kjer se navedeni postopek še uporablja. V 19. stoletju so se soline v Sečoveljski dolini nekajkrat povečale. V tehnološkem pogledu pridelave soli se je zadnja večja sprememba zgodila na Leri v začetku 20. stoletja. Tedanji lastniki (Avstrijci) so povezali bazene za zgoščevanje vode v večje enote in poskusili racionalizirati postopek pridelave še z drugimi ukrepi. Na Leri tako posodobljena proizvodnja poteka zvezno, medtem ko so na Fontaniggeah proizvodnjo soli ob koncu 60. let prejšnjega stoletja opustili. Fontanigge so od takrat prepuščene naravni sukcesiji (izjema je območje Muzeja solinarstva), tako da je nastalo biotsko pomembno območje, ki ga odlikuje izjemna pestrost vrst, habitatov in habitatnih tipov. Na območju Fontanigge, ob kanalu Giassi, sta leta 1991 ZVNKD in Pomorski muzej "Sergej Mašera Piran" ob podpori podjetja SOLINE Pridelava soli d.o.o. – Droga Portorož, z obnovo dveh solinarskih hiš in solnega polja z dvema vetrnima črpalkama, vzpostavila prvi in pše danes delujoči Muzej solinarstva, kjer je možno spoznavati značilnosti tradicionalne (srednjeveške) pridelave soli. Muzej je bil leta 2003 nagrajen z evropsko nagrado Europa nostra. Muzej je do leta 2007 neposredno skrbel za solna polja.

2.1.3. Osnovne značilnosti

Sečoveljske soline so z bližnjimi Strunjanskimi solinami najbolj severno ležeče še delujoče soline v Sredozemlju. Zaradi dolgotrajnega delovanja človeka je na njih nastal tipičen solinski ekosistem redkih habitatov ogroženih ter značilnih rastlinskih in živalskih vrst. So ene redkih solin, kjer sol še pridelujejo po več stoletij starih postopkih. Severni del parka, v katerem se še prideluje sol, se imenuje Lera. Od južnega dela parka, imenovanega Fontanigge, v katerem so opuščene soline, ga loči struga potoka Drnica. Bazen Fontanigge ohranja materialne ostanke srednjeveškega tipa solin, ki so delovale do konca 60. let 20. stoletja. Značilno zanje je bilo pridobivanje soli na zaključenih solnih poljih in sezonsko prebivanje solinarjev v solinah. Bazen Fontanigge oblikujejo trije glavni kanali, ki povezujejo prostor z morjem: Giassi s Cavano 131, Curto in slikovito zaviti Pichetto s številnimi odcepi. Na kanale in kavane se navezujejo solna polja različnih oblik in velikosti.

Ob kanalih, med bregovi in solnimi polji so nanizane solinske hiše in skladišča. 117 lokacij stavb (Benčič M. E. & Z. Žagar, 2003), ohranjenih v različnih stopnjah ruševin, še priča o značilnem solinarskem naselju, edinem ohranjenem na območju severnega Jadrana. Naselje je obenem pomembno kot sooblikovalec posebne krajine, ki jo določajo soline na meji kopnega z morjem.

Bazen Lera je bil leta 1904 posodobljen. Prej zaključena solna polja so združili v eno samo, slanica pa se pretaka z uporabo električnih črpalk, ki so zamenjale nekdanje bencinske. Kristalizacijski bazeni so osredotočeni na enem mestu zaradi poenostavitve pobiranja in prenašanja soli. Izparilni in kristalizacijski bazeni pravokotnih oblik so razvrščeni v enakomerno tlorisno mrežo, ki jo sestavljajo kanali s kavanami, bregovi, zemeljski nasipi, stavbe na obzidanih ploščadih in solna polja z vsemi vodnimi pretoki.

Na Leri se je spremenil način pridelave, ki ne potrebuje več sezonskega prebivanja v solinah. Zato so solinske hiše zamenjale lesene barake ob kristalizacijskih bazenih, namenjene počivanju solinarjev in spravilo delovnega orodja. Druga poslopja so omejena na najnujnejše: upravno poslopje, črpališče in delavnice, ki so strnjene na enem mestu.

Oba kompleksa, Fontanigge in Lera, se uvrščata med tradicionalne soline, saj oba načina pridobivanja soli temeljita na izkoriščanju naravnih danosti: morske vode, sonca, vetra, plime in oseke, v proizvodnji pa prevladuje ročno delo.

Strunjanske in Sečoveljske soline se uvrščajo med edine soline ob vzhodni obali Jadranskega morja, kjer s tradicionalnimi postopki v celotnem procesu pridelujejo sol z dnevnim pobiranjem v slanici na biosedimentu – petoli. Ker so te soline tudi edine ohranjene od nekdaj številnih solin v Tržaškem zalivu, je njihova pričevalnost še bolj dragocena.

Na Fontaniggeah je bila pridelava soli v 60. letih prejšnjega stoletja opuščena, v okviru dejavnosti Muzeja solinarstva pa se še prideluje sol na način, ki izvira iz 14. stoletja.

➡ Karta 1: Krajinski park Sečoveljske soline. Varstvena območja.

* Z Uredbo o spremembi Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline se spreminja meja Krajinskega parka Sečoveljske soline tako, da zahodna meja poteka po državni meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško kot je določena v povezavi s končno razsodbo Arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 11/10). Površina krajinskega parka se posledično zmanjša za 48,32 ha oziroma 6,7 %. Meja Krajinskega parka ni več enaka meji Ramsarske lokalitete.

➡ Karta 3: Krajinski park Sečoveljske soline. Toponimi* posameznih območij ter nekatera ledinska imena delov solin in kanalov

* toponimi delov Sečoveljskih solin in kanalov so imena, ki jih upravljavec parka dnevno uporablja pri svojem delu in na katera se nanašajo naloge in aktivnosti načrta upravljanja

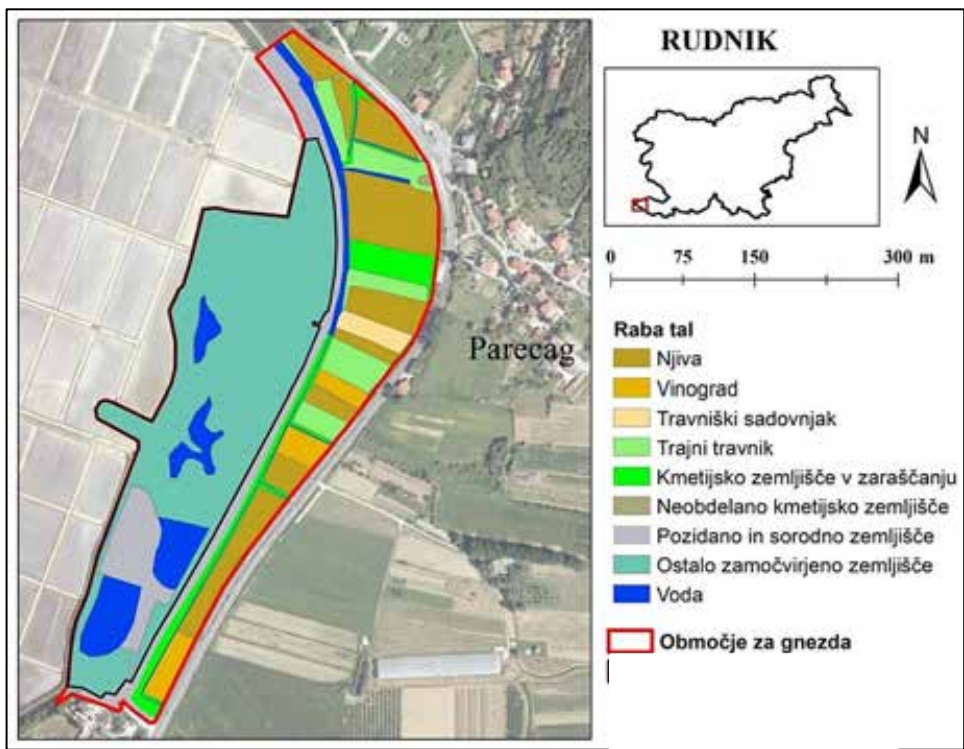
Okolica Krajinskega parka Sečoveljske soline

Območje polotoka Seča je pozidano s pretežno zasebnimi hišami in apartmaji, tu je tudi manjši počitniški dom, cerkev in vrt kaktusov (plantaža oziroma steklenjak). Ob izlivu kanala Sv. Jernej so trije kompleksi: popravljavnica plovil, ki je po predpisih s področja varstva kulturne dediščine varovan kot stavbna dediščina (Seča – Škver, EŠD 25999), gostilna Ribič z večjim parkirnim prostorom ter ribogojna baza oz. objekti, v uporabi marikulturnih podjetij s poslovnimi prostori, skladišči, privezi (po Občinskem odloku ima to pristanišče status ribiškega pristanišča) in manjšim objektom (oboje je zelo neurejeno in neugledno), ki bodo skladno z veljavnimi prostorskimi načrti urejeni v opremljeno ribiško oz. ribogojno pristanišče in urejen moderen center za pretovor in odpremo ribogojnih pridelkov. Območje zahodno od gostilne se nadaljuje v nasutje in skalomet, kjer so rekreativne površine (plaža in pot). Ob vhodu na Lero je čistilna naprava. Tudi prometna ureditev na dovozni poti ob vznožju Seče je še neurejena, čeprav je pot asfaltirana. Tik ob vhodu v park na Leri je tudi večji industrijski kompleks (»Pick and Place«; nekdanja Drogina Začimba), ki pa bo skladno z veljavnimi prostorskimi načrti preoblikovan v turistične zmožljivosti z apartmaji, bazenom, popravljavnico plovil, privezi in gostinskim objektom.

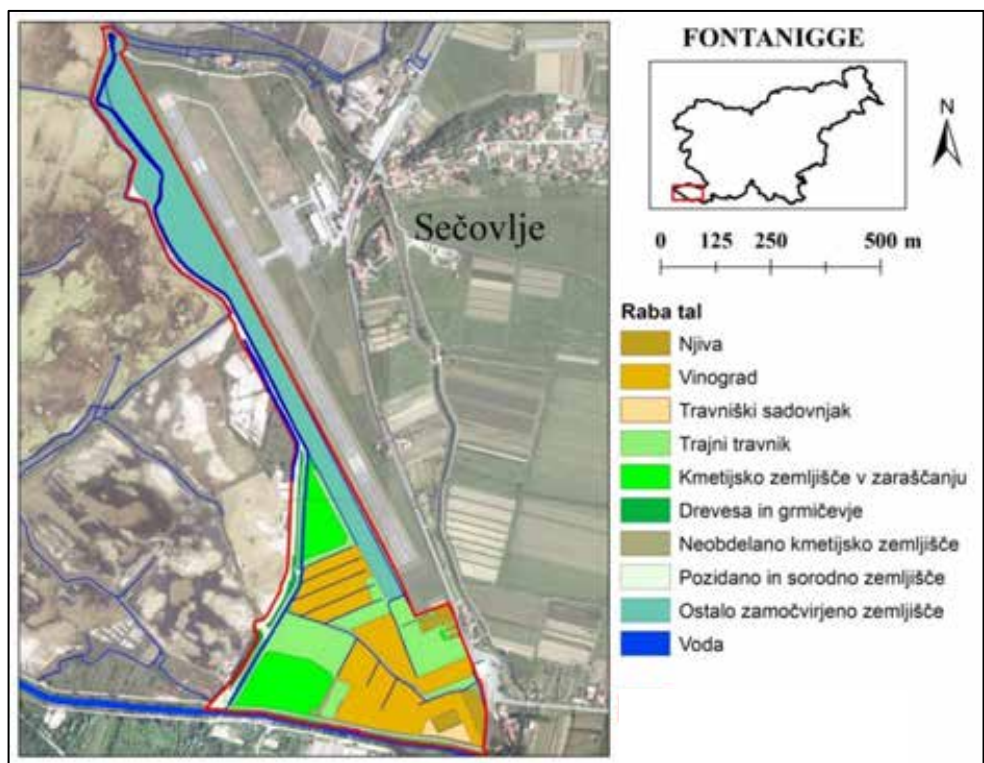
Polotok Seča je po predpisih s področja varstva kulturne dediščine varovan kot naselbinska dediščina (Seča – Naselje, EŠD 28337), kulturna krajina (Seča - Kulturna krajina Seča polotok, EŠD 28601) in kot kulturni spomenik lokalnega pomena Seča - Forma viva (EŠD 647). Na polotok Seča sega tudi registrirano arheološko najdišče Seča - Villa maritima Rt Seča (EŠD 26281).

Ob vzhodni meji parka, severno nad kanalom Sv. Jernej ter vzhodno od ceste med Lucijo in mejnim prehodom Sečovlje, se na pobočju izmenjavajo individualne hiše z vrtovi v naseljih (Parecag in Sečovlje). Večja kmetijska kompleksa sta severno in južno od Sečovlj. Prevladujejo nasadi, vinogradi, travniške in njivske površine. Zahodno od naselja Sečovlje se kot klin do meje parka zajeda kompleks letališča Portorož, kjer so poleg asfaltne letališke steze in pripadajočih letaliških objektov, restavracije in hangarjev tudi začasna deponija gradbenega materiala in travniške površine. Severno od letališke upravne stavbe je opuščeni rudniški kompleks (rudnik črnega premoga), v sklopu katerega so začasna skladišča, odlagališča odpadkov in trgovina tehničnega materiala. Območje je neurejeno. Nekaj stanovanjskih objektov je zgoščenih tudi na skrajni jugovzhodni točki parka, ob mejni kontrolni točki slovenske policije. Celotno južno pobočje Savudrijskega hriba nad mejo parka je poraslo s kraškim gozdom in je bilo do nedavna skoraj neurbanizirano.

Izjeme so makadamska pot, ki se prek hriba spusti do morja, velik igralniški kompleks »Mulino« s pripadajočimi parkirnimi površinami in obnovljena hiša na levem bregu Dragonje. Prek Dragonje je v park speljan cevovod (z jaškom) Rižanskega vodovoda.

SL. 1: RABA TAL NA OBMOČJU RUDNIKA-KOREA S KMETIJSKIMI POVRŠINAMI IN TRAVIŠČI (STANJE 2018).

SL. 2: RABA TAL NA OBMOČJU FONTANIGGE S KMETIJSKIMI POVRŠINAMI IN TRAVIŠČI (STANJE 2018).

Značilnosti nežive narave

Podnebni opis

Sečoveljske soline so del Slovenske Istre s sredozemskim podnebjem, za katero so značilne povprečne januarske temperature med 0 in 4 °C in povprečne julijske temperature med 20 in 22 °C. Največ padavin je med septembrom in novembrom (do 150 mm je povprečna vrednost mesečnih padavin za september), najmanj pa februarja (do 38 mm). Najpomembnejša vetrova sta dnevni termični veter – maestral, ki piha z morja v smeri doline, in nočni burin, ki piha v obratni smeri.

Geološki opis

Sorazmerno nova usedlina v podlagi Sečoveljskih solin leži do 90 m globoko in jo je večji del naplavila Dragonja. V spodnjem delu se menjavajo plasti peščene gline in zaglinjenega proda.

Hidrološki opis

Človek že stoletja uravnava vodo v solinah. V ta namen je zgradil sistem nasipov in kanalov, zaporničnih mehanizmov in prelivov. Visokomorski (čelni) nasipi na morski strani preprečujejo, da bi morje preplavilo soline (s širšo okolico) ob visokih plimah in neurjih. Visokovodni nasipi ob Dragonji, Drnici in kanalu Sv. Jernej pa preprečujejo, da bi se vode s prispevnih območij teh vodotokov v ekstremnih razmerah prelile prek solin. Te vode: morje in vodotoki Dragonja, Drnica in Sv. Jernej, se imenujejo **zunanje vode**. Potrebno vodno infrastrukturo, ki jih uravnava, vzdržuje javna služba urejanja voda.

Kanali v notranjosti solin dovajajo morsko vodo do solnih polj in odvajajo odvečno vodo nazaj v morje. Pretakanje vode med solnimi polji, kanali in morjem se uravnava po sistemu prelivov, prepustov in preprostih lesenih zapornic. To je t. i. **sistem notranjih voda**.

V pretežno slanem okolju solin imajo posebno vrednost sladkovodni viri. Poleg omenjenih vodotokov je večje sladkovodno močvirje ob območju Korea; napaja se s talno vodo (ob nekdanjem rudniku) in površinskimi hudourniški pritoki z obrežnega pobočja nad Sečovljami in zaselki. Sladkovodni izviri (fontanele) so tudi ob levi strani toka Dragonje. Podrobnejših hidroloških podatkov o sladkovodnih izviri in površinah ni.

Ob spodnjem toku Dragonje so tudi večje poplavne in plazljive površine, prav tako pa je ta del občutno morfološko preoblikovan.

➡ Karta 4: Pretoki vod in uravnavanje notranjih voda pri zgoščevanju za potrebe solinarstva

2.1.4. Značilnosti žive narave: habitatni tipi, rastlinske in živalske vrste

Submediteransko podnebje, visoka slanost vode v plitvih bazenih in pridelava soli na tradicionalen način ustvarjajo posebne ekološke razmere, ki podpirajo veliko pestrost vrst in njihovih življenjskih prostorov.

Zaradi razmer, ki omogočajo preživetje samo najbolj prilagojenim organizmom, spadajo soline med ekstremna okolja. Voda, ki prihaja v soline je po slanosti enaka morski vodi, z izhlapevanjem pa se zgoščuje in pridobiva na deležu soli. Ko so solinarji opustili proizvodnjo na Fontaniggeah, so prazne solinarske hiše, ki jih je pričel načenjati zob časa, zasedli novi prebivalci: ptice, plazilci, žuželke ...

Soline obrobajo grmišča, suhi in vlažni kraški travniki, visokomorske nasipe na zahodu pa obliva plitvo morje. Za akvatorij pred Sečoveljskimi solinami so značilne številne plitvine, ki jih je z nalaganjem usedlin ustvarila reka Dragonja.

Poleg morja so pomembni tudi poloji, kot pravimo peščenemu ali glinenemu obrežju, ki je izpostavljeno nenehnemu delovanju plime in oseke. Poloje najdemo ob rečnih ustjih ter na bregovih zatokov in slanih luž, ki so povezane z morjem. Za to življenjsko okolje so značilne velike spremembe v temperaturi, ki od tamkajšnjih organizmov zahtevajo posebno vzdržljivost. Poloje preraščajo slanooljubne rastline. Predstavljajo izjemno bogato življenjsko okolje in vir hrane številnim pticam.

Na Leri so značilna bivališča rastlinskih in živalskih vrst omejena na različno slana solna polja, solinske kanale in nasipe.

Še bolj pestra življenjska okolja so na Fontaniggeah: tu so trstičja, halofitni travniki, suhi, goli ali delno porasli bazeni in otočki v solinskih bazenih, poloji, različni habitatni tipi na brežinah.

V spodnjem toku reke Dragonje, ki meji na soline na jugozahodnem delu, najdemo zelo zanimive habitatne tipe ter rastline in živali, povezane z njenimi brežinami. Med vsemi habitatnimi tipi ob spodnjem toku reke Dragonje je gotovo najpomembnejše veliko trstišče na izlivnem delu Dragonje, v katerem vladajo ugodne razmere za življenje številnih rastlinskih in živalskih vrst. Z njim povezano je tudi somorno močvirje. Tako imenujemo slano mlako ali morski zatok, ki ima dotok sladke vode z obrežnih izvirov in z naplavinami deltasto razširjeno rečno ustje. Življenjske razmere so v polslani, brakični vodi zaradi neprestanih sprememb dokaj zahtevne; nanje so prilagojeni le nekateri organizmi, pa tudi trstičje (Škornik, 2009).

Plitvi solinski bazeni, opuščeni manjši in večji kanali so zanimiv življenjski prostor, ki mu pravimo slana mlaka. Naravne slane mlake se ohranjajo po zaslugi plime, večji del slanih mlak v solinskem sistemu pa vzdržuje človek s svojo dejavnostjo. Zaradi načina vzdrževanja bazenov in podlage v zimskem času slane mlake za nekaj časa presahnejo. Opuščeni plitvi solinski bazeni se s časom zarastejo s slanooljubnimi rastlinami. Nastane slana trata. Slana trata je mejna ekološka niša med morskim in kopenskim ekosistemom in velja za eno najbogatejših kopenskih prebivališč, vendar pa v sredozemskem prostoru zaradi poletnih suš nima takšne vrednosti. Pomembna ni le zaradi vegetacijskega odevala, temveč tudi kot izjemen življenjski prostor nekaterih naših zanimivih ptic in žuželk (Geister, 1999).

Sečoveljske soline so po dolgem in počez prepletene s številnimi večjimi in manjšimi nasipi. Za solinske prebivalce so pomembni tako majhni, peščeni ali muljasti nasipi brez vegetacije kot tudi zelo zaraščeni veliki nasipi. Če se zaradi zoba časa solinski nasip sesede ali prekine, nastanejo številni otočki. Prav te pa si za gnezdenje izberejo najpomembnejše solinske ptice.

Habitatni tipi

V letu 2007 so bili v okviru rednega monitoringa KPSS na območju Sečoveljskih solin prvič kartirani habitatni tipi s seznama evropske uredbe o habitatih.

Ti habitatni tipi so: Sredozemska slanooljubna grmičevja *Sarcocornetea fruticosi* (1420), sestoji metličja *Spartinion maritimae* (1320), muljasti in peščeni poloji, kopni ob oseki (1140), pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku (1310) ter Sredozemska slana travišča *Juncetalia maritimi* (1410).

Naknadno so bili popisani in ovrednoteni vsi na solinah pojavljajoči se habitatni tipi, opravljeno je bilo tudi kartiranje njihovega ničelnega stanja ter izdelan **Osnutek habitatnega akcijskega načrta v KPSS s predvidenimi izvedbenimi deli**. Skladno z akcijskim načrtom so se izvedla dela za zagotovitev okopnin na območju Fontanigge ter spremljanje dogajanja na terenu, upravljanje z vodnimi režimi in zagotavljanje optimalnih pogojev za naselitev slanooljubnega rasti na pripravljenih okopninah.

Zagotovljenih je bilo približno 50 ha okopnin ali občasno poplavljenih bazenov, z namenom zagotovitve ugodne sukcesije halofitov in halofitne vegetacije. Od vzpostavitve okopnin na Fontaniggeah, so rezultati zaraščanja slanooljubnih rastlin in vegetacije presegli pričakovanja, saj so se nekatere površine povsem zarasle. Kot je bilo pričakovati, se je na suhih površinah solinskih bazenov na Fontaniggeah množično razrasel sicer vedno pionirski osočnik (*Salicornia europaea*), takoj za njim pa še primorski slanorad (*Suaeda maritima*). Na omenjenih območjih se širijo tudi halofitne trajnice, kot sta grmičasta členjača (*Arthrocnemum fruticosum*), tolščakasta loboda (*Atriplex portulacoides*) in ozkolistna mrežica (*Limonium angustifolium*). Ugotovljeno je, da se obsežnejša sukcesija halofitnih trajnic prične že drugo leto po pionirskem zaraščanju slanooljubnih enoletnih rastlin.

Na območjih, ki so bila na suhem zaradi gradbenih posegov in ki niso bila namenjena okopninam, se je površina novo nastalih rastišč halofitne vegetacije bistveno povečala in znaša približno 52 ha.

Med habitatnimi tipi, katerih površina razraščeniosti se je povečala za 827 % in je stanje ohranjenosti ugodno, so pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku (1310), sredozemska slanooljubna grmičevja *Sarcocornetea fruticosi* (1420), katerih površina razraščeniosti se je povečala za 250

%, muljasti in peščeni položji, kopni ob oseki (1140), katerih površina razraščeniosti se je povečala za 440 % ter Sredozemska slana travnišča *Juncetalia maritimi* (1410), katerih površina razraščeniosti se je povečala za 394 %. Slednji habitatni tip je bil v letu 2016 ponovno kartiran s pomočjo GPS naprave in ugotovljeno je bilo, da se je površina tega HT iz 19 ha povečala na 75 ha.

Tudi stanje ohranjenosti ostalih habitatnih tipov se izboljšuje.

Zaradi arbitražne razsodbe se je območje KPSS zmanjšalo za okoli 48 ha površine, saj je levi breg Dragonje do vznožja Markovca in Rujevca sedaj pod ingerenco R Hrvaške. S tem je izgubljen tudi dobršen del površin sestojev metličja *Spartinion maritimae* (1320) in sredozemskih slanih travnišč *Juncetalia maritimi* (1410).

Omenjeno območje sodi v območje Nature 2000, zato bo potrebno v prihodnje s Hrvaško oziroma s hrvaškimi strokovnimi službami doreči ustrezno upravljanje in varovanje tega območja.

➡ Karta 5a-5e: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju

- Karta 5a: Habitatni tip 1410
- Karta 5b: Habitatni tip 1320
- Karta 5c: Habitatni tip 1310
- Karta 5č: Habitatni tip 1140
- Karta 5d: Habitatni tip 1420
- Karta 5e: Habitatni tip 1130

Rastlinske vrste

Za slana tla so v solinah značilne slanuše. Slanuše (*halofiti*), kot imenujemo slanoljubne rastline, so predstavniki semenk in prenesejo velike koncentracije soli (Kaligarič, 1986; Martinčič, 1986).

Običajno se nahajajo ob izlivih rek in potokov v morje in v solinah, prav tako pa tudi v ozkem obalnem pasu, ki je pod vplivom pršča. Tu vlada fiziološka suša, saj je koncentracija slanice tako velika, da iz običajnih rastlin voda preide skozi korenine navzven namesto navznoter, in rastlina se posuši. Slanuše so se prilagodile tako, da lahko uravnavajo količino soli v svojih tkivih. Gre za morfološke, anatomske, biokemijske in fiziološke prilagoditve.

V Sloveniji so skoraj vse vrste halofitov uvrščene na Rdeči seznam ogroženih vrst, saj je njihovo uspevanje možno le v ozkem pasu zaslanjenih rastišč v bližini morja (Wraber & Skoberne, 1989). Zaradi posegov, ki so v preteklosti (in tudi danes) pogosto oblikovali obalo, je halofitna vegetacija skozi čas močno spreminjala podobo in je bila na nekaterih območjih verjetno tudi povsem uničena. Vendar so določene vrste na krajih, kjer je halofitna vegetacija še ohranjena, dokaj pogoste. Nekateri se pojavljajo tudi na ruderalnih rastiščih: na kopališčih in nasipih.

Na Leri uspevajo halofiti predvsem na robu solnih polj in v jarkih. Le redko prekrije ves solni bazen pionirska združba navadnega osočnika (*Salicornia europaea*).

Botanično še bolj zanimiv del solin so Fontanigge, kjer najdemo prave halofitne travnike, na katerih večinoma prevladuje grmičasta členjača (*Sarcocornia fruticosa*), zelo pogosta pa sta tudi toliččakasta loboda (*Atriplex portulacoides*) in ozkolistna mrežica (*Limonium angustifolium*). Robove nekdanjih bazenov in jarke prerašča modrikasti pelin (*Artemisia caerulescens*). Ob jarkih najdemo še posamezne grmiče grmičaste členjače in primorski slanorad (*Suaeda maritima*). Brežino solinskih kanalov prerašča obmorski oman (*Inula crithmoides*). Na pustih, bolj sušnih tleh, pogosto najdemo kopjelistno lobodo (*Atriplex prostrata*), drobno poleglo klinčnico obmorsko nitnico (*Spergularia marina*) in travo zakrivljeno ozkorepko (*Parapholis incurva*). V izlivnem delu reke Dragonje in v morskem močvirju raste poleg trsta (*Phragmites australis*) obrežni šaš (*Carex extensa*), edini med halofitnimi šaši pri nas (Kaligarič, 1990; Škornik, 2009).

Na širših in manj slanah nasipih rasteta, v družbi z grmičasto členjačo, še močvirska slanovka (*Puccinellia palustris*) in sodina solinka (*Salsola soda*).

V globljih jarkih in večjih bazenih najdemo polžasto rupijo (*Ruppia cirrhosa*), ki lahko uspeva v zelo slanah vodah. Je podvodna vrsta, ki nad vodno gladino razvije le cvetove (Jogan, 2001).

Številni halofiti imajo mesnate liste, so sočni in v primerjavi z drugimi rastlinami vsebujejo zelo veliko natrijevega klorida. Jeseni se številne slanuše prebarvajo v rdeče-vijolične barve.

Najbolj privlačna slanuša je ozkolistna mrežica z drobnimi vijoličastimi cvetovi in s solnimi žlezami na listih. V morju pred Sečoveljskimi solinami, v izlivnem delu reke Dragonje in v večjih solinskih kanalih se nahajajo tudi rastišča morske trave. So višje rastline z vsemi značilnimi deli: koreniko in koreninami, listi, cvetovi in plodovi. Na prvi pogled še najbolj spominjajo na trave, zato jih tudi največkrat imenujemo kar morske trave. Zelo pogosta med njimi je kolenčasta cimodoceja (*Cymodocea nodosa*), ki zaide tudi v somornico, kjer pa lahko najdemo tudi veliko bolj redko pravo morsko travo (*Zostera marina*).

V okviru popisov je bilo zabeleženih 220 vrst praprotnic in semenk. V Sečoveljskih solinah uspeva kar 45 vrst z rdečega seznama ogroženih rastlin v Sloveniji (Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam, Uradni list RS, št. 82/02 in 42/2010). Med najpomembnejše spadajo: **redke vrste** (R): morsko metličje (*Spartina maritima*), obmorsko ločje (*Juncus maritimus*), **ranljive vrste** (V): močvirska slanovka (*Puccinellia palustris*), ozkolistna mrežica (*Limonium angustifolium*), navadni osočnik (*Salicornia europaea*), grmičasti in sinji členkar (*Sarcocornia fruticosum*, *A. glaucum*), navadni lobodovec (*Artiplex portulacoides*), obmorski oman (*Inula crithmoides*), navadna obrežna lobodka (*Suaeda maritima*), sodina solinka (*Salsola soda*), **prizadete vrste** (E): rimska belvalovka (*Bellevalia romana*), tatarska loboda (*Atriplex tatarica*).

Mikroorganizmi

Naravna slana jezera, solinski bazeni, v katerih se pridobiva sol iz morske vode in druga slana okolja, se v poletnem času pogosto prelivajo v živo rdeče-oranžnih barvnih odtenkih. To obarvanost povzročajo po naseljenosti številni mikroorganizmi, ki so se prilagodili življenju v zelo slanih okoljih. Predstavljajo pomemben del ekosistema slanih okolij, saj so temelj prehranjevalne verige. Raznoliki svet mikroorganizmov, ki se nam odkrije šele s pogledom skozi mikroskop, sestavljajo preproste enocelične bakterije arheje iz družine *Halobacteriaceae* in halofilne eubakterije *Salinibacter ruber*, enocelične alge, kot je *Dunaliella salina* ter večcelične nitaste cianobakterije, med katerimi prevladuje *Microcoleus chthonoplastes*. Kljub podatkom iz literature, da je okolje v Sečoveljskih solinah preveč slano, da bi tam uspevale glive, jih tam najdemo (Kračun, 2006).

V 14. stoletju so pričeli v kristalizacijskih gredah solnih polj gojiti t.i. petolo, umetno gojeno skorjo, ki jo sestavljajo cianobakterije (*Microcoleus chthonoplastes* in druge vrste), sadra, karbonatni minerali in v manjši meri tudi glina. Vloga petole je dvojna: v prvi vrsti preprečuje soli mešanje z morskim blatom na dnu kristalizacijske grede, deluje pa tudi kot biološki filter, saj zadržuje vgrajevanje posameznih ionov, npr. železovih in manganovih v halit. Po pripravi podlage kristalizacijskih gred površino blata v nekaj tednih naselijo alge in cianobakterije.

Petola je v prerezu nekaj mm debela, trdno sprijeta želatinasta preproga cianobakterij. Je črne barve in je prežeta s sadro, karbonatnimi minerali in glino. Rast alg na sedimentu stabilizira njegovo površje.

Na površini petole je okolje primerno za rast fotoavtotrofov (cianofitov, alg – klorofitov in dijatomej), ki ustvarjajo sloj bogat s kisikom. Količina proizvedenega kisika petole na enaki površini ustreza količini proizvedenega kisika tropskega pragozda višine 30 do 40 m. Gornji sloj je rjave barve, v njem prevladujejo cianofiti, kot sta *Enthopysalis* in *Lyngbya*. V spodnjem sloju pa prevladuje *Microcoleus chthonoplastes*, ena najbolj trdoživih vrst cianobakterij, ki je sposobna prenašati tudi desetkratno koncentracijo morske vode.

Živalske vrste

Sečoveljske soline so najbolj znane po pticah. Do konca leta 2021 je bilo zabeleženih 308 različnih vrst. Vendar ptice še zdaleč niso edine solinske prebivalke. V habitatih Sečoveljskih solin prebiva tudi veliko manjših živali in mnoge od njih imajo tu sploh edino prebivališče v Sloveniji. V plitvi slani vodi živijo mnogoščetinci, rakci, školjke, ličinke nekaterih vrst muh in še cela vrsta živali, ki so vabljiva hrana za ptice. Na območju solin živi nekaj čebeljih vrst, ki jih v Sloveniji najdemo le tu. Slanoljubne rastline v solinah gostijo tudi več vrst rastlinojedih stenic. Na trstju živijo nenavadni pajčji škržatki (*Caliscelis wallengreni*) in

kratkokrile vitke stenice (*Dimorphopterus blissoides*). Po vlažnem solinskem blatu tekajo obrežne stenice (*Halosalda lateralis*).

V Krajinskem parku Sečoveljske soline je bilo skupno evidentiranih 900 vrst metuljev (precej vrst je novih za favno Slovenije), 40 vrst kobilic, 2 vrsti bogomolk, 36 vrst kačjih pastirjev, 5 vrst dvoživk in 8 vrst plazilcev. Od tega je 48 zavarovanih vrst metuljev, 1 zavarovana vrsta bogomolke, 5 zavarovanih vrst dvoživk, 6 zavarovanih vrst plazilcev. 57 vrst metuljev, 4 vrste dvoživk in 6 vrst plazilcev je na Rdečem seznamu ogroženih vrst. 2 vrsti metuljev in 1 vrsta plazilcev pripadajo k vrstam Natura 2000. Že samo ti podatki povedo, kako pomembne so Sečoveljske soline za ohranjanje redkih in zavarovanih vrst, čeprav so po svojem obsegu razmeroma majhno zavarovano območje.

Med najzanimivejšimi najdbami velja omeniti številčno populacijo nočnega metulja hromega volnoritca – (*Eriogaster catax*)¹ (Linnaeus, 1758), ki spada med naše zavarovane in vrste posebnega pomena - NATURA 2000. Hromi volnoritec je ciljna Natura 2000 vrsta.

Sečoveljske soline za stalne prebivalce, ki preživijo na bolj ali manj golih in slanih tleh večino svojega življenja, niso najbolj gostoljubne. Tako se mali sesalci v solinah, v nasprotju s svojimi večjimi sorodniki, ne morejo izogniti številnim nevšečnostim. V solinah živijo vrtna rovka (*Crocidura suaveolens*), jež (*Erinaceus concolor*), belonoga miš (*Apodemus sylvaticus*), hišna miš (*Mus domesticus*), pritlikava miš (*Micromys minutus*), črna podgana (*Rattus rattus*) in etruščanska rovka (*Suncus etruscus*), registrirane so tudi nekatere redke vrste netopirjev, kot je ostrouhi netopis (*Myotis blythi*). Sledovi v mehkem solinskem blatu pričajo tudi o prisotnosti divjega prašiča, srnjaka, jazbeca, lisice in šakala. V Sečoveljskih solinah ni veliko vrst plazilcev. Med kuščarji je najbolj pogosta poljska primorska kuščarica (*Podarcis sicula campestris*), ki živi na solinskih nasipih in med razvalinami solinskih hiš. Med kačami so v solinah pogoste le črnica (*Hierophis viridiflavus carbonarius*), navadni gož (*Elaphe longissima*) in kobranka (*Natrix tessellata*), najden pa je bil tudi redek progasti gož (*Elaphe quatuorlineata*).

Na bregovih Dragonje in v sladkovodnem močvirju ob Rudniku v Sečovljah se nahaja populacija želve močvirska sklednica (*Emys orbicularis*)².

Dvoživk v solinah, zanje tako neugodnem življenjskem prostoru, pravzaprav ni. Posamezne debeloglavke (*Pelophylax ridibundus*), krastače (*Bufo bufo*), rosnice (*Rana dalmatina*) in zelene rege (*Hyla arborea*) najdemo le na solinskem obrobju – ob letališču in na Stojbah, kjer živi tudi navadni pupek (*Triturus vulgaris*). Značilna vrsta solinskih bazenov je solinski rakec (*Artemia parthenogenetica*), komaj centimeter velika živo rdeča planktonska vrsta. Na visoko slanost vode v bazenih sta prilagojena tudi riba solinarka (*Cyprinoidon fasciatus*)³ in kavkaški glavaček (*Knipowitchia caucasica*). V vodi sta pogosti tudi obrežna rakovica (*Carcinus aestuarii*) in škardobola (*Upogebia pusilla*). Številni kanali, ki so povezani z morjem in vanje doteka hrana, gostijo stotine brancinov in orad, ki pa še zdaleč nista edini ribji vrsti. Vode v bazenih in kanalih Sečoveljskih solin so bogate tudi z mehkužci ter drugimi nevretenčarji (Avčin *et al.*, 1973).

^{1,2,3} ...Vrste označene z nadpisanim številom predstavljajo najpomembnejše vrste Natura 2000 in imajo tudi podroben opis

¹ **Nočni metulj Hromi volnoritec** (*Eriogaster catax*): Rezultati popisov kažejo, da je metulj hromi volnoritec v KPSS ohranjen. Po jesenskih poplavah v letu 2010 in sanacijskih delih na nasipih z odstranjevanjem grmovja, se je številčnost osebkov v letu 2018 ponovno povečala na najštevilčnejšo populacijo vrste v Sloveniji. Vrsta ima na območju KPSS dobre pogoje za obstoj, čeprav se območje zunanjih solinskih nasipov čedalje bolj zarašča z invazivnim navadnim trstikovcem (*Arundo donax*), ki vse bolj prodira v soline in ponekod že prerašča del grmovne zarasti črnega trna, ki je tukaj glavna hranilna rastlina vrste. Hromi volnoritec za odlaganje jajčec izbira mlajše, vitalne in dobro osončene grme črnega trna in gloga. Pomembno je, da se grmovje redči vsaj na dve leti, da je v ožjih pasovih izsekano starejše grmovje in, puščeni mlajši, osončeni, ne pregosto raščeni sestoji. V gostem in starem grmovju samice ne odlagajo jajčec ali le izjemoma. Prav tako je potrebno odstranjevanje višjih rastlin, ki lahko prerastejo ali zasenčijo grmovje, posebno navadni trstikovec in ponekod trstika. Za vitalno populacijo vrste je potrebno vzdrževati razredčeno, dobro osončeno in različno staro grmovje, na delu nasipov, kjer je vrsta trajno prisotna, v solinah so to v glavnem višji zunanji nasipi. Vrsta ima v solinah dobre pogoje za obstoj, tako po osončenosti kot primerno mikroklimo z dovolj vlage. Spomladi je zgodaj toplo za hiter razvoj gosenic, jeseni pa je dovolj vlage za uspešno izleganje metuljev. Prav tako je veliko sestojev grmovja črnega trna in gloga, kjer se lahko vrsta razmnožuje. Trend ohranjenosti vrste v Sečoveljskih solinah je pozitiven.

² **Riba Solinarka** (*Cyprinodon fasciatus*): Rezultati spremljanja stanja populacije v KPSS so vzpodbudni. Riba solinarka je v Jadranskem povodju kvalifikacijska vrsta za tri območja Natura 2000, in sicer za Sečoveljske soline in estuarij Dragonje, Strunjanske soline s Stjužo in Sečoveljske soline. Stanje ohranjenosti solinarke v KPSS je ugodno in če se bo z območji upravljalo na podoben način, kot v preteklosti, bodo za solinarko še naprej ohranjena dovolj velika območja z ustreznim habitatom.

Pogoste so v solinskih bazenih in v kanalih, zgoščeno se pojavlja v robnih jarkih. Očitno je, da upravljavski ukrepi, ki se izvajajo v KPSS, pripomorejo k ugodnemu ohranitvenemu stanju za ribo solinarko. Med temi ukrepi je med drugim izkop jarkov, ki povezujejo posamezne plitvine in slane mlake s kanali z globoko vodo in stalnim pretokom. Solinarki zelo ustrezajo kanali, v katerih so tako plitvine kot odseki z večjo globino vode.

³ **Želva Močvirska sklednica** (*Emys orbicularis*): V skladu z Direktivo Sveta o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (Direktiva o habitatih) je območje Sečoveljskih solin s kanalom sv. Jerneja (SI3000240) od leta 2004 opredeljeno kot posebno območje varovanja (pSCI) za močvirsko sklednico (Direktivo Sveta 92/43/EGS). Izvajanje Direktive o habitatih vključuje redno spremljanje stanja, zagotavljanje podatkov o prisotnosti in dinamiki populacije ciljne vrste. Prisotnost močvirske sklednice v Sečoveljskih solinah je bila potrjena že pred letom 1996 (Krofel in sod., 2009). Podatki o številu opaženih osebkov so temeljili zgolj na podlagi naključnih opazovanj. Prva manjša raziskava močvirske sklednice je potekala leta 2009 (Vamberger, 2009) in leta 2012 (Torkar, 2012).

Za močvirsko sklednico sta bili določeni dve prioritetni območji. Območje Krajinskega parka Sečoveljske soline je razdeljeno na manjša območja oziroma toponime (poligone) z jasno določenimi mejami, ki so bila poimenovana že v preteklosti (Škornik, 2012). Določitev prioritetnih območij je sledila obstoječi razdelitvi območij. Prvo prioritetno območje obsega sistem kanalov na Fontaniggeah, drugo območje pa je Rudnik, ki obsega sladkovodno močvirje ob starem rudniku (Korea). V območje Rudnika je bil vključen tudi zgornji del Jernejevega kanala, ki je bil kot območje Natura 2000 opredeljen izključno zaradi močvirske sklednice (SI 1. in 2).

Monitoring močvirske sklednice v Krajinskem Parku Sečoveljske soline poteka redno od leta 2018. Glavni cilj je spremljanje stanja vrste na tem območju. Za zavarovano močvirsko sklednico je območje Sečoveljskih solin in estuarija Dragonje (SI3000240) razglašeno kot Natura 2000 območje, kar pomeni je pomembno za ohranjanje ugodnega stanja vrste. Od dveh opisanih podvrst v Sloveniji, je v parku prisotna podvrsta *E. o. hellenica*. Gre za podvrsto močvirske sklednice, ki je v Sloveniji genetsko potrjena že od leta 2015 (Vamberger in sod., 2015) in je za razliko od *E. o. orbicularis*, vezana na sredozemsko podnebje.

Glede na podatke o številu ujetih, označenih in ponovno ujetih osebkov v letih 2018 in 2019 je bilo z modulom CAPTURE v programu MARK ocenjeno število močvirskih sklednic na prioritetnem območju parka na 257 samic (95 % interval zaupanja; 225-310) in 350 samcev (95 % interval zaupanja 257-520). Pri tem so

bili upoštevani le tisti osebki, ki jim je bil določen spol. Delež želv v 1. starostnem razredu (mladiči) je najvišji na Fontaniggeah (84,8%), kar kaže na zelo uspešno razmnoževanje močvirske sklednice v tem delu parka, jarek ob letališču pa je eden izmed pomembnejših habitatov močvirske sklednice. Gnezda so bila najdena na vrhovih brežin in na manj poraslih delih z lepljivo ditrihovko (*Dittrichia viscosa*), kjer je bilo med kamni več zemlje. Na tem delu parka je bilo najdeno več kot 5 izplenjenih gnezd. Ker je na tem delu parka plenjenje močno prisotno, bo potrebno tudi v prihodnje redno spremljanje teh mest ter zaščita gnezd po odlaganju jajc. Zaščita s kovinsko mrežo, ki jo uspešno uporabljajo drugod, bo tu zaradi poraščenosti nasipa težje izvedljiva, oziroma bo potrebno razmisliti o drugačni zaščiti.

V prihodnje je smiselno spremljati tudi aktivnost vrste ter s pomočjo telemetrijskega spremljanja pridobiti vpogled v ekologijo vrste na tem območju in hkrati ugotoviti čim več območij gnezdenja. Prvi rezultati so vzpodbudni, saj je bilo s pomočjo jedrnih gostot pridobljen podatek o lokacijah, kjer se posamezni osebki najraje zadržujejo. Vrsta se glede na številne mlade osebke uspešno razmnožuje, vendar pa je vpliv plenilcev precej visok. Zaskrbljujoče je predvsem stanje na Rudniku, saj številna izplenjena gnezda v obdobju 2018-2020 kažejo na močan pritisk plenilcev. Na to kažejo tudi rezultati ulova, saj je bilo na tem delu parka do sedaj ujetih največ osebkov, delež mlajših osebkov pa je bil nižji v primerjavi s Fontaniggeami.

Glede na dosedanje rezultate monitoringa so Sečoveljske soline in dolina reke Dragonje eno izmed pomembnejših življenjskih prostorov za močvirsko sklednico v slovenski Istri in tudi v Sloveniji.

Razmnoževanje močvirske sklednice na tem delu parka je ocenjeno kot uspešno, jarek pa kot eden izmed ključnih habitatov za uspešno preživetje mladičev. Ohranjanje s trstičjem zaraščenih bregov in druge naravne sestoje obrežnega steblikovja je tako nujno za preprečevanje motenj in dostop plenilcem. Veliko manj mladih osebkov je bilo ujetih na Rudniku. Podobno kot v preteklih letih je bil na tem delu parka z odkritjem izropanih gnezd ponovno potrjen velik pritisk plenilcev. Za uspešno dolgoročno razmnoževanje močvirske sklednice se bo na območju Rudnika uredilo mehansko zaščito gnezd.

Poleg pritiska plenjena je bila tudi v letošnjem letu potrjena prisotnost tujerodnih vrst želv. V okviru terenskega dela je bila opažena sladkovodna vrsta želve *Trachemys scripta*, poznana s starim imenom kot popisana sklednica in novim kot okrasna gizdavka. Na območju parka smo zabeležili en osebek, tako na Rudniku kot v kanalu Dragonje. Nobenega nismo uspeli ujeti in odstraniti. Z izvajanjem ustreznih ukrepov za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja te invazivne tujerodne vrste bomo nadaljevali tudi v naslednjem letu.

Glede na rezultate monitoringa v obdobju 2018-2021 Sečoveljske soline in dolina reke Dragonje predstavljajo eno izmed pomembnejših življenjskih prostorov za močvirsko sklednico v slovenski Istri in tudi v Sloveniji. V prihodnjem letu bi bilo smiselno območje tudi pregledati in ugotoviti razširjenost vrste na celotnem območju parka ter ugotoviti prisotnost vrste po celotni dolini Dragonje. Poleg tega bi bilo smiselno pridobiti vpogled stanja populacije tudi na levem bregu, torej na Hrvaški strani.

Ptice

Krajinski park Sečoveljske soline je izjemno pomembno gnezdišče. Tu gnezdi: beločeli deževnik (*Charadrius alexandrinus*)* – 20 do 60 parov, mala čigra (*Sterna albifrons*)* – 10 do 70 parov, navadna čigra (*Sterna hirundo*)* – 40 do 70 parov, polojnik (*Himantopus himantopus*)* – 30 do 80 parov, sabljarka (*Recurvirostra avosetta*)* – 10 do 70 parov, rumenonogi galeb (*Larus cachinnans/michahelis*) – 20 do 30 parov, čapljica (*Ixobrychus minutus*) – 1 do 2 para, srpična trstnica (*Acrocephalus scirpaceus*) – 5 do 10 parov, rakar (*Acrocephalus arundinaceus*) – 1 do 5 parov, svilnica (*Cettia cetti*) – 3 do 7 parov, brškinka (*Cisticola juncidis*) – 5 do 10 parov, rjava cipa (*Anthus campestris*) občasno 1-2 para.

Poleg omenjenih, v merilu Evropske unije ogroženih vrst in torej uvrščenih v dodatek Direktive Sveta z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prostoživečih ptic (UL L št. 103 z dne 2. 4. 1979, v nadaljnjem besedilu: Ptičja direktiva), so v državnem merilu še nekatere vrste, ki imajo tu edino ali eno redkih gnezdišč v Sloveniji; med njimi so duplinska kozarka (*Tadorna tadorna*) – 1 do 5 parov ter rdečenogi martinec (*Tringa totanus*) – 2 do 8 parov.

Med pomembnejšimi ciljnimi vrstami so:

Navadna čigra (*Sterna hirundo*): Na morskem obrežju je bila njena gnezditve prvič potrjena leta 1983, ko je v Sečoveljskih solinah gnezdilo 9 parov. V istem letu smo pričeli s kartirnimi popisi gnezdilcev v Sečoveljskih solinah. V prispevku je prikazana gnezditvena razširjenost, status in ogroženost navadne čigre v Sečoveljskih solinah za obdobje 1983-2019. Leta 1991 se število gnezdečih parov v Sečoveljskih solinah poveča, kar sovпада s podatki iz drugih krajev Sredozemlja, predvsem solin, kjer ta vrsta gnezdi. Za tak trend gre vzroke iskati tudi v majhnih umetno nastalih otokih industrijskih in drugih solin. Po letu 1991 je njena gnezditvena populacija dokaj stabilna oz. se zmerno povečuje, saj tu redno gnezdi nekaj deset parov. Gnezditveni uspeh navadne čigre v Sečoveljskih solinah je v vseh sezonah slab, večinoma zaradi obilnih padavin in plenjenja. Dolga sušna obdobja brez padavin ugodno vplivajo na uspeh izvalitve in speljave mladičev navadne čigre. S primernim vodnim režimom, umetnimi otoki in nadzorom dostopa do gnezdišč lahko preprečimo motnje s strani obiskovalcev in delno tudi plenjenje s strani kopenskih plenilcev kot sta lisica in kuna. V Sloveniji je nekoč gnezdila ob večjih vodotokih, danes pa gnezdi samo še lokalno na gnezdiščih umetnega nastanka. Sem sodijo tudi Sečoveljske soline, zato je njeno preživetje odvisno od aktivnega upravljanja tega območja, sicer bo kot gnezdilka od tu izginila. Pričakovane podnebne spremembe s pospešenim dviganjem morske gladine in posledično pogostejšim poplavljanjem nizko ležečih obrežnih območij pa njen obstoj in preživetje v Sečoveljskih solinah še otežujejo. Navadna čigra (*Sterna hirundo*) v Sloveniji gnezdi v obpanonskih pokrajinah in na obali (Denac et al., 2019). V Sečoveljskih solinah gnezdi od leta 1983 dalje, medtem ko je v Škocjanskem zatoku pričela gnezditi leta 2007 po renaturaciji zatoka. V Sečoveljskih solinah je leta 1983 gnezdilo 9 parov (Škornik, 1983). Število gnezdečih parov je z leti naraščalo. Leta 1991 se število gnezdečih parov v Sečoveljskih solinah skokovito poveča (Škornik et al., 1995), kar sovпада s podatki iz drugih krajev Sredozemlja, predvsem solin, kjer ta vrsta gnezdi. Za tak trend gre vzroke iskati tudi v majhnih umetno nastalih otokih industrijskih in drugih solin (Walmsley, 1997). Po letu 1991 je njena gnezditvena populacija dokaj stabilna oz. se zmerno povečuje (TRIM: $p < 0.01$), saj tu redno gnezdi od 30 do 70 parov. Gnezditveni uspeh je pri navadni čigri na območju Sečoveljskih solin nizek (od 0 do 1.1 speljanega mladiča/par), večinoma zaradi obilnih padavin in posledično visokih voda ter plenilcev.

Navadna čigra v Evropi ne velja za ogroženo vrsto, čeprav so se v nekaterih državah zaradi degradacije habitata, motenj, ki jih povzroča človek, in drugih dejavnikov populacije močno zmanjšale (BirdLife International 2015 a). Sodi med vrste, ki potrebujejo aktivno varstvo in upravljanje, tudi pri nas (Denac et al., 2019).

Navadno čigro v Sečoveljskih solinah v največji meri ogrožajo vremenske ujme s poplavami (40%), plenilci (35 %), proizvodnja soli (10 %), vzdrževalna dela (10%) ter obiskovanje in rekreacijske dejavnosti (5%) (Škornik, 2017).

Sečoveljske soline predstavljajo nacionalno območje velike naravne, kulturne, ekonomske in estetske vrednosti, v katerih je s sonaravnim gospodarjenjem mogoče vzdrževati in uravnati biološko raznolikost (Škornik, 2013). Gnezdeča populacija je v Sečoveljskih solinah, kljub težavam in izzivom, s katerimi se sooča ta vrsta, precej stabilna. V drugi polovici 21. Stoletja je pričakovani rezultat podnebnih sprememb pospešeno dviganje morske gladine in posledično pogostejše poplavljanje nizko ležečih obrežnih območij. Slednje bi lahko imelo pomembne posledice za organizme, ki so vezani na ta območja, vključno z obrežnimi pticami, ki se v teh habitatih prehranjujejo v času selitev, v njih gnezdiijo ali pa prezimujejo (Ivanjšič et al., 2017).

Analize gnezditvenih vzorcev nekaterih ptic gnezdil (beločeli deževnik, mala in navadna čigra ter polojnik) v Krajinskem parku Sečoveljske soline so pokazale, da dinamika gnezdenja teh ptic v zadnjih letih jasno opozarja na prihajajoče klimatske spremembe (Ivanjšič et al., 2017). Brez ustreznega napora, kamor sodi ustrezno vzdrževanje vodnega režima, preprečevanje vstopa kopenskim plenilcem na gnezdišče in ustvarjanje primernih otokov in drugih površin za gnezdenje, bo tudi navadna čigra povsem izginila kot gnezdilka Sečoveljskih solin.

Mala čigra (*Sternula albifrons*): Mala čigra je dokaj sklenjeno razširjena le v vzhodni Evropi, medtem ko je povsod drugod njen areal zelo razdrobljen, v severni Evropi pa je skorajda ni (BirdLife International 2017b). V Sloveniji gnezdi izključno na obali. Mala čigra gnezdi v Sloveniji le v Sečoveljskih solinah (Škornik 2012 &

2016) in v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (NRŠZ) (Denac et al. 2014c). V Sečoveljskih solinah je pričela gnezditi leta 1985 (Škornik 1985) in več kot deset let tam niso gnezdili več kot 3 pari (Škornik et al. 1995, Makovec et al. 1998). Šele v letu 2002 je gnezdilo več kot 10 parov, leta 2005 nad 20 parov in leta 2012 kar 72 parov (Škornik 2012). Kasneje je populacija upadla, tako da je leta 2016 gnezdilo manj kot 30 parov (Škornik 2017). Mala čigra gnezdi kolonijsko na peščenih in prodnatih morskih obrežjih, v solinah, na otokih pa tudi na obrežjih jezer in velikih rek v notranjosti. V Sečoveljskih solinah gnezdi v majhnih, raztresenih kolonijah na obrežju večjih bazenov, nizkih neporaščenih nasipih, manjših blatnih otokih ali okopninah sredi večjih solinskih bazenov (Škornik 2012 & 2016), pri čemer izbira tla z malo ali nič vegetacije, gnezdo pa skromno obloži z lupinami polžev in školjk (Jež 2013). V Sečoveljskih solinah je v obdobju 2002–2015 na površini 47 ha gnezdilo 12–72 parov (Škornik 2016), kar preračunano pomeni gostoto 0,3–1,5 p./ha. V Evropi je trend male čigre neznan, globalno pa upada. Ker najraje gnezdi na najnižjih, z vodno gladino skorajda izenačenih mestih, je njen gnezditveni uspeh pogosto majhen zaradi zalitja gnezda (Škornik 2012, Jež 2013). V Sečoveljskih solinah jo ogroža tudi neustrezna višina vode zaradi vremenskih razmer (obilna deževja, zaradi katerih se jajca zlepijo s podlago in propadejo) in neustreznega upravljanja z vodnim režimom za potrebe proizvodnje soli (slab nadzor nad vodnim stanjem, dotrajana infrastruktura), pljenje (siva vrana, sraka, lisica), sprehajalci ter neprimerne oblike rekreacije (kopanje, mazanje s solinskim blatom). Predlagani varstveni ukrepi za vrsto so primeren vodostaj na zanjo zanimivih območjih za gnezdenje ter vzdrževanje ustreznega vodnega režima.

Polojnik (*Himantopus himantopus*): Polojnik je splošno razširjen v zahodni, južni, jugovzhodni in delu srednje Evrope, najštevilnejši pa je v Sredozemlju in ob Črnem morju (Hagemeijer & Blair 1997, BirdLife International 2017b). V Sloveniji je redek, lokalno razširjen gnezditel. Pri nas je bilo gnezdenje potrjeno šele po letu 1990, in sicer v Sečoveljskih solinah (Makovec & Škornik 1990). Še do nedavnega je v Sloveniji veljal za izjemno redkega gnezditelca, saj je bil v času prejšnjega atlasa evidentiran le v Sečoveljskih solinah in Ormoških lagunah (Geister 1995). Leta 2004 je par teh ptic prvič gnezdil tudi v Strunjanskih solinah (Škornik 2012), kjer od takrat bolj ali manj redno gnezdita do dva para. Po renaturaciji leta 2007 je prvič gnezdil tudi v NRŠZ, kjer se je populacija kasneje povečala, tako da je leta 2014 gnezdilo že 35 parov (Denac et al. 2014c). Vsa gnezdišča na obali so le nekaj metrov nad morjem. Sečoveljske soline so polojnikovo najpomembnejše gnezdišče v Sloveniji. Tu gnezdi v solnih poljih ali na manjših nasipih, ki jih preraščajo slanuše. Gnezdi posamič, večinoma pa kolonijsko, včasih v družbi z malimi in navadnimi čigrami, beločelim deževnikom, sabljarko ali rdečenogim martincem. Gnezdo si naredi na travnati, halofitni ruši ali na blatu, najraje blizu vode ali na njej. Skupno na Sečoveljskih solinah gnezdi 20 do 70 parov, v letu 2010 izjemoma 77 parov (Škornik 2012 & 2016). Za polojnika so soline najpomembnejši življenjski prostor, saj na primer več kot 93 % portugalske populacije gnezdi v solinah. Tam, kjer so soline preoblikovali v ribje farme, je njegova gnezditvena populacija drastično upadla. Polojnik je v sredozemskih solinah pravi kazalec ustreznega upravljanja z vodnim režimom in tradicionalnega solinarstva (Rufino & Neves 1992). V Sečoveljskih solinah gnezdi na površini 220 ha, in sicer 14–77 parov v obdobju 2002–2016 (Škornik 2017). Preračunano to pomeni gostoto 0,6–3,5 p./10 ha, s postavitvijo umetnih otokov v zadnjih nekaj letih pa se je gostota povečala.

Beločeli deževnik (*Charadrius alexandrinus*): Beločeli deževnik je razširjen na obalah celotne Evrope, v vzhodnem delu pa se pojavlja tudi v notranjosti celine (BirdLife International 2017). Pri nas je redek gnezditel na obali. Beločeli deževnik je gnezdil v Sečoveljskih solinah (11–64 parov) in NRŠZ (1–3 pari) (Škornik 2017, Rubinić et al. 2004, 2005, 2007b, 2008 & 2009, Mihelič et al. 2006). V NRŠZ je zadnjič zanesljivo gnezdil leta 2008, in sicer dva para (DOPPS 2008). Gnezditve je bila potrjena tudi v Strunjanskih solinah leta 2010 (l. Škornik lastni podatki). Na območju Ankaranske bonifike in Luke Koper ne gnezdi več (Makovec 1994, Škornik 2012). Celotna slovenska populacija gnezdi na nadmorski višini le nekaj metrov nad morjem. V Sečoveljskih solinah največkrat gnezdi na suhih in neporaščenih nasipih ali na dnu presušeni solinskih bazenov, vendar vedno na nekoliko privzdignjenem delu. Gnezdi tudi na nasipih s slanooljubno vegetacijo, kjer je gnezdo skoraj vedno v zavetju ene izmed slanuš (Makovec 1994, Škornik 2012). V Sečoveljskih solinah je v obdobju 2002–2015 na površini 192 ha gnezdilo 11–64 parov (Škornik 2016), kar preračunano pomeni gostoto 0,06–0,33 p./ha. Večje gnezditvene gostote so značilne predvsem za peščena obrežja in slanišča,

manjše gostote pa za manj homogene habitate (Norte & Ramos 2004), kot je primer tudi v Sečoveljskih solinah, kjer večinoma gnezdi na ozkih solinskih nasipih, obdanih z vodo. Trend populacije v Sečoveljskih solinah, izračunan s programom TRIM, kaže na strm porast populacije (Škornik 2017). Podatki s tega območja za leti 2007 in 2008 pa kažejo, da je gnezditveni uspeh pri beločelem deževniku 0,5–0,8 mladiča na gnezdeči par ter da populacija upade za 10 do 20 % že po dveh letih (Škornik 2012). Dejavniki ogrožanja so predvsem vremenske razmere (poplave zaradi obilnega dežja), neustrezen vodni režim, število primernih gnezdišč, plenilci ter v manjši meri tudi vznemirjanje v času gnezditve (Makovec 1994, Škornik 2012). Globalno in na ravni Evrope njegova populacija upada (BirdLife International 2015a & 2017b).

Sabljarka (*Recurvirostra avosetta*): Sabljarka gnezdi na obalah Evrope z izjemo skrajnega severa, v notranjosti kontinenta pa je redkejša (BirdLife International 2017b). V Sloveniji je zelo redka gnezdilka na dveh lokacijah. V Sloveniji gnezdi le v Sečoveljskih solinah in NRŠZ. V Sečoveljskih solinah je prvič poskušala gnezditi že leta 1994, vendar neuspešno (Škornik 1994). Gnezditev je bila prvič v Sloveniji potrjena junija 2001. V gnezdu na peščini sredi opuščenega solnega polja sta bili dve jajci, izvalil pa se je en mladič, a je po nekaj dneh izginil (Geister 2001). Leta 2005 je uspešno gnezdila na Leri. Speljali so se vsi trije mladiči, ki so bili tudi obročkani (Škornik 2006). V letih 2006 in 2007 ni gnezdila (Škornik 2008). Od leta 2008 dalje redno gnezdi, število gnezdečih parov pa strmo narašča, saj je v letu 2014 gnezdilo 28 parov (Škornik 2015b), v letu 2016 pa že 40 parov (Škornik 2017). Celotna slovenska populacija sabljark gnezdi le nekaj metrov nad morjem. Naseljuje večinoma odprta območja, morska obrežja, obrežja drugih slanih voda, morske lagune, soline, rečna ustja, namakalne površine, poplavne ravnice v sušnih predelih kot tudi brakična močvirja z otoki, povsod tam, kjer je le nekaj vegetacije (BirdLife International 2017b). Najdemo jo tudi na celinskih vodah. Gnezdi na golih nasipih in blatnih otokih z malo vegetacije, tudi sredi solinskega bazena. Gnezdo si zgradi na rastlinskem šopu, in sicer iz koščkov školjk, polžev, kamenja in rastlinskih delov, ali pa si v tla izdolbe kotanjico in jo obloži s finejšim gnezdilnim gradivom (Škornik 2012). Nivo vode, ki se v poletnih mesecih zniža, igra pomembno vlogo pri prehranjevanju vrste (BirdLife International 2017b). Kot izrazito socialna vrsta gnezdi večinoma kolonijsko, tako da so lahko posamezna gnezda med seboj oddaljena manj kot 1 m (Hötcker 2000). V Sečoveljskih solinah je v začetnem obdobju kolonizacije (2008–2009) gnezdila na 8 ha, in sicer 3–4 pari (Škornik 2012), kar preračunano pomeni gostoto 0,4–0,5 p./ha. Kasneje, v obdobju 2010–2015, sta se povečala tako naseljitveno območje znotraj solin kot tudi populacija (20 ha, 8–27 parov; Škornik 2016). Preračunano to pomeni gostoto 0,4–1,4 p./ha. Z ureditvijo umetnih otokov se je gnezditvena gostota še povečala. Na večjih otokih je gostota gnezd večja kot na manjših otokih. Kot izrazito lokalno gnezdilko z majhno gnezdečo populacijo lahko sabljarko uvrščamo med ogrožene vrste pri nas. Četudi je število gnezdečih parov v Sečoveljskih solinah v porastu, gnezdečo populacijo ogrožajo predvsem kopenski plenilci pa tudi srake in sive vrane, ki jim plenijo jajca (Škornik 2012). Trend globalne populacije je negotov, v Evropi pa njena številčnost niha (BirdLife International 2015a & 2017b). V Evropi je sabljarka ogrožena zaradi onesnaževanja mokrišč s polikloriranimi bifenili, insekticidi, svincem in živim srebrom. Na pomembnih prezimovališčih jo ogrožajo motnje s strani človeka, pozidave in onesnaževanje (BirdLife International 2017b).

Sečoveljske soline imajo izjemno pomembno vlogo tudi v času selitve, ko se tu ustavljajo številne vrste.

Čopasta čaplja (*Ardeola ralloides*) (max = 20 os.), **rjava čaplja** (*Ardea purpurea*) (max = 5 os), **duplinska kozarka** (*Tadorna tadorna*) (max = 500 os.), **kostanjevka** (*Aythya nyroca*) (max = 5 os.), **kreheljc** (*Anas crecca*) (max = 350 os.), **mlakarica** (*Anas platyrhynchos*) (max = 400 os.), **rumenonogi galeb** (*Larus michahellis*) (max = 10000 os.), **plevica** (*Plegadis falcinellus*) (max = 15 os), **togotnik** (*Calidris pugnax*) (max = 250 os.), **zelenonogi martinec** (*Tringa nebularia*) (max = 100 os.), **močvirski martinec** (*Tringa glareola*) (max = 100 os.), **spremenljivi prodnik** (*Calidris alpina*) (max = 500 os.), **mala bela čaplja** (*Egretta garzetta*) (max = 400 os.), **velika bela čaplja** (*Egretta alba*) (max = 50 os.), **veliki skovik** (*Otus scops*) (max = 300 os.), **veliki strnad** (*Emberiza calandra*) (max = 400 os.).

Od redkih in zanimivih vrst se na selitvi pojavljajo **ploskokljunec** (*Limicola falcinellus*), **ozkokljuni liskonožec** (*Phalaropus lobatus*) in **zlatovranka** (*Coracias garrulus*).

Med letujočimi vrstami, ki se na območju Sečoveljskih solin pojavljajo v pognezditvenem obdobju (julij in avgust), je mnogo takih, ki tu nimajo ustreznih habitatov, gnezdiijo drugje in se kot mladostni osebkii tu golijo, se tu zadržujejo zaradi ustrežnejših prehranjevališč ali pa so njihova gnezdišča geografsko mnogo višje in zato nimajo možnosti za gnezditvev. **Vranjek** (*Phalacrocorax aristotelis*) (max = 1000 os.), **črnoqlavi galeb** (*Ichthyaetus melanocephalus*) (max = 700 os.) in rumenonogi galeb (*Larus michahellis*) (max = 15000 os.). Vse tri vrste se pojavljajo v večjem številu. Najštevilčnejši med vsemi je prav gotovo rumenonogi galeb, ki izpolnjuje več IBA in SPA kriterijev (Škornik, 2008).

Veliko vrst na območju parka tudi prezimuje. Najštevilčnejše vrste so **mlakarica** (*Anas platyrhynchos*) (max = 1200 os.), **krehelj** (*Anas crecca*) (max = 500 os.), **raca žlicarica** (*Anas clypeata*) (max = 190 os.), **žvižgavka** (*Anas penelope*) (max = 220 os.), **labod grbec** (*Cygnus olor*) (max = 150 os.) in **kormoran** (*Phalacrocorax carbo*) (max = 200 os.). Neredno prezimuje tudi **plamenec** (*Phoenicopterus roseus*).

2.1.5. Naravovarstveni pomen

Sečoveljske soline imajo zaradi številnih redkih, ogroženih in na slano okolje navezanih vrst in habitatnih tipov velik državni in mednarodni pomen. Ta je izkazan z varstvenimi statusi, ki jih ima območje na podlagi slovenskih in evropskih pravnih predpisov ter mednarodnih konvencij glede ohranjanja narave.

▪ Državni naravovarstveni pomen

Ekološko pomembno območje

Na podlagi četrtega odstavka 32. člena Zakona o ohranjanju narave je Vlada Republike Slovenije izdala Uredbo o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/04) in z njo opredelila Sečoveljske soline s Sečo kot ekološko pomembno območje, to je območje, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti.

Naravna vrednota državnega pomena

Na podlagi šestega odstavka 37. člena Zakona o ohranjanju narave je bil izdan minister za okolje izdal Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04 in spremembe), v katerem so Sečoveljske soline opredeljene kot naravna vrednota državnega pomena, znotraj katere so kot naravne vrednote opredeljena še štiri območja: Sečovlje – ob rudniku, Sečovlje – Stare soline, Sečovlje – Stojbe, Sečovlje – Curto, Pichetto.

➡ Karta 6: Krajinski park Sečoveljske soline - naravne vrednote

▪ Mednarodni naravovarstveni pomen

Skladno s Habitatne in Ptičje direktivo Evropske unije je Vlada RS opredelila **posebna varstvena območja – območja Nature 2000** - posebna območja varstva in **posebna ohranitvena območja** (Uredba o posebnih varstvenih območjih – območja Natura 2000; Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18 ter sprejela Operativni program – program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015–2020, ki se uporablja do priprave programa za novo petletno obdobje.

Posebno varstveno območje (območje Natura 2000; v nadaljnjem besedilu: Natura območje) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU) pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst ptic (posebno območje varstva) in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (posebno ohranitveno območje), katerih ohranjanje je v interesu EU

➡ Karta 7: Posebno varstveno območje - območje Natura 2000 (SPA, SAC)

➡ Karta 8: Ekološko pomembno območje (EPO) Sečoveljske soline s Sečo – ID Št. 75200

Preglednica 1: Posebno varstveno območje (SPA) Sečoveljske soline, SI 5000018 - vrste, za katere je bilo območje opredeljeno

koda vrste	vrste ptic, za katere je posebno varstveno območje opredeljeno
A002	▪ Polarni slapnik <i>Gavia arctica</i>
A392	▪ Sredozemski vranjek <i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>
A027	▪ Velika bela čaplja <i>Ardea / Egretta alba</i>
A026	▪ Mala bela čaplja <i>Egretta garzetta</i>
A663	▪ Plamenec <i>Phoenicopterus roseus / ruber</i>
A127	▪ Žerjav <i>Grus grus</i>
A132	▪ Sabljarka <i>Recurvirostra avosetta</i>
A131	▪ Polojnik <i>Himantopus himantopus</i>
A140	▪ Zlata prosenka <i>Pluvialis apricaria</i>
A138	▪ Beločeli deževnik <i>Charadrius alexandrinus</i>
A459	▪ Rumenonogi galeb <i>Larus michahellis / cachinnans</i>
A176	▪ Črnoglavi galeb <i>Ichthyaetus / Larus melanocephalus</i>
A191	▪ Kričava čigra <i>Thalaseus / Sterna sandvicensis</i>
A193	▪ Navadna čigra <i>Sterna hirundo</i>
A195	▪ Mala čigra <i>Sternula / Sterna albifrons</i>
A255	▪ Rjava cipa <i>Anthus campestris</i>

Preglednica 2: Posebno ohranitveno območje: kanal Sv. Jerneja (SI3000239) – vrste in habitatni tipi, za katere je bilo območje opredeljeno

koda vrste ali HT	vrste in habitatni tipi, za katere je posebno ohr. območje opredeljeno
1152	solinarka (<i>Cyprinodon / Aphanis fasciatus</i>)
1220	močvirska sklednica (<i>Emys orbicularis</i>)
1140	muljasti in peščeni položi, kopni ob oseki
1310	pionirski sestoji vrst rodu <i>Salicornia</i> in drugih enoletnic na mulju in pesku
1320	sestoji metličja (<i>Spartinion maritimae</i>)

Preglednica 3: Posebno ohranitveno območje Sečoveljske soline in estuarij Dragonje (SI3000240) – vrste in habitatni tipi, za katere je bilo območje opredeljeno

koda vrste ali HT	vrste in habitatni tipi, za katere je posebno ohr.območje opredeljeno
1152	solinarka (<i>Cyprinodon / Aphanis fasciatus</i>)
1220	močvirska sklednica (<i>Emys orbicularis</i>)
1130	izlivi rek, estuariji
1140	muljasti in peščeni položi, kopni ob oseki
1310	pionirski sestoji vrst rodu <i>Salicornia</i> in drugih enoletnic na mulju in pesku
1320	sestoji metličja (<i>Spartinion maritimae</i>)

1410	sredozemska slana travišča (<i>Juncetalia maritimi</i>)
1420	sredozemska slanoljubna grmičevja (<i>Sarcocornetea fruticosi</i>)

Ramsarska lokaliteta

Območje Sečoveljskih solin je bilo 6. 1. 1993 kot prvo slovensko mokrišče uvrščeno na seznam mednarodno pomembnih mokrišč pod okriljem Konvencije o močvirjih, ki imajo mednarodni pomen, zlasti kot prebivališča močvirskih ptic, Ramsar 1971 (Akt o notifikaciji nasledstva, Mednarodne pogodbe, št. 15/92). Meja območja zaradi arbitražnega sporazuma ne poteka več po meji parka.

➔ Glej karto 1.

2.1.6. Krajina

Sečoveljske soline so posebna solinska krajina na meji morja in kopnega. Sistemi kanalov, nasipov, mostov, solnih polj, poslopij in vsega, kar je človek v tem prostoru ustvaril, so izjemen primer uravnoveženosti med naravnimi in antropogenimi elementi danega okolja.

2.1.7. Kulturna dediščina

Kulturna dediščina v parku:

- Sečovlje - Muzej solinarstva v Sečoveljskih solinah (EŠD 13697): kulturni spomenik državnega pomena z vplivnim območjem,
- Sečovlje – Sečoveljske soline (EŠD 7868): kulturni spomenik lokalnega pomena, ki zajema celotno območje parka,
- Seča - Villa maritima Rt Seča (EŠD 26281): registrirano arheološko najdišče, ki obsega Rt Seča z območjem Škvera in območje ustja izliva v morje Sv. Jerneja.

Sečoveljske soline so ovrednotene kot etnološka, tehnična, zgodovinska, naselbinska in krajinska dediščina izjemnega pomena v državnem in širšem smislu. Vsebujejo dva tipa »tradicionalnih« solin, ki sta oba določena za kulturna spomenika: predel Lera za tehnični spomenik, bazen Fontanigge pa za tehnični in etnološki spomenik, saj priča tudi o nekdanjem solinarskem stavbarstvu, o bivanjski kulturi solinarskih družin, o njihovem načinu dela in vsakdanjega življenja, o delovanju solnih polj in organizaciji naselja.

Oba spomenika, pa tudi celotno območje solin, vključno s polotokom Seča, so **zavarovani na lokalni ravni** z Odlokom o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline (Primorske novice, Uradne objave, št. 5/90). (Odlok se uporablja v delu, ki se nanaša na varstvo kulturne dediščine.)

Del območja Fontanigge je poleg tega razglašen za **kulturni spomenik državnega pomena** (Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena, Uradni list RS, št. 29/01). K muzeju spadajo kanal Giassi in Cavana 131 s pripadajočimi bregovi, hišami in platoji ter muzejska solna polja. Z aktom o razglasitvi je bilo okoli muzeja določeno vplivno območje, ki obsega solna polja med kanalom Giassi in cesto ter od Cavane 131 do muzejskih solnih polj in od teh polj do morja. Prvi del obnove objektov muzeja je potekal med letoma 1989 in 1991, leta 2003 pa je bila obnovljena še tretja hiša v muzejskem kompleksu.

Opredeljena je varstvena ureditev, po kateri se omejujejo vse dejavnosti, ki neugodno vplivajo na varovano kulturno dediščino. Za vplivno območje Muzeja solinarstva je določeno, da varstvena ureditev zagotavlja nemoteno muzejsko delovanje.

Muzej solinarstva upravlja Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran (Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran, Primorske novice, Uradne objave, št. 37/06), (v nadaljnjem besedilu: upravljavec muzeja).

Upravljevac muzeja opravlja naloge javne službe v skladu z navedenimi zakonskimi in podzakonskimi akti:

- vzdržuje Muzeja solinarstva
- upravlja z vsemi enotami stavbne dediščine na spomeniku s pripadajočimi placali, jih obnavlja in vzdržuje
- vzdržuje solinarskega orodja in celotne muzejske zbirke
- opravlja druga dela za omogočanje obiska, na primer odvoz smeti, čiščenje odpadkov, skrb za manjšo infrastrukturo, klopi in koše za odpadke
- izvaja dejavnosti vzgoje, izobraževanja in razlaganja kulturne dediščine z namenom dviga zavesti o njej; v času, ko je muzej odprt (od 1. aprila do 1. novembra, sicer pa le ob vnaprejšnji napovedi) za obiskovalce, je tam strokovno usposobljena oseba (vodnik), ki jim razlaga posebnosti postopka pridelave soli in daje druge pomembne informacije v zvezi s kulturno dediščino območja; v muzejskem kompleksu se prodajajo tudi spominki ter informacijsko in izobraževalno gradivo; poleti upravljevac muzeja v sodelovanju z drugimi organizacijami (Zavodom za prostovoljno delo Voluntariat - Slovenija) izvaja (mednarodne) delovne tabore za mlade, ki se spoznavajo s postopki pridelave soli in vzdrževanjem solin.

Upravljevac KPSS, podjetje Soline d.o.o. izvaja naslednje aktivnosti za ohranjanje nematerialne kulturne dediščine na območju kulturnega spomenika državnega pomena na Fontaniggeah :

- prikazuje postopketradicionalnega pridobivanja soli na srednjeveški način in skrbi za vzdrževanje vodnega režima na območju muzeja.
/Na območju obnovljenih solnih polj v okviru muzeja se izvaja prikaz postopkov tradicionalne pridelave soli na srednjeveški način. Pri vzdrževanju vodnega režima na tem območju je bistveno, da so se hidrološke razmere po opustitvi pridelave soli na Fontaniggeah v šestdesetih letih prejšnjega stoletja spremenile, zato je ureditev dovoda in odvoda vode na solna polja in z njih temu ustrezno prilagojena. Ključna kanala, ki sta se neposredno odpirala na morje (kanala Giassi in Curto), oziroma njuni ustji sta bili namreč pozneje pregrajeni, kar danes omogoča le omejeno komunikacijo z morskovo vodo. Upravljevac KPSS izvaja tudi vzdrževalna in sanacijska dela na notranjih nasipih in zaporničnih objektih v muzeju./
- vzdržuje in obnavlja infrastrukturo za izvajanje solinarske in muzejske dejavnosti za predstavitev območja in omogočanje obiska.
/Poleg vzdrževalnih in obnovitvenih del na objektih in napravah za odvoz, transport in izpust vode (nasipi, kanali) upravljevac KPSS opravlja obnovitvena, vzdrževalna in pripravljala dela. Mednje spadajo primerno vzdrževanje notranjih zemeljskih in zidanih nasipov, tradicionalnih zaporničnih nasipov, zapore kanala Giassi in visokomorskih zapornic (št. 17, 18 in 19 na karti 3) in vzgojo petole. Upravljevac KPSS je skrbel za vzdrževanje dostopne poti na območju kulturnega spomenika in celotne poti do kulturnega spomenika./

 Karta 9: Kulturna dediščina v parku.

2.1.8. Socioekonomske značilnosti*

V krajinskem parku ni stalnih prebivalcev. Okoliški prebivalci pa so s parkom tradicionalno tesno povezani. Socioekonomske značilnosti se izkazujejo z ravnanjem, dejavnostmi in rabo, ki so prisotne v krajinskem parku in za katere so izkazani interesi.

 *Glej usmeritve v poglavju 4.2. VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE ZA POSAMEZNA RAVNANJA, DEJAVNOSTI IN POSEGE TER PROSTORSKA IN ČASOVNA OPREDELITEV VARSTVENIH REŽIMOV

- **Ravnanja, dejavnosti, raba**

Solinarska dejavnost kot gospodarska rudarska dejavnost

Tradicionalno solinarstvo, nekoč ključno gonilo kraja in okolice, je postalo na evropskem in domačem trgu zaradi vdora ceneno pridelane soli z afriških obal in iz evropskih rudnikov kamene soli, nekonkurenčno. Tako je bila že leta 1967 opuščena pridelava soli na Fontaniggeah, na Leri pa je do prihoda novega lastnika podjetja Soline, d. o. o., leta 2002 solinarstvo bolj ali manj životarilo. Zdajšnja letna proizvodnja soli na Leri dosega vrednosti do okoli 3.500 ton na leto. Na Fontaniggeah se solinarstvo kot gospodarska komercialna dejavnost ne izvaja, še vedno pa se na tem območju upravlja voda, ki se prečrpava na Lero za potrebe pridelave soli.

Izvajanje tradicionalnega solinarstva na Leri ima neposreden vpliv na socioekonomski razvoj kraja. Poleg rednih in sezonskih zaposlitev na solnih poljih obnova in vzdrževanje solin omogočata delo številnim podizvajalcem in ponudnikom storitev (gradbena, strojna, mizarska, vrtnarska in druga dela, prevozništvu); solinarstvo ponuja tudi dodatno priložnost za uveljavitev turizma in prepoznavnosti kraja, možnosti za dodatno gostinsko in prenočitveno ponudbo in drugo. Podjetje Soline, d. o. o., je razvilo dve blagovni znamki (Solnce in Lipa Vida), povezani s soljo in drugimi proizvodi, ki nastajajo pri pridelavi soli, ter znamko KPSS, povezano s parkom. Na teh proizvodih sloni tudi del turistične ponudbe zdraviliških kompleksov v Portorožu in Piranu.

Tradicionalno solinarstvo je pomembno zaradi varstva biotske raznovrstnosti, ker vzpostavlja in vzdržuje različno slano, tudi ekstremno življenjsko okolje rastlinskih in živalskih vrst, ki zaradi posebnih prilagoditev drugje ne morejo preživeti. Z vidika varstva kulturne dediščine pa je tradicionalno solinarstvo eden ključnih vzvodov za doseganje celostnega ohranjanja varovanih vrednot tega območja.

Prikazovanje srednjeveške pridelave soli kot dejavnost varstva kulturne dediščine

Na Fontaniggeah, na območju Muzeja solinarstva, Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran predstavlja srednjeveške postopke pridelave soli. Vzdrževanje solnih polj in prikazovanje solinarske dejavnosti na njih sta sestavni del muzejske zbirke. Pridelovalni postopki so varstveni ukrep in so določeni v odloku o razglasitvi tega območja za kulturni spomenik državnega pomena. Za vzdrževanje solnega polja pred Muzejem solinarstva in za prikaz solinarske dejavnosti skrbi upravljavec Krajinskega parka Sečoveljske soline.

Turizem in rekreacija

Posamezniki ali manjše skupine, praviloma do 15 oseb, izvajajo fizično rekreacijo, npr. kolesarjenje, hojo in podobne dejavnosti. Čeprav je njihov namen rekreacija in ne ogled parka, plačajo vstopnino. V parku ima svoje prostore tudi Veslaški klub Piran in po kanalu Grande trenira veslače. V zadnjem času se je ob izlivu kanala Sv. Jernej in v morju pred čelnimi nasipi solin zelo razmahnilo deskanje s padalom. V vetrovnih dneh se tako na parkirišču pred gostilno Ribič zbere več kot deset takšnih rekreativcev. V park občasno prihajajo tudi posamezniki, ki spuščajo modele letal, plovil in vozil.

Kmetijstvo

Kmetijska dejavnost v obsegu 24,9 ha se v parku izvaja le na tretjem varstvenem območju. Med obdelovalnimi površinami prevladujejo trajni nasadi (8,7 ha) predvsem površine z vinsko trto (7,5 ha). Nekaj je tudi opuščenih in zaraslih obdelovalnih površin (8,2 ha), travniških površin (5,9 ha) in njiv (2,2 ha). Na levem bregu Dragonje so to pretežno travniki in pašniki, ki proti izlivu reke v morje prehajajo v grmovje in trstičje (22 ha), v pasu med kanalom Sv. Jernej in cesto Lucija–Sečovlje so obdelovalne površine z njivami, sadovnjaki in vinogradi (7 ha), v Pradi (ob letališki stezi in Stojbah) prevladujejo vinogradi, nekaj pa je tudi opuščenih in zaraslih obdelovalnih površin (dobrih 13 ha). S stališča vplivov na okolje, pa tudi s socioekonomskega stališča, je najpomembnejše območje Prade. Lastniki in najemniki teh površin so večinoma že vključeni v programe integrirane kmetijske pridelave. Nekateri lastniki in najemniki zemljišč v svojih vinogradih še vedno uporabljajo fitofarmaceutvske pripravke za zatiranje trav.

Marikultura

Marikulturna dejavnost se izvaja v omejenem obsegu ob izlivu kanala Sv. Jernej, ob katerem imajo sedež podjetje in posamezniki, tako imenovana ribogojna baza. Pridelovalni del njihove dejavnosti poteka v morju – školjčišča in ribogojne kletke so v zalivu pred solinami zunaj meja parka, se pa površine v parku uporabljaj za vse spremljevalne kopenske ribogojske dejavnosti, to je shranjevanje ribogojske opreme, delo ribogojski kletk, sidrišč, linij za gojenje školjk, pranje in popravljanje ribogojskih mrež, ribogojskih in školjkarskih plovi ter ostale ribogojske opreme, skladiščenje ribje krme, vzrejo ribjih mladice, tu so tudi stalni privezi z ribogojska in školjkarska plovila ter mesto za prvi pretovor ribogojskih in ribiških pridelkov ter ribjih in školjčjih mladice, odlaganje ostankov školjk ter za shranjevanje in čiščenje plovil ter ustrezni transporti p kopnem in morju. V Piranskem zalivu je razglašen ribolovni rezervat. Trenutno se na področju Piranskega zaliva gojita predvsem užitna klapavica in brancin; možnost razširitve gojenja na ostale domorodne vrste.

Lov in ribolov

Lov in ribolov sta v parku prepovedana. Območje parka v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04 in 17/08) zaradi trajne prepovedi lova spada med nelovne površine. Izjemoma, kadar je ogroženo ohranitveno stanje kvalifikacijskih vrst v parku, lahko na pobudo parka lovski inšpektor izda dovoljenje za izredno odstranitev iz narave. je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je 27.10.2020 izdalo odločbo, s katero se lokalni LD Strunjan dovoli izredni poseg v populacijo srnjadi (*Capreolus capreolus*), divjega prašiča (*Sus scrofa*), lisice (*Vulpes vulpes*), šakala (*Canis aureus*), jazbeca (*Meles meles*), fazana (*Phasianus colchicus*), nutrije (*Myocastor coypus*), poljskega zajca (*Lepus europaeus*), srake (*Pica pica*) in sive vrane (*Corvus corone cornix*) na področju Letališča Portorož in parka. Odstrel omenjenih divjadi se lahko vrši preko celega leta ne glede na lovno dobo divjadi.

Promet in privezi

Promet v parku na Leri poteka za potrebe solinarske dejavnosti – vzdrževalna dela, odvoz soli in dostava. Promet pretežno poteka po asfaltni cesti od vstopa do upravne stavbe in skladišč, le manjši del, izključno zaradi solinarske dejavnosti, tudi po asfaltni poti prek solnih polj. Obiskovalci parka praviloma ne vstopajo na Lero z motornimi vozili (niti skupine z avtobusi ne), pač pa občasno člani veslaškega kluba in njihovi spremljevalci. Promet na Fontaniggeah se izvaja zlasti zaradi vzdrževalnih del, muzejske dejavnosti in obiskovanja Muzeja solinarstva. Vodni promet poteka po kanalih Drnica in Sv. Jernej. Kanal Drnica kot prehodno plovno pot uporabljajo tudi domačini, ki imajo priveze zunaj parka na odseku kanala Grande – Drnica v Sečovljah.

Na Drnici je urejenih 60 privezov ob objektih upravne stavbe in skladišč ter gorvodno do prvega vrtljivega mostu. Ti privezi so za potrebe solinarske dejavnosti, upravljanja parka, za potrebe veslaškega kluba ter zunanjih uporabnikov. V kanalu Sv. Jernej se stanje privezov postopoma ureja. Vodno pravico ina Občina Piran. V neposredni bližini parka je letališče. Poleg vzletanja in pristajanja letal se izvajajo tudi športne padalske dejavnosti, ob tem pa še letalsko in helikoptersko izobraževanje.

Znanstvenoraziskovalno delo

Soline so kot edinstven ekosistem ter območje kulturne dediščine in tradicije zelo zanimive za izvajalce znanstvenoraziskovalnega dela. Praviloma se predhodno povežejo z upravo parka, tudi z osebjem, ki je odgovorno za spremljanje stanja in nadzor, ter pridobijo ustrezne pogoje za izvajanje raziskav. Osebjem parka in Pomorskega Muzeja »Sergej Mašera« Piran sodeluje tudi pri izdelavi različnih seminarских in diplomskih nalog. Največkrat znanstvenoraziskovalna dela potekajo znotraj različnih projektov. Med večjimi je treba omeniti sodelovanje z Morsko biološko postajo Piran pri preučevanju petole, projekte in naloge Nacionalnega inštituta za biologijo s področja halofitov, študentske naloge preučevanja upravljavskih razmerij v parku in drugo. Pri pridelavi soli se opravlja tudi redno kemijsko vzorčenje surovin in izdelkov. Pri raziskovanju selitve ptic (lov in obročkanje) upravljavec parka sodeluje s Prirodoslovnim Muzejem Slovenije (PMS).

Dogodki v parku

V parkovnem razstavnem prostoru v galeriji Caserma so organizirane vsaj 3 razstave letno. Razstavni prostor, ki se nahaja nad prodajalno Lera in je odprt v času, ko obratuje prodajalna, je namenjen predstavitvi umetniških del ali izobraževalnih vsebin. Občasno se organizirajo tudi razstave v dvoranah Centra za obiskovalce, prav tako se v teh prostorih organizira umetniške predstave, nastope kantavtorjev in umetniške delavnice.

Ob solinarskem prazniku in dnevih odprtih vrat muzejev (Muzejska noč) sta organizirana brezplačen vstop in vodenje po muzejski zbirki Muzeja solinarstva na Fontaniggah. Na območju parka pa večkrat nastopajo umetniške skupine, ki v tem prostoru iščejo navdih za svoja umetniška dela.

Po predhodnem soglasju in pogojih, ki jih postavi upravljavec parka, potekajo v parku tudi poročni obredi, ob upoštevanju omejitev glede števila in gibanja udeležencev, pravil obnašanja in fotografiranja ter omejenega dostopa z motornimi vozili za udeležence poroke.

Dogodke v parku, kot so delavnice, tabori in srečanja organizira tudi Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran.

Snemanje in fotografiranje v komercialne namene

Sečoveljske soline so prepoznavna krajinska podoba za reklamna sporočila ter privlačna kulisa za snemanje filmov. Komercialna avdio-videosnemanja se izvajajo le, če vsebina in namen nista v nasprotju s cilji parka ter njegovo značilno in prepoznavno podobo, če snemanje poteka tako, da ne vpliva na vsebine parka in mu ne škodi tako, da pači njegovo podobo s prikazovanjem neusklajenih ravnanj v njem. Pri tem se upošteva določilo 44. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine o prepovedi uporabe podobe in imena kulturnega spomenika brez soglasja lastnika. Vsako leto je izkazano zanimanje za 5–10 tovrstnih snemanj.

▪ Sprejeti načrti občine

Temeljni prostorski akt, ki ureja tudi območje parka, je občinski plan Spremembe in dopolnitve prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega plana Občine Piran (Ur.obj. PN št. 26/98, 22/99, 31/99, 37/99, 46/00, 17/02, 24/02, 36/02, 7/03, 37/03, 26/04, 36/04, 20/10), in skladno z njim sprejeti sledeči prostorski akti, ki podrobneje opredeljujejo merila in pogoje za urbanistično urejanje, z opredelitvijo dejavnosti na posameznih območjih. Krajinski park Sečoveljske soline spada v območje, ki ga urejajo Prostorski ureditveni pogoji (PUP) območja planskih celot Strunjan (1), Fiesa - Pacug (2), Piran (3), Razgled - Moštra - Piranska vrata (4), Portorož (5), Lucija (7), Seča (8), Sečoveljske soline (10), Dragonja (12), in M SE/2 v občini Piran (Ur. objave št. 25/93, 14/97, 19/99, 23/00, 28/03, 14/05, 31/06, 40/07, 28/08, 5/09), ki na območju parka (solin) dovoljuje urejanje in obnovo solnih polj in nasipov, kanalov, urejanje poti, obnovo ter sanacijo solinskih hiš ter ureditve za vzgojo marikulture.

Kontaktno območje, ki vpliva na krajinski park, urejajo naslednji prostorski akti: na severu velja lokacijski načrt LN Seča polotok (Ur. objave št. 35/05 in 42/05); vzhodno Občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) opuščene rudnika v Sečovljah (Ur. obj. PN št. 13/10).

▪ Pomorski prostorski plan Slovenije (PPP)

Na podlagi četrtega odstavka 67. člena v zvezi s 73. členom Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17) je Vlada Republike Slovenije izdala Uredbo o Pomorskem prostorskem planu Slovenije (PPP). Plan določa cilje in usmeritve za nadaljnji razvoj dejavnosti in rab na morju na način, da se dosega trajnostni prostorski razvoj, trajnostno rast pomorskih gospodarstev, trajnostni razvoj morskih območij in trajnostno rabo morskih virov.

2.1.9. Infrastruktura

V Sečoveljskih solinah, ki so antropogeno preoblikovano in vzdrževano območje krajine, se nahajajo številni objekti in naprave, ki so jih zgradili ali postavili ljudje. Nekateri objekti, od teh večina na Fontaniggeah, so priča delovanja solin pred več stoletji. Infrastruktura je uporabna za različne namene.

Infrastruktura obsega:

- celoto objektov, kanalov, solnih polj in naprav, ki so bili oziroma so potrebni za izvajanje tradicionalnega solinarstva, vključno z ostanki objektov oziroma njihovimi ruševinami;
- infrastrukturo, ki omogoča delovanje, obiskovanje, ogledovanje in doživljanje parka, kakršni so upravni objekt na Leri, objekti za dajanje informacij – multimedijski prostor in razgledna ploščad na Leri, Muzej solinarstva na Fontaniggeah, prodajalna in razstavnici prostor v objektu Caserma na Leri, informacijski točki na obeh kopenskih vhodih v park, informativne table, usmerjevalni in drugi znaki ter druge ureditve in oprema, poti za obiskovanje in ogledovanje parka (peš ali s kolesom);
- infrastrukturo, ki omogoča vožnjo po vodi za obiskovanje in upravljanje parka, za izvajanje vodnogospodarske javne službe in za druge uporabnike ter zajema plovne poti, pristajalne pomole in priveze za plovila;
- infrastrukturo, s katero se fizično preprečuje ogrožanje parka;
- infrastrukturo, s katero se vzpostavljajo nadomestni habitati, kakršni so primeroma gnezditveni otočki in stene, zaščitne ograje in robni vodni kanali;
- nasipe in naprave, ki so uvrščene med vodno infrastrukturo, kakršni so morski visokovodni nasipi ob Dragonji, Drnici in kanalu Sv. Jernej, s posameznimi prekinitvami – npr. zapornice na nasipih, ustja kanalov (Pichetto), zazidana ustja kanalov s prelivnimi objekti (Giassi, Curto, Lera).

Električna napeljava je le na delu območja Lera, na Fontaniggeah elektrike ni. Del Lere ima urejeno oskrbo z vodo, na Fontaniggeah, vključno s kompleksom Muzeja solinarstva, ni vodovodnega priključka. Izjema je le jašek Rižanskega vodovoda tik ob prečkanju vodovodne cevi prek Dragonje, ki se napaja z elektriko iz distribucijskega sistema iz Buj (Hrvaška), pa tudi voda priteka iz zajetja Gradine na Hrvaškem. Vodooskrbni sistem se nadaljuje proti Sečovljam.

Območje upravne stavbe, objekti za obiskovalce parka (multimedijsko središče za obiskovalce in prodajna trgovina, terme) ter objekti za skladiščenje in pakiranje soli na Leri imajo urejen sistem tlačne kanalizacije. Za obiskovalce Lere, solinarje in receptorje so urejene sanitarije, priključene na kanalizacijski sistem, območje Muzeja solinarstva ima samo eno stranišče z greznico. Na Fontaniggeah je eno kemično stranišče za uslužbenke na vstopni točki in obiskovalce parka tudi pri vhodu ob Dragonji. Telefonska in internetna povezava sta urejeni in dostopni obiskovalcem in zaposlenim na Leri. Na Fontaniggeah vsa komunikacija poteka preko mobilnih povezav.

2.1.10. Lastništvo

Nepremičnine na območju parka, zemljišča in vsa infrastruktura so večinoma v državni lasti. Manjši del parcel, predvsem na tretjem območju parka, je v zasebni lasti, posamezne parcele v parku pa so v lasti Občine Piran.

2.2. OPIS IN OCENA STANJA NARAVNIH VREDNOT, BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI IN KRAJINSKEGA PARKA

2.2.1. Stanje naravnih vrednot

Preglednica 4: Stanje naravnih vrednot Sečoveljskih solin

Ime/ ident. številka	Zvrst	Stanje in ogroženost 2020
Sečoveljske soline, 270 V	geomorfološka, hidrološka, botanična, zoološka in ekosistemska	Stanje: dobro, ni ogrožena

- **Sečovlje - Curto Pichetto** (id. št. 3195): botanična, zoološka in ekosistemska; **stanje neugodno**. Zaradi puščanja nasipov in dotrajanih zapornic ni mogoče v celoti nadzorovati vodnega režima, kar povzroča škodo ekosistemu, rastlinstvu in živalskim vrstam ter povečuje škodo na nasipih.
- **Sečovlje - Ob rudniku** (id. št. 3637): geološka, botanična, zoološka in ekosistemska; **stanje dobro**. Obstaja nevarnost onesnaženja iz zaledja zaradi neurejenih odlagališč odpadkov in obrtne delavnice. Zaradi zbiranja mladine v opuščeni objektih obstaja nevarnost požara.
- **Sečovlje - Stare soline** (id. št. 3628): botanična, zoološka in ekosistemska; **stanje neugodno na strani Republike Hrvaške**.
Večina močvirja ob levem bregu izlivnega dela Dragonje je bila do leta 2017 znotraj širše zavarovanega območja KPSS (Uradni list RS št. 29/01 s spremembami), s statusom naravne vrednote - Stare soline (Uradni list RS št. 111/04 s spremembami) in znotraj Natura 2000 območja Sečoveljske soline z estuarijem Dragonje (SI3000240), v katerem je močvirska sklednica kvalifikacijska vrsta (Uradni list RS št. 49/04 s spremembami).
S končno razsodbo v arbitraži med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško leta 2017 je bila kopenska meja določena po strugi reke Dragonje (Odločba Stalnega arbitražnega sodišča v Hagu, št. 2012-04 z dne 29. Junija 2017). Z Uredbo o spremembah Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS št. 48/18) območje Starih solin in levi breg reke Dragonje nista več znotraj Slovenije, poleg tega se je spremenil tudi varstveni status tega območja. To območje v Republiki Hrvaški nima več statusa posebnega varstvenega območja, kar pomeni, da ne predstavlja več del mreže Natura 2000. Trenutna izključitev iz vseevropskega ekološkega omrežja Natura 2000 lahko negativno vpliva na stanje populacije močvirske sklednice in njenega habitata. Problematika dejavnosti na tem območju kot so pozidava, gradnja ceste, izvajanje lova, onesnaževanje in odlaganje odpadkov je izpostavljena že v Načrtu upravljanja (Uradni list RS št. 29/01 s spremembami). S sprejetim arbitražnim sporazumom pa je nadzor nad tem območjem še manjši, saj predhodni varstveni režim in pravila ravnanja ne veljajo več. To lahko še poveča obseg zgoraj navedenih dejavnosti in vsodbudi k intenzifikaciji kmetijskih dejavnosti, spreminjanju namenske rabe, povečanem ribolovu in nedovoljeni plovbi po reki Dragonji.
- **Sečovlje – Stojbe** (id. št. 3674): botanična, zoološka in ekosistemska; **stanje ugodno**. Obstaja nevarnost fragmentacije in onesnaževanja naravne vrednote zaradi spremenjenih kmetijskih praks (uporaba fitofarmaceutskih pripravkov) in spreminjanja namembnosti kmetijskih površin (sprememba kultur) kot tudi dejavnosti in širitve letališča.

2.2.2. Stanje biotske raznovrstnosti: habitatnih tipov, rastlinskih in živalskih vrst

Preglednica 5: Stanje biotske raznovrstnosti v Krajinskem parku Sečoveljske soline - vrste ptic, za katere je bilo opredeljeno posebno območje varstva (Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18)

Vrsta	Populacija 2009	Populacija 2021	Stanje ohranjenosti
Polarni slapnik <i>Gavia arctica</i>	50-150 os (Z)	10-50 os (Z)	neugodno
Sredozemski vranjek <i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	500-900 os (L)	300-600 os (L)	ugodno
Velika bela čaplja <i>Ardea alba</i>	20-50 os (Z,S)	20-50 os (Z,S)	ugodno
Mala bela čaplja <i>Egretta garzetta</i>	100-300 os (Z,S)	100-300 os (Z,S)	ugodno
Plamenec <i>Phoenicopiterus roseus</i>	1-2 os (Z)	1-2 os (Z)	ugodno
Žerjav <i>Grus grus</i>	500-900 os (S)	500-1500 os (S)	ugodno
Sabljarka <i>Recurvirostra avosetta</i>	1-3 p (G)	50-80 p (G)	ugodno
Polojnik <i>Himantopus himantopus</i>	30-40 p (G)	30-40 p (G)	ugodno
Zlata prosenka <i>Pluvialis apricaria</i>	1-5 os (S)	1-5 os (S)	ugodno
Beločeli deževnik <i>Charadrius alexandrinus</i>	40-60 p (G)	10-25 p (G)	neugodno
Rumenonogi galeb <i>Larus michahellis</i>	50-60 p (G)	20-30 p (G)	neugodno
Črnoglavi galeb <i>Ichthyophaga melanocephalus</i>	500-900 os (L)	300-700 os (L)	ugodno
Kričava čigra <i>Thalasseus sandvicensis</i>	1 - 5 os (Z)	1 - 5 os (Z)	ugodno
Navadna čigra <i>Sterna hirundo</i>	40-50 p (G)	70-100 p (G)	ugodno
Mala čigra <i>Sternula albifrons</i>	30-35 p (G)	20-40 p (G)	ugodno
Rjava cipa <i>Anthus campestris</i>	0 os (G)	0 os (G)	neugodno

Legenda statusov: G – gnezditvev, S – selitev, L – letovanje, Z – prezimovanje.

Preglednica 6: Stanje biotske raznovrstnosti v Krajinskem parku Sečoveljske soline - vrste in habitatni tipi, za katere je posebno ohranitveno območje opredeljeno (Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18)

KODA	Vrsta / habitatni tip	Stanje ohranjenosti
1152	riba solinarka (<i>Cyprinodon fasciatus</i>)	Ugodno: Dolga sušna poletja lahko izsušijo posamezne odcedne jarke, vendar vrsta ni ogrožena, saj ima s solinarsko dejavnostjo na Leri optimalne pogoje. Ohranjanje solinarke je v tesni povezavi z ohranjanjem primernih mikro habitatnih tipov.
1220	želva močvirska sklednica (<i>Emys orbicularis</i>)	Ugodno: Populacija stabilna na dveh lokacijah (Fontanigge, Rudnik-Korea). Staranje populacije ob Rudniku, medtem ko je na Fontaniggeah veliko mladičev. Ogroža jo pljenje jajc (lisica, jazbec...).
1074	nočni metulj hromi volnoritec (<i>Eriogaster catax</i>)	Ugodno: Rezultati popisov kažejo, da je hromi volnoritec v parku ohranjen. Za vitalno populacijo vrste je potrebno vzdrževati razredčeno, dobro osončeno in različno staro grmovje hranilnih rastlin vrste, na delu nasipov, kjer je vrsta trajno prisotna, v solinah so to v glavnem višji zunanji nasipi. Vrsta ima v Solinah dobre pogoje za obstoj, tako po osončenosti kot primerno mikroklimo z dovolj vlage.

1130	izlivi rek, estuariji	Ugodno: Metličje ob ustju reke Dragonje je v ugodnem stanju ohranjenosti, vendar je po arbitražni odločitvi območje sedaj del ozemlja Republike Hrvaške. Izliv Jernejevega kanala ogroža onesnaženje in fragmentacija.
1140	muljasti in peščeni položi, kopni ob oseki	Ugodno: Habitatni tip občasno ogroža le nenadzorovano poplavljanje, ki je posledica slabega stanja visokovodnih nasipov.
1310	pionirski sestoji vrst rodu <i>Salicornia</i> in drugih enoletnic na mulju in pesku	Ugodno: Habitatni tip občasno ogroža le nenadzorovano poplavljanje, vendar so se z ukrepi površine povečale za več kot 3 krat.
1320	sestoji metličja (<i>Spartinion maritimae</i>)	Neugodno (delno): Metličje ob ustju Dragonje je sicer v ugodnem stanju ohranjenosti, ob Jernejevem kanalu pa ga ogrožajo vplivi nelegalnih in neurejenih privezov (onesnaženje, poškodbe habitata, fragmentacija).
1410	sredozemska slana travišča (<i>Juncetalia maritimi</i>)	Ugodno: Sredozemska slana travišča so bila ogrožena predvsem zaradi neustreznega vodnega režima. S primernimi ukrepi se je stanje izboljšalo za 400 %
1430	sredozemska slanooljubna grmičevja (<i>Sarcocornetea fruticosi</i>)	Ugodno: Ugodno zaraščanje. Habitatni tip občasno ogroža le nenadzorovano poplavljanje, vendar so se z ukrepi površine povečale za več kot 4 krat.

* Klasifikacija habitatnih tipov na podlagi Priloge 1 Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 33/2013)

➡ Karta 5: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju

2.2.3. Stanje upravljanja parka

Upravljevec parka je koncesionar, podjetje SOLINE Pridelava soli, d. o. o. (krajše: Soline, d. o. o.). Osnovna dejavnost podjetja je pridelava soli po tradicionalnem postopku v solinah v Sečovljah in Strunjanu. Podjetje je v 100-odstotni lasti gospodarske družbe Telekom d. d. V podjetju je 94 zaposlenih na dan 23. 6. 2022, vodi pa ga direktor. Podjetje je razvilo tri blagovne znamke (Piranske soline, Lepa Vida in KPSS), svoje izdelke pa prodaja doma in v tujini. Upravlja tudi lastno maloprodajno mrežo trgovin, ki so locirane v parku (na Leri), Portorožu, Piranu, Ljubljani, Kopru in Bledu. Podjetje je usposobljeno za izvajanje vzdrževalnih in gradbenih del, ki se opravljajo predvsem z morja ter zahtevajo posebno opremo, stroje in znanje.

Z državo ima podjetje Soline, d. o. o., poleg koncesije za izvajanje javne službe ohranjanja narave, sklenjeni še dve koncesijski pogodbi:

- za rabo mineralne surovine morske soli na območju pridobivalnih prostorov Strunjan, Lera in Fontanigge za 20 let (do 2021) na podlagi Uredbe o podelitvi rudarske pravice imetnikom dovoljenj za raziskovanje oziroma pridobivanje mineralnih surovin (Uradni list RS, št. 103/00) in koncesijske pogodbe z dne 21. 12. 2001, št. 354-14-225/01;
- za rabo naravne vrednote Sečoveljske soline za 20 let (do 2023) na podlagi Uredbe o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in o koncesiji za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 11/02) in koncesijske pogodbe z dne 12. 7. 2003.

Upravljavca je razvil blagovno znamko KPSS, s katero se označujejo in predstavljajo izdelki, povezani s parkom.

Upravljanje krajinskega parka lahko razdelimo na glavne sklope, ki obsegajo upravljanje habitatov, infrastrukture, obiska, naravovarstveni nadzor ter monitoring in raziskave.

Upravljanje habitatov obsega upravljanje vodnega režima, ki se ločeno po hidroloških enotah izvaja po celotnem parku, omejevanje in odstranjevanje tujerodnih vrst ter košnjo in mulčenje večkrat letno. Upravljanje vodnega režima v parku je redna, skoraj vsakodnevna naloga naravovarstvenih nadzornikov in vodarjev, ki na podlagi rednega nadzora in monitoringa z upravljanjem objektov za urejanje vodnega režima (zapornic, sifonov) nivoje vode prilagajajo potrebam varovanih habitatov in vrst. Za razliko od Lere se vodni režim na Fontaniggeah upravlja le v obdobju gnezditve ptic, okvirno od aprila do avgusta, v preostalih mesecih pa so zapornice obrnjene za iztok vode v morje. Odstranjevanje in omejevanje tujerodnih vrst rastlin temelji na identifikaciji le-teh, ki jo opravi nadzornik v okviru rednih habitatnih kartiranj in vzporednih popisov tujerodnih vrst, hkrati pa upravljavca tudi usmerja v pravilen in trajen način odstranjevanja posameznih vrst (npr. navadnega trstikovca, topinamburja, luskaste nebine, robinije, verlotovega pelina itd.). Identificirane so bile tudi tujerodne vrste žuželk, morskih nevretenčarjev in plazilcev (tujerodne želve), katerih omejevanje je predmet tega načrta upravljanja.

Upravljanje infrastrukture obsega vse naloge, povezane z vzpostavitvijo, vzdrževanjem, nadgradnjo in obnovo infrastrukture. Kot izhaja iz točke 2.1.10. je v parku vzpostavljena osnovna infrastruktura:

- za izvajanje tradicionalnega solinarstva, vključno z ostanki objektov oziroma njihovimi ruševinami;
- infrastruktura, ki omogoča delovanje, obiskovanje, ogledovanje in doživljanje parka, kakršni so upravni objekt na Leri, objekti za dajanje informacij – multimedijski prostor in razgledna ploščad na Leri, Muzej solinarstva na Fontaniggeah, trgovina in razstaveni prostor v objektu Caserma na Leri, informacijski točki na obeh kopenskih vhodih v park, informativne table, usmerjevalni in drugi znaki ter druge ureditve in oprema, poti za obiskovanje in ogledovanje parka (peš ali s kolesom);
- infrastruktura, ki omogoča vožnjo po vodi za obiskovanje in upravljanje parka, za izvajanje vodnogospodarske javne službe in za druge uporabnike ter zajema plovne poti, pristajalne pomole in priveze za plovila;
- infrastruktura, s katero se fizično preprečuje ogrožanje parka;
- infrastruktura, s katero se vzpostavljajo nadomestni habitati, kakršni so primeroma gnezditveni otočki in stene, zaščitne ograje in robni vodni kanali;
- nasipi in naprave, ki so uvrščeni med vodno infrastrukturo, kot so morski visokovodni nasipi ob Dragonji, Drnici in kanalu Sv. Jernej, s posameznimi prekinitvami – npr. zapornice na nasipih, ustja kanalov (Pichetto), zazidana ustja kanalov s prelivnimi objekti (Giassi, Curto, Lera).

Upravljanje obiska zajema celoten sklop načrtovalskih, izvedbenih in evalvacijskih aktivnosti, namenjenih vzpostavitvi in ureditvi primerne opreme ter pripravi in izvedbi vsebinskih programov za obiskovalce, ter za vse druge aktivnosti, ki jih upravljavca izvaja za doseganje namena parka – spoznavanja in doživljanja narave. S tem se uresničuje razvojna usmeritev območja, ki obsega spodbujanje in razvijanje aktivnosti, ki omogočajo najširši javnosti spoznavanje naravne vrednote in biotske raznovrstnosti ter doživljanje narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti in privzgaja spoštljiv odnos do nje. Pripravljajo se didaktični pripomočki, izobraževalni in drugi programi za povečevanje znanja o naravi in za osveščanje o pomenu njenega ohranjanja.

Obstoječ program za obiskovalce KPSS je razdeljen na programe za šolske in druge izobraževalne skupine in obsega vodenja, strokovna vodenja, naravoslovne dneve in vodene ogleda za predšolske otroke s starši, ter programe za odrasle, ki obsegajo vodenja in strokovna vodenja za skupine ter individualna vodenja za posamezne obiskovalce ali manjše skupine, ki želijo njim prilagojen program.

Dolgoročni cilji upravljanja parka so usmerjeni k varovanju in trajnemu ohranjanju naravnih lepot in s tem biotske raznovrstnosti Sečoveljskih solin, čuvanju kulturne dediščine in značilnosti obmorske kulturne krajine slovenske Istre.

Obiskovalcem je na voljo doživljanje parka z usmerjanjem (informacijska središča in točke, informativne table, parkovne poti), vodenimi ogledi, delavnicami v naravi, ustvarjalnimi delavnicami in različnimi izobraževalnimi programi ter predavanji. V parku poteka tudi solinarski praznik Sv. Bartolomej, ki v krajinski park privabi številne navdušence in ljubitelje solinarske tradicije ter kulinaričnih posebnosti.

Na osnovi določil Zakona o ohranjanju narave (ZON) se za obisk Krajinskega parka Sečoveljske soline zaračunava vstopnina. Z nakupom vstopnice so obiskovalci parka med obiskom v parku nezgodno zavarovani. Ob obisku parka je treba upoštevati pravila obiskovanja v parku. Pravila obiskovanja parka so dostopna na spletni strani parka in na zgibanki parka, ki jo prejme vsak obiskovalec ob vstopu v park.

KPSS si je mogoče ogledati individualno ali v skupini. Organiziranim skupinam (najmanj 15 oseb) je na voljo voden ogled, za katerega pa se je potrebno predhodno naročiti s pomočjo spletnega obrazca, v katerem so objavljeni splošni pogoji ter opozorila. Voden ogled po parku so namenjeni obiskovalcem, ki poleg sprehoda po parku želijo o KPSS in tradiciji solinarstva izvedeti nekaj več.

- Kopenski vhoda
- 1 Prodajalna Lera
- 2 Solinarski trg (center za obiskovalce, razgledna ploščad, okrepčevalnica, uprava)
- 3 Thalasso Spa Lepa Vida (dostop je mogoč le z rezervacijo)
- 4 Muzej solinarstva
- Pristajalni pomoli
- Poti, kjer je dovoljeno kolesarjenje
- Meja krajinskega parka
- Učna pot r/saltorio
- Pelpot
- Pelpot+Carout
- Servisna pot, vodeni ogledi
- - - Rantana - pot zdravlja in prijeteljstva

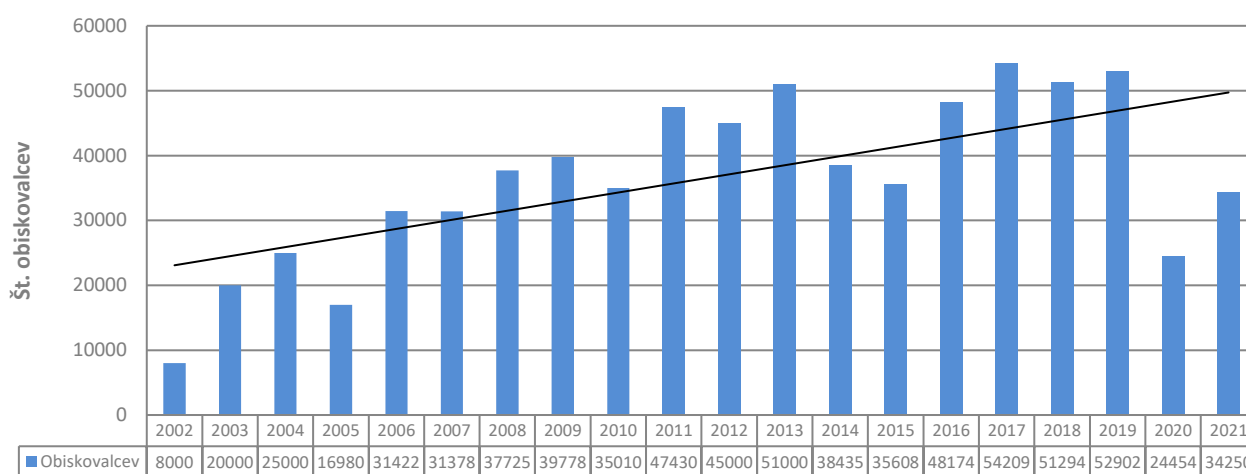
SL. 3: OBMOČJE KRAJINSKEGA PARKA SEČOVELJSKE SOLINE.

Prilagojeni programi za obiskovalce s posebnimi potrebami park približajo tudi obiskovalcem, ki se ne morejo udeležiti klasičnih vodenj. Programi so oblikovani v sodelovanju s strokovnimi vodji različnih skupin. Za slepe in slabovidne je v centru za obiskovalce na razpolago taktilni model Sečoveljskih solin.

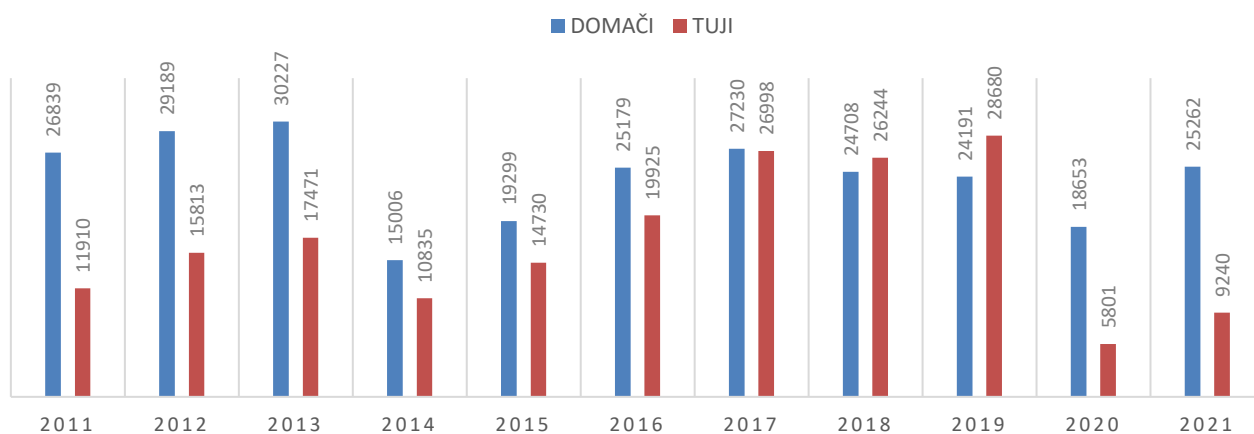
Park ima dva kopenska vhoda (Lera, Fontanigge), do obeh območij pa je možen dostop po morju, s čolnom. Na območje Lere vstop s psom zaradi proizvodnje hrane (sol) in strogih normativov HACCP, ni mogoč. Dostop do Muzeja solinarstva je po morju ali po makadamski cesti ob Dragonji na Fontaniggeah.

V park je v poletnem in zimskem času mogoče vstopiti uro po sončnem vzhodu, park pa je potrebno zapustiti uro pred sončnim zahodom. Točen urnik obratovanja parka je objavljen na spletni strani in družabnih omrežjih parka.

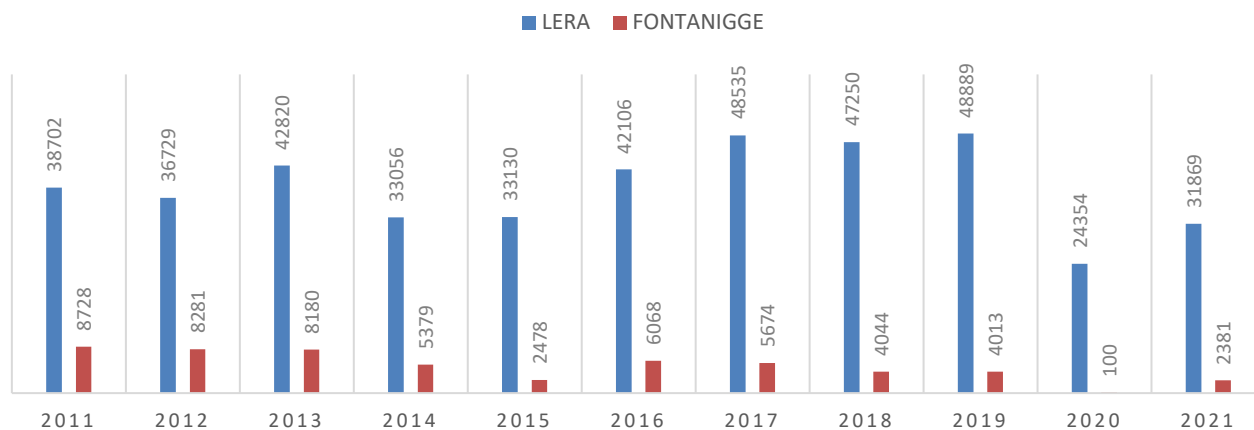
Obiskovalci lahko pred prihodom v park na spletnem portalu KPSS preverijo dogajanje na spletni kameri in se seznanijo z osnovnimi vremenskimi podatki na vremenski postaji.

SL 4. ŠTEVILO OBISKOVALCEV KPSS V OBDOBJU 2002-2021

SL 5. DELEŽ DOMAČIH IN TUJIH OBISKOVALCEV KPSS PO LETIH V OBDOBJU 2011-2021

SL.6. DELEŽ OBISKOVALCEV KPSS PO OBMOČJIH IN PO LETIH V OBDOBJU 2011-2021

V parku je bil v letu 2019 uveden nov režim vstopanja na območje Lera preko vrtljivih portalnih vrat s čitalcem črtne kode ali z RFID kartico.

Od 1. novembra do 31. marca velja na območju Fontanigge spremenjen režim vstopanja v park. V tem času je zaprt Muzej solinarstva, recepcija ne deluje. Park je na Fontaniggeah odprt od 1. aprila do 31. maja odprt za obiskovanje med 9.00 in 17.00 uro, od 1. junija do 31. avgusta pa med 9.00 in 20.00 uro ter od 1. septembra do 31. oktobra pa med 9.00 in 17.00 uro. Vstopanje v park in zadrževanje v parku, ko ta ni odprt za obiskovanje, ni dovoljeno.

Od leta 2002 do 2021 je park obiskalo 728.211 obiskovalcev. Število obiska narašča, upadel je le zadnji dve leti (2020-2021) zaradi Covid razmer. Leta 2010 je bilo uvedeno štetje obiskovalcev na vseh vstopnih točkah KPSS, zato so za obdobje 2011-2021 dostopni natančni podatki o obisku parka.

V obdobju 2011-2021 je Krajski park Sečoveljske soline obiskalo 482.756 obiskovalcev. 265.783 (55 %) je bilo domačih gostov, medtem ko je bilo tujcev 187.647 (45 %). 427.440 je bilo obiskovalcev na Leri, medtem ko si je 55.326 obiskovalcev ogledalo Fontanigge in Muzej solinarstva. Lero je obiskalo več tujih gostov, Fontanigge pa več domačih. Z vstopnico z Lere je Fontanigge obiskalo več obiskovalcev kot obratno.

Na Leri smo z vodniki opravili kar 5060 vodenih ogledov (od tega 109 brezplačnih), ki se jih je udeležilo 155.157 obiskovalcev.

Tretjina (32,1 %) obiskovalcev se je odločila za voden ogled. 59,5 % je bilo domačih obiskovalcev, 40,5 % tujcev, med katerimi je bilo največ angleško (16,7 %) in nemško (16,3 %) govorečih, sledijo jim obiskovalci iz Italije (5,5 %), dobra 2 odstotka pa predstavljajo vodeni ogledi v drugih jezikih (francoščina, ruščina, srbohrvaščina,...). Opaziti je porast francosko govorečih obiskovalcev.

Po strukturi obiskovalcev na vodenih ogledih so na prvem mestu otroci, dijaki in študenti (39,5 %), na drugem so odrasli obiskovalci (34,3%), sledijo jim upokojniki (8,0 %) ter obiskovalci s posebnimi potrebami (1,4%).

V KPSS je bilo v obdobju 2011-2021 prodanih 342 letnih kart, 900 letnih kart smo podelili udeležencem čistilnih akcij in najemnikom privezov. Prodanih je bilo 28.050 je bilo družinskih vstopnin, 142.591 odraslih in 177.724 otroških, dijaških, študentskih in upokojskih vstopnic, 45.961 obiskovalcev je vstopilo v KPSS brezplačno (CŠOD Burja, spremljevalci skupin, vodniki, invalidi ipd.).

Po kopnem je v park vstopilo skupaj 456.745 obiskovalcev, medtem ko je s plovilom v park priplulo 23.465 obiskovalcev. Povečuje se število obiskovalcev, ki v park vstopajo s kolesom, park letno s kolesi obiše približno 3000 obiskovalcev.

Thalasso Spa Lepa Vida je v obdobju 2011-2021 obiskalo 40.829 obiskovalcev.

Naravovarstveni nadzor je med pomembnejšimi dejavnostmi upravljavca in ga le-ta izvaja na podlagi javnega pooblastila. Nadzorna služba je bila organizirana takoj ob prevzemu upravljanja v letu 2002, leta 2015 so bila izvedena prva izobraževanja za naravovarstvene nadzornike. Leta 2016 sta bila zaposlena prva

dva naravovarstvena nadzornika. Nadzorna služba šteje trenutno dva naravovarstvena nadzornika in enega prostovoljnega nadzornika s pooblastilom po ZON.

Delo naravovarstvenih nadzornikov Krajinskega parka Sečoveljske soline vključuje naslednje naloge:

- neposredni nadzor v naravi, ki obsega spremljanje stanja v obliki rednih tedenski obhodov območja (občasno ponoči), nadzor nad izvajanjem varstvenega režima in pogojev obiskovanja, ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah, skupaj z opozarjanjem in osveščanjem kršiteljev varstvenega režima ter izrekanjem glob v primerih večjih ali ponovljenih kršitev in obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov in policije;
- občasne obhode po okolici parka z namenom preverbe obstoječih in novih virov ogrožanja in konkretnih groženj za krajinski park;
- nadzor nad gradnjo infrastrukture za obisk parka;
- nadzor nad vzdrževalnimi in obnovitvenimi deli znotraj meja krajinskega parka, predvsem nad izvedbo del zunanjih izvajalcev;
- pripravo poročil in obveščanje nadrejenih in ministrstva o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah, kot tudi virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo izven meja območja;
- nadzor, omejevanje in odstranjevanje tujerodnih vrst; vzdrževanje parkovnih tabel in njihova zamenjava ob dotrajanosti;
- redno sodelovanje z MOP in ZRSVN, Policijo in inšpekcijskimi službami;
- redno izobraževanje nadzornikov za zagotavljanje delovanja s polnimi pooblastili.

Pri svojem delu naravovarstveni nadzorniki uporabljajo električni avto, električni motor, električno delovno vozilo, kolesa in motorno plovilo.

Ključna področja, kjer prihaja do kršitev:

Z ustrezno postavitvijo ograj in zapornic na obeh vhidih v KPSS ter z objavo urnikov in ustnim opozarjanjem ter ozaveščanjem obiskovalcev o ciljnih in varstvenih režimih Krajinskega parka Sečoveljske soline, se je število kršitev varstvenega režima parka bistveno zmanjšalo v primerjavi z leti poprej. Parku so pri tem v veliko pomoč tudi policisti, ki opravljajo mejno kontrolo ob reki Dragonji, predvsem v nočnem času, ko je veliko kršitev in parku zadeve odstopijo v nadaljnji prekrškovni postopek.

Največ kršitev varstvenega režima parka se še vedno nanaša na ribolov v nočnem času, hojo izven označenih poti ter sprehajanje psov brez povodca.

Monitoring in raziskave

Ornitološke raziskave Sečoveljskih solin imajo stoletno tradicijo. Monitoring ptic so na območju Sečoveljskih solin redno izvajali lokalni ornitologi vse od leta 1983. Vsi obstoječi podatki o opazovanjih v dostopnih virih so vnešeni v elektronsko podatkovno zbirko, stara kartiranja gnezdilcev pa so digitalizirana. Od leta 2004 dalje se na območju KPSS izvaja redni tedenski naravovarstveni monitoring kvalifikacijskih vrst.

Raziskovalno delo poteka na različnih področjih v okviru rednega in projektnega dela (LIFE, Climaparks, Saltworks, Habit-change). Pridobljeni podatki in rezultati so osnova za pripravo strokovnih podlag in pomenijo usmeritve za nadaljnje delo. Pri raziskovalnem delu so bili udeleženi tudi zunanji strokovnjaki.

Preglednica 8: Pregled raziskav in monitoringa biotskih in abiotskih parametrov v letih od 2004-2021

Biotski parametri / Leto	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Monitoring stanja favne (ne)vretenčarjev	x	x																
Monitoring ptic	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ihtiološke raziskave					x								x	x	x			
Kartiranje habitatnih tipov				x			x	x							x			x
Raziskave metuljev							x	x	x				x	x	x			
Raziskave kačjih pastirjev	x																	
Kartiranje hromega volnoritca														x	x	x	x	x
Raziskave plazilcev in dvoživk							x	x									x	
Monitoring močvirske sklednice									x	x					x	x	x	x

Abiotski parametri / Leto	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Monitoring kakovosti vode							x	x	x						x	x	x	x
Monitoring težkih kovin															x	x	x	
Raziskave petole															x	x	x	
Monitoring vremena							x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

2.2.4. Dejavniki, ki vplivajo na stanje – analiza ogrožanja in pritiskov

Sečoveljske soline so trenutno ogrožene predvsem zaradi svoje lokacije v urbani okolici, kmetijske dejavnosti v zaledju in v parku z onesnaževanjem voda, ki pritekajo v morje in soline. Ogrožata jih svetlobno onesnaževanje in hrup bližnjega letališča. Sledi onesnaževanje voda zaradi neurejene kanalizacije v bližnjih naseljih. Z vidika vnosa in širjenja tujerodnih vrst želv je vir ogrožanja dolina Drnice in bližnje območje Rudnika, od koder v park prehajajo tja odvržene tujerodne vrste. Iz okolice in zaradi vnosa gradbenega materiala pa se širijo tudi tujerodne rastlinske vrste. Odprtost območja in urbana okolica sta tudi vir naseljevanja in dostopnosti za domače oziroma hišne živali (mačke, pse). Izpostaviti velja še škodljive oblike obiskovanja (ribolov, nočno obiskovanje, sprehajanje psov, agresivna vedenja ipd.), ki bodo uspešno regulirana z naravovarstvenim nadzorom in ob upoštevanju pogojev obiskovanja.

Na vzhodnem delu Fontanigg je tik za mejo parka letališče Portorož. Za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena je bila podeljena koncesija podjetju Aerodrom Portorož d. o. o. (Uradni list RS, št. 28/11 z vsemi spremembami). Kot pomožno športno letališče je bilo zgrajeno že leta 1962. S prenovo je danes registrirano kot javno letališče, odprto za domači, mednarodni potniški in tovorni promet v Sečovljah. Osnovna dejavnost letališča je poleg zagotavljanja pristankov in vzletov letal še uporaba infrastrukture in potniškega terminala, izvajanje zemeljske oskrbe letal, potnikov in prtljage ter komercialne dejavnosti.

V bližini letališke steze je zgrajena letališka upravna stavba s pripadajočimi objekti in hangarji. V bližini letališča je tudi začasna deponija gradbenega materiala in opuščena rudniška infrastruktura. Na tem neurejenem delu sočasna skladišča in odlagališča odpadkov (Uradni list RS, št. 53/11). Ob letališki stezi je večja močvirna travniška površina, ki leži znotraj parka in Natura 2000 območja (SI3000240). To površino redno kosi upravljalec letališča z namenom zagotavljanja varne vzletne cone za letalski promet. Poleg številnih ptic, ki tudi gnezdiijo ali se ustavljajo med preletom in redke vrste rastline – rimske belvalovke (*Bellevalia romana*), je travnik tudi znotraj domačega okoliša močvirske sklednice. Na Fontaniggeah živi močvirska sklednica v speljanih odcednih jarkih, med njimi tudi v jarku ob letališču. Da je jarek ob letališču eden izmed pomembnejših habitatov močvirske sklednice, kažejo podatki o številu ujetih mladičev, med katerimi so bili tudi enoletni osebk in osebk, ki so se izlegli v letu ulova.

V dokumentu Resolucija o Nacionalnem programu razvoja civilnega letalstva Republike Slovenije do leta 2020 (Uradni list RS, št. 9/10 z vsemi spremembami) so v členu 4.5.5. opredeljeni temeljni razvojni cilji za Letališče Portorož, kot eno izmed osrednjih letališč za mednarodni zračni promet. Delovanje letališča je podprto s strani države, ki ga v povezavi s turizmom in gospodarsko dejavnostjo iz zaledja vidi kot enega izmed pomembnih spodbujevalcev nadaljnega gospodarskega razvoja. S strani države je prepoznana tudi možnost za pospešeno razvijanje rednega in čarterskega letalskega prevoza, poslovnega letalstva, splošnega letalstva in šolske letalske dejavnosti. Za realizacijo le-tega so potrebna vlaganja v optimizacijo in nadgradnjo infrastrukture (Uradni list RS, št. 9/10 z vsemi spremembami). Leta 2016 je Državni zbor sprejel Resolucijo o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji za obdobje do leta 2030 (ReNPRP30). V dokumentu Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030 (2017) je pri nadaljnjem razvoju letališča načrtovano podaljšanje vzletno-pristajalne steze z ureditvijo stripa in varnostnega območja konca vzletno-pristajalne steze, ureditev manevrskih površin in ploščadi, ureditev območij za umeščanje spremljajočih dejavnosti, kot so terminal, hangarji, tehnični objekti in podobno. Predlog je, da se 1200 metrov dolgo in 30 metrov široko stezo podaljša za 150 metrov na eno in 80 metrov na drugo. Vzletno-pristajalna steza bo tako dolga največ 1500 m (Strategija razvoja ... , 2017). Za širitev in rekonstrukcijo, ki bi v celoti potekala znotraj obstoječega območja letališča in ne bi posegala v območje parka, je poleg prostorske, tehnične in investicijske dokumentacije potrebno zagotoviti tudi okoljsko poročilo za celovito presojo vplivov na okolje. V korakih predhodne presoje in presoje vplivov je potrebno tako oceniti kot opredeliti vpliv, ki bi ga lahko imel načrt na območje Natura 2000 (SI3000240). V Pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04 z vsemi spremembami) je določeno območje neposrednega vpliva širitve letališča na vse skupine živalskih vrst, vključno z močvirsko sklednico, v velikosti 100 m. Z vidika upravljavca je letališče v tem prostoru problematično, tako z vidika varstva narave kot poplavne varnosti in bi ga bilo najbolje prestaviti na drugo lokacijo izven parka.

Preglednica 9: Viri ogrožanja parka s konkretnimi pritiski in grožnjami

VIRI OGROŽANJA/ VPLIVNE DEJAVNOSTI	KONKRETNI PRITISKI IN GROŽNJE
Poplavljanje morske in/ali sladke vode	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Decembra 2008, januarja 2009 in septembra 2010 so bila Fontanigge poplavljen zaradi viskoe plime. Ob vzdrževanih nasipih so poplave naravni pojav, ki je obvladljiv in do neke mere celo koristen, saj prinaša hranila

Spreminjanje ureditve »notranjih voda«	<p>za halofite v revne solinske bazene, za katere je značilno pomanjkanje dušika.</p> <p>➡ Glej naloge v poglavju 3.3 in usmeritve v poglavju 4.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Posamezniki zaradi lova in nabiranja živali pogosto samovoljno odprejo zapornice na območju Fontanigge, s čimer spremenijo vodni režim in vplivajo na življenjske razmere rastlin in živali ter na razmere na območju Muzeja solinarstva.
Vznemirjanje živali in njihov odvzem iz narave	<p>➡ Glej naloge v poglavju 3.2 in usmeritve v poglavju 4.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na levem bregu Dragonje so znani primeri organiziranega in posamičnega ribolova ter pobiranja školjk in mehkužcev v kanalih po solinah. Na zapornicah na Fontaniggeah posamezniki pogosto namestijo mreže, samovoljno odprejo zapornice in polovijo celotno populacijo rib v kanalih. ▪ Na nekaterih pridelkih na kmetijskih površinah povzročajo škodo divjad. Nekateri najemniki/lastniki kmetijskih zemljišč uporabljajo naprave za plašenje ptic med zorenjem grozdja. ▪ Na vzletanje in pristajanje letal na bližnjem letališču so se ptice prilagodile in ne kažejo znakov vznemirjenosti. Veliko bolj so moteče dejavnosti akrobatskih letalcev in helikopterskih šol, tako za živali, kot za solinarske delavce in obiskovalce, ki v parku upravičeno pričakujejo mir. Nič manj moteče niso zračne športne dejavnosti, npr. skakanje s padali. Padalci v zraku plašijo ptice, posledica pa je upad vitalnosti osebkov in populacij zaradi izgubljanja energije ter propad gnezd. Splašene valeče ptice si ne upajo nazaj do jajc ali mladičev v gnezdu. Jajca se zato v vročih sončnih dneh pregrejejo, v hladnih, deževnih dneh pa podhladijo. Oboje ima pogubne posledice. Na hrup in vznemirjanje se delno lahko prilagodijo nekatere neobčutljive vrste, na solinah pa je več občutljivih in na človekovo prisotnost neprilagodljivih vrst, kot so beločeli deževnik, polojnik, sabljarka, rdečenogi martinec, čigre in druge. ▪ Deskanje s padalom oziroma jadranje tik ob čelnih nasipih povzročajo podobno veliko motnjo za ptice kakor zgoraj opisane zračne dejavnosti. Ptice se namreč mnogo bolj kakor ob nevarnosti s kopnega vznemirijo zaradi neznanih »objektov« v zraku. V času, ko so deskarji na morju pred solinami, je mogoče opazovati večdesetglave jate vznemirjenih ptic. Prav tako so živali, zlasti ptice, vznemirjene pri spuščanju modelnih letal, plovil in vozil.
Škodljive oblike obiskovanja	<p>➡ Glej naloge v poglavju 1.1. in usmeritve v poglavju 4.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nekateri obiskovalci se ne držijo označenih poti in pravil obnašanja (čeprav so pravila natisnjena v zgibanki, ki jo vsakdo prejme ob vstopu), posegajo v solna polja in sol, odpirajo zapornice, odzemajo solinsko blato in petolo ter spuščajo pse po parku in neposredni okolici. V kanalu Sv. Jerneja (na plovilih) in na posameznih parkiriščih (v avtodomih) nekateri tudi prenočujejo. Obiskovalci pogosto kršijo prepoved kopanja in mazanja z blatom v parku. V

okolici prirejajo piknike, trgajo halofite in druge rastline. Posledice so poškodovani habitati, rastlinstvo in gnezda, vznemirjanje živali, ogrožena je pridelava soli kot živila, pojavlja se erozija na nasipih.

Število obiskovalcev v nekaterih terminih tako naraste, da bi lahko ogrozilo nosilno zmogljivost območja. Občasno je opaziti tudi vandalizem – posamezniki razbijajo table in infrastrukturo. Množične prireditve prav tako pogubno vplivajo na park.

Glej naloge v poglavju 2.2. in usmeritve v poglavju 4.

Vplivi vožnje z motornimi vozili in plovili, privezi plovil

- Območje Lere je bilo močno obremenjeno s prometom, ki je potekal po asfaltni cesti do upravne stavbe in solinarskih objektov. Neugodne posledice so bile zlasti zaradi izpušnih plinov, hrupa in drugih motenj, saj je cesta tudi glavna dostopna pot za obiskovanje tega dela parka. Neugoden je bil tudi vtis na z avtomobili natrpano parkirišče v parkovnem jedru. V letu 2010 so bili izvedeni prvi ukrepi za omejevanje prometa na Leri.
- Motorna vozila, predvsem težki avtobusi, so vozili do Muzeja solinarstva na prvem varstvenem območju parka na Fontaniggeah po poti, ki nima statusa javne poti in spada med objekte vodne infrastrukture, namenjene vzdrževanju nasipov. Vožnja z motornimi vozili po prvem varstvenem območju ni v skladu z njegovo namembnostjo. Sedaj po poti do Muzeja solinarstva organizirane skupine vozi električni vlak.
- Posamezniki z motornimi plovili (čolni, vodni skuterji) zahajajo v kanale, kar povzroča valovanje in erozijo brežin. Ob poti ob kanalu Sv. Jernej je nelegalno parkirišče (in deponija) vozil in prikolic s čolni. Nekaj težav povzroča tudi usklajevanje ureditve dostopa članov veslaškega kluba in njihovih spremljevalcev z motornimi vozili v park.
- V kanalu Sv. Jernej so neurejeni in nelegalni privezi, kar kvari krajinsko podobo ter škodi tamkajšnjemu okolju in stanju habitatov in vrst. Lastniki gradijo zasilne pomole, prenočujejo na barkah, parkirajo vozila na nedovoljenih mestih ob kanalu, odlagajo odpadke, popravljajo plovila in onesnažujejo okolico. Z gradnjo pomolov so neposredno ogroženi habitati evropsko pomembne združbe morskega metličja.
- Glej naloge v poglavju 2.2. in usmeritve v poglavju 4.

Onesnaževanje voda

- V sklopu kompleksa Pick&Place ob kanalu Sv. jerneja deluje sodobna popravljalnica plovil, na ustju istega kanala pa tradicionalni »škver« oziroma manjša popravljalnica. Posebno prva pogosto onesnažuje kanal z delci barv, premazov in maziva. Obe popravjalnici plovil ne izpolnjujeta meril za varstvo okolja. Ostanke brušenja, premazov in barv se izpuščajo v vodo.
 - V zaselkih ob Dragonji ni urejene kanalizacije. Visoka koncentracija bakterij fekalnega izvora kaže, da se v reko spuščajo neprečiščene fekalne vode iz naselij, med drugim
-

iz neurejenih gnojišč. Razlog je neučinkovito delovanje čistilne naprave na Drnici in kolektorja ob Pick&Place. Podatki o točkovnih virih onesnaženja niso znani (Inštitut za vodo RS, 2007). Vse komunalne odplake in vse izcedne vode s poljedelskih površin ter z njimi pesticidi se stekajo neposredno v povirje Dragonje. Viri kemičnega onesnaženja so prepoznavni (odplake, kemična gnojila, pesticidi). Vsi desni pritoki Dragonje se v svojem zgornjem delu bliže naselij uporabljajo kot divja odlagališča vsakovrstnih odpadkov.

- V izlivnem delu Dragonje so bile odkrite čezmerne koncentracije bakra, domnevno zaradi čezmerne uporabe fungicidov v kmetijstvu. Dragonja je opredeljena kot občutljivo območje v skladu s predpisi, ki urejajo izpuste snovi pri odvajanju odpadnih voda iz komunalnih čistilnih naprav (občutljiva za evtrofikacijo). Njen spodnji tok je po podatkih Inštituta za vodo RS (2007) čezmerno obremenjen z organskimi hranili (nitrati, BPK5), pa tudi vrednosti toksičnega indeksa, ki opredeljuje delež hranil v vodi, so na tem odseku Dragonje najvišje.
- Posamezni deli poseljenih območij Seče, Parecaga in Sečovelj nimajo urejene kanalizacije (ni priključkov na kanalizacijsko omrežje), zato je tu stopnja zbiranja in čiščenja komunalnih odplak nizka.
- Po podatkih Inštituta za vodo RS (2007) so bile v Piranskem zalivu presežene vrednosti koncentracij bakra in niklja na prostorih za gojenje školjk pred solinami, po drugi strani pa po podatkih Morske biološke postaje (Flander, ustno) velja, da so vplivi gojenja rib na okolje zanemarljivi in močno omejeni na samo gojišče.
- Ribogojni objekti ob ustju kanala Sv. Jernej še nimajo zadovoljivo rešenega vprašanja odvodnje odpadnih voda ter ostankov organizmov in čiščenja mrež.
- Za obiskovalce Muzeja solinarstva ni zadosti sanitarij. Na voljo je samo eno stranišče z greznico, pri čemer je v muzeju pogosto do 100 obiskovalcev hkrati.
- Glej naloge v poglavju 3.3. in usmeritve v poglavju 4.

Odlaganje odpadkov in smeti

- V parku je nekaj odlagališč odpadkov izpred več desetletij. Čeprav je dostop nanje prepovedan in so postavljene ovire, posamezniki tam še vedno odlagajo odpadke.
- Posamezniki odpadke odmetavajo, veliko jih naplavi morje in vodotoki.
- Glej naloge v poglavju 3.3. in usmeritve v poglavju 4.

Podnebne spremembe

- Vse več je neurij in gladina morja se viša. Močni nalivi z vetrom, ki so pogosto ravno med gnezdenjem, v trenutku uničijo skoraj vse populacije talno gnezdečih vrst ptic.
- Glej naloge v poglavju 1.3. in usmeritve v poglavju 4.

Izkopi, nasipavanje materiala

- Nasutje materiala pod Žekarjem slabo vpliva na habitate; izvajajo se posegi na rastišču divjega hiacinta. Nasutja materialov slabo vplivajo tudi na kulturno dediščino, zlasti
-

	<p>nasutje v bližini vstopa v soline na Fontanigge s kopne strani.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Glej naloge v poglavju 1.6. in usmeritve v poglavju 4.
Intenzifikacija kmetijske dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Intenzifikacija kmetijstva povzroča onesnaževanje naravnega okolja s pesticidi, herbicidi in fungicidi. Fragmentirajo se habitatni tipi. ▪ Kljub vključenosti več kmetovalcev v integrirano kmetijsko pridelavo obstajajo posamezni primeri negativnih kmetijskih praks, predvsem »izboljšave« zemljišč z odkopom zemljine in zasipanjem z drugo zemljino, izkopi odcednih jarkov, posek rastlinstva, pretirana uporaba kemičnih dodatkov itd. Posege za »izboljšavo« kmetijskih površin kmetovalci praviloma ne napovedo upravljavcu parka, čeprav Uredba to izrecno zahteva. <p>Glej naloge v poglavju 1.6. in usmeritve v poglavju 4.</p>
Dejavnosti na levem bregu Dragonje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pozidava, gradnja ceste, izvajanje lova, onesnaževanje, odlaganje. ▪ Glej naloge v poglavju 1.6. in usmeritve v poglavju 4.
Čezmerno število prilagodljivih plenilskih vrst, invazivne in tujerodne vrste	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zaradi porušenega naravnega ravnovesja zunaj parka in širše so se precej povečale populacije nekaterih vrst. Tako je v zadnjih letih v parku opazen porast števila lisic, šakalov, kun, podgan in jazbecev, kar vpliva na močnejše plenjenje zarodov in legel nekaterih drugih solinskih vrst, predvsem ptic. Med lokalne vzroke za povečanje populacije plenilskih vrst spadajo tiste spremembe, ki omogočajo lažje preživetje v neugodnih vremenskih oziroma sezonskih razmerah (npr. izobilje hrane), spremembe v kulturni krajini in spremenjen lovski režim (manjši odstrel). Med plenilske vrste lahko štejemo tudi potepuške pse in mačke, ki zahajajo v park. ▪ Podoben poguben vpliv na nekatere avtohtone vrste v parku ima ekspanzija rumenonogih galebov, katerih število se je v Sredozemlju v zadnjih desetletjih izredno okrepilo. Neljube posledice povečanega števila teh ptic, ki priletijo v tisočih po gnezditveni sezoni na soline, se kažejo tudi pri izvajanju solinarske dejavnosti. ▪ Prav tako je v zadnjih letih videti vse več srak in zlasti sivih vran, ki so se specializirale za plenjenje legel solinskih ptic. To povečanje populacije je povezano tudi z upadanjem števila naravnih plenilcev, kakršne so ujede. ▪ Med tujerodnimi živalskimi vrstami je opažen pojav nutrije na soline. Pričakuje se porast populacije ter vpliv na druge vrste. Med rastlinami je najpogostejša tujerodna luskasta nebina. Razrašča se tudi trstika na račun trstičja. ▪ Glej naloge v poglavju 1.2. in usmeritve v poglavju 4.

2.2.5. Dejavniki, ki vplivajo na učinkovitost upravljanja

Upravljevec že dvajset let skrbi za park po danih finančnih in kadrovskih možnostih. Na podlagi tega se ugotavljajo zlasti naslednji dejavniki, ki vplivajo na učinkovitost upravljanja:

Usklajenost delovanja javnih služb za upravljanje parka in Muzeja solinarstva

V Sečoveljskih solinah delujeta dve javni službi za upravljanje zavarovanih območij, in sicer za ohranjanje narave in varstvo kulturne dediščine. Prvo, to je upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline, izvaja upravljevec parka podjetje Soline d.o.o. Izvajanje te javne službe financira Ministrstvo za okolje in prostor. Drugo, to je opravljanje nalog s področja varstva solinarske kulturne dediščine in muzejske dejavnosti na območju Muzeja solinarstva, pa izvaja Pomorski muzej Sergej Mašera Piran. Izvajanje te javne službe pa sofinancira Ministrstvo za kulturo. Naloge in dejavnosti obeh služb se prepletajo in delno podvajajo. Na Leri se ob izvajanju solinarske dejavnosti in upravljanju parka zagotavlja tudi varovanje kulturne dediščine. Med službama za upravljanje parka in Muzejem solinarstva je potrebno usklajevanje glede upravljanja.

Razmerje med koncesionarjem in koncendentom

Koncesijsko upravljanje parka je mogoče obravnavati kot eno od oblik javno-zasebnega partnerstva, ki pa ob vzpostavitvi koncesijskega razmerja ni bilo optimalno opredeljeno. V smislu obojestranskih koristi obeh pogodbenih partnerjev niso dovolj določno opredeljena njuna bonitetna razmerja, zlasti ne v odnosih: pridelava soli – ugodnosti za posebno solinsko biotsko raznovrstnost, brezplačna uporaba državnega premoženja – vlaganje v infrastrukturo, vzdrževanje naravne vrednote in krajinske podobe. Zaradi neskladnosti z zakonom o rudarstvu (ZRud-1) je ogrožena pridelava soli v parku.

Podnebne spremembe

V drugi polovici 21. stoletja je pričakovani rezultat podnebnih sprememb pospešeno dviganje morske gladine in posledično pogostejše poplavljanje nizko ležečih obrežnih območij. Slednje bi lahko imelo pomembne posledice za organizme, ki so vezani na ta območja, vključno z obrežnimi pticami, ki se v teh habitatih prehranjujejo v času selitev, v njih gnezdijo ali pa prezimujejo ter na njihova življenjska okolja – habitatne tipe.

Analize gnezditvenih vzorcev nekaterih ptic gnezdilk (beločeli deževnik, mala in navadna čigra ter polojnik) v parku so pokazale, da dinamika gnezdenja teh ptic v zadnjih letih jasno opozarja na prihajajoče klimatske spremembe. Brez ustreznega napora, kamor sodi ustrezno vzdrževanje vodnega režima, bodo pomembni habitatni tipi slanišč kot tudi nekatere Natura 2000 vrste izginile iz Sečoveljskih solin.

3. UPRAVLJANJE

3.1. VIZIJA IN DOLGOROČNI CILJI KRAJINSKEGA PARKA

Vizija Krajinskega parka Sečoveljske soline v desetletnem obdobju izvajanja načrta upravljanja

- Sečoveljske soline se ohranjajo kot območje, na katerem je človekova prisotnost usmerjena in ne vpliva škodljivo na naravne vrednote in biotsko raznovrstnost ter ne ogroža ekološke, biotske in krajinske vrednosti območja, prispeva k učinkovitemu varovanju okolja, ohranjanju izročila o življenju ljudi na solinah v preteklosti, ohranjanju izjemne kulturne dediščine in razumni rabi naravnih virov, hkrati pa ponuja razvojne možnosti za lokalno prebivalstvo današnje in prihodnjih generacij.
- Sečoveljske soline se ohranjajo kot solinski ekosistem mednarodnega naravovarstvenega pomena, ki ga sestavlja mozaik različno slanih solnih polj in poljev, močvirij, kanalov in trstičij s slano in

sladko vodo, halofitnih travnikov, izjemna kulturna dediščina, tesno povezana s tradicionalno kulturo solinarjev in pridobivanjem soli, območje značilne obmorske krajine solin in Slovenske Istre.

- Sečoveljske soline se ohranjajo kot območje v zavetju grmišč, travnikov, njiv, nasadov in vinogradov ter plitvega morja, ki ga zaznamuje pester rastlinski in živalski svet ter odseva zgodovinske vzorce človekovega delovanja izpred več stoletij.
- Sečoveljske soline ostajajo območje, ki ni stalno poseljeno, tesno povezano z lokalnim prebivalstvom oziroma delom in kulturo solinarjev, v harmoniji z naravnimi danostmi in kulturnimi posebnostmi prostora, kar se kaže predvsem v tradicionalnem pridobivanju soli in s soljo povezanih proizvodov ter negovanju tradicije pridelave lokalnih proizvodov in dejavnosti.
- Na pretežnem delu prvega varstvenega območja, na Fontaniggeah, se ohranjajo mir in naravni procesi ter se omogoča čim bolj nemoteno življenje rastlin in živali. Ohranjajo se obstoječa solinska polja z nasipi oziroma značilna tlorisna mreža opuščenih polj in vodnih kanalov v obstoječih dimenzijah. Naravna sukcesija se ustavlja z vzdrževanjem ustreznega vodnega režima, na ravni, ki omogoča prikaz tradicionalne solinarske dejavnosti na območju Muzeja solinarstva. Namembnost in obseg površin za prikaz tradicionalne srednjeveške solinarske dejavnosti, obisk in ogled parka in Muzeja solinarstva se na pretežnem delu ne spreminjajo bistveno glede na obstoječe stanje. Za varstvo kulturne dediščine se na objektih na preostalem delu izvajajo nujni konservacijski in rekonstrukcijski ukrepi, medtem ko se za ohranjanje pričevalnosti solinarske kulturne krajine in ostalin srednjeveškega solinarstva, upošteva tudi varstvo izjemne in ogrožene biotske raznovrstnosti, ne spreminja njihova namembnost.
- Na pretežnem delu drugega območja na Leri se izvaja tradicionalno solinarstvo, druge dejavnosti pa le v obsegu in na način, ki ne ovirajo varstva naravnih vrednot, ohranjanja biotske raznovrstnosti in krajine oziroma dejavnosti tradicionalnega solinarstva ter druge nepremične kulturne dediščine.

3.2. IZHODIŠČA UPRAVLJANJA PARKA

Izhodišča za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline so:

- **Predpis o zavarovanju parka, splošni predpisi o varstvu naravnih vrednot, rastlinskih in živalskih vrst, habitatov in habitatnih tipov, Habitatna in Ptičja direktiva, Ramsarska konvencija o mokriščih**, ob upoštevanju predpisov o varstvu kulturne dediščine.
- **Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015 – 2020**
Operativni program, ki ga je sprejela vlada v aprilu 2015, podrobneje opredeljuje varstvene zahteve, cilje in ukrepe na območjih Natura 2000. Za Sečoveljske soline določa podrobnejše varstvene zahteve za vsako od kvalifikacijskih rastlinskih in živalskih vrst ter za vsakega od habitatnih tipov, pri čemer podrobnejša razdelava temelji na zahtevah iz Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000), ki so:
 - ohranitev obstoječega obsega in vsaj obstoječih ekoloških značilnosti solin in trstič,
 - zagotovitev miru okoli gnezdišč, zlasti za vznemirjanje občutljivih vrst,
 - zagotovitev miru na najpomembnejših počivališčih in prezimovališčih vodnih ptic.
- **Prisotnost in velika občutljivost območij z gostitev rastlin in živali**
Na območju parka se v nekaterih obdobjih življenjskih ciklov pojavljajo zgostitve rastlin in živali, kjer so zgoščena gnezdišča ptic, prezimovališča ali drugi pomembni deli habitatov rastlinskih in živalskih vrst. Ker so to območja posebnega pomena za biotsko raznovrstnost, od katerih je odvisno doseganje varstvenih ciljev parka, je nujno njihovo upoštevanje pri načrtovanju in izvajanju vseh ravnanj v parku. Ta območja se zaradi dinamičnosti žive narave neprestano naravno spreminjajo, zato jih ni mogoče trajno prostorsko opredeliti, temveč se je spreminjanju treba sproti prilagajati in

upoštevati tako, da so negativni vplivi čim manjši. Njihova prostorska opredelitev se ugotovi vsako leto znova ter se upošteva pri letnih načrtih vseh dejavnosti in ravnanj v parku.

▪ **Družbeno-ekonomski okvir solinarstva in pridelave soli**

Tradicionalno solinarstvo s pobiranjem soli se izvaja na Leri, kjer je izkazan interes podjetja Soline d.o.o. Cena soli ni konkurenčna ceni soli z afriških obal in iz evropskih rudnikov kamene soli. Ne glede na nekonkurenčnost tradicionalnega solinarstva, je slednje izjemnega pomena tudi kot kulturni identitetni pričevalec življenja na slovenski obali v preteklosti ter kot poligon za proučevanje etnološke in tehnične dediščine.

Revitalizacija solinarstva na Fontaniggeah zaradi družbenih in ekonomskih razmer današnjega časa ni mogoča zaradi prevelikih nujnih predhodnih finančnih naložb za obnovo solin, veliko potrebnih dodatnih zaposlitev za izvajanje solinarstva in s tem povezane nekonkurenčne cene tako pridelane soli. Poleg tega je območje medtem pridobilo mednarodni in državni naravovarstveni pomen in status, zato varstvena ureditev v tem delu solin ne dopušča gospodarske rabe. Srednjeveški način pridobivanja soli se lahko vzdržuje le za predstavitev na majhnem delu solin kot del javne službe v smislu varstva in ohranjanja nepremične, premične, nesnovne in žive kulturne dediščine.

3.3. ANALIZA PREDNOSTI, PRILOŽNOSTI, SLABOSTI IN NEVARNOSTI ZA PARK

Preglednica 10: Analiza prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti

Prednosti	Slabosti
<ul style="list-style-type: none">- neposeljeno območje, ni konfliktov z lastniki- izjemnost solinskega ekosistema in krajine, ki sta redka v slovenskem in širšem merilu- izjemna sporočilnost o sožitju človeka in narave- podpora lokalnega prebivalstva ciljem parka- ohranjena avtentičnost in pričevalnost solinarske dejavnosti kot elementa varovanja kulturne dediščine	<ul style="list-style-type: none">- na majhnem prostoru veliko interesov- prevoz zaposlenih in dostava še vedno delno potekata z vozili na motorni pogon- okolica z veliko poseljenostjo in velikimi obremenitvami okolja- skončna razsodbo v arbitraži med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško leta 2017 določa kopensko mejo po strugi reke Dragonje (Odločba Stalnega arbitražnega sodišča v Hagu, št. 2012-04 z dne 29. Junija 2017). Z Uredbo o spremembah Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS št. 48/18) območje Starih solin in levi breg reke Dragonje nista več znotraj Slovenije, poleg tega se je spremenil tudi varstveni status tega območja.
Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none">- sinergijsko varstvo narave in kulturne dediščine- možnost prispevanja k učinkovitosti omrežja zavarovanih območij na obalno-kraškem območju, vključno z načrtovanim zavarovanjem doline Dragonje in s tem bistvenega povečanja danosti za naravoslovni in kulturni turizem- ekosistemske koristi – zdravo okolje za življenje ljudi, promocije in trženje ponudbe, blagovne	<ul style="list-style-type: none">- pritiski kapitala, ob katerih je varstvo drugotnega pomena, težnja po stacionarnem infrastrukturnem (elektrifikacija, komunala, ceste) opremljanju solin in stacionarnih dejavnostih ter po vzpostavljanju marine pred solinami in v kanalih- obnova solinarskih hiš v turistične namene (izničenje najvrednejšega dela kulturne dediščine)

znamke (močvirska sklednica – rdeča nit)

- širitev letališča in njegove dejavnosti (težnja po prestavitvi VOR naprave v KPSS)
 - težnja po uvajanju dejavnosti, ki s solinarsko nimajo povezave
 - intenzifikacija kmetijske dejavnosti v parku in njegovi okolici
 - širitev športnih in rekreativnih dejavnosti letališča ter dejavnosti letalskih in helikopterskih šol
-

3.4. CILJI, NALOGE IN AKTIVNOSTI UPRAVLJANJA

Cilji upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline so:

I. Varstveni cilji upravljanja:

Cilj 1: Ohranitev naravnih vrednot, vrst in habitatnih tipov ter krajine

II. Posredni cilji upravljanja:

Cilj 2: Omogočanje spoznavanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti, tradicionalnega solinarstva ter doživljanje narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti in vzgaja spoštljiv odnos ter odgovorno vedenje do nje

Cilj 3: Prispevanje k uresničevanju ciljev javnega interesa z drugih področij

Cilj 4: Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom

III. Poslovni cilji upravljanja:

Cilj 5: Zagotavljanje učinkovitega in preglednega poslovanja KPSS, organizacije dela, financiranje, komuniciranja in sodelovanja v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja

Pojasnilo:

Pod vsakim od Ciljev 1 - 5 se določajo Izvedbeni cilji, pod temi pa konkretne naloge in aktivnosti, ki so prikazane v Preglednicah 11 – 15.

Letni strošek v preglednici vključuje le stroške materiala in storitev, ne pa stroškov dela.

I. VARSTVENI CILJI UPRAVLJANJA

Cilj 1: Ohranitev naravnih vrednot, vrst in habitatnih tipov ter krajine

IZVEDBENI CILJI:

1.1. Izvajanje neposrednih aktivnosti za varstvo vrst in habitatnih tipov

1.2. Izvajanje neposrednega nadzora v naravi ter druge potrebne oblike nadzora

1.3. Prilagajanje na podnebne spremembe

1.4. Izvajanje solinarske dejavnosti v obsegu, potrebnem za ohranitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot ter krajine

1.5. Spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti krajine, omogočanje znanstvenoraziskovalnega dela ter upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na KPSS ter poročanje

1.6. Sodelovanje z uporabniki naravnih virov

Vse naloge in aktivnosti so usmerjene k temu, da se bodo ohranile vse bistvene lastnosti naravnih vrednot ter vsi habitatni tipi, vse domorodne rastlinske in živalske vrste v uravnoveženih velikostih populacij ter v dobrem stanju ohranjenosti. Prioritetne naloge v okviru tega sklopa obsegajo aktivnosti za varstvo in vzdrževanje habitatov, nadzor nad invazivnimi in tujerodnimi vrstami, oblikovanje in vzdrževanje nadomestnih habitatov, spremljanje vremenskih parametrov in njihova implementacija pri upravljaljskih načrtih aktivnosti ekološke obnove habitatov ter nakup in vzdrževanje opreme za izvedbo vseh omenjenih aktivnosti. Za vzdrževanje stanja ohranjenosti vrst in habitatov v KPSS je ključno vzdrževanje ustreznega vodnega režima in vzdrževanje tradicionalnega solinarstva, ki je v antropogeno preoblikovanem območju, kot so soline, v največji meri odvisno od človeka, za:

- ohranitev cca 1,5 ha sestojev metličja *Spartinion maritimae* (1320) ter cca 6 ha habitatnega tipa v izlivu rek, estuarijih (1130);
- ohranitev cca 8 ha muljastih in peščenih polojev, kopnih ob oseki (1140), cca 50 ha sredozemskih slanoljubnih grmičevij *Sarcocornetea fruticosi* in cca 60 ha sredozemskih slanih travišč *Juncetalia maritimi* (1410) ter povečanje obsega pionirskih sestojev vrst rodu *Salicornia*, pa tudi drugih enoletnic na mulju in pesku (1310) na cca 15 ha ter za ohranjanje in z naravno sukcesijo skladen razvoj ostalih Natura 2000 habitatnih tipov;
- ohranitev gnezdeče populacije navadne čigre (nad 50 parov), male čigre (nad 30 parov), rumenonovega galeba (do 50 parov), beločelega deževnika (nad 30 parov), sabljarke (nad 50 parov), polojnika (nad 40 parov), rdečenovega martinca (do 10 parov), duplinske kozarke (do 5 parov), brškinke (do 10 parov) in rumene pastirice (do 10 parov) na obstoječih površinah;
- redno vzdrževanje in ohranjanje ugodne ekološke in hidrološke razmere za migratorne vrste, kot so togotnik, žvižgavka, žerjav, spremenljivi prodnik, liska, vodomec, zlata prosenka, črnoglav galeb ter kot habitat stalno prisotnih vrst, kot sta mala bela čaplja, velika bela čaplja (v populacijah, ocenjenih v okviru cilja 1) kot primeren prehranjevalni habitat za nacionalno pomembne populacije prezimujočih ptic, kot so race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem;
- ohranitev populacije v sedanjem obsegu solinarke (*Cyprinodon fasciatus*) in kavkaškega glavačka (*Knipowitschia caucasica*);
- ohranitev populacije v Evropi in Sloveniji ogrožene močvirske sklednice (*Emys orbicularis*) (nad 500 osebkov) in hromege volnoritca (*Eriogaster catax*) (do 10 osebkov);
- ohranitev in redno spremljanje na morju prezimujočih vrst ptic, in sicer črnovratega ponirka (*Podiceps nigricollis*), kričave čigre (*Sterna sandwicensis*) in polarnega slapnika (*Gavia arctica*) v populacijah, ocenjenih v okviru cilja 1.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 11

1.1. Izvajanje neposrednih aktivnosti za varstvo vrst in habitatnih tipov

Z neposrednim varstvom se za vrste in habitatne tipe zagotavlja vzdrževanje, nega in izboljševanje ekoloških razmer. Ekološke razmere, ki se spreminjajo zaradi vpliva človekovih dejavnosti, pa tudi zaradi naravnih procesov, se z načrtnimi opravili za posamezne vrste ali habitatne tipe izboljšujejo ali vzdržujejo v stanju, ki je zanje ugoden. Z ukrepi in opravili se preprečujejo ali zmanjšujejo posledice nekaterih dejavnikov ogrožanja. Za nekatere vrste se zagotavljajo ugodne ekološke razmere s prepuščanjem posameznih območij naravni sukcesiji. Ključno je uravnavanje vode.

Usmeritve za upravljanje:

- Naloge in aktivnosti se praviloma izvajajo zunaj vegetacijske sezone.

- Na območjih zgostitve rastlin in živali se ne izvajajo ravnanja, ki bi lahko kakor koli slabo vplivala nanje, pri čemer se upoštevajo časovne in prostorske značilnosti oblikovanja teh območij.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 11

1.2. Izvajanje neposrednega nadzora v naravi ter druge potrebne oblike nadzora

Delo naravovarstvenih nadzornikov Krajinskega parka Sečoveljske soline vključuje naslednje naloge:

- neposredni nadzor v naravi, ki obsega spremljanje stanja v obliki rednih tedenski obhodov območja (občasno ponoči), nadzor nad izvajanjem varstvenega režima in pogojev obiskovanja, ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah, skupaj z opozarjanjem in osveščanjem kršiteljev varstvenega režima ter izrekanjem glob v primerih večjih ali ponovljenih kršitev in obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov in policije,
- občasni obhodi po okolici parka z namenom preverbe obstoječih in novih virov ogrožanja in konkretnih groženj za krajinski park,
- nadzor nad gradnjo infrastrukture za obisk parka,
- nadzor nad vzdrževalnimi in obnovitvenimi deli znotraj meja krajinskega parka, predvsem nad izvedbo del zunanjih izvajalcev,
- priprava poročil in obveščanje nadrejenih in ministrstva o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah, kot tudi virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo izven meja območja,
- nadzor, omejevanje in odstranjevanje tujerodnih vrst,
- vzdrževanje parkovnih tabel in njihova zamenjava ob dotrajanosti,
- redno sodelovanje z MOP in ZRSVN, Policijo in inšpekcijskimi službami,
- redno izobraževanje nadzornikov za zagotavljanje delovanja s polnimi pooblastili.

Poostren naravovarstveni nadzor se bo tudi v prihodnje izvajal v največji meri na območju Fontanigge (prvo varstveno območje), v času gnezditve in v času povečanega obiska na celotnem območju parka ter na območju Jernejevega kanala, kjer bomo pri odstranjevanju zapuščenih plovil sodelovali skupaj z Zavodom za varstvo narave in ARSO-om.

Usmeritve za upravljanje:

- Vse zgoraj naštetih aktivnosti se izvajajo skladno z organizirano nadzorno službo in v okviru pristojnosti, ki jih naravovarstveni nadzorniki imajo po Zakonu o ohranjanju narave ter na podlagi pooblastil po Zakonu o prekrških (Uradni list RS, št. 3/2007 et al) in po Zakonu o upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 et al). Za pridobitev polnih pooblastil se naravovarstveni nadzorniki udeležujejo vseh potrebnih usposabljanj, na primer na temo neposrednega nadzora v naravi, ki jih organizira okoljsko ministrstvo ter strokovnih usposabljanj za pridobitev pooblastil po zakonih o prekrških in upravnem postopku, ki jih organizirajo druga ministrstva.
- Naravovarstveni nadzorniki so vključeni tudi v nacionalno Zvezo naravovarstvenih nadzornikov in v mednarodne povezave.
- Naravovarstveni nadzorniki so opremljeni z uniformami v skladu s Pravilnikom o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih nadzornikov (Uradni list RS, št. 37/03), poleg tega pa še s telefonom, fotoaparatom in s potrebnimi optičnimi pripomočki (daljnogled, teleskop).

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 11

1.3. Prilagajanje na podnebne spremembe

Dvigovanje morske gladine kot posledica podnebnih sprememb je skupaj z antropogenim vplivom pomemben faktor krčenja obalnih mokrišč, kot so Sečoveljske soline. To ima pomembne posledice za številne organizme, tudi za ptice, ki na teh območjih gnezdiijo. Brez ustreznih ukrepov lahko nekatere ptice s teh območij v celoti izginejo.

Do konca stoletja naj bi se po optimističnem scenariju morska gladina dvignila za pol metra, po pesimističnem pa celo do enega metra. Obalna mokrišča v zmernih geografskih širinah bi lahko zaradi kombinacije dvigovanja morske gladine in antropogenega vpliva do leta 2100 skoraj v celoti izginila.

V zadnjih 10 letih se padavine ne pojavljajo več enakomerno prek vsega leta in vse več je mesecev in let z obilnejšimi padavinami, ki niso bile značilne za ta prostor (2010, 2014, 2017, 2019) z ekstremnimi kratkotrajnimi nalivi s količinami od 400 mm/h do 1600 mm/h. Nalivov z več kot 100 mm/h pa je bilo od leta 2010 več kot 40. Poleg tega se soočamo še s pogrezanjem solinske infrastrukture ter s postopnim, a trajnim dvigovanjem gladine morja in s tem povezanimi višjimi nivoji oseke, kar še dodatno otežuje izpust vode iz zaprtega sistema kanalov v KPSS.

V preteklih letih je bilo tako poleg ukrepov za spodbujanje trajnostne mobilnosti območij ohranjanja narave v okviru Sklada za podnebne spremembe izvedenih več ukrepov za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst ter več ukrepov za obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na solinske ekosisteme Sečoveljskih in Strunjanskih solin ter druga mokrišča na zavarovanih območjih Natura 2000.

Sredstva Sklada za podnebne spremembe so ključna pri obvladovanju podnebnih sprememb v Krajinem parku Sečoveljske soline.

1.3.1. Ukrepi za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst

Ukrep je namenjen izvajanju ukrepov ohranjanja narave na področju preprečevanja in obvladovanja vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst (v nadaljevanju: ITV), prednostno za vrste uvrščene na seznam EU v skladu z uredbo EU 1143/2014.

- spremljanje razširjenosti tujerodnih vrst v ZO in njegovi okolici
- odstranjevanje tujerodnih rastlin
- študije za pripravo ocen tveganja invazivnosti tujerodnih vrst
- osveščanje o invazivnih tujerodnih vrstah

1.3.2. Ukrepi za obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na solinske ekosisteme Sečoveljskih in Strunjanskih solin ter druga mokrišča na zavarovanih območjih Natura 2000

Ukrepi se izvajajo z namenom zagotovitve infrastrukture in mehanizmov za uravnavanje ustreznega vodnega režima ob pričakovanem nihanju količin vode, in preprečevanje škodljivih vplivov zaradi dviga gladine morja, vremenskih ujm ali drugih dejavnikov podnebnih sprememb, s čimer se dolgoročno zagotavlja ustrezne razmere v habitatih rastlinskih in živalskih vrst in ohranja biotska raznovrstnost v solinah in drugih mokriščih. Ukrepe utemeljujemo z dejstvom, da so mokrišča, kot del omrežja Natura 2000, zaradi pričakovanih vplivov podnebnih sprememb ena od najbolj ranljivih območij, obenem pa imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju ekosistemskih storitev za širše naravno in človekovo bivalno okolje.

Predlagani ukrepi na območju KPSS vključujejo oblikovanje in obnovo ter dvig nasipov, ki preprečujejo nenadzorovano razlivanje vod, popravilo, prilagoditev in zamenjavo zaporničnih sistemov med pretočnimi kanali ter pretočnimi kanali in morjem, poglobljanje in čiščenje jarkov in kanalov zaradi večje pretočnosti ter vzpostavitve ali obnovo infrastrukture za odvodnjavanje padavinskih voda.

Nekateri nasipi na območju Fontanigge so dotrajani, prav tako so dotrajani tudi zapornični sistemi, zato prihaja ob visokem plimovanju do nenadzorovanega vdora morske vode in poplavljanja gnezdišč ter pomembnih habitatnih tipov, za katere je bil leta 2010 z namenom zagotovitve ugodnega ohranitvenega stanja in potencialnega zaraščanja izdelan osnutek Habitatnega akcijskega načrta v KPSS. Na območjih, kjer je pričakovana ugodna sukcesija halofitov in halofitne vegetacije je bilo z nekaterimi izvedbenimi deli

zagotovljeno približno 50 ha površine namenjene okopninam ali občasno poplavljenim bazenom. Na Leri je zaradi dotrajanosti nasipov in pretočnih kanalov zmanjšana pretočnost vode. Občasno zaradi tega prihaja do poplavljanja.

Glavni cilj investicij je zagotavljanje optimalnih življenjskih pogojev ter zagotovitev ugodnega ohranitvenega stanja habitatnih tipov (Sredozemska slanooljubna grmičevja *Sarcocornetea fruticosi* (1420), sestoji metličja *Spartinion maritimae* (1320), Sredozemska slanooljubna grmičevja *Sarcocornetea fruticosi* (1420), muljasti in peščeni položi, kopni ob oseki (1140), pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku (1310) ter Sredozemska slana travišča *Juncetalia maritimi* (1410).) in vrst Natura 2000 (solinarka 1152, močvirska sklednica 1220, velika bela čaplja A027, mala bela čaplja A026, sabljarka A132, polojnik A131, beločeli deževnik A138, rumenonogi galeb A459, črnoglavi galeb A176, navadna čigra A193, mala čigra A195 in rjava cipa A255) na območju Sečoveljskih solin, s katerimi bomo lahko dosegli cilje sprejete v PUN-u.

V drugi polovici 21. stoletja je pričakovani rezultat podnebnih sprememb pospešeno dviganje morske gladine in posledično pogostejše poplavljanje nizko ležečih obrežnih območij. Slednje bi lahko imelo pomembne posledice za organizme, ki so vezani na ta območja, vključno z obrežnimi pticami, ki se v teh habitatih prehranjujejo v času selitev, v njih gnezdijo ali pa prezimujejo ter na njihova življenjska okolja – habitatne tipe.

Analize gnezditvenih vzorcev nekaterih ptic gnezdičk (beločeli deževnik, mala in navadna čigra ter polojnik) v Krajinskem parku Sečoveljske soline so pokazale, da dinamika gnezdenja teh ptic v zadnjih letih jasno opozarja na prihajajoče klimatske spremembe. Brez ustreznega napora, kamor sodi ustrezno vzdrževanje vodnega režima, bodo pomembni habitatni tipi slanišč kot tudi nekatere Natura 2000 vrste izginile iz Sečoveljskih solin.

V naslednjih desetih letih so načrtovani naslednji ukrepi za obvladovanje podnebnih sprememb, ki so zajeti in ovrednoteni v preglednici 11. **Popravilo, prilagoditev in zamenjava zaporničnih sistemov med pretočnimi kanali ter pretočnimi kanali in morjem**

Izdelava in postavitvev zapornic je nujna zaradi poplavljanja površin namenjenih kvalifikacijskim habitatnim tipom ter posredno tudi Muzeja solinarstva:

- Izdelava in postavitvev dvojne inox zapornice v nov zapornični sistem Giassi.
 - Izdelava in postavitvev dvojne inox zapornice v nov zapornični sistem Curto.
 - Izdelava in postavitvev lesene zapornice s krili v nov zapornični sistem na nasipu Alto za uravnavanje nivoja vode za močvirsko sklednico.
 - Izdelava in postavitvev lesene zapornice s krili v nov zapornični sistem na nasipu Alto za uravnavanje nivoja vode na rastišču ozkolistne mrežice (*Limonium angustifolium*).
 - Izdelava in postavitvev lesene zapornice s krili v star dotrajan zapornični sistem na območje Ob morju, s katerim bomo preprečili nenadzorovan vdor vode iz tega območja in možnost odvajanja.
- **Oblikovanje in obnova ter dvig nasipov, ki preprečujejo nenadzorovano razlivanje vod**
- Obnova in dvig zemeljskega nasipa med območjema Predrakci – Rakci (60 m). Obnova je nujna saj poplavlja površine namenjene okopninam ter s tem kvalifikacijskim habitatnim tipom.
 - Obnova in dvig zemeljskega nasipa na območju Alto (566 m). Obnova je nujna zaradi poplavljanja površin namenjenih okopninam ter kvalifikacijskim habitatnim tipom, še posebej Sredozemskim slanooljubnim grmičevjem *Sarcocornetea fruticosi* (1420) ter močvirski sklednici (*Emys orbicularis*).
 - Obnova in dvig zemeljskega nasipa na območju bazena Ob morju (284 m). Obnova je nujna zaradi nenadzorovanega poplavljanja površin, kjer gnezdijo nekatere kvalifikacijske vrste, posredno poplavlja pa tudi območje kulturne dediščine – Muzej solinarstva.

- Obnova in dvig zemeljskega nasipa na območju Muzeja solinarstva (426 m). Obnova je nujna zaradi nenadzorovanega poplavljanja površin, kjer gnezdiijo nekatere kvalifikacijske vrste, posredno pa poplavlja tudi območje kulturne dediščine – Muzej solinarstva.
 - Obnova in dvig zemeljskega nasipa na območju bazena Velika Lama (304 m). Obnova je nujna zaradi nenadzorovanega poplavljanja gnezdišča na območju NV Curto-Pichetto, kjer gnezdiijo nekatere kvalifikacijske vrste, posredno pa poplavlja tudi območje kulturne dediščine – Muzeja solinarstva in zaledje proti vzhodu z okopninami.
 - Nadvišanje zemeljskega nasipa Pichetto (4000 m).
- **Poglabljanje in čiščenje jarkov ter kanalov zaradi večje pretočnosti**
 - Poglabljanje in čiščenje robnih jarkov na območju Fontanigge od recepcije do izliva reke Dragonje v morje ter naprej do kanala Giassi.
- **Vzpostavitev infrastrukture in pogojev za nadzorovani dotok ali odtok morske ali celinske vode v ali iz mokrišča**
 - Elektrifikacija in avtomatizacija zapornice na ustju kanala Pichetto.
- **Obnova infrastrukture za odvodnjavanje padavinskih voda**
 - Obnova odseka levega brega kanala Lera od področja kristalizacije do ustja kanala v dolžini 650 m, od tega 250 m obnova zemeljskega dela nasipa in obojestranska obnova kamnitega podpornega zida. Na preostalih 400 m se obnovi zemeljski del nasipa in se zaščiti obe brežini z vgradnjo lesene obloge iz plohov podprta z borovimi piloti.
 - Obnova odseka levega brega kanala Lera ob kristalizaciji v dolžini 850 m. Na vodni strani kanala Lera se izvede vgradnja lesene podpore iz plohov podprta z borovimi piloti. Na strani kristalizacije se obnavlja dotrajan kamniti podporni zid.
 - Obnova pretočnega kanala 1. izparenja Mezzane v dolžini 1.200 m. Izvede se poglabljanje pretočnega kanala, izdelava zemeljskega dela nasipa na solinski strani in se vgradi štirinajst novih lesenih zaporničnih sistemov, ter se zaščiti obe brežini z vgradnjo lesene podpore iz plohov podprte z borovimi piloti.
 - Poglabljanje odseka pretočnega kanala 1. izp. Mezzane ob rezervoarju R1 dolžine 140 m in ureditev zemeljskega dela nasipa na solinski strani.
 - Poglabljanje odseka pretočnega kanala 1. izparenja Picie dolžine 650 m z izdelavo zemeljskega dela nasipa na solinski strani z vgradnjo 8 novih lesenih zaporničnih sistemov, ter ureditev brežine na morski strani z vgradnjo obloge iz plohov podprta z borovimi piloti.
 - Poglabljanje odseka pretočnega kanala 1. izparenja Picie ob področju kristalizacije Jug dolžine 780 m in ureditev obeh brežin z vgradnjo lesene obloge iz plohov podprta z borovimi piloti.
 - Obnova betonskega pretočnega korita pretočnega kanal poslužnic dolžine 140 m in obnova kamnitega podpornega zida iste dolžine.
 - Obnova kamnitega podpornega zida ob glavnem pretočnem kanalu izparenj v dolžini 45 m ter ureditev pregrade kanala z obnovo betonskega korita.
 - Obnova črpalne postaje št.2 pri drugem izparenju.
 - Vgradnja podzemnega električnega voda do črpalne postaje št. 2 v dolžini 1.550 m.
 - Obnova črpalne postaje na Fontaniggeah.
 - Obnova obstoječe glavne črpalne postaje na Leri in izdelava novega črpališča, ki bo nemoteno deloval tudi v izrednih visokih plimah.

Zunanji nasipi, Jernejev kanal, Drnica in Dragonja se obnavljajo v okviru Javne vodnogospodarske službe.

Usmeritve za upravljanje:

- Redno vzdrževanje in obnavljanje (nadvišanje) solinskih nasipov, zapornic, črpališč in druge infrastrukture, ki omogoča nadzor nad notranjimi vodnimi režimi in preprečuje poplavljanje solin.
- V obdobju 2022 – 2032 je iz sredstev Sklada za podnebne spremembe (Ukrep Trajnostna mobilnost) načrtovana zamenjava vseh delovnih strojev in vozil na dizelski oziroma bencinski pogon z vozili in stroji na električni pogon. S tem ukrepom bo še dodatno zmanjšan ogljični odtis v parku. Promet po parku je že sedaj omejen in v preteklem obdobju je bilo že zamenjanih nekaj vozil z električnimi. Načrtovana je tudi vzpostavitev redne linije med Lero in Fontaniggami ter nabava električnega čolna.

1.3.3. Ukrepi za spodbujanje trajnostne mobilnosti območij ohranjanja narave

- Ureditev parkirišča na vhodu (projektiranje, asfaltiranje, signalizacija)*: Ukrep je namenjen umirjanju prometa na zavarovanem območju. Obstoječe stanje parkirišča na vhodu v park ni primerno za parkiranje avtobusov in osebnih vozil obiskovalcev. Na parkirišču ni signalizacije, kar večkrat povzroča težave pri umirjanju prometa. Na parkirišču ni parkirnih mest namenjenih gibalno oviranim osebam. Invalidi in gibalno ovirane osebe se zaradi neprimerne podlage na parkirišču težko premikajo od parkiranega vozila do vhoda v park.

1.4. Izvajanje solinarske dejavnosti v obsegu, potrebnem za ohranitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot ter krajine

Solinarska dejavnost obsega pridobivanje soli na Leri in s tem povezano upravljanje notranjih voda s sistemom nasipov, kanalov in zapornic na solnih poljih in v kanalih na Leri ter za zagotavljanje solinske vode tudi na Fontaniggeah, obsega pa tudi vzdrževanje nasipov, objektov in naprav ter končno odvažanje in pakiranje soli. Pridelava soli se izvaja na tradicionalen način.

Izvajanje solinarske dejavnosti je izjemnega pomena za ohranjanje narave, krajine in kulturne dediščine. Pri tem se namreč ohranjajo solna polja ter objekti in druga infrastruktura, potrebna za pridelavo soli. Prav tako se v sklopu solinarske dejavnosti na Fontaniggeah omogoča ohranjanje tlorisne strukture nekdanjih solnih polj in vseh ostankov nekdanje solinarske infrastrukture (solnih polj z nasipi) ter drugimi obstoječimi objekti in napravami, vodnimi kanali z brežinami, kamnitimi opornimi zidovi, stopnicami, zapornicami, vrtljivimi mostovi, ostanki poselitve – solinarskih hiš, skladišč soli in obzidanih ploščadi. Solinarska dejavnost na Leri in Fontaniggeah je ključna tudi za varstvo kulturne dediščine.

Ekstremno življenjsko okolje je življenjski prostor za nekatere, prav posebej prilagojene in specializirane vrste, kakršna sta solinski rakec in riba solinarka, ter za posebnost – živo preprogo iz mikroorganizmov oziroma petolo. Ustrezen vodni režim je eden od ključnih dejavnikov za zagotavljanje ekoloških razmer za rastlinske in živalske vrste ter habitatne tipe. Pomembna je uravnoteženost količine sladke in slane vode. Solinarska dejavnost, katere cilj je pridobivanje soli, se izvaja na podlagi koncesijske pogodbe za pridobivanje mineralnih surovin.

*Po razlagi koncesijske pogodbe, točka 2.6.1, je šteti, da se cca 30 % celotne dejavnosti koncesionarja izvaja za ohranjanje biotske raznovrstnosti in varstvo naravnih vrednot. **Pretežni del dejavnosti pa se izvaja zaradi rabe mineralne surovine – morske soli.***

Usmeritve za upravljanje:

- Solinarska dejavnost se v naslednjem desetletnem obdobju na Leri izvaja najmanj v obstoječem obsegu površin in po obstoječi metodi. Postopno se obnavlja tlorisna sestava solin; pri obnovi zemeljskih nasipov se uporabljajo tradicionalne metode.
- Izven območja Lera se solinarska dejavnost za pobiranje soli ne vzpostavlja na novo.
- Na območju Lera se solna polja ne urejajo zunaj obstoječega območja kristalizacije »Piacali«.

- Na območju Fontanigge se v okviru solinarske dejavnosti, razen območja Muzeja solinarstva, le uravnavajo vode za pobiranje soli na Leri.

Upravljanje notranjih voda:

- Upravljanje notranjih voda se načrtuje in izvaja usklajeno z načrtovanjem in izvajanjem upravljanja zunanjih voda.
- Solinarstvo ter s tem povezano uravnavanje notranjih voda na solinskih poljih in kanalih, upošteva zahteve varstva kulturne dediščine, na Leri in Fontaniggeah, vključno z območjem Muzeja solinarstva, se izvajata prilagojeno ekološkim zahtevam rastlin in živali ter habitatnih tipov, in sicer tako, da se upoštevajo različne sezonske ekološke zahteve – pozimi zaradi mirovanja in prezimovanja, poleti zaradi vegetacijskega obdobja, gnezditve in razmnoževanja.
- Na prvem varstvenem območju na Fontaniggeah se upravljajo vode tako, da se jih del uporablja tudi za zgoščevanje v bazenih na Leri.
- Z upravljanjem notranjih voda se med drugim preprečuje dostop onesnažene vode iz kanalov, v katerih so privezana plovila ali v katere se iztekajo zaledne vode (kanali Grande/Drnica in Sv. Jernej) in Dragonja.
- Vzpostavijo se mehanizmi za zagotavljanje živemu svetu ustreznega vodnega režima* tudi med občasnimi večjimi obnovitvenimi deli (letna, dvoletna dela) na zaporničnih sistemih.

Za ohranjanje ugodnega ohranitvenega stanja habitatov in živalskih vrst je ključnega pomena ustrezno upravljanje vodnega režima v Sečoveljskih solinah.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 11

*Rastlinam in živalim prilagojeno upravljanje notranjih voda v KPSS:

Kroženje in transport vod

Za pridelavo soli se s plimo zajema morsko vodo, ki prihaja izključno iz Piranskega zaliva. Dotoki zunanjih vod so onemogočeni z obrobniimi kanali in nasipi. Sistem transporta vod sestavlja omrežje nalivnih in odlivnih kanalov, črpališča, zapornice za uravnavanje pretokov in glavne zapornice s povratnimi loputami za polnjenje ali praznjenje bazenov neposredno v morje ali kanale povezane z njim.

Kanali za transport vod so zgrajeni iz sedimenta nekdanjih naplavin reke Dragonje in so izpostavljeni eroziji. Posebno hitra je erozija ob močnih nalivih in v času, ko so bazeni poplavljeni ter vetrovi povzročajo valove. Nalivni kanal Lera (*fossado*) je zalogovnik sveže morske vode za obdobja nizkih vodostajev morja. Opremljen je z zapornico z dvojno zaporo na vreteno za ročno odpiranje ob plimi in zapiranje zajete zaloge. Zgrajen je za prostotočno nalivanje bazenov za zgoščevanje vode. Na Leri območja zgoščevanja zajemajo površino 213,992 ha in so razdeljena na tri območja zgoščevanja: prvo izhlapevanje (129,1 ha), drugo izhlapevanje (55,9 ha) in tretje izhlapevanje (32,8 ha). Te površine so v osnovi namenjene za pripravo slanice do slanosti blizu zasičenosti in se jih prečrpa v poslužnice na kristalizaciji ali pa v rezervoarje, če so količine večje, kot je dnevna poraba na kristalizaciji. Nasipi, ki ograjujejo bazene za zgoščevanje, kanali in dno bazenov so zgrajeni iz sedimenta in so izpostavljeni stalni eroziji. K površinam za zgoščevanje slanice sodi tudi območje Fontanigge. V Fontaniggeah je mreža kanalov, ki so v preteklosti služili dovodu morske vode do posameznih solnih polj, a odvodu izrabljenih in padavinskih vod ter za transportne plovne poti. Največji v mreži kanalov so Giassi, Curto in najdaljši Pichetto, ki je ohranil svojo vlogo za upravljanje vodnih režimov na tem območju. V delni rabi, podrejeni vzdrževanju nivojev vod za gnezdeče ptice, je za pripravo slanice urejeno 175,00 ha površine, ki je razdeljena na območje južno od kanala Pichetto in območje severno od njega. Območji sta razdeljeni na bazene, katerih velikost in oblika je prilagojena obstoječim strukturam starih solnih polj. Bazeni so povezani z zapornicami, s katerimi se uravnavajo pretoki in količina slanice. Uravnavanje zapornic je pogojeno z vremenskimi razmerami. V obdobju pridelave soli, ob plimah, morsko vodo dovaja na področje kanala Pichetto preko zapornic s povratno loputo, obrnjeno za vtok v soline. V zimskem času je povratna loputa obrnjena za praznjenje področja tako, da padavinske vode ob osekih odteka v kanal. Ker so

območja za zgoščevanje vode v proizvodne namene v zimskem času večinoma brez vode (nujna vzdrževalna dela), smo temu ustrezno prilagodili tudi načrt za rastlinam in živalim prilagojeno upravljanje notranjih voda.

Upravljanje vodnega režima v naravovarstvene namene

Vodni režim v naravovarstvene namene je usklajen z vodnim režimom namenjenim v proizvodnje namene. Ustrezen nivo vode je v času preleta in prezimovanja ptic zelo koristen, v času gnezdenja pa nujen, saj je predvsem od ustreznega nivoja vode odvisen gnezdilni uspeh številnih vrst. Najpomembnejše je vzdrževanje ustreznega vodnega režima na Fontaniggeah, kjer je večina gnezdišč in ustreznih habitatnih tipov.

Vodo se v sistem območja Fontanigge dovaja prek zaporničnih sistemov, ki so v času gnezdenja obrnjeni navznoter oz. na vtok vode v bazene, v zimskem času pa v obratni smeri odvajajo odvečne vode nazaj v morje. Nekateri zapornični sistemi so zablokirani z lesenimi zaporami in se jih odpira le po potrebi. Z nalivanjem sveže morske vode na Fontanigge se zagotavlja dotok sveže morske hrane, preprečuje pojav anoksije ter posledično tudi botulizma (Sl. 6)

Sl. 7. SHEMATIČNI PRIKAZ NALIVANJA OZ. PREMIKANJA VOD NA OBMOČJU FONTANIGGE. Z MODRO JE OZNAČENO NALIVANJE MORSKE VODE IZ NALIVNIH KANALOV PREK ZAPORNIČNIH SISTEMOV (KALIJEV) V BAZENE, Z RDEČO PA PREMIK VOD MED POSAMEZNI MI BAZENI, Z NAMENOM ZAGOTAVLJANJA USTREZNEGA NIVOJA VODE, KI GA ODČITAVAMO S POMOČJO MERSKIH LAT.

Območje severnega dela Alta (od južnega, kopnega dela ga ločuje učna pot Saltworks) se naliva prek kalija Life, od tu pa vode odteka preko cevi na območje Life do gnezdišč. Kalijo Hidro ima vlogo odvodnjavanja odvečnih padavinskih vod, izjemoma, če je to potrebno, tudi za nalivanje južnega dela Alto ter naprej na območji Predrakci in Rakci, ki sta sicer namenjeni okopninam in s tem zagotavljanju ugodnega ohranitvenega stanja nekaterih pomembnih habitatnih tipov, kot tudi gnezdenju rjave cipe (*Anthus campestris*). Preko zaporničnega sistema (kalija) Rakci se po potrebi naliva območje Male Lame, iz nje pa preko cevi Veliko Lamo ali pa preko lesene zapornice območje Slane trate, kjer gnezdiijo za soline najpomembnejše vrste. Vode iz

Velike Lame odtekajo nazaj v morje preko kalija Sonček na kanalu Pichetto. Vode iz Velike Lame pa se lahko preko sifona po potrebi naliva na območje Curto-Pichetto.

Ob pomanjkanju vode na Fontaniggeah se lahko vodo na območje Curto-Pichetto dovaja iz kanala Pichetto preko dveh zaporničnih sistemov Pavčnik. Life območje, ki se napaja tudi iz Alta (cev ob letališču), se lahko naliva s pomočjo kalijev Toničo in Cavana del forno. Vodne režime se usklajuje vse do konca gnezditvene sezone. V času prezimovanja in preleta ptic, se nivoje vode ustrezno prilagodi potrebam le-teh. Z rednim vzdrževanjem vodnega režima v gnezditvene namene na Fontaniggeah se prične 15. marca in se zaključi 1. septembra. Do decembra se z gnezditvenih območij odlije vsa voda. Med odvajanjem vode v kanal Pichetto postanejo bazeni zanimivo prehranjevališče za številne pobježnike, v kanalih ujete ribe pa reden obrok za vse ribojede vrste (mala, velika bela in siva čaplja, kormoran, pritlikavi kormoran). Decembra se bazene ponovno zalije z vodo, ki je do 15. marca namenjena zanimivim in številnim prezimujočim vrstam ptic.

 Karte 10, 11, 12, 13

1.5. Spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti, omogočanje znanstvenoraziskovalnega dela ter upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na KPSS

Učinkovito in pravočasno izvajanje varstvenih ukrepov je odvisno od pravočasnega zaznavanja sprememb v parku in od ključnih znanstvenoraziskovalnih podatkov. To pa zagotavlja stalno spremljanje in analiziranje stanja narave po sprejetih standardih in primerljivih merilih ter sprotno prilagajanje načrtov in nalog upravljanja ugotovitvam tega spremljanja. Letno poročilo o naravovarstvenem monitoringu Sečoveljskih solin in druga poročila, upravljavec pripravlja in oddaja za poročanje o izvedenih aktivnostih v KPSS.

Usmeritve za upravljanje:

- Na prvem varstvenem območju se raziskave in spremljanje stanja naravnih vrednot in sestavin biotske raznovrstnosti lahko izvajajo le iz varstvenih ali ekoloških razlogov.
- Pri znanstvenoraziskovalnem delu in spremljanju stanja se praviloma uporabljajo neinvazivne metode, pri katerih se živali ne osvetlujejo, vznemirjajo ali ubijajo.
- Pri znanstvenoraziskovalnem delu se uporablja le omejen obseg opreme, ki jo je treba, ko je delo zaključeno, odstraniti in na območju vzpostaviti stanje, kakršno je bilo pred izvajanjem del.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

 Glej preglednico 11

1.6. Sodelovanje z uporabniki naravnih virov

Rastline in živali za lov, pridelava hrane, gojenje itd. so vpeti v ekološko sestavo celotne narave v parku in njegovi neposredni okolici, zato morata biti varstvo in raba usklajena. To se dosega s sodelovanjem upravljavca parka in izvajalcev omenjenih gospodarskih dejavnosti. Sodelovanje z lovsko družino je potrebno predvsem zaradi usmerjanja uravnavanja številčnosti vrst, ki vplivajo na naravno ravnovesje v parku.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

 Glej preglednico 11

Preglednica 11: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 1

Naloge/aktivnosti	Časovni potek, ponovitve	Letni strošek brez stroška dela	Vir financiranja	Sodelujči	Kvantitativni kazalnik
1.1. Izvajanje neposrednih aktivnosti za varstvo vrst in habitatnih tipov					
1.1.1. Upravljanje trstišč, vodnih habitatov, travniških ter z drevjem in grmovjem zaraslih habitatov	Redno letno	10.000 €	PP 153236, Lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. košenj, stanje/dolžina (m)
1.1.2. Oblikovanje in vzdrževanje zemeljskih struktur, umetnih gnezdišč in nadomestnih habitatov	Redno letno	15.000 €	PP 153236, Lastni prihodki	Zaposleni, zunanji izvajalci	Dolžina (m)/ površina (m2)
1.1.3. Ekološko obnavljanje razvrednotenih območij in njihovo vzdrževanje	Redno letno	5.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zavod RS za varstvo narave, Občina Piran	Nivo gladine
1.1.4. Aktivnosti zaradi nepredvidenih spremenjenih ekoloških razmer, ki so nujne za ohranjanje ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov	Redno letno	25.000 €	PP 153236,	Zaposleni, zunanji sodelavci	Št. posegov
1.1.5. Nakup potrebne mehanizacije in opreme	Redno letno	10.000 €	Lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Register OS
1.1.6. Vzdrževanje potrebne mehanizacije in opreme ter gorivo	Redno letno	20.000 €	PP153236, Lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji sodelavci	Št. popravil, stanje
1.1.7. Nadzor nad gradnjo objektov (redno spremljanje stanja in vplivov del na doseganje varstvenih ciljev, usmerjanje izvajalca, sodelovanje na koord. sestankih in z drugimi nadzori, priprava poročil)	Redno letno	- €	PP 153236	Zaposleni	Zabeležke, poročila nadzora
1.1.8. Nadzor nad drugimi vzdrževalnimi in gradbenimi deli v KPSS	Redno letno	- €	PP 153236	Zaposleni	Zabeležke, poročila nadzora

1.1.9. Priprava poročil o aktivnostih, ki jih izvaja upravljavec	Redno letno	500 €	PP15326, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. aktivnosti
1.1.10. Poročilo o naravovarstvenem monitoringu v KPSS	Redno letno	1.000 €	PP15326, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. aktivnosti
1.1.11. Pregled poročil monitoringa in raziskav; vključevanje izsledkov in priporočil v upravljanje	Redno letno	200 €	PP15326, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. aktivnosti
1.2. Naravovarstveni nadzor nad upoštevanjem varstvenega režima in usmeritev, opozarjanje in osveščanje kršiteljev ter izrekanje glob in nadaljevanje postopkov s strani drugih pooblaščenih izvajalcev					
1.2.1. Redni dnevni obhodi z namenom nadzora nad upoštevanjem varstvenega režima, predvsem pogojev obiskovanja	Redno letno	5.000 €	PP 153236	Zaposleni, zunanji sodelavci	Št. obhodov
1.2.2. Opozarjanje in osveščanje kršiteljev režima kot tudi oseb, ki sicer režima ne kršijo, a njihovo vedenje ni primerno	Redno letno	1.000 €	PP 153236	Zaposleni, zunanji sodelavci	Št. opozoril
1.2.3. Izrekanje glob v primerih ponovitev kršitev varstvenega režima in v drugih primerih, ko opozorilo ni dovolj	Redno letno	1.000 €	PP 153236	Zaposleni	Št. izrečenih glob
1.2.4. Vključevanje policije in inšpekcijskih služb v primeru hujših kršitev	Redno letno	500 €	PP 153236	Policija, inšpekcijske službe	Št. prijav
1.2.5. Občasni obhodi po okolici KPSS z namenom preverbe obstoječih in novih virov ogrožanja in konkretnih groženj za park	Redno letno	500 €	PP 153236	Zaposleni	Št. obhodov
1.2.6. Priprava poročil in obveščanje nadrejenih in ministrstva o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah, kot tudi virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo izven KPSS	Redno letno	1.000 €	PP 153236	Zaposleni	Št. poročil

1.2.7. Opremljenost nadzornikov z zakonsko predpisanimi uniformami in opremo	Vsaki 2 leti	6.000 €	PP 153236	Zunanji izvajalci	Št. uniform, našitkov, dlančnikov, tiskalnikov
1.2.8. Spremljanje stanja in številčnosti tujerodnih vrst in plenilcev na območju KPSS in njegove bližnje okolice ter ukrepanje po potrebi	Redno letno	3.000 €	PP 153236	Zaposleni, zunanji sodelavci	Št. obhodov, poročila nadzora
1.2.9. Spremljanje stanja vodostaja na posameznih območjih, zapornicah in vodomernih letah	Redno letno	3.000 €	PP 153236	Zaposleni	Št. obhodov, poročila nadzora
1.2.10. Izobraževanje za naravovarstvene nadzornike za pooblastilo po ZON	Redno letno	500 €	PP 153236	Zaposleni	Št. nadzornikov s pooblastilom
1.2.11. Izobraževanje za nadzornike za prekrškovno pooblastilo in vodenje postopkov po ZUP	Redno letno	600 €	PP 153236	Zaposleni	Št. nadzornikov s pooblastilom
1.2.12. Sodelovanje v nacionalni Zvezi naravovarstvenih nadzornikov in v mednarodnih povezavah	Redno letno	500 €	PP 153236	Zaposleni	Zabeležke, poročila
1.3. Prilaganje na podnebne spremembe					
1.3.1. Ukrepi za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst	Redno letno	3.000 €	PP 559, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. ukrepov
1.3.2. Ukrepi za obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na solinske ekosisteme Sečoveljskih in Strunjanskih solin ter druga mokrišča na zavarovanih območjih Natura 2000	Redno letno	200.000 €	PP 559, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Nivo gladine, dolžina obnovljenih nasipov
1.3.3. Ukrepi za spodbujanje trajnostne mobilnosti območij ohranjanja narave	Redno letno	50.000 €	PP 559, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, Zunanji izvajalci	Št. ukrepov, št. vozil, plovil, obnovljeno parkirišče z infrastrukturo za umirjanje prometa
1.4. Izvajanje solinarske dejavnosti v obsegu, potrebnem za ohranitev biotske raznovrstnosti in					

naravnih vrednot ter krajine					
1.4.1. Vzdrževanje vodnega režima notranjih voda v naravovarstvene namene - Fontanigge	Redno letno	10.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Nivo gladine
1.4.2. Črpanje voda z območij brez odtoka ali z nezadostnim težnostnim odtokom (vzdrževanje črpalk, osovine)	Redno letno	20.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. ur črpanja
1.4.3. Izdelava potrebne dokumentacije za obnovo nasipov	Redno letno	1.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Pridobljena dokumentacija
1.4.4. Obnova 25 solnih polj z revitalizacijo petole, nadaljevanje obnove solnih polj na južnem delu kristalizacije Lera	2026 - 2032	1.250.000 €	Projekti, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji sodelavci	Število bazenov
1.4.5. Obnova in vzdrževanje notranjih nasipov in kanalov na solnih poljih	Redno letno	20.000 €	PP 153236, lastni prihodki	Zaposleni, zunanji izvajalci	Dolžina (m)
1.4.6. Obnova in vzdrževanje podpornih zidov	Redno letno	20.000 €	PP 153236, lastni prihodki	Zaposleni, zunanji izvajalci	Dolžina (m)
1.4.7. Obnova in vzdrževanje notranjih zaporničnih mehanizmov	2022 Redno delo	302.000 € 20.000 €	PP 153236, lastni prihodki	Zaposleni, zunanji sodelavci	Število zapornic
1.4.8. Obnova in vzdrževanje lesenih pilotov in oblog	Redno delo	2.500 €	PP153236, Lastni prihodki	Zaposleni	Dolžina (m)
1.4.9. Vzdrževanje solnih polj z revitalizacijo petole	Redno delo	10.000 €	PP153236, Lastni prihodki	Zaposleni	Št. solnih polj
1.4.10. Ureditev pretočnih korit nalivnega kanala poslužnic na Leri	2026 - 2032	250.000 €	Projekti	Zaposleni, zunanji izvajalci	Obnovljeno korito (m)
1.4.11. Ureditev skladišč na Leri (nosilni stebri in fasada) in lesenih boksov na vstopu	2026 - 2032	120.000 €	Projekti, lastni prihodki	Zaposleni, zunanji izvajalci	Postavljeno skladišče
1.4.12. Postavitev solinarskih hišic za solinarje na južnem delu kristalizacije na Leri in obnova ostalih	2026 - 2032	100.000 €	Projekti, lastni prihodki	Zaposleni, zunanji izvajalci	Postavljeno št. hišic
1.4.13. Ureditev črpališča na drugem izhlapevanju s podzemno napeljavo kablov	2026 - 2032	200.000 €	PP 153236, lastni prihodki	Zaposleni, zunanji izvajalci	Delujoče črpališče
1.4.14. Preventivno vzdrževanje nasipov	2022 Redno delo	278.000 € 10.000 €	PP 153236, lastni prihodki	Zaposleni, zunanji izvajalci	Obnovljeni nasipi (m)

in intervencijsko ukrepanje na nasipih					
1.4.15. Nabava solinarskega orodja	Redno letno	8.500,00 €	Lastni prihodki upravljavca	Zunanji sodelavci	Št. kosov orodja
1.5 Rastlinam in živalim prilagojeno upravljanje notranjih voda v KPSS					
1.5.1. Redno vzdrževanje ustreznega vodnega režima	Redno letno	33.000 €	PP153236, Lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. aktivnosti
1.6. Spremljanje in analiziranje stanja NV in biotske raznovrstnosti, omogočanje znanstvenoraziskovalnega dela ter upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na KPSS					
1.6.1. Redni monitoring in inventarizacija izbranih habitatov in vrst, poročanje	Redno letno	10.000 €	PP153236, Lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. aktivnosti
1.6.2. Izvajanje aplikativnih raziskav	2025	15.000 €	PP153236, Lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, Zunanji sodelavci	Št. aktivnosti
1.6.3. Izvajanje mentorstva pri študijskem in raziskovalnem delu	Redno letno	1.000 €	PP153236, Lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. ur mentorstva
1.6.4. Upravljanje podatkovne zbirke KPSS in digitalizacija podatkov	Redno letno	2.000 €	PP153236, Lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. aktivnosti
1.6.5. Spremljanje kakovosti in nivojev vode	Redno letno	3.200 €	PP153236, Lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. aktivnosti
1.6.6. Oprema za spremljanje stanja in vzdrževanje podatkovnih zbirk	2023-2025 Redno letno	48.000 € 1.500 €	PP153236, Lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. aktivnosti
1.7. Sodelovanje z uporabniki naravnih virov					
1.7.1. Sodelovanje z lastniki in kmetijsko pospeševalno službo	Redno letno	300 €	PP15326, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. aktivnosti
1.7.2. Sodelovanje z gojitelji morskih organizmov	Redno letno	200 €	PP15326, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. aktivnosti
1.7.3. Sodelovanje z lovsko družino Strunjan	Redno letno	500 €	PP15326, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. aktivnosti

II. POSREDNI CILJI UPRAVLJANJA

CILJ 2: Omogočanje spoznavanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti, tradicionalnega solinarstva ter doživljanje narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti in vzgaja spoštljiv odnos ter odgovorno vedenje do nje*

*Cilj obsega celoten sklop načrtovalskih, izvedbenih in evalvacijskih aktivnosti, namenjenih pripravi in izvedbi vsebinskih programov za obiskovalce ter vzpostavitvi in ureditvi primerne infrastrukture in opreme, kot tudi vse druge aktivnosti, ki jih upravljavec izvaja za doseganje enega od namenov parka – spoznavanje in doživljanja narave.

Ob upoštevanju nosilne zmogljivosti parka se čim širši krog ljudi ozavešča o pomenu varstva narave ter seznanja s solinskim ekosistemom, rastlinskimi in živalskimi vrstami, solinsko krajino, kulturno dediščino in postopki tradicionalnega pridobivanja soli kot izrazom tradicionalne povezanosti človeka z naravo

IZVEDBENI CILJI

2.1. Zagotavljanje prepoznavnosti parka

2.2. Zagotavljanje poteka obiska, ki je ustrezen z vidika varstva in obiskovanja

NALOGE IN AKTIVNOSTI

2.1. Zagotavljanje prepoznavnosti parka

Sečoveljske soline so majhno zavarovano območje, prepoznavno zaradi svojih posebnih ekoloških značilnosti, kjer je omogočeno spoznavanje ekosistemskih zakonitosti narave, ozaveščanje o soodvisnosti človeka in narave ter posebnostih solinske krajine in kulturne dediščine kot pričevalcev povezanosti in sožitja človeka in narave, doživljanje narave kot vrednote ter vzgajanje spoštljivega odnosa do narave in drugih vrednot parka, vključno s kulturno dediščino.

Usmeritve za upravljanje:

- Lokalne skupnosti in obiskovalce parka se obvešča s sporočili in informacijami. Pri tem se uporabljajo ustna, pisna in elektronska sredstva.
- Dogodki, ki se organizirajo v parku, se izkoristijo za informacije (kratke, uvodne, zaključne) o parku in za njegovo predstavitev (npr. delitev promocijskega materiala).
- Na dogodkih, ki se organizirajo v parku, se praviloma omejuje število obiskovalcev na največ 100. Dogodki z več udeleženci se štejejo za prireditve, ki se organizirajo le zunaj parka.
- Na dogodke v parku udeleženci praviloma pridejo po kopenski poti (peš, s kolesom ali z električnim vlakom), po morski poti ali pa je zanje organiziran skupinski prevoz.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 12

2.2. Zagotavljanje poteka obiska, ki je ustrezen z vidika varstva in obiskovanja

Zavarovana območja veljajo za najpomembnejši inštrument varstva biotske raznovrstnosti. Cilj razglasitve in upravljanja zavarovanega območja je v ohranjanju narave in z njo povezanimi dobrinami in koristmi ter kulturnimi vrednotami.

Obiskovalcem je omogočeno doživljanje parka z usmerjanjem (informacijska središča in točke, informativne table, parkovne poti), vodenimi ogledi, delavnicami v naravi, ustvarjalnimi delavnicami in različnimi izobraževalnimi programi ter predavanji. Primerne oblike rekreacije so tiste, ki so podrejene temeljnim namenom krajinskega parka.

Mreža sprehajalnih in kolesarskih poti, informacijske table in znaki, mobilne aplikacije Nexto, središča za obiskovalce, pristajalni pomoli, parkirišča, sanitarije itd. omogočajo ogledovanje parka, doživljanje narave, spoznavanje kulturne dediščine, življenja v preteklosti in izvajanje pasivne rekreacije, zasnovane na ljudem in okolju prijaznem dostopu. Med infrastrukturo, ki omogoča obiskovanje, se štejejo tudi parkirišča in druga vstopna infrastruktura na zunanjem robu parka ter gostinski objekt za zagotovitev osnovne ponudbe hrane in pijače za obiskovalce. Za obiskovanje se zaračunava vstopnina, ki jo pobira upravljavec parka. Obisk Muzeja solinarstva se šteje za obiskovanje parka. S plačilom vstopnine so obiskovalci tudi nezgodno zavarovani. Ob vходу prejmejo informacijsko gradivo o parku in o pravilih obnašanja v njem. Vstopnina se zaračunava tudi za vstop v park zaradi talasoterapije in za priveze za obiskovanje parka v Drnici.

Obisk KPSS je ustrezen z vidika njegovega varstva, če je uravnotežen **z nosilno zmogljivostjo**.

Nosilna zmogljivost KPSS

Glede na upoštevano ekološko nosilnost okolja, ki je povezana predvsem s spremembami biofizikalnega okolja zaradi »turistične« rabe ter družbeno nosilno zmogljivost, ki predstavlja odnos tako lokalnega prebivalstva kot tudi obiskovalcev do okolja, rabe naravnih virov in onesnaženosti okolja ter zadovoljstvo obojih s ponudbo in razvojem obiskovanja v zavarovanih območjih, je določena kot zgornja meja še sprejemljivega obiska na največ 50.000 obiskovalcev letno, kar pomeni, da se lahko istočasno na območju KPSS nahaja največ 300 obiskovalcev, oziroma do največ 900 obiskovalcev na dan. Ob širitvi ponudbe (vlak, ki bo povezal obe območji) in povečanju razpoložljive površine namenjene obiskovanju, je kot zgornja meja še sprejemljivega obiska določena na 55.000 obiskovalcev letno.

Usmeritve za upravljanje:

- V park ni dovoljeno vstopati v času, ko ta ni odprt za obiskovalce.
- Zadrževanje v parku ponoči ni dovoljeno.
- Ob obisku parka je treba upoštevati pravila obiskovanja v KPSS, ki jih upravljavec javno objavi.
- Na območje Lere vstop s psom ni mogoč. Vstop in sprehod s psom na kratkem povodcu je mogoč le po makadamski poti ob Dragonji.
 - KPSS si je mogoče ogledati individualno ali v skupini. Organiziranim skupinam (najmanj 15 oseb) je omogočen voden ogled, za katerega pa se je potrebno pravočasno naročiti s pomočjo spletnega obrazca, v katerem so objavljeni splošni pogoji ter opozorila. Vodeni ogledi po parku so namenjeni obiskovalcem, ki poleg sprehoda po parku želijo o Krajinskem parku Sečoveljske soline in tradiciji solinarstva izvedeti nekaj več.

Predviden urnik obiskovanja KPSS:

LERA

Od 1. 1. do 31. 3.: (8.00 h - 17.00 h)

Od 1. 4. do 31. 5.: (7.00 h - 19.00 h)

Od 1. 6. do 31. 8.: (7.00 h - 21.00 h)

Od 1. 9. do 31. 10.: (7.00 h - 19.00 h)

Od 1. 11. do 31. 12.: (8.00 h - 17.00 h)

FONTANIGGE

Od 1. 4. do 31. 5.: (9.00 h - 17.00 h)

Od 1. 6. do 31. 8.: (9.00 h - 20.00 h)

Od 1. 9. do 31. 10.: (9.00 h - 17.00 h)

Za preostali del leta (1. 11. – 31. 3.), ko recepcija na Fontaniggeah ne obratuje, velja urnik recepcije Lera. Urnik se javno objavi.

- Obiskovalcem se priporoča, da čas obratovanja vedno preverijo na recepciji parka.
- Obiskovalci lahko pred prihodom v park na spletnem portalu KPSS preverijo dogajanje na spletni kameri in se seznanijo z osnovnimi vremenskimi podatki obeh vremenskih postaj.

OBISKOVANJE 2022 - 2025

Obiskovanju KPSS sta namenjena kopenska vhoda, eden na Leri, drugi na Fontaniggeah. Do obeh območij pa je možen dostop tudi po morju s čolnom. Dostop do Muzeja solinarstva na Fontaniggeah je možen po morju ali po makadamski cesti ob Dragonji.

Obiskovanje poteka po poteh na Leri in Fontaniggah. Na Leri je skupno 2,5 km sprehajalnih poti, na Fontaniggah pa 5 km. Obisk območij Lera in Fontanigge s kolesi je možen po poti Parenzana. Kolesarska povezava od vhoda na Leri do Muzeja solinarstva je dolga 7 km.

Prilagojen program za obiskovalce s posebnimi potrebami omogoča, da park doživijo in spoznajo vsi obiskovalci. Programi se oblikujejo v sodelovanju s strokovnimi vodji različnih skupin. Za slepe in slabovidne je v centru za obiskovalce na razpolago taktilni model Sečoveljskih solin.

➡ Karta 14: Obiskovanje parka 2022

VIZIJA OBISKOVANJA 2025 - 2030

V prihodnje ostaja glavni vhod v park na Leri.

Dolžina sprehajalnih poti ostaja enaka : na Leri skupno 2,5 km, na Fontaniggah 5 km.

Obisk individualnih gostov in vodenih skupin bo tudi v prihodnje potekal peš po mostovžu od vhoda na Leri, mimo prodajne galerije Caserma do Centra za obiskovalce. Tudi na Fontaniggah se bodo individualni obiskovalci lahko sprehodili po pešpoteh ali si brezplačno sposodili kolo na vhodu Fontanigge.

Za osebe s posebnimi potrebami in starejše osebe bo tudi v prihodnje omogočen skupinski prevoz z električnim vozilom.

Vzpostavila se bo povezava med Lero in Fontaniggami, preko vrtljivega mostu čez Drnico izključno z električnim vlakom. Tako se bo obisk enakomerneje porazdelil med obe območji, hkrati se bo s tem ukrepom razbremenil pritisk na Lero in povečala nosilnost parka.

➡ Karta 15: Obiskovanje parka 2025

Predvidena je ureditev parkirišča na vhodu v park s preplastitvijo in signalizacijo, preplastitev obstoječe asfaltne dostopne poti na Leri, ki je dotrajana, vožnja z električnimi vozili pa je otežena, saj po tej poti opravljamo tudi prevoz obiskovalcev (invalidov, starejših oseb...).

Vzpostavljena bo tudi povezava med Lero in Fontaniggeami z manjšim električnim plovilom, ki bo obiskovalce vozil od Centra za obiskovalce na Leri do Muzeja solinarstva. Vkrcanje in izkrcanje s plovila bo mogoče na pomolih ob ustju kanala Giassi in v Drnici pred upravo parka.

➡ Karta 16: Obiskovanje parka 2030

Obisk območja Lera in Fontanigge s kolesi bo še naprej možen po poti Parenzana. Kolesarska povezava od vhoda na Leri do Muzeja solinarstva ostaja v dolžini 7 km.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 12

Preglednica 12: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 2

Naloge/aktivnosti	Časovni potek, ponovitve	Letni strošek brez stroška dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik
2.1. Zagotavljanje prepoznavnosti parka					
2.1.1. Priprava in širjenje tiskanega, elektronskega in drugega gradiva (mobilna aplikacija Nexto, izobraževalni in promocijski filmi)	Redno letno	500 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. objav
2.1.2. Priprava in organizacija predstavitev, predavanj, prikazov, razstav, delavnic	Redno letno	1.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. dogodkov
2.1.3. Dejavnost udeležba pri pripravi in izvedbi informativnega in promocijskega gradiva (snemanje reportaž, poljudnoznanstvenih prispevkov)	Redno letno	500 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. dogodkov
2.1.4. Priprava in organizacija dogodkov, ki so posredno povezani s parkom (praznik Sv. Bartolomej, slikarske razstave, kulturni nastopi,...)	Redno letno	1.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. dogodkov

2.1.5. Druge aktivnosti v zvezi s prepoznavnostjo zavarovanega območja (sejmi, tabori ...)	Redno letno	500 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. dogodkov
2.2. Zagotavljanje poteka obiska, ki je ustrezen z vidika varstva in obiskovanja					
2.2.1. Usklajevanje obiska	Redno letno	5.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, Pomorski muzej Piran	Št. dogodkov
2.2.2. Izvedba vodenja in drugih programov aktivnosti za obiskovalce	Redno letno	10.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji sodelavci	Št. dogodkov
2.2.3. Zagotavljanje enakomernejše porazdelitve obiska prek leta	Redno letno	2.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji sodelavci	Št. dogodkov
2.2.4. Redno delovanje recepcije med obratovanjem KPSS	Redno letno	20.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji sodelavci	Štev. obiskovalcev v recepciji
2.2.5. Delovanje okrepevalnice	Redno letno	10.000 €	Lastni prihodki	Zaposleni, zunanji sodelavci	Prihodki od prodane hrane/pijače
2.2.6. Prodaja izdelkov in spominkov v trgovinah	Redno letno	1.000 €	Lastni prihodki	Zaposleni, zunanji sodelavci	Štev. prodanih izdelkov in spominkov ter prihodki od njihove prodaje
2.2.7. Urejanje poti	Redno letno	5.000 €	PP 153236, lastni prihodki uprjalca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Dolžina v m
2.2.8. Postavitev in vzdrževanje tabel	Redno letno	1.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. tabel
2.2.9. Prevoz obiskovalcev z električnim vlakom na Fontaniggeah	Redno letno	4.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zunanji sodelavci	Št. dogodkov
2.2.10. Prevoz obiskovalcev z električnim plovilom	Redno letno (2025-2032)	5.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, Zunanji sodelavci	Št. dogodkov
2.2.11. Prevoz zaposlenih, najemnikov privezov, poslovnih partnerjev in invalidnih oseb z električnim vozilom na Leri.	Redno letno	20.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji sodelavci	Št. dogodkov
2.2.12. Urejanje pomolov, privezov, pristanov	Redno letno	2.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. dogodkov

2.2.13. Urejanje parkirišč pred vhodom v park	Redno letno	2.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. dogodkov
2.2.14. Urejanje infrastrukture za zadovoljitev osnovnih potreb obiskovalcev	Redno letno	5.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. dogodkov
2.2.15. Aktivnosti za spodbujanje naravi prijaznega obiskovanja parka	Redno letno	3.000 €	PP 153236, lastni prihodki izvajalca	Zaposleni	Št. dogodkov
2.2.16. Vzdrževanje obstoječe infrastrukture	Redno letno	10.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. dogodkov
2.2.17. Nezgodno zavarovanje obiskovalcev	Redno letno	3.000 €	Lastni prihodki	Zavarovalnica	Št. obiskovalcev - zavarovanj

➡ Karta 17: Rekreatijske dejavnosti in turizem

CILJ 3: Prispevanje k uresničevanju ciljev javnega interesa z drugih področij

IZVEDBENI CILJI

3.1. Prispevanje k ohranjanju, predstavljanju in spoznavanju kulturne dediščine

3.2. Prispevanje k zaščiti pred delovanjem »zunanjih« voda

3.3. Prispevanje upravljavca k odpravljanju posledic naravnih nesreč in izrednih ekoloških stanj

NALOGE IN AKTIVNOSTI

3.1. Prispevanje k ohranjanju, predstavljanju in spoznavanju kulturne dediščine

Kulturna dediščina je nedeljivi del parka, zato se v okviru javne službe ohranjanja narave omogočajo in spodbujajo razmere za njeno ohranjanje, njeno promocijo pa se uporablja kot sinergijski prispevek k promociji celotnega parka.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 13

3.2. Prispevanje k zaščiti solin pred »zunanji« vodami

Zaščita solin pred delovanjem morja in škodljivim delovanjem celinskih voda ali drugih dejavnikov je nujna za ohranitev solin. Te naloge izvaja javna služba urejanja voda, upravljavec parka pa ob opravljanju svojih terenskih nalog lahko prispeva k pravočasnosti in učinkovitosti ukrepov.

3.3. Prispevanje upravljavca k odpravljanju posledic naravnih nesreč in izrednih ekoloških stanj

Sečoveljske soline so antropogeno nastali in vzdrževani ekosistem, zato so v primerjavi z naravnim okoljem naravne nesreče na tem območju verjetnejše (zlasti zaradi podnebnih sprememb), prav tako pa izredna

ekološka stanja, ki jih povzročijo epidemične bolezni živali (v preteklosti nevarnost ptičje gripe), ali stanja, pri katerih se zaradi pomanjkanja kisika pojavi gnitje in posledično zastrupitev živali (botulizem).

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➔ Glej preglednico 13

Preglednica 13: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 3

Naloga/aktivnosti	Časovni potek, ponovitve	Letni strošek brez stroška dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik
3.1. Prispevanje k ohranjanju, predstavljanju in spoznavanju kulturne dediščine					
3.1.1. Zagotavljanje vode in upravljanje notranjih voda za dejavnosti v kompleksu muzeja	Redno letno	8.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljalca	Zaposleni	Št. dogodkov odpiranja/zapiranja zapornic
3.1.2. Vzdrževanje nasipov na območju Muzeja solinarstva	Redno letno	10.000 €	PP153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. m ² nasipov
3.1.3. Omogočanje dostopa do Muzeja solinarstva	Redno letno	10.000 €	PP153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji sodelavci	Št. obiskovalcev
3.1.4. Prikazovanje in omogočanje ogledovanja postopkov tradicionalnega solinarstva na območju delujočih solin na Leri	Redno letno	1.000 €	PP153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. dogodkov
3.1.5. Prikazovanje in omogočanje ogledovanja postopkov srednjeveškega solinarstva na območju Muzeja solinarstva na Fontaniggeah	Redno letno	1.500 €	PP153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Pridelana količina soli
3.1.6. Skupna promocija parka in Muzeja solinarstva ter kulturne dediščine celotnih solin	Redno letno	1.000 €	PP153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, Pomorski muzej Piran	Pridelana količina soli
3.1.7. Omogočanje praktičnega solinarskega dela v okviru taborov	Redno letno	200 €	PP153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, Pomorski muzej Piran	Št. dogodkov
3.2. Prispevanje k zaščiti solin pred »zunanji« vodami					

3.2.1. Sodelovanje pri upravljanju sistema zunanjih voda	Redno letno	2.400 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. dogodkov
3.2.2. Sodelovanje pri načrtovanju in izvajanju del javne vodnogospodarske službe	Redno letno	1.000 €	PP153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. dogodkov
3.2.3. Sanacija kanala Giassi	2026 - 2032	1.000.000 €	PP 153236, lastni prihodki	Zaposleni, Pomorski muzej, zunanji izvajalci	Št. m ² saniranega kanala
3.3 Prispevanje upravljavca k odpravljanju posledic naravnih nesreč in izrednih ekoloških stanj					
3.3.1 Sodelovanje pri odpravljanju posledic naravnih nesreč in izrednih ekoloških stanj	Ob morebitnih izrednih stanjih	- €	PP 153236	Zaposleni, zunanji izvajalci	Št. dogodkov

CILJ 4: Omogočanje povezanost lokalnega prebivalstva s parkom

Lokalno prebivalstvo, ki živi v neposredni okolici parka in je bilo v preteklosti z njim tradicionalno povezano, mora biti deležno vseh ključnih informacij o njem, pa tudi vseh nasvetov in pomoči, povezanih z ravnanjem v in ob parku. Krajinski park lahko prispeva k bogatenju kakovosti življenja okoliških prebivalcev in trajnostnemu razvoju območja. Če cilji parka niso ogroženi, se lokalnim prebivalcem omogoči tradicionalno sožitje s parkovnim območjem.

Usmeritve za upravljanje:

- Omogočajo se tradicionalni dogodki, ki jih organizira lokalna skupnost, tako da cilji parka niso ogroženi, praviloma na njegovem obrobju.
- Omogoča se prehod plovil lokalnih prebivalcev, ki imajo stalno prebivališče v KS Sečovelje, po Drnici gorvodno od vrtljivega mostu do priveznih mest zunaj parka, vendar pod pogoji nadzorovanega prehoda (npr. z uporabo magnetne kartice za dvig zapornice).

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 14

4.1. Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom

Lokalna skupnost je nepogrešljiva pri sodelovanju in povezovanju s parkom.

Preglednica 14: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 4

Naloge/aktivnosti	Časovni potek, ponovitve	Letni strošek brez stroška dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik
4.1. Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom					
4.1.1. Sodelovanje z lastniki, lokalnimi skupnostmi in deležniki pri doseganju ciljev varstva in razvoja parka ter strokovno svetovanje in pomoč lastnikom/najemnikom/uporabnikom zemljišč	Redno letno	3.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. dogodkov
4.1.2. Sodelovanje z lokalnimi vzgojno-izobraževalnimi ustanovami	Redno letno	1.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. dogodkov
4.1.3. Vzpostavitev mehanizma za prehajanje plovil lokalnih prebivalcev skozi park	2026-2032	50.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji izvajalci	Delujoča zapornica v kanalu

➡ Karta 18: Kmetijske površine, travišča in grmovje

➡ Karta 19: Plovne poti in kanali

➡ Karta 20: Privezi

III. POSLOVNI CILJI UPRAVLJANJA

CILJ 5. Zagotavljanje učinkovitega in preglednega poslovanja, organizacije dela, financiranja, komuniciranja in sodelovanja v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja

Splošne naloge in dela so podporne narave in obsegajo naloge in aktivnosti za učinkovito in pregledno poslovanje, organizacijo dela, financiranje, komuniciranje in sodelovanje v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja ter izvedbo ostalih upravljavskih nalog v skladu z Uredbo o Krajinskem parku Sečoveljske soline, koncesijsko pogodbo, tem načrtom upravljanja in Zakonom o ohranjanju narave. Poleg osnovnih nalog s področja poslovanja, organizacije dela in pridobivanja zadostnih finančnih sredstev za izvedbo upravljanja KPSS in vseh s tem povezanih aktivnosti je v ta sklop vključeno tudi sodelovanje v vzpostavljenih nacionalnih in mednarodnih partnerstvih, ki je že v preteklosti prinašalo pozitivne vplive na učinkovitost upravljanja, npr. MEDMARAVIS, IUCN, WWF, EURONATUR, Skupnost naravnih parkov Slovenije itd., pa tudi sodelovanje z ministrstvom, organi v sestavi in s strokovnim zavodom.

Na področju komunikacije in stikov z javnostmi je poleg stalnega zagotavljanja dostopa do informacij o Krajinskem parku Sečoveljske soline v načrtu predvsem redno delo z mediji, organizacija in izvedba dogodkov in posodabljanje, vzdrževanje in nadgradnja glavnih komunikacijskih poti, kot so spletna stran,

Facebook stran (FB), Instagram (IG) in Twitter (TW). Glavnino načrtovanih aktivnosti bo upravljavec izvajal samostojno, del pa tudi v okviru vzpostavljenih partnerstev skupaj s partnerji, npr. upravljavci ostalih naravnih parkov Slovenije.

NALOGE IN AKTIVNOSTI

➡ Glej preglednico 15

Preglednica 15: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 5

Naloga/aktivnosti	Časovni potek, ponovitve	Letni strošek brez stroška dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik
5.1. Naloga za učinkovito in pregledno poslovanje					
5.1.1. Priprava predlogov letnih programov dela na podlagi NU	Redno letno	1.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, odbor	Odobreni letni programi
5.1.2. Priprava poročil o delu	Redno letno	1.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, odbor	Odobrena letna poročila
5.1.3. Spremljanje izvajanja načrta upravljanja s pripravo sprememb načrta po potrebi	Redno letno, poročilo po 5 letih	1.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, strokovni zavod	NU kazalniki v letnih poročilih
5.1.4. Priprava novega načrta upravljanja za obdobje 2032-2042	2030-31	2.500 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, strokovni zavod, zunanji sodelavci	Odobren NU za naslednje 10-letno obdobje
5.1.5. Zagotavljanje pogojev za delovanje odbora za KPSS	Redno letno	300 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Odbor	Št. sej in sklepov odbora za KPSS
5.1.6. Poslovna administracija (vključni letni stroški telefonije, poština, drobni inventar, pis.material itd.)	Redno letno	9.200,00 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Poslovni arhiv
5.2. Naloga za učinkovito in pregledno organizacijo dela					
5.2.1. Zaposlovanje ustreznih kadrov (redno in honorarno zaposleni)	Redno letno	20.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. redno in honorarno zaposlenih
5.2.2. Redno izobraževanje zaposlenih in prostovoljcev na njihovih področjih dela	Redno letno	200,00 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Organizatorji izobraževanj, strokovnjaki	Št. izobraževanj
5.2.3. Redni koordinacijski sestanki/kolegiji ekipe KPSS	Redno letno	500 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. sestankov/zabeležke
5.2.4. Vodenje in koordinacija ekipe KPSS	Redno letno	1.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Direktor in vodja parka	Št. komunikacij
5.2.5. Službena potovanja zaposlenih	Redno letno	2.000,00 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Št. potovanj
5.3. Naloga za učinkovito, zadostno in					

pregledno financiranje upravljanja KPSS						
5.3.1. Zagotavljanje rednega financiranja iz državnega proračuna na podlagi potrjenega NU in letnih programov dela	Redno letno	- €	PP 153236	Odbor, ministrstvo	Znesek potrjenega letnega proračuna PP 153236	
5.3.2. Oblikovanje lastnih prihodkov upravljavca parka skladno z Uredbo o KPSS	Redno letno	- €	Lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanji sodelavci	Znesek lastnih prihodkov	
5.3.3. Učinkovito pridobivanje sredstev iz lokalnih, državnih in mednarodnih skladov, ustanov ali organizacij ter mednarodnih programov pomoči	Redno letno	- €	PP 153236, lastni prihodki	Zaposleni	Znesek sredstev	
5.3.4. Priprava projektnih vlog, projektne in druge dokumentacije, sklepanje primernih partnerstev ter vodenje potrjenih projektov	Redno letno	2.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni	Znesek sredstev iz naslova projektov, projektni arhivi	
5.3.5. Zagotavljanje finančne preglednosti s sistemom analitičnega računovodstva (ločena stroškovna mesta)	Redno letno	3.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, znanji izvajalec računovodskega programa	Konto kartice, poslovne knjige, letna poročila	
5.3.6. Finančno vodenje in administracija	Redno letno	15.000 €	PP 153236, lastni prihodki upravljavca	Zaposleni, zunanje računovodstvo	Finančni arhiv z revizijsko sledjo	
5.4. Sodelovanje v vzpostavljenih partnerstvih, ki so že v preteklih letih prispevala k učinkovitosti upravljanja KPSS (npr. Skupnost ZO) in vključevanje v nove povezave						
5.4.1. Sodelovanje v in periodično vodenje Skupnosti ZO Slovenije	Redno letno	150 €	PP 153236	upravljavci ZO	Zabeležke, skupni produkti	
5.4.2. Izmenjava izkušenj na nacionalni in mednarodni ravni	Redno letno	200 €	PP 153236	sorodne organizacije	Št. komunikacij/ zabeležke	
5.4.3. Vključevanje v nove povezave, namenjene izmenjavi znanj in izkušenj oziroma s pričakovanimi pozitivnimi učinki na upravljanje KPSS	Redno letno	150 €	PP 153236	sorodne organizacije	Št. komunikacij/ članstvo/ pisma o nameri	
5.5. Sodelovanje z ministrstvom, organi v sestavi in strokovnim zavodom						
5.5.1. Redno sodelovanje s strokovnimi službami in	Redno letno	500 €	PP 153236	ministrstvo	Št. komunikacij/ zabeležke	

odg. predstavniki okoljskega ministrstva						
5.5.2. Sodelovanje z ARSO na področju zemljišč v KPSS	Redno letno	500 €	PP 153236	ARSO	Št. komunikacij/ zabeležke	
5.5.3. Sodelovanje s strokovnim zavodom pri pripravi naravovarstvenih smernic, pogojev in soglasij ter drugih skupnih aktivnostih	Redno letno	500 €	PP 153236	strokovni zavod	Št. komunikacij/ skupnih dokumentov	
5.6. Druge naloge v skladu z Uredbo o KPSS, koncesijsko pogodbo in ZON						
5.6.1. Presoja skladnosti z določili NU in obveščanje prijaviteljev za ravnanja iz 11., 13., 17. in 22. točke 6. člena uredbe (varstveni režim)	Redno letno	500 €	PP 153236	Prijavitelji	Št. presoj/ obvestil	
5.6.2. Sodelovanje z izvajalci javnih služb in uskladitev terminskih načrtov in drugih pogojev za dovoljena ravnanja znotraj meja KPSS (izdaja pisnih izjav)	Redno letno	500 €	PP 153236	Izvajalci javnih služb	Št. komunikacij/ pisnih izjav	
5.6.3. Priprava mnenj in strokovnih gradiv po potrebi	Redno letno	500 €	PP 153236	Strokovni zavod	Št. mnenj in strokovnih gradiv	
5.6.4. Druge aktivnosti v zvezi z upravljanjem zemljišč, objektov in naprav v lasti države	Redno letno	500 €	PP 153236	Ministrstvo z organi v sestavi	Št. drugih aktivnosti/ zabeležke	
5.7. Delo z mediji in dogodki						
5.7.1. Priprava sporočil za javnost	Redno letno	500 €	PP 153236	Zaposleni	Št. sporočil	
5.7.2. Organizacija tiskovnih konferenc	Redno letno	500 €	PP 153236	Zaposleni	Št. konferenc	
5.7.3. Drugi dogodki (za medije in povabljene)	Redno letno	500 €	PP 153236	Zunanji izvajalci (katering ipd.)	Št. dogodkov in udeležencev	
5.7.4. Spremljanje in analiziranje objav v medijih	Redno letno	500 €	PP 153236	Zunanji izvajalci	Št. objav in analiz	
5.8. Vzdrževanje in nadgradnja spletne strani						
5.8.1. Priprava in objava novic	Redno letno	1.200 €	PP 153236	Zaposleni	Št. (objavljenih) novic	
5.8.2. Priprava in objava novih poglavij, podstrani spletnega portala KPSS	Vsako drugo leto	1.000 €	PP 153236	Zaposleni	Št. novih poglavij oziroma podpoglavij	
5.8.3. Posodabljanje in dopolnitve objavljenih vsebin	Redno letno	500 €	PP 153236	Zaposleni	Št. posodobitev	
5.8.4. Oblikovna prenova spletne strani	2022-2023	15.000 €	PP 153236	Zunanji izvajalci	Št. prenov	
5.9. Facebook, Instagram						

5.9.1. Promocija FB strani	Redno letno	1.000 €	PP 153236	Zaposleni	št. (medijskih) objav in posredno št. všečkov
5.9.2. Priprava in objava novic (FB in Instagram, po objavi profila)	Redno letno	1.000 €	PP 153236	Zaposleni	Št. novic (objav, tweetov)
5.9.3. Priprava in objava fotografij/tematskih albumov (FB profil)	Redno letno	1.000 €	PP 153236	Zaposleni	Št. fotografij/albumov
5.9.5. Promocija Instagram profila	Redno letno	1.000 €	PP 153236	Zaposleni	št. (medijskih) objav, posredno št. sledilcev
5.10. Skupne PR naloge in aktivnosti z drugimi zavarovanimi območji in partnerji					
5.10.1. Urejanje spletne strani Skupnosti ZO - www.parkislovenije.si	Redno letno	100 €	PP 153236	upravljavci ZO	Št. (objavljenih) novic, posodobitev, dopolnitve
5.11. Zagotavljanje dostopa do informacij o KPSS					
5.11.1. Vodenje arhiva vseh informacij o KPSS	Redno letno	1.000 €	PP 153236	Zaposleni	Urejen arhiv z revizijsko sledjo
5.11.2. Objavljanje relevantnih informacij na spletni strani	Redno letno	1.200 €	PP 153236	Zaposleni	Št. objav
5.11.3. Zagotavljanje dostopa do informacij za bolj zainteresirane posameznike/ skupine	Redno letno	1.200 €	PP 153236	Zaposleni	Št. odgovorov/ dostopov

3.5. UPRAVLJAVEC PARKA

3.5.1 Koncesijsko razmerje

Koncesijska pogodba med koncesionarjem, **podjetjem SOLINE Pridelava soli, d. o. o. (krajše: Soline, d. o. o.)**, in koncendentom, Republiko Slovenijo, o izvajanju javne službe ohranjanja narave – upravljanju zavarovanega območja – je bila sklenjena 12. 7. 2003 za 20 let, to je do leta 2023 (Koncesijska pogodba za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline in rabo naravne vrednote Sečoveljske soline, v nadaljevanju: koncesijska pogodba), na podlagi Zakona in Uredbe o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in o koncesiji za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 11/2002).

3.5.2 Naloge upravljanja

Upravljavec parka opravlja naloge, ki so določene v predpisih in koncesijski pogodbi:

- v 133. členu Zakona o ohranjanju narave:

(1) Upravljavec zavarovanega območja opravlja varstvene, strokovne, nadzorne in upravljalne naloge na zavarovanem območju.

(2) Upravljavec opravlja kot javno službo te naloge:

1. Pripravlja predlog načrta upravljanja.

2. Sprejema letni program dela na podlagi načrta upravljanja in opravlja oziroma skrbi za opravljanje v načrtu določenih nalog.
3. Sodeluje z lokalnimi skupnostmi pri doseganju namena zavarovanja in zastavljenih ciljev varstva in razvoja zavarovanih območij.
4. Stalno spremlja in analizira stanje narave in naravnih vrednot na zavarovanem območju.
5. Upravlja nepremičnine, ki so v lasti ustanovitelja na zavarovanem območju, za potrebe upravljanja, če je v aktu o zavarovanju tako določeno.
6. Sodeluje z zavodom pri pripravi naravovarstvenih smernic za del, ki se nanaša na zavarovano območje;
7. izvaja varstvene ukrepe na zavarovanem območju.
8. Sklepa pogodbe za varstvo naravnih vrednot na zavarovanem območju iz 47. člena tega zakona.
9. Sklepa pogodbe o skrbništvu nad naravnimi vrednotami na zavarovanem območju iz 48. člena tega zakona.
10. Usklajuje in spremlja izvajanje raziskovalnih nalog v zvezi z zavarovanim območjem.
11. Skrbi za vzdrževanje, obnavljanje in varovanje naravnih vrednot na zavarovanem območju.
12. Skrbi za predstavljanje zavarovanega območja.
13. Sodeluje z lastniki zemljišč na zavarovanem območju, jim strokovno pomaga in svetuje.
14. Pripravlja in vzdržuje poti in označbe ter drugo infrastrukturo, ki je namenjena obisku zavarovanega območja:
15. Vodi obiskovalce po zavarovanem območju.
16. Zagotavlja dostop do informacij o zavarovanem območju.

(3) Na podlagi javnega pooblastila izvaja upravljavec neposredni nadzor na zavarovanem območju in upravlja z bazami podatkov, ki se nanašajo na zavarovano območje, v skladu s tem zakonom;

- v 15. členu Uredbe o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in o koncesiji za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline:

Koncesionar ima naslednje pravice in dolžnosti:

1. Izvajati koncesijo kot dober gospodar v skladu z Zakonom o ohranjanju narave, uredbo o Krajinskem parku Sečoveljske soline, s to uredbo, koncesijsko pogodbo, načrtom upravljanja parka ter letnimi načrti upravljanja parka.
2. Izdelati osnutek načrta upravljanja parka.
3. Vsakih pet let poročati vladi o izvajanju načrta upravljanja parka.
4. Pripraviti letni načrt upravljanja parka.
5. Poročati pristojnim organom v skladu s predpisi.
6. Organizirati in sodelovati pri vseh naravovarstvenih akcijah na območju parka.
7. Pridobivati od ministrstva posebna navodila za izvajanje koncesije.
8. Pridobivati od organizacije, pristojne za ohranjanje narave (po Zakonu o ohranjanju narave), strokovno pomoč in usmeritve pri izvajanju koncesije.
9. Pridobivati od pristojnih organov podatke o dejstvih, ki so pomembni za izvajanje koncesije.
10. Skrbeti za tekoče obveščanje javnosti o pomembnih dogodkih na območju parka.
11. Obveščati pristojne inšpektorate o ugotovljenih kršitvah na območju parka.
12. Pripravljati projekte za pridobivanje finančnih sredstev.
13. Zagotavljati administrativne in druge pogoje za delo Odbora Krajinskega parka Sečoveljske soline.
14. Sodelovati z izvajalcem vodnogospodarske javne službe, ki skrbi za vzdrževanje naravnih vodotokov in drugih naravnih zbiralnikov vode ter vodnogospodarskih objektov in naprav v splošni rabi.
15. Sodelovati s Pomorskim muzejem »Sergej Mašera« Piran, ki opravlja dejavnosti, ki so potrebne za opravljanje nalog v zvezi z varstvom solinarske kulturne dediščine in muzejske dejavnosti, in z izvajalcem javne službe za varstvo kulturne dediščine.

- v Koncesijski pogodbi za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline in rabo naravne vrednote Sečoveljske soline v točki 2.1:

Koncesija za upravljanje parka obsega:

- opravljanje varstvenih, strokovnih, nadzornih in upravljavskih nalog v parku,

- izvajanje varstvenih režimov in drugih nalog s ciljem ohranjanja biotske raznovrstnosti rabe parka,
- izvajanje nalog javne službe po 133. členu ZON oziroma drugem predpisu, ki določa naloge upravljavca zavarovanega območja,
- izvajanje neposrednega nadzora po ZON oziroma drugem predpisu, ki ga nadomesti,
- upravljanje nepremičnin na območju parka in stvari, ki jim služijo in so v lasti države,
- vzdrževanje in obnavljanje infrastrukture parka.

Druge naloge upravljavca parka

Upravljavec parka za pridobivanje lastnega prihodka opravlja poleg navedenih nalog javne službe še nekatere dejavnosti, če so izpolnjeni ti pogoji:

- Izvajanje nalog zunaj obsega (vsebin in časa) javne službe ohranjanja narave,
- ne gre za dejavnosti, za katere je treba pridobiti koncesijo ali druge pravice za rabo,
- gre za dejavnosti, ki zahtevajo majhen vložek delovnega časa (zakonsko dopustni vložek v številu nadur na posameznega zaposlenega) in zato nikakor ne krnijo izvajanja javne službe.

Te dejavnosti so povezane zlasti z/s:

- izvajanjem porok v parku,
- izvajanjem drugih dogodkov v parku,
- komercialnim avdio-videosnemanjem, če vsebina in namen nista v nasprotju s cilji parka ter njegovo značilno in prepoznavno podobo, če snemanje poteka tako, da ne vpliva na vsebine parka in mu ne škodi tako, da pači njegovo podobo s prikazovanjem neusklajenih ravnanj v njem; pri tem se upošteva določilo 44. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine o prepovedi uporabe podobe in imena kulturnega spomenika brez soglasja lastnika,
- zagotavljanjem ponudbe pijače in hrane za zadovoljitev osnovnih potreb obiskovalcev parka.

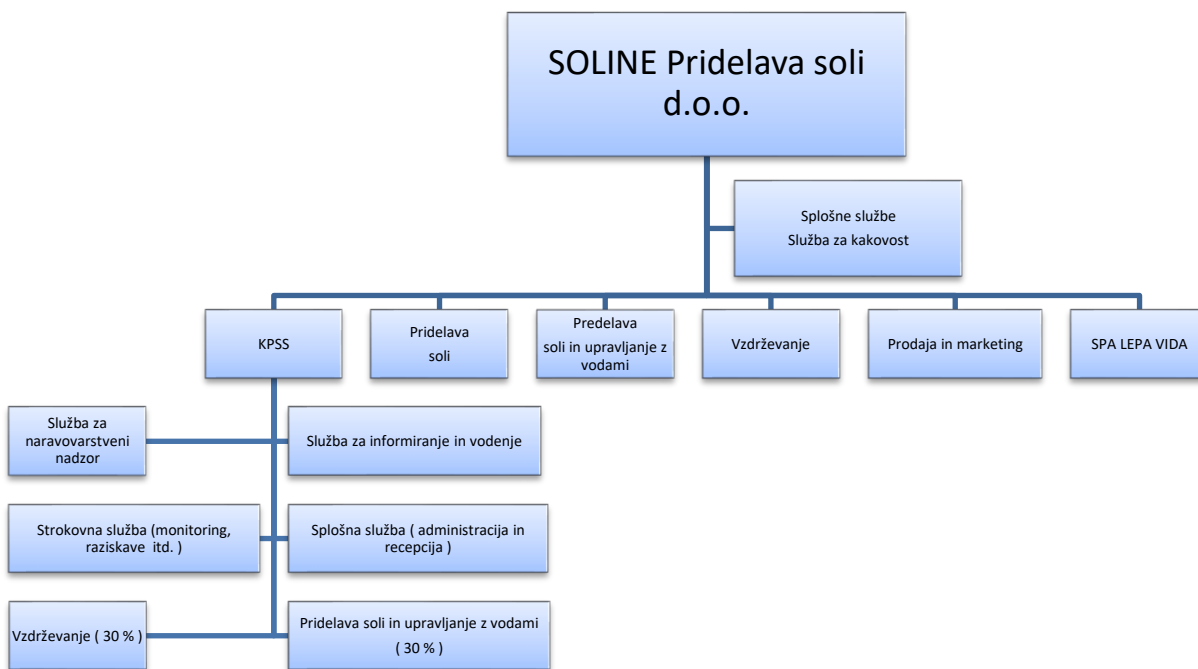
Pri izvajanju navedenih dejavnosti upravljavec lahko uporablja parkovno opremo in sredstva, pri čemer naročnik storitve poleg delovnih stroškov plača najemnino/prispevek ter obratovalne in amortizacijske stroške. Tako pridobljena sredstva se vračajo v upravljanje parka.

Izredno velika površina parka, ki se vsa nahaja pod vodno gladino in vzdrževanja tradicionalnega solinarstva, ki se opravlja ročno, terjata visoke stroške vzdrževanja. V ta namen je za financiranje stroškov vzdrževanja parka bila uvedena vstopnina.

3.5.3 Organiziranost upravljavca

Podjetje Soline, d. o. o., sestoji iz več služb, oziroma stroškovnih mest: služba za kakovost, pridelava soli, predelava soli, vzdrževanje, prodaja in marketing, Thalasso Spa Lepa Vida, skupne službe in službe za upravljanje parka. Podjetje vodi direktor.

Park upravlja **Služba za upravljanje parka**, na čelu katere je direktor - vodja parka. Sestavljajo jo sodelavci za opravljanje naravovarstvenega nadzora, naravovarstvenega monitoringa, izvedbo vodenih ogledov, recepcije, upravljanje z vodami in pridelavo soli, za opravljanje upravno - administrativnih in finančnih nalog ter za vzdrževanje poslovnih prostorov, materiala in opreme. Nova sistemizacija delovnih mest se uporablja od 1.12.2016. Opis delovnih mest in plačilni razredi so usklajeni z vrednostmi, ki se uporabljajo v javni upravi.

SLIKA 9: ORGANIGRAM UPRAVLJAVCA KPSS PODJETJA SOLINE D.O.O.

3.5.4 Načrt delovanja in razvoja službe

- Izobrazba in delovne izkušnje

Naloge javne službe ohranjanja narave opravljajo zaposleni v podjetju Soline, d. o. o., ki izpolnjujejo pogoje, ki jih za delovna mesta s področja ohranjanja narave določa Katalog delovnih mest – tarifni del (Ministrstvo za okolje in prostor, št. 100-2/2007/32, z dne 11. 7. 2008) na podlagi Kolektivne pogodbe za dejavnost okolja in prostora – tarifni del (Uradni list RS, št. 60/2008). Pogoji se ažurno usklajujejo s spremembam navedenega kataloga.

- Obseg nalog

Obseg nalog za del, ki se nanaša na znane in preverljive naloge in aktivnosti ter obseg nalog, povezanih z upravljanjem obiska, je ocenjen na podlagi dosedanjih upravljavskih izkušenj.

Obseg delovnih ur v naslednjih petih letih, glede na izkušnje iz preteklosti znaša 34.515 delovnih ur, kar je ekvivalent 16,53 polno zaposlenega.

Preglednica 21: Ocena števila obiskovalcev krajinskega parka v prihodnjih letih

Leto	2022	2023	2024	2025	2026-2032
<i>Obiskovalci po kategorijah</i>					
Individualni ogledi KPSS	22.000	29.000	30.000	30.000	30.000
Vodeni ogledi	10.000	11.000	12.000	13.000	14.000
Prireditve (razstave ...)	150	250	300	350	400
Muzej solinarstva	2.500	3.500	4.000	4.500	4600
Solinarka, ČŠOD, najemniki privezov	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Vstopi v park (skupno)	39.650	48.750	51.300	52.850	54.000

- Od tega obišče Thalasso Spa Lepa Vida cca 13-15 % obiskovalcev

Preglednica 22: Ocena potrebnega števila redno zaposlenih in honorarnih sodelavcev za izvedbo Načrta upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline v obdobju 2022-2032 (potrebne delovne ure v FT ekvivalentu)

Leto	2022	2023	2024	2025	2026-2032	Šifra*
Direktor, vodja krajinskega parka	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	I017141
Naravovarstveni nadzornik V	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	I015020
Naravovarstveni nadzornik IV	0.50	1.00	1.00	1.00	1.00	I016016
Naravovarstveni sodelavec III	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	I017043
Naravovarstveni sodelavec V	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	I015022
Receptor	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	I015043
Receptor (vodnik)	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	I015065
Receptor (strežba)	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	J033014
Glavni računovodja	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	J017135
Poslovni sekretar	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	J026004
Sodelavec na park. inf. mestih IV	0.70	0.70	0.70	0.70	0.70	I016032
Strokovnjak (vodja projektov)	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	J017106
Prodajalec (vodnik)	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	I015065
Vzdrževalec (voznik el. vlaka)	0.53	0.53	0.53	0.53	0.53	J034094
Vzdrževalec (voznik kombija)	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	J033026
Vzdrževalec (infrastruktura, poti)	1.50	1.50	1.50	1.50	1.50	J032030
Solinar (Muzej solinarstva)	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	J032030
Solinar (Lera)	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	J032030
Vodar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	J032030
Čistilka	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	J036024
Redno zaposleni - SKUPAJ (FT)	15.03	16.53	16.53	16.53	16.53	

Opomba (*): Šifre delovnih mest so iz Kataloga delovnih mest – tarifni del (št. 100-2/2007/32 z dne 11. 7. 2008) na podlagi Kolektivne pogodbe za dejavnost okolja in prostora – tarifni del (Uradni list RS, št.

Preglednica 23: Povzetek potrebnih delovnih ur po ciljnih načrta upravljanja in po letih za načrtovan obseg nalog (FT ekvivalent)

Povzetek po sklopih ciljev/nalog	Kadri	2022	2023	2024	2025	2026-2032
Cilj 1: Ohranitev naravnih vrednot, vrst in habitatnih tipov ter krajine	Vodstveni k.	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10
	Strokovni k.	1.30	2.50	2.50	2.50	2.50
	Nar.nadzorniki	2.00	2.50	2.50	2.50	2.50
	Adm.podpora	0.84	0.84	0.84	0.84	0.84
	Tehnični k.	4.34	4.34	4.34	4.34	4.34
Cilj 2: Omogočiti doživljanje in spoznavanje parka	Vodstveni k.	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06
	Strokovni k.	0.20	0.00	0.00	0.00	0.00
	Nar. nadzorniki	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30
	Adm. podpora	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	Tehnični k.	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00
	Hon. sodelavci	3.61	3.61	3.61	3.61	3.61
Cilj 3: Prispevati k uresničevanju ciljev javnega interesa z drugih področij	Vodstveni k.	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	Strokovni k.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	Nar. nadzorniki	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	Adm. podpora	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	Tehnični k.	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Cilj 4 : Omogočiti povezanost lokalnega prebivalstva s parkom	Vodstveni k.	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10
	Strokovni k.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	Nar. nadzorniki	0.20	0.20	0.20	0.20	0.20
	Adm.p odpora	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	Tehnični k.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Cilj 5 : Splošne naloge in aktivnosti	Vodstveni k.	0.23	0.23	0.23	0.23	0.23
	Strokovni k.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	Nar. nadzorniki	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	Adm. podpora	0.86	0.86	0.86	0.86	0.86
	Tehnični k.	0.49	0.49	0.49	0.49	0.49
Skupaj - vsi cilja načrta upravljanja	Vodstveni k.	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
	Strokovni k.	1.50	2.50	2.50	2.50	2.50
	Nar. nadzorniki	2.50	3.00	3.00	3.00	3.00
	Adm. podpora	1.70	1.70	1.70	1.70	1.70
	Tehnični k.	8.83	8.83	8.83	8.83	8.83
SKUPAJ – POTREBNE DELOVNE URE (FT EKVALENT)		18.64	20.14	20.14	20.14	20.14
SKUPAJ – BREZ HONORARNIH SODELAVCEV (FT EKVALENT) - PP153236		15.03	16.53	16.53	16.53	16.53
SKUPAJ – HONORARNI SODELAVCI (FT EKVALENT)		3.61	3.61	3.61	3.61	3.61

V preglednici 23 je povzeto ocenjeno število potrebnih delovnih ur (FT ekvivalent) po upravljaljskih sklopih/ciljih in po kategorijah kadrov. Med vodstvene kadre je uvrščen vodja parka - direktor, med strokovne kadre sodijo strokovni sodelavci, izobraževalni kadri in biologi (ornitologi), med administrativno podporo pa računovodstvo, profil poslovnega sekretarja in receptorjev. Posebej so prikazani načrtovani honorarni sodelavci. V kadre naravovarstveni nadzorniki sodijo zaposleni naravovarstveni nadzorniki s polnimi pooblastili.

- **Ovrednotenje nalog**

Naloga se ovrednotijo v ekvivalentu plačilnega razreda, ki je za ustrezno delovno mesto naveden v Katalogu delovnih mest – tarifni del (Ministrstvo za okolje in prostor, št. 100-2/2007/32, z dne 11. 7. 2008). Podrobno se ovrednotenje nalog z navedbo ekvivalentnega plačilnega razreda prikaže v letnih načrtih.

3.5.5 Razmerja med upravljavcem parka in upravljavcem Muzeja solinarstva

1. Medsebojna razmerja

Med upravljavcem parka - podjetjem Soline, d.o.o., in upravljavcem Muzeja solinarstva - Pomorskim muzejem »Sergej Mašera« Piran se urejajo medsebojna razmerja, zlasti glede vodnega režima, solinarstva, vzdrževanja nasipov in obiskovanja parka, na podlagi naslednjih izhodišč:

SOLINARSKA DEJAVNOST

- Solinarska dejavnost se na območju celotnih solin izvaja na podlagi koncesijske pogodbe, ki jo ima podjetje Soline d.o.o.. Podjetje opravlja tradicionalno solinarsko dejavnost na Leri in po srednjeveških postopkih na Fontaniggeah. Obiskovalcem parka se omogoča ogled obeh načinov pridobivanja soli na obeh območjih. Pri prikazovanju srednjeveškega solinarstva se upoštevajo navodila upravljavca Muzeja solinarstva zaradi čim večje avtentičnosti prikaza. Strokovnjaki Muzeja solinarstva obiskovalcem razlagajo postopke in predstavljajo kulturno dediščino.
- Vodni režim notranjih voda ter notranje nasipe in kanale na celotnem območju solin upravlja podjetje Soline d.o.o., oziroma upravljavec parka, vključno s tistimi na območju Muzeja solinarstva, pri čemer upošteva varstvene režime in navodila za varstvo kulturne dediščine. Za zagotavljanje kar najboljših možnosti za prikazovanje srednjeveških metod pridelave soli se v kanalih Giassi in Cavani 131 vzdržuje čim nižji vodostaj, vsaj enkrat mesečno pa se v njima delno zamenja voda. V delu, ki vpliva na upravljanje Muzeja solinarstva, pripravi teh navodil sodeluje upravljavec Muzeja solinarstva.
- Podjetje Soline po končani sezoni pridelave soli izvede potrebna dela za nadaljevanje pridelave soli na vzhodnem od obeh solnih poljih v okviru kompleksa Muzeja solinarstva, vključno z obnovo petole, in za vsako naslednje leto pripravi za pridelavo soli tudi zahodno solno polje, kjer se sol že nekaj let ne prideluje. Potrebna dela vključujejo tudi obnovo nasipov na še vidni tlorisni mreži v sklopu kompleksa Muzeja solinarstva; podjetje Soline tudi skrbi za ustrezno dovajanje oziroma uravnavanje pretokov in gladin vode na Fontaniggeah.
- Podjetje Soline za izvedbo v prejšnji alineji opisanih potrebnih del za nadaljevanje pridelave soli na demonstracijskem solnem polju zagotovi tudi ustrezno usposobljenega in izkušenega solinarja.
- Pomorski muzej Piran upravlja z vsemi enotami stavbne dediščine na spomeniku s pripadajočimi piacali, jih obnavlja in vzdržuje v skladu s finančnimi možnostmi in letnim programom dela.

OBISKOVANJE

- Za skupine nad 15 oseb (na željo skupine pa tudi za skupine pod 15 oseb), ki si želijo ogledati Muzej solinarstva, je potrebna predhodna najava preko spletne aplikacije. Povpraševanje za najavo obiskov v spletno aplikacijo vnašajo zainteresirani obiskovalci in upravljavec Muzeja solinarstva.
- Podjetje Soline skrbi za komunikacijo s predstavniki povpraševalcev, registriranih na aplikaciji in jim potrjuje izpolnjen obrazec za najavo skupine. Naročilnice oziroma plačilo za vodenje in ogled parka in muzeja prejema podjetje Soline.
- Najava obiska prek spletne aplikacije je obvezna tudi za vse skupine, ki park in/ali muzej obišejo po morski poti. Za ogled KPSS in Muzeja solinarstva velja ena vstopnica, ki jo obiskovalec kupi na enem od kopenskih vhodov v park ali v okrepčevalnici Fioret. Vsak obiskovalec muzeja je hkrati obiskovalec parka. Vstop v muzej, kot tudi v multivizijsko središče in druge objekte, namenjene obiskovalcem, je prost.
- Pomorski muzej Piran izvaja interpretacijo vsebin kulturne dediščine in tradicije ob ogledu Muzeja solinarstva prek ustrezno strokovno usposobljenih sodelavcev, ki so v času odprtja Muzeja solinarstva stalno prisotni. Muzej je v terminu od 1.4. – 14.6. in od 16.9. – 31.10. odprt vsak dan od 9. do 17. ure, v poletnem terminu (od 15. 6. do 15. 9.) od 9. do 19. ure, v času med 1. 11. in 31.3. pa je urnik prilagojen vnaprejšnjim najavam obiskovalcev in skupin. Zapornica na vhodu Fontanigge se zvečer zaklene. Delovanje muzeja in vodenja po muzeju so odvisna od finančnih zmožnosti, ki so vezane na pridobljena javna sredstva namenjena za izvajanje javne službe varstva kulturne dediščine na območju Muzeja solinarstva.
- Podjetje Soline skrbi za recepcijsko službo na vstopni točki Fontanigge ter za zapornici (ob magistralni cesti in na vhodu v park).
- Podjetje Soline skrbi za namestitve in vzdrževanje kemičnega stranišča, kontejnerjev za odpadke ter parkirišča na vhodu na Fontanigge. Podjetje Soline vzdržuje tudi pot ob Dragonji (ustrezen zgornji ustroj poti, košnja vegetacije ob poti) ter infrastrukturo za dostop do Muzeja solinarstva.
- Podjetje Soline izvaja prevoze za organizirane skupine z električnim vlakom, nabavljenim posebej za ta namen (vožnja z motornimi vozili za obiskovalce parka in muzeja na Fontaniggeah od leta 2012 dalje ni več dovoljena); za obisk se uporablja le skupinsko prevozno sredstvo, možen pa je tudi obisk peš ali s kolesi in dostop po morski poti.
- Upravljavec Muzeja solinarstva in podjetje Soline omogočata in promovirata obisk Muzeja solinarstva po morski poti.
- V Muzeju solinarstva se lahko kot spominek prodaja tudi sol in drugi parkovni izdelki, v trgovini v Casermi se lahko prodajajo tudi muzejski spominki, pri čemer se upravljavca parka in Muzeja solinarstva pisno dogovorita o višini rabata, ki pripada enemu in drugemu.
- Organiziranje in vodenje taborov in delavnic ter drugih oblik aktivnosti za praktično seznanjanje s solinarskim delom na območju Muzeja solinarstva še naprej izvaja upravljavec muzeja, pri čemer prenočitve na območju muzeja oziroma parka praviloma niso dopustne, ampak le izjemoma v zvezi z raziskovalnimi in študijskimi programi, ki jih izvajajo študentje etnologije ali drugih študijskih smeri s področja kulturne dediščine ali raziskovalci z domačih ali tujih univerzitetnih in drugih raziskovalnih ustanov, in to v minimalnem številu in minimalnih obdobjih (ne več kot 10 dni, največ dvakrat na leto). Pri tem muzej sodeluje z upravljavcem parka, ki zagotavlja možnosti za izvajanje praktičnega solinarskega dela. Upravljavec parka omogoča prost vstop udeležencem taborov in delavnic, ki jih organizira Muzej solinarstva. Taborne in delavnice ter druge oblike dejavnosti za praktično seznanjanje s solinarskim delom upravljavca oglašujeta na enak način kakor obiskovanje.
- Solinarski hiši ob kanalu Giassi na območju Fontanigge sta namenjeni varstvu kulturne dediščine in izvajanju muzejskih dejavnosti.

SKUPNA PROMOCIJA KPSS

- Obiskovanje parka in Muzeja solinarstva se oglašuje vedno vsebinsko povezano z informacijami o obeh. Oba upravljavca na začetku koledarskega leta izdelata skupne predloge oglasov in skupen načrt oglaševanja.

- Podtje Soline in Pomorski muzej Piran skrbita za skupno promocijo KPSS in Muzeja solinarstva prek izdaje skupnih promocijskih in informacijskih gradiv, prodaje izdelkov, skupnega nastopanja v medijih in promoviranja drug drugega na svojih spletnih straneh in komunikaciji z javnostjo. O načinu skupne promocije in prodaje izdelkov se za vsako aktivnost dogovorita posebej.

2. Naloge upravljanja v Muzeju solinarstva

- a) Upravljavec Muzeja solinarstva – Pomorski muzej Sergej Mašera Piran izvaja naloge upravljanja Muzeja solinarstva na podlagi predpisov s področja varstva kulturne dediščine.

Finančni vir so proračunska sredstva, ki jih Pomorskemu muzeju Sergej Mašera Piran- kot upravljavcu Muzeja solinarstva zagotavlja Ministrstvo za kulturo.

- b) Upravljavec Muzeja solinarstva – Pomorski muzej Sergej Mašera Piran izvaja naloge interpretacije kulturne dediščine beneškega načina pridelave soli in skrbi za urejenost notranjih prostorov in okolice muzejskih hiš neposredno v povezavi s krajinskim parkom v obsegu in na način, kot je navedeno zgoraj v poglavju Obiskovanje, in sicer v aprilu, maju, septembru, oktobru 8 ur dnevno, vključno s sobotami, nedeljami, prazniki ter v juniju, juliju in avgustu 10 ur dnevno, vključno s sobotami, nedeljami in prazniki.

Finančni vir so sredstva za upravljanje krajinskega parka (delno vstopnine v park, delno proračunska sredstva s področja ohranjanja narave, ki jih zagotavlja Ministrstvo za okolje in prostor).

Upravljavec parka zagotovi povračilo za naloge izvajanja interpretacije kulturne dediščine za obiskovalce parka v višini urne postavke, kot jo upravljavec parka določa za izvajanje vodenja v celotnem KPSS. Ocenjeni letni stroški znašajo 17.000 EUR.

- c) Upravljavec parka – družba Soline d.o.o. izvaja naloge za Muzej solinarstva in naloge, s katerimi prispeva k varstvu kulturne dediščine, kot so opredeljene v poglavju 3.1. in v Preglednici 13. Skupni ocenjeni letni stroški znašajo 71.700 EUR.

Od tega obsegajo materialni stroški 31.700 EUR (razvidni iz Preglednice 13, brez sanacije kanala Giassi), in stroški dela 40.000 EUR (, vodarja 14.400 EUR, solinarja 14.400 EUR, šoferja vlakca 7.200 EUR, stroški vzdrževanja vlakca 4.000 EUR).

Finančni vir so sredstva za upravljanje krajinskega parka in sicer lastni prihodki upravljavca parka, ki jih pridobiva predvsem iz vstopnin v park ter proračunska sredstva s področja ohranjanja narave, ki jih letno zagotavlja Ministrstvo za okolje in prostor. Letni prihodki od vstopnin v krajinski park v povprečju znašajo 280.000 EUR, od tega znašajo prihodki obiskovalcev parka, ki obišejo samo ali tudi Muzej solinarstva okvirno 10 %, t.j. 28.000 EUR, s čimer se lahko le delno pokrijejo stroški, ki so neposredno povezani z zagotavljanjem obiskovanja Muzeja solinarstva (stroški navedeni v prejšnji točki).

Skupni letni stroški Muzeja solinarstva (b) in (c), v predvidenem obsegu preteklega desetletnega obdobja, ki jih zagotavlja upravljavec krajinskega parka, znašajo okvirno 88.700 EUR. To je najvišji delež, ki ga je v okviru upravljanja parka, upošteva sorazmernost s celotnimi stroški upravljanja, še mogoče zagotavljati in tudi pravno-formalno utemeljiti (upravljavec parka ni upravljavec kulturne dediščine, Ministrstvo za kulturo zagotavlja samostojno upravljanje).

Za primer širjenja aktivnega srednjeveškega solinarstva na območju Muzeja solinarstva na dodatno polje, izvajanja kulturovarstvenih ukrepov na objektih v solinah, ali prevzemanjem večjih obveznosti v povezavi s predlogom, da se tradicionalno solinarstvo nominira za nesnovno svetovno kulturno dediščino in drugih nalog s področja varstva kulturne dediščine, finančna sredstva zagotovi Ministrstvo za kulturo.

3.6. NAČRT ZAGOTAVLJANJA FINANČNIH SREDSTEV

Kot izhaja iz 23. člena uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline se sredstva za upravljanje krajinskega parka pridobivajo iz:

- državnega proračuna,
- prihodkov od prodaje blaga in storitev upravljavca parka v tistem delu njegove dejavnosti, ki jo izvaja kot javno službo,
- vstopnin in drugih lastnih prihodkov,
- donacij in dotacij,
- projektov,
- drugih virov.

Vstopnina za krajinski park se zaračunava na podlagi 149. člena ZON, v povezavi s 23. členom Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline. Vstopnina je utemeljena predvsem z obsežnimi ureditvami in finančno zahtevnim vzdrževanjem infrastrukture Sečoveljskih solin.

Višino vstopnine določi minister s sklepom. V ceno vstopnice je zajeto povračilo za upravičene stroške (v skladu s Smernico za potrditev višine vstopnine v zvezi z ureditvijo naravne vrednote, zavarovanega območja ali njegovega dela za ogledovanje in obiskovanje MOP, št. 35601-6/2019/3) ter plačilo za nekatere storitve.

Višina vstopnine se določi ob upoštevanju naslednjih elementov:

- da pokriva v čim večji meri višino sredstev, potrebnih za upravljanje parka (stroški zaposlenih, ki upravljajo naloge upravljanja parka in stroške materiala ter stroške vzdrževanja parkovne in solinarske infrastrukture),
- da je primerljiva z vstopnino v podobne krajinske parke oziroma druga zavarovana območja oziroma naravne vrednote, ki so urejene za obisk,
- da vzpodbuja obisk in ogled parka.

Enotna vstopnina omogoča ogled območij Lera in Fontanigge v tekočem dnevu, ogled multimedijske dvorane s prikazom delovanja solin, ogledom filma in predstavitvijo parka, ogled tekočih razstav v Casermi, prikaz tradicionalnega solinarstva po 700 let stari tradiciji na solnih poljih ob Muzeju solinarstva, ogled Muzeja solinarstva, brezplačno parkiranje in uporaba sanitarij. V vstopnino je vključen tudi prevoz organiziranih skupin na Fontaniggah, brezplačna izposoja koles za individualne obiskovalce (25 koles je leta 2014 nabavil Pomorski muzej v sklopu projekta Openmuseums iz programa čezmejnega sodelovanja Slovenija/Italija in so na voljo obiskovalcem območja Fontanigge, brezplačno parkiranje, brezplačni privez za dnevne individualne obiskovalce. Vsi obiskovalci parka so tudi nezgodno zavarovani.

3.6.1 Predvideni stroški

V preglednici 24 so podrobno predstavljeni predvideni stroški izvedbe načrta upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline v obdobju od 2021–2032. Približno polovico načrtovanih stroškov je stroškov za vzdrževanje solinarske infrastrukture, nakup opreme in investicijsko vzdrževanje. Polovico stroškov pa predstavljajo stroški plač. Skupni stroški v desetletnem obdobju znašajo 15.971.450,00 evrov. Stroški honorarnih sodelavcev so vključeni med programske stroške, saj je v planu predvsem sodelovanje samostojnih podjetnikov in študentov.

Preglednica 24: Prikaz predvidenih stroškov izvedbe načrta upravljanja (v EUR)*

Cilji	2022	2023	2024	2025	2026-2032	SKUPAJ 2022-2032	%
1. Programski, materialni in investicijski stroški po ciljeh							
Cilj 1	126.466	522.000	526.000	557.000	5.581.534	7.313.000	68,8
Cilj 2	277.320	120.000	150.000	185.000	412.680	1.145.000	10,8
Cilj 3	4.758	37.000	38.000	40.000	1.231.242	1.351.000	12,7
Cilj 4	1.000	4.000	5.000	6.000	74.000	90.000	0,8
Cilj 5	13.255	86.000	75.000	81.000	481.245	736.500	6,9
SKUPAJ	422.799	769.000	794.000	869.000	7.780.701	10.635.500	100%
2. Stroški redno zaposlenih in honorarnih sodelavcev							
Str. dela-redni	514.615	670.000	750.000	750.000	4.500.000	7.184.615	90,1
Str. dela-honorarni	73.000	75.000	77.000	80.000	480.000	785.000	9,9
SKUPAJ 1 in 2:	587.615	745.000	827.000	830.000	4.980.000	7.969.615	100%
3. Razdelitev stroškov načrta upravljanja v glavne kategorije stroškov							
Programski in mat. stroški	422.799	769.000	794.000	869.000	7.780.701	10.635.500	54,3
Stroški investicij in inv. vzdrževanja	80.000	100.000	100.000	100.000	600.000	980.000	5,0
Stroški dela	587.615	745.000	827.000	830.000	4.980.000	7.969.615	40,7
SKUPAJ	1.090.414	1.614.000	1.721.000	1.799.000	13.360.701	19.585.115	100%

*Zneski vključujejo DDV.

3.6.2 Predvideni finančni viri

Preglednica 25: Prikaz predvidenih finančnih virov izvedbe načrta upravljanja (v EUR) z DDV

Predvideni finančni viri	2022	2023	2024	2025	2026-2032	SKUPAJ 2022-2032 (po virih)
PP 135326	344.615	344.615	350.000	350.000	2.100.000	3.489.230
Projekti ¹		100.000	100.000	100.000	500.000	800.000
Lastni prihodki upravljavca	200.000	270.000	275.000	280.000	1.680.000	2.705.000
Drugi viri ²	545.799	899.385	996.000	1.069.000	9.080.701	12.590.885
SKUPAJ	1.090.414	1.614.000	1.721.000	1.799.000	13.360.701	19.585.115

¹ Upravljavca se zaradi lastniške povezave z družbo Telekom d.d. klasificira kot veliko podjetje in glede na spremenjene razpisne pogoje večine evropskih razpisov tako lahko kandidira le na omejenih razpisih. V prihodnjem obdobju se bo upravljavec poskušal prijaviti na razpise, ki nimajo teh omejitev: LIFE program, Norveški mehanizem idr.

² Finančna sredstva iz drugih virov niso zagotovljena (eden od možnih virov je PP559 – Sklad za podnebne spremembe); zato se naloge, ki so označene v Preglednici 11 aktivnosti (1.3. Prilagajanje na podnebne spremembe) izvajajo pogojno, ob zagotovitvi sredstev.

- Viri lastnega prihodka parka
 - vstopnina v park, ki zajema tudi vstopnino za priveze pri obiskovanju parka v Drnici in vstopnino za uporabnike talasoterapije;
 - prihodki od prodaje spominkov;
 - prihodki od dejavnosti (za sorazmerno povračilo stroškov spremljanja in nadzora), povezanih z/s:
 - izvajanjem porok v parku,
 - komercialnim avdio-video snemanjem,
 - izvajanjem drugih dogodkov v parku.

3.6.3 Razmerja med stroški

Upravljanje parka se v podjetju prepleta z gospodarsko dejavnostjo pridobivanja soli in z rabo naravne vrednote. Razmerja stroškov dela ter materialnih in investicijskih stroškov upravljanja parka do stroškov dela ter materialnih in investicijskih stroškov gospodarske dejavnosti pridobivanja soli in rabe naravne vrednote se prikažejo v letnih programih in letnih poročilih dela upravljanja parka.

Stroške, za katere je možno ugotoviti, v kolikšnem delu so namenjeni upravljanju parka (stroški ITK storitev, najem POS terminala, zavarovanje zaposlenih, najem poslovnega sistema) se obračunava po dejanski porabi. Za stroške zaposlenih in stroške materiala in storitev upravljavca, za katere ni mogoče ugotoviti v kolikšnem delu so namenjeni upravljanju parka, v kolikšnem pa drugi dejavnosti upravljavca, pa se šteje, da so namenjeni upravljanju v deležu 30% (voda, elektrika, komunalne storitve, bančne storitve, pisarniški material, čistila, pošta, zunanji računovodja).

4. VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE, VARSTVENI REŽIMI ZA RAVNANJA, DEJAVNOSTI IN POSEGE TER NJIHOVA UMESTITEV V PROSTOR

Pojem »ravnanja, dejavnosti in posegi« zajema vse dejavnosti, ki se v parku izvajajo ali načrtujejo, a ne spadajo med neposredne dejavnosti ohranjanja narave, ampak med naloge drugih javnih služb, npr. varstva kulturne dediščine in urejanja voda ali splošne ali posebne rabe naravnih virov oziroma naravne vrednote. Njihovi nosilci so fizične in pravne osebe. Za doseganje varstvenih ciljev parka je ključno, da se vse dejavnosti, ravnanja in posegi izvajajo tako, da s temi cilji niso v nasprotju oziroma jih podpirajo ter omogočajo pozitivne sinergijske učinke varstva in razvoja. S tem namenom se določajo varstvene in razvojne usmeritve.

Posegi in dejavnosti se načrtujejo in izvajajo v skladu z varstvenimi režimi na podlagi Uredbe in drugih pravnih aktov ter v skladu z varstvenimi in razvojnimi usmeritvami ob upoštevanju načela trajnosti ter optimalnega doseganja varstvenih in drugih ciljev parka. Pri tem se s posebno pozornostjo obravnavajo in upoštevajo živa bitja, rastline in živali, zlasti v obdobjih, ko so posebno občutljivi, npr. med prezimovanjem, razmnoževanjem in vzrejo mladičev. Za obdobje razmnoževanja ptic, to je gnezdenja in vzreje mladičev, se šteje obdobje od 1. marca do 1. septembra.

4.1 SPLOŠNE VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE

- Dejavnosti, ki niso neposredno povezane s solinarstvom, se izvajajo le na majhni površini in v majhnem obsegu, tako da nista okrnjena ekološki in krajinski značaj območja ter da ni moteno izvajanje solinarske dejavnosti.
- V park se ne uvajajo dejavnosti in ravnanja, ki zahtevajo dodatno trajno opremljenost s komunalno infrastrukturo, stacionarno prebivanje ali prenočevanje ali ki so množični, npr. kongresni turizem in drugo, kar bi lahko bistveno vplivalo na park in s tem načrtom ni opredeljeno.
- Dejavnosti, ravnanja in posegi se izvajajo tako, da se izognejo območjem zgostitve rastlin in živali, in sicer območjem zgostitve gnezdišč ptic praviloma med 1. marcem in 1. septembrom, območjem zgostitve prezimujočih ptic pa praviloma med 1. decembrom in 1. marcem.

4.2 VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE ZA POSAMEZNA RAVNANJA, DEJAVNOSTI IN POSEGE TER PROSTORSKA IN ČASOVNA OPREDELITEV VARSTVENIH REŽIMOV

Uredba v 7., 8. in 9. členu določa ravnanja, dejavnosti in posege, ki se neglede na prepovedi v okviru varstvenega režima lahko izvajajo ob upoštevanju varstvenih ciljev in usmeritev načrta upravljanja, opredeljenih v nadaljevanju. Osnovni predpogoj za izvedbo vseh ravnanj, dejavnosti in posegov znotraj meja krajinskega parka je, da so skladna z njegovimi varstvenimi cilji ter z izjemo ukrepov varstva narave in naravovarstvenih nalog potekajo ob rednem nadzoru upravljavca.

4.2.1. Upravljanje zunanjih voda:

- Dotok vode se upravlja tako, da se ne slabša ugodno ekološko stanje rastlin, živali in njihovih habitatov, predvsem pa da se ne spremeni bistveno kakovost in količina vode, pri čemer se upošteva varstvene režime glede kulturne dediščine.
- Vodna infrastruktura se praviloma vzdržuje in obnavlja z uporabo plovnega bagra z morja, čeprav je izvajanje teh del odvisno od morske gladine in so posamezni objekti zaradi nizke gladine lahko dalj časa nedostopni. Dodatne kopenske dostopne in servisne poti se namreč ne vzpostavljajo, razen intervencijskih dostopov na kopni strani visokovodnih in visokomorskih nasipov za izvajanje vzdrževalnih in intervencijskih del. Te poti se po posegu fizično zaprejo.
- Vzdrževalna in obnovitvena dela na vodni infrastrukturi (nasipih, obalnih zidovih ...) se izvajajo po sodobni tehnologiji, vendar ob upoštevanju namena zavarovanja parka in naravovarstvenih ter kulturnovarstvenih omejitev v skladu s predpisi, zaradi česar se v čim večji meri uporabljajo tradicionalni postopki, znanje in izkušnje, ki so se v preteklosti izkazali za najustreznejše v posebnem solinskem okolju.
- Za večino vzdrževalnih in obnovitvenih del se uporabljajo naravni materiali; značilna gradbena materiala v solinah sta že stoletja kamen in solinsko blato kot vezivo in tesnilo, vse skupaj pa je utrjeno z lesenimi piloti, plohi in žico; tudi pri investicijskem vzdrževanju se v čim večji meri upoštevajo preizkušene tradicionalne tehnike (npr. težnostni kamniti zidovi).
- Gradnja pri vzdrževanju in obnavljanju vodne infrastrukture poteka izven gnezditvenega obdobja ptic ter v obdobjih, ko teren ni razmočen od močnih ali dolgotrajnih padavin, sicer so posledice v naravi po uporabi mehanizacije velike.

4.2.2. Varstvo kulturne dediščine*:

Objekti

- Na Fontaniggeah, kjer srednjeveškega solinarstva v nekdanjem obsegu ni mogoče več vzpostaviti, se izvajajo kulturnovarstveni ukrepi, kakršni so konservacija in rekonstrukcija, ki preprečujejo slabšanje stanja ostankov solinarskih objektov oziroma ga izboljšujejo, obenem pa ne spreminjajo in izbrisujejo pričevalnosti nekdanjega solinarstva in življenja ljudi na solinah.

- Solinarske hiše na Fontaniggeah (prvo varstveno območje) se restavrirajo, rekonstruirajo ali revitalizirajo le za varstvo in predstavitev kulturne dediščine ali upravljanje parka za obiskovanje, doživljanje, spoznavanje ali razlago kulturne dediščine in narave, skladno s tem načrtom. Obnovljeni objekti se ne namenajo stacionarnemu prebivanju, lovu, ribolovu, turizmu, rekreaciji in športu. Pred pripravo in prijavo projektov za obnovo (rekonstrukcijo ali revitalizacijo) se določi njihova bodoča namembnost soglasno z upravljavcem parka in pristojnimi službami za varstvo narave in varstvo kulturne dediščine.
- Solinarski hiši ob kanalu Giassi na Fontaniggeah se namenjata varstvu kulturne dediščine in izvajanju muzejskih dejavnosti.
- Kulturnovarstveni ukrepi se prednostno izvajajo na objektih, kjer je omogočen dostop, tako da ni treba dodatno urejati poti in da njihova lokacija ne povzroča novih konfliktnih okoliščin glede na cilje parka; če je treba vzpostaviti začasne poti, se po zaključku del odstranijo (teren se vzpostavi v prvotno stanje).

Srednjeveško solinarstvo na območju Muzeja solinarstva

- Za predstavitev srednjeveškega postopka pobiranja soli se uporablja obstoječe solno polje oziroma eno dodatno, ob zagotovitvi sredstev s strani Ministrstva za kulturo. Ta predstavitev se ne širi na druga solna polja.
- Pri upravljanju vodnega režima zaradi prikazovanja srednjeveške pridelave soli se upoštevajo ekološke zahteve rastlin in živali ter njihovih življenjskih okolij, zato se ta ne poplavlja in ne izsušuje oziroma se vodni režim ne spreminja tako, da bi bilo ogroženo preživetje.
- Vegetacijska zarast se zaradi prikazovanja srednjeveškega pridobivanja soli kosi in odstranjuje le zunaj gnezditvene sezone ptic, to je med 1. septembrom in 1. marcem, razen tik ob funkcionalnih stavbah Muzeja solinarstva v pasu do 3 m, kjer se košnja lahko opravlja celoletno.

Omogočanje obiskovanja in spoznavanja solinarstva na območju Muzeja solinarstva

- Obiskovanje Muzeja solinarstva mora biti čim manj moteče za naravo in druge obiskovalce v parku, s čim manjšo uporabo motornih vozil, po zagotovitvi okolju prijazne rešitve skupinskega prevoza pa sploh brez motornih vozil.
- Spodbuja se obiskovanje Muzeja solinarstva po morju in z uporabo koles po poti ob Dragonji.
- Na območju Muzeja solinarstva se preprečujeta hoja in zadrževanje obiskovalcev zunaj označenih poti, redno se vzdržujejo smetnjaki in čistijo odpadki.
- Na območju Muzeja solinarstva se za obiskovalce namestijo oziroma uredijo stranišča, ki se redno vzdržujejo in čistijo z odvozom usedlin; stacionarno komunalno omrežje se na prvem območju parka ne gradi.
- V Muzeju solinarstva se deli tudi promocijsko gradivo parka.
- Organiziranje in vodenje taborov in delavnic ter podobnega za praktično seznanjanje s solinarskim delom na območju Muzeja solinarstva še naprej izvaja upravljavec muzeja, pri čemer prenočitve na območju muzeja oziroma parka praviloma niso dovoljene, ampak le izjemoma v zvezi z raziskovalnimi in študijskimi programi, ki jih izvajajo študentje etnologije ali drugih študijskih smeri iz kulturne dediščine ali raziskovalci z domačih ali tujih univerzitetnih in drugih raziskovalnih ustanov, in to v minimalnem številu in minimalnih obdobjih (ne več kot 10 dni, največ dvakrat na leto). Pri tem muzej sodeluje z upravljavcem parka, ki zagotavlja možnosti za izvajanje praktičnega solinarskega dela. Taborne in delavnice ter druge oblike dejavnosti za praktično seznanjanje s solinarskim delom oglašujeta na enak način kakor obiskovanje.

* - za območje Fontanigge; varstvo in ohranjanje kulturne dediščine se omogoča in izvaja tudi na ostalem delu Sečoveljskih solin – na Leri, kar je obravnavano v poglavju 1.4. in 3.1.

➡ Karta 9: Kulturna dediščina v parku.

4.2.3. Varstvo okolja (pred onesnaževanjem):

- Občina izvede prednostne komunalne ureditve v neposredni okolici parka.

4.2.4. Solinarska dejavnost za pridobivanje mineralnih surovin:

Pretežni del solinarske dejavnosti se izvaja kot raba mineralne surovine, le cca. tretjina dejavnosti se šteje za dejavnost javne službe ohranjanja narave. Ne glede na to, je celotna solinarska dejavnost opisana pri upravljanju parka kot priloga. V tem poglavju so navedene tudi varstvene usmeritve za upravljanje in solinarsko dejavnost v smislu rabe mineralne surovine.

4.2.5. Znanstveno-raziskovalno delo

- Z varstvenimi cilji uredbe so v nasprotju vsa tista ravnanja s tega področja, ki ne prispevajo k varstvenim ali razvojnim ciljem krajinskega parka ali njihova izvedba ni v skladu z varstvenim režimom, drugimi določili uredbe in načrta upravljanja. Takšne oblike znanstveno-raziskovalnega dela v krakjinskem parku niso dovoljene.
- Z varstvenimi cilji uredbe so v skladu vsa tista ravnanja s področja znanstveno-raziskovalnega dela, ki prispevajo k varstvenim ali razvojnim ciljem krajinskega parka, upoštevajo varstveni režim in druga določila uredbe in načrta upravljanja ter zadoščajo še naslednjim pogojem:
 - o Znanstvenoraziskovalno delo v parku se sme izvajati le ob predhodnem dogovoru z upravljavcem parka in dovoljenjem MOP, pri čemer izvajalec znanstvene raziskave predloži upravljavcu predhodno pisno obvestilo s podatki o kraju, trajanju, načinu in namenu njene izvedbe.
 - o Na prvem varstvenem območju se raziskave lahko izvajajo le z namenom varstva naravnih vrednot in ohranjanja biotske raznovrstnosti, iz ekoloških razlogov in zaradi potreb javnih služb urejanja voda in kulturne dediščine.
 - o Na prvem varstvenem območju se raziskave lahko izvajajo le z namenom varstva naravnih vrednot in ohranjanja biotske raznovrstnosti, iz ekoloških razlogov in zaradi potreb obveznih gospodarskih javnih služb, izvajalcev nalog vzdrževanja in ukrepov za preprečevanje in zmanjševanje negativnih vplivov na krajinski park ter kulturne dediščine.
 - o Pri znanstveno-raziskovalnem delu se praviloma uporabljajo neinvazivne metode, pri katerih se živali ne osvetluje, vznemirja, odvzema iz narave ali ubija. Izjema je možna zgolj pri inventarizaciji živalskih skupin, kjer so potrebne svetlobne pasti ali zaradi naknadnega kabinetnega določanja vrst uporaba neinvazivnih metod brez odvzema iz narave ni možna (npr. nevretenčarji).
 - o Pri znanstveno-raziskovalnem delu se uporablja le omejen obseg opreme, ko je končano, pa jo je treba odstraniti in na območju vzpostaviti stanje, kakršno je bilo pred izvajanjem tega dela.
 - o Izvajalec znanstveno-raziskovalnega dela po raziskavi predloži rezultate upravljavcu parka.
 - o Pri lovu in obročkanju ptic v znanstvene namene upravljavec sodeluje s Prirodoslovnim Muzejem Slovenije (koordinator) in njegovimi zunanji sodelavci.

4.2.6. Rekreatijske, športne, kulturne, turistične ali druge aktivnosti, dogodki, prireditve ali shodi:

- Na podlagi 12. točke prvega odstavka 3. člena uredbe je prepovedano organizirati in organizirano izvajati in prirejati športne, kulturne in druge javne prireditve, ki niso v skladu z varstvenimi cilji te uredbe.
- Na podlagi 15. točke prvega odstavka 4. člena uredbe je prepovedano izvajati vodne in druge športe in športno rekreativne dejavnosti, prav tako so na podlagi drugega odstavka 4. člena v času gnezdenja na območju izven parka, ki neposredno meji na prvo območje parka, prepovedani vsi posegi in ravnanja, ki bi lahko negativno vplivali na vzrejo mladičev, kot so letalski mitingi, motorne dirke ali druge podobne prireditve.

- Z varstvenimi cilji uredbe so rekreacijske, športne, kulturne, turistične ali druge aktivnosti, dogodki, prireditve ali shodi v skladu, če upoštevajo varstveni režim, pogoje obiskovanja in druga določila uredbe in načrta upravljanja ter zadoščajo naslednjim pogojem:
 - o so v osnovi nemnožični oziroma je število udeležencev omejeno na okvirno 100 oseb;
 - o dogodki se lahko organizirajo in potekajo le na območjih zadrževanja obiskovalcev (v objektih s spremljevalnimi površinami in poteh);
 - o sezonsko so dogodki omejeni na obdobja nižjega obiska, dnevno pa na dele dneva, ko ne poteka vodenje skupin ali drugi na podlagi pogojev obiskovanja določeni načini obiskovanja;
 - o organizator dogodka omogoči udeležencem, da se seznanijo s ponudbo krajinskega parka in finančno prispevajo k ciljem ohranjanja parka, npr. z zbiranjem donacij;
 - o dogodki se praviloma prirejajo zunaj prvega območja; lahko se organizirajo le tam, kjer ni škodljivega vpliva na biotsko raznovrstnost;
 - o udeleženci praviloma pridejo na dogodek peš ali s kolesi; izjeme so za ljudi z omejitvami pri gibanju in ob neugodnih vremenskih razmerah; pri izjemnem dostopu do kraja dogodka z vozili se organizira skupinski prevoz;
 - o pri organiziranju dogodkov, vključno s porokami in drugimi zasebnimi dogodki za omejeno število ljudi se je treba predhodno dogovoriti z upravljavcem parka, ki ob dogodku zagotovi spremljanje in nadzor;
 - o dogodki ne smejo trajati več kot 2 uri po zaprtju parka za obiskovalce.

Turizem - obiskovanje:

- Omogoča se tihi naravoslovni turizem, ki je usmerjen v opazovanje in doživljanje narave.
- Privablja se obiskovalce, ki poznajo odgovorno vedenje do narave.
- Upravljavca se povezuje s ponudniki spremljevalnih storitev za turiste, pri čemer da poudarek ponudnikom kvalitetnih lokalnih turističnih produktov. Lokalno ponudbo lahko tudi promovira v centru za obiskovalce ter primerne artikole uvršča v svoj prodajni program.
- Gostinska dejavnost je v krajinskem parku namenjena samo obiskovalcem in udeležencem dogodkov, sicer se ne izvaja.

Termalni turizem

- Termalni turizem, talasoterapija v centru Thalasso Spa Lepa Vida, ki izkorišča solinsko blato ter slanico v terapevtske namene, lahko poteka na površini, določeni v prostorskem načrtu na Leri, in sicer tako, da je zmogljivost term največ 58 oseb naenkrat, da je dostop do term dovoljen izključno z organiziranim prevozom (električnim vozilom) po poti ob kanalu Lera ter po morski poti prek pomola v izlivnem delu v Drnici in, da se pri tem ne razvijajo dodatne gostinske in druge dejavnosti. Obiskovalci Spa-ja se na solinah ne zadržujejo dlje od trajanja terapevtskega postopka. Odpadne vode in izrabljeno solinsko blato se odvajajo oziroma odlagajo tako, da ne škodujejo parku. Vsa infrastruktura, vključno z objekti, je izvedena tako, da se vizualno vklaplja v solinsko krajino.

➡ Karta 18: Rekreacijske dejavnosti in turizem.

4.2.7. Snemanje filmov in drugih video produktov:

- Na podlagi 14. točke prvega odstavka 3. člena uredbe je prepovedano snemati avdio – video posnetke, razen ob predhodnem dogovoru z upravljavcem parka.
- V parku se izvaja komercialno avdio-videosnemanje, če vsebina in namen nista v nasprotju s cilji ter značilno in prepoznavno podobo parka.
- Avdio-video snemanje ali fotografiranje v komercialne namene je mogoče le ob predhodnem dogovoru z upravljavcem parka, v katerem se določijo zlasti pogoji snemanja, morebitna varščina, stroški storitev parka, spremljanja in nadzora.

- Vsebina snemanja je skladna z varstvenimi cilji, če prispeva k ali ni v nasprotju z varstvenimi ali razvojnimi cilji parka, pri izvedbi pa njeni izvajalci upoštevajo varstveni režim, pogoje obiskovanja in druga določila uredbe in načrta upravljanja ter zadoščajo še naslednjim pogoji:
 - o snemanje in posnetki, kot tudi iz njih pripravljeni filmi in drugi video produkti, so osredotočeni na krajinski park in predstavljajo njegove značilnosti: značilnosti tradicionalnega solinarstva, mokrišča, rastlin, živali, habitatnih tipov ali drugih naravnih posebnosti, krajinske lepote in izjemnosti, naloge in probleme upravljanja in podobne vsebine, ki omogočajo spoznavanje, doživljanje narave ter povečujejo ozaveščenje o pomenu njenega ohranjanja ali promovirajo naravne znamenitosti Slovenije;
 - o vsebina snemanja je lahko še skladna z varstvenimi cilji, kadar sicer park ni v središču pozornosti in služi kot scenski prostor, vendar v tem primeru pod pogojem, da je del sporočilnosti, npr. igranega filma, videospota, ipd. vsaj posredna predstavitev značilnosti ali izjemnosti krajinskega parka;
 - o cilji in vsebina snemanja niso v nasprotju s celostno podobo krajinskega parka;
 - o vsebina video produkta mora biti takšna, da njena sporočilnost ne vpliva na vsebine krajinskega parka in mu ne škodi tako, da izkrivlja podobo in namen zavarovanega območja s prikazovanjem neustreznih ravnanj v njem ali drugih ravnanj, ki niso skladni z varstvenimi cilji krajinskega parka.

4.2.8. Izvajanje dejavnosti Veslaškega kluba Piran

- Treningi veslanja se lahko izvajajo izključno v kanalu Grande, in sicer v obstoječih okvirih.

Veslanje s kanuji

- Veslači, ki niso člani Veslaškega kluba Piran, lahko do označenih mest za spuščanje in dvigovanje plovil iz vode prihajajo le po označenih poteh in morajo plačati vstopnino v park.

➡ Karta 17: Rekreativne dejavnosti in turizem

4.2.9. Kmetijstvo:

- Kmetijstvo se usmerja v trajnostne oblike, pri čemer se lastniki in najemniki površin ob letališki stezi in Stojbah v čim večji meri vključujejo v programe finančnih spodbud za integrirano pridelavo in opuščanje rabe v okviru Slovenskega kmetijskookoljskega programa (kmetijskookoljski ukrepi).
- Trajnostna oblika kmetijske dejavnosti se spodbuja tudi zunaj parka.
- Ohranjajo se ekstenzivne travniške površine, preprečuje se zaraščanje in intenzifikacija.
- Spodbuja se gojenje lokalnih kulturnih rastlin, čebelarstvo in podobne dejavnosti, ki imajo pozitiven učinek na ohranjanje narave.
- Uredba v 3. členu prepoveduje uporabo agrokemičnih sredstev za gojenje in varstvo rastlin.
- Na kmetijskih zemljiščih, ki so habitat močvirske sklednice, se v okolici vodnih površin ohranjajo ekstenzivni travniki, visoke steblike, grmišča.
- Kmetovalce se ozavešča in izobražuje, da obdelujejo zemljo na naravovarstveno pomembnem območju in se jih poziva k sodelovanju pri varovanju gnezd močvirske sklednice.

➡ Karta 18: Kmetijske površine, travišča in grmišča

➡ Slika 1. in 2.: Raba tal

4.2.10. Lov in ribolov:

- V parku, ki je nelovna površina, se v skladu z zakonom, ki ureja divjad in lovstvo, lahko izvajajo izredni posegi – poseg v populacijo divjadi na lovnih ali nelovnih površinah v dogovoru z upravljavcem parka. Razloge za izredno poseganje določa navedeni zakon, če se, primeroma, s tem prepreči resna škoda na premoženju, za zdravje ljudi in javno varnost, pa tudi iz drugih nujnih razlogov prevladovanja javne koristi, ki so lahko tudi socialni ali gospodarski, ter zaradi koristnih posledic bistvenega pomena za okolje in ob taki poškodbi divjadi ali utemeljenem sumu bolezni, zaradi katere osebek ni sposoben preživeti v krajinskem parku.
- Pri načrtovanju upravljanja divjadi v okolici parka se upoštevajo pritiski osebkov prilagodljivih plenilskih vrst in invazivnih tujerodnih vrst na biotsko raznovrstnost parka.
- Na podlagi 8. točke 3. člena Uredbe je športni ribolov v parku prepovedan.

4.2.11. Marikultura:

- Morski organizmi se lahko gojijo le na drugem območju parka na Leri.
- Gojijo se izključno morski organizmi domorodnih vrst.
- V gojitvene postopke se praviloma ne vnašajo nobena dodatna hranila, zdravila ali biološki zatiralci škodljivcev, če pa je to izjemoma nujno in strokovno utemeljeno, se predhodno predvidi in prepreči vse možne negativne vplive na park.
- Gojitelj z lastnimi sredstvi sproti spremlja vpliv dejavnosti na ekosistem in poroča upravljavcu parka.
- Vzgojeni morski organizmi se odvažajo po morju oziroma se iztovarjajo v območju ribiškega pristanišča oziroma ribogojne baze, ki je tudi mesto prvega pretovora ujetih morskih organizmov, od kjer se odpremlja ribiške proizvode po cesti ob kanalu Sv. Jerneja, predelava pa poteka le zunaj parka.
- Gojenje školjk in rib ter ostalih morskih organizmov pred solinami se izvaja na način, s katerim se zagotavlja čim manjši negativni vpliv na park.
- Delovanje ribiškega pristanišča oziroma ribogojne baze vključno z iztovarjanjem, skladiščenjem, vzdrževanjem plovil in opreme, odstranjevanjem in odvajanjem odpadkov ter transportom, se uredi dodatno tako, da se čim bolj zmanjša škodljiv vpliv na park.

4.2.12. Uporaba vozil in plovil*:

* – v drugem območju parka

Pogoji vožnje in ustavljanja motornih vozil

- Motorna vozila se uporabljajo le izjemoma (prevozi zaposlenih, gibalno oviranih in invalidov, dostava ...).
- Najvišja dovoljena hitrost vožnje motornih in električnih vozil je 25 km/uro.
- Vstopanje z avtobusi v KPSS je dovoljeno le do parkirišča. Na Fontaniggeah do Muzeja solinarstva obiskovalce vozi električni vlak.
- Vozila, s katerimi se obiskovalci pripeljejo do parka so lahko parkirana le na za to določenih parkiriščih.
- Krajinski park Sečoveljske soline je z izvedbo infrastrukturnih ureditev postal prvi slovenski upravljani krajinski park brez dostopa obiskovalcev z motornimi vozili.

Pogoji vožnje in ustavljanja motornih plovil

- Motorna plovila se uporabljajo v kanalu Sv. Jernej dolvodno od mostu pri vhodu na Leri (od parcele št. 7680, k. o. Portorož) in v Drnici dolvodno od vrtljivega mostu v bližini upravne stavbe (od parcele št. 3453, k. o. Sečovlje) in gorvodno (določeno s predpisom ministra) od vrtljivega mostu za omogočanje prehoda plovil lokalnih prebivalcev, ki imajo stalno prebivališče v krajevni skupnosti Sečovlje, do njihovih privezov zunaj parka,
- Za vožnjo po parku se vodni skuterji ne uporabljajo,

- Dovoljena hitrost vožnje vodnih plovil je največ 2 milj/uro.
- Plovila se v parku ustavljajo le ob pomolih, pristanih ali privezih ter se ne sidrajo.
- Plovba v parku je praviloma mogoča od sončnega vzhoda do ure po sončnem zahodu.
- Na plovilih v parku se ne prenočuje in se ne izvajajo ravnanja, s katerimi bi se povzročalo kakršno koli onesnaževanje okolja z odpadki, odplakami, hrupom ali svetlobo. Plovil v parku ni dovoljeno servisirati ali popravljati.
- Plovila se v parku ne spuščajo v vodo, razen na za to urejenih in v naravi označenih mestih.

Urejanje in upravljanje privezov

Trajni privezi se na območju parka za zunanje uporabnike urejajo in omogočajo le v kanalu Sv. Jernej.

Privezi v kanalu Sv. Jernej se uredijo tako, da se:

- ohrani desna brežina kanala z rastišči halofitov v obstoječem stanju,
- ohrani blag naklon brežine in bibavičnega pasu,
- ohrani dinamika plimovanja in vodni tok,
- postavijo okolju prijazni privezi, pri čemer se izhaja iz obstoječega načina postavljanja lesenih konstrukcij pomolov na pilotih,
- postavi največ 285 privezov.

Privezi se upravljajo tako, da se:

- izvaja nadzor nad njimi v kanalu,
- na plovilih ne dopušča prenočevanje,
- v kanalu ne dopuščata popraviljanje in vzdrževanje plovil,
- ob kanalu ne parkirajo vozila, razen na za to označenih mestih,
- premestijo sanitarije in zabojniki za odpadke na začetek kanala,
- hitrost plovbe omeji na 2 milj/uro.

Vsak poseg in dejavnost v Jernejevem kanalu je treba izvajati v obsegu in na način, ki najmanj ogroža naravno ravnovesje in stanje naravnih vrednot v parku (1. točka 14. člena Uredbe o KPSS). Preobremenjenost okolja s plovili bi lahko pomenila nesprejemljive vplive na kanal sv. Jerneja (onesnaženje z olji, odpadki, hrupom ipd.), zato se pri urejanju privezov upošteva primarno, torej varstveno namembnost območja ter prostorske in druge omejitve z vidika vzdrževanja plovnosti kanala, urejanja prometa ter prometne in druge infrastrukture.

Karta 21: Privezi

4.2.13. Čiščenje jarkov, košnja

- Ohranja se obrežna vegetacija (trstičje, naravni sestoji obrežnega steblikovja) na vseh vodnih telesih vključno s hidromelioracijskimi jarki in kanali.
- Vzdrževalna dela na bregovih jarkov in kanalov, kot je košnja, čiščenje ali redčenje vegetacije se izvaja le, če je to nujno potrebno, v času, ki ga podrobno določi upravljavec parka (okvirno v sredini maja in v začetku avgusta), in na način, da se močvirske želve in druge vodne živali lahko pravočasno umaknejo.
- Pokošene trave se ne odlaga na bregove vodnih teles.
- Vzdrževalna dela v jarkih in kanalih, kot je poglobljanje dna in odstranjevanje mulja, se izvaja v poletnem času in na način, da se lahko želve in druge vodne živali pravočasno umaknejo, ali se le-te predhodno začasno izlovijo. Priporoča se, da območje posega zameji z ograjo ali drugo priomerno fizično zaščito.

- Vzdrževalna dela iz prejšnjih dveh alinej se izvajajo po načelu mozaika in ne po celotni dolžini jarkov in kanalov naenkrat.

4.3 VARSTVENE USMERITVE NA VPLIVNEM OBMOČJU PARKA

▪ 4.3.1. Letališče Portorož (del območja letališča leži v KPSS)

Za prepovedane posege in ravnanja (iz drugega odstavka 4. člena Uredbe), ki se izvajajo na območju letališča, neposredno ob meji s prvim območjem parka, in ki bi lahko negativno vplivali na naravne danosti KPSS:

- V času gnezdenja so na območju izven parka, ki neposredno meji na prvo območje parka, prepovedani vsi posegi in ravnanja, ki bi lahko negativno vplivali na vzrejo mladičev, kot so letalski mitingi, motorne dirke ali druge podobne prireditve.
- Ta prepoved velja v času od 1.3. do 1.9..
- Ravnanja, ki bi se izvajala tako blizu parka, da lahko vznemirjajo živali v parku – na primer zračne (mitingi, akrobatski leti, padalci, baloni, modelna letala ...) se izvajajo le izjemoma in sicer v takih časovnih razporedih, da je živalim in ljudem v parku zagotovljeno obdobje miru. Organizatorji in izvajalci teh dejavnosti se o izvajanju le-teh predhodno dogovorijo z upravljavcem parka.
- Letališka dejavnost se usmerja v povečevanje rednih prog in čarterskih letov, ki so za park in biotsko raznovrstnost sprejemljivejši. Šole letal in helikopterjev se iz zračnega prostora nad solinami, ki spadajo med najpomembnejše in turistično najprivlačnejše nacionalne vrednote, po možnosti preusmerijo drugam.
- V zračnem prostoru nad parkom se zaradi motenj in vznemirjanja ptic ne izvajajo športne in rekreativne zračne dejavnosti med gnezdenjem ali pa se izvajajo kar najmanj, dolgoročno pa se iz tega zračnega prostora preusmerijo, kakor je navedeno v prejšnji alineji. Izvzeto je vzletanje in pristajanje letal.
- Namestitev naprav kontrole zračnega prometa (radio navigacijskega sredstva **VOR/DME** in **NDB**) znotraj krajinskega parka Sečoveljske. Zmanjšuje se vpliv letališča na KPSS, vse naprave, povezane z letališčem se nameščajo zunaj KPSS.

▪ 4.3.2. Rekreativne in športne dejavnosti, prireditve

- Deskanje po morju in deskanje s padalom se izvajata le zahodno od črte med točkama A – od skrajnega roba Lere in B – do izliva Dragonje kot prikazuje Karta 18.
- Kopenske (dirke z motornimi vozili ...) ter vodne športne (dirke s čolni, deskanje s padalom, vožnja s skuterji ...) in rekreativne dejavnosti zunaj KPSS se izvajajo le izjemoma in sicer v takih časovnih razporedih, da je živalim in ljudem v parku zagotovljeno obdobje miru. Organizatorji in izvajalci teh dejavnosti se o izvajanju le-teh predhodno dogovorijo z upravljavcem parka.

➡ Karta 18: Rekreativne dejavnosti in turizem

▪ 4.3.3. Osvetljevanje, postavljanje reklam

- Nočno osvetljevanje v oklici parka se prednostno in v čim krajšem možnem času uskladi s predpisanimi standardi.
- Reklamne in druge table, ki kvarijo krajinsko podobo solin oziroma parka, se postavljajo v oddaljenosti najmanj 200 m od parkovne meje.

▪ 4.3.4. Ravnanja z vodami

- Vsi posegi, ravnanja na vodotokih, morju in kopnem, ki so del vodnega zaledja solin, se izvajajo tako, da se ohranja obstoječi vodni režim in se ne slabša kakovost vode oziroma da se njeno stanje izboljšuje; zato se zagotavljata nadzorovano zbiranje in odvajanje odpadnih in odcednih voda.

- Protipoplavni ukrepi za poplavno varnost širšega območja se načrtujejo skladno z varstvenimi režimi krajinskega parka, na način, da se prepreči:
 - negativne učinke ukrepov na varstvene cilje varovanih območij (zavarovano območje in območje Natura 2000), kar pomeni, tako da ne bi negativno vplivali na rastlinske in živalske vrste (kvalifikacijske in zavarovane) ter habitatne tipe;
 - negativni vpliv na lastnosti narave, zaradi katerih so bile določene naravne vrednote na območju Sečoveljskih solin (pri čemer je potrebno upoštevati vse zvrsti naravnih vrednot).

5. OCENA URESNIČLJIVOSTI NAČRTA UPRAVLJANJA

Uresničljivost načrta upravljanja je odvisna predvsem od razpoložljivih finančnih sredstev. Pričakuje se, da se ne bodo zmanjševala, ampak rahlo povečevala. Vsi veliki investicijski projekti pa so vezani na mednarodne projekte, pri čemer zaradi že omenjene lastniške povezave z družbo Telekom d.d., podjetje Solinelahko kandidira le na omejenih razpisih, hkrati pa je uspeh na javnih razpisih negotov, zato je negotova tudi uresničljivost navedenih nalog in del. Posebno tvegano pa je tudi koncesijsko razmerje za upravljanje parka, kajti po mednarodnih pravilih za investicijska sredstva običajno ne morejo kandidirati osebe zasebnega prava.

Najnujnejše je, da se tekoče opravljajo **osnovne naloge upravljanja, s katerimi se vzdržuje in ne slabša stanje v parku**. Te naloge so posebej označene kot prednostne in se opravljajo pred drugimi. Če pa niso izvedene v predvidenem obdobju, bo to neposredno in takoj škodovalo celotni izvedbi načrta ter poslabšalo doseganje ciljev. Glede na cilje parka bo neizvajanje teh ukrepov prizadelo ogrožene živalske in rastlinske vrste, neugodno vplivalo na biotsko raznovrstnost območja in varovane vrednote kulturne krajine, na ohranjanje tradicionalnega solinarstva ter izvajanje nalog v zvezi z varstvom solinarske kulturne dediščine in muzejske dejavnosti, saj ne bo zadoščeno pogojem za njihovo ohranjanje. Prednostne naloge je nujno treba opraviti v določenem delu leta, ker so ključne za izvajanje varstvenih režimov in razvojnih usmeritev.

Zelo pomembni so tudi ukrepi, nanašajoči se na **izgradnjo parkovne infrastrukture**, ki bo podpirala razvojne cilje parka.

6. OBLIKA POROČILA O IZVAJANJU NAČRTA UPRAVLJANJA

Poročilo o izvajanju Načrta upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline vsebuje najmanj naslednja poglavja:

I. Pregleden opis opravljanja nalog in del

II. Prikaz stopnje doseganja ciljev parka

Prikaz stopnje doseganja ciljev parka je količinsko izražena vrednost **kazalnika/-ov** za vsak posamezen cilj in gibanje sprememb. Kadar je smiselno, se številčna vrednost kazalnikov izrazi tudi v odstotnem deležu uresničitve cilja glede na končni cilj.

Za 1. cilj: ohranitev naravnih vrednot, vrst in habitatnih tipov ter krajine

Kazalnik 1: velikost (površina v ha ali odstotnem deležu od celotnega parka) sestojev in gibanje sprememb glede na cilje:

- ohranitev cca 16 ha sestojev metličja (*Spartinion maritimae*) (1320) in cca 22 ha habitatnega tipa »izlivni rek, estuariji« (1130) ter trstičja ob Dragonji za gnezdenje 5 parov rakarjev, 7 parov srpičnih trstnic, 3 parov svilnic in 5 parov brškink;
- ohranitev cca 20 ha muljastih in peščenih polojev, kopnih ob oseki (1140), cca 12 ha sredozemskih slanoljubnih grmičevij (*Sarcocornetea fruticosi*) in cca 60 ha sredozemskih slanih travišč (*Juncetalia maritimi*) (1410) ter povečanje obsega sredozemskih slanoljubnih grmičevij (*Sarcocornetea fruticosi*) na cca 24 ha in pionirskih sestojev vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku (1310) na cca 15 ha.

Kazalnik 2: število prisotnih (opaženih) živali in gibanje sprememb glede na cilje:

- ohranitev/povečanje populacije evropsko in nacionalno ogroženih vrst, in sicer želve sklednice na 150 osebkov, gnezdečih beločelih deževnikov (50 parov), malih čiger (50 parov), navadnih čiger (80 parov) in polojnikov (100 parov);
- ohranitev/povečanje negnezdečih ciljnih vrst ptic, in sicer črnoglavega galeba do 400 letujočih osebkov, spremenljivega prodnika do 300 osebkov na preletu/prezimovanju, togotnika do 200 osebkov na preletu, žvižgavke do 800, vodomca do 20 osebkov, prezimujočih na morju/solinah, 100 malih belih čapelj in do 50 velikih belih čapelj;
- ohranitev/povečanje populacij na morju prezimujočih vrst ptic, in sicer črnovratega ponirka do 100, kričave čigre do 10, polarnega slapnika do 80, rdečegrlega slapnika do 5, pritikavega kormorana do 20, vodomca do 20 osebkov.

Kazalnik 3: delež območja parka, na katerem se izvaja tradicionalno solinarstvo (%)

Kazalnik 4: delež območja, na katerem je razvidna tlorisna zgradba solnih polj (%)

1.2 za cilj: omogočanje doživljanja in spoznavanja parka

Kazalnik 5: število obiskovalcev in gibanje sprememb glede na predvideno največje število ter časovno in prostorsko razporejenost obiskovalcev, upošteva nosilno zmogljivost solinskih ekosistemov za cilj: prispevati k uresničevanju ciljev javnega interesa z drugih področij

Kazalnik 6: število skupnih sinergijskih nalog in aktivnosti z Muzejem solinarstva in Vodnogospodarsko javno službo

za cilj: omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom

Kazalnik 7: Število aktivnosti, izvedenih skupaj z lokalnim prebivalstvom

III. Ocena učinkovitosti upravljanja

Ocena učinkovitosti upravljanja je primerjalni prikaz števila opravljenih nalog, izraženih s kazalniki, glede na število načrtovanih nalog v načrtu upravljanja.

VIRI

- Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij Unesca (21. 10. 1992), med drugim Konvencije o močvirjih mednarodnega pomena – Ramsarske konvencije.
- Geister, I. (2004): Sečoveljske soline. ČZD Kmečki glas, d. o. o., Ljubljana.
- Habitatni tipi Slovenije HTS 2004. Ljubljana, Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje, prostor in energijo - Agencija Republike Slovenije za okolje: 64 str.
- Kanal Giassi, Muzej solinarstva v Sečoveljskih solinah, konservatorski program. ZVKDS, OE Piran (O/II-3032-03), 15. 12. 2003.
- Koncesijska pogodba med koncedentom (Republika Slovenija, ki jo zastopa Vlada Republike Slovenije, minister za okolje in prostor) in koncesionarjem (Soline, Pridelava soli, d. o. o.) o medsebojnih razmerjih v zvezi z rudarsko pravico za gospodarsko izkoriščanje mineralne surovine (21. 12. 2001).
- Koncesijska pogodba za upravljanje krajinskega parka Sečoveljske soline in rabo naravne vrednote Sečoveljske soline, sklenjena med koncedentom (Republika Slovenija, ki jo zastopa Vlada Republike Slovenije, minister za okolje in prostor) in koncesionarjem (Soline, Podjetje za pridelavo soli, d. o. o., Seča 115, Portorož) z dne 14. 7. 2003.
- Obvezna razlaga dela 10. člena Odloka o prostorskih ureditvenih pogojih za območja planskih celot Strunjan (1), Fiesa - Pacug (2), Piran (3), Razgled - Moštra - Piranska vrata (4), Portorož (5), Lucija (7), Seča (8), Sečoveljske soline (10), Dragonja (12) in M SE/2 v občini Piran (PN – Uradne objave, št. 25/93, 17/97, 19/99, 23/00 in 28/03).
- Odlok o prostorskih ureditvenih pogojih za območja planskih celot Strunjan (1), Fiesa - Pacug (2), Piran (3), Razgled - Moštra - Piranska vrata (4), Portorož (5), Lucija (7), Seča (8), Sečoveljske soline (10), Dragonja (12) in M SE/2 v občini Piran (PN – Uradne objave, št. 25/93, 17/97, 19/99 in 23/00).
- Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena (Uradni list RS, št. 29/01).
- Odlok Občine Piran o razglasitvi Krajinskega parka Sečoveljske soline, PN – Uradne objave, št. 5/90 – se uporablja v delu, če varuje kulturni spomenik lokalnega pomena.
- Operativni program – program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013 (*oktober 2007*).
- Pahor, M., Poberaj, T. (1963): Stare Piranske soline. Mladinska knjiga, Ljubljana.
- Piranske soline včeraj, danes, jutri (Krajinski park Sečoveljske soline), Varovanje, ohranjanje in prezentacija kulturne dediščine v solinah Fontanigge, Kulturnovarstveni elaborat. ZVKDS, OE Piran (703/03) in Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran (O/II-2011-03), 7. 8. 2003.
- Pomorski muzej »Sergeja Mašera« Piran, 2009: Soline, ogrožena kulturna krajina, Annales Mediterranea.
- Pravilnik o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov (Uradni list RS, št. 41/15 in 64/17)
- Register nepremične kulturne dediščine. 2008. Ministrstvo za kulturo RS. <http://giskds.situla.org/giskd/> (22.8.2014)
- Resolucija o pomenu Krajinskega parka Sečoveljske soline (PN – Uradne objave, št. 12/93).
- Rubinič, B. (2000): Sečoveljske soline v publikaciji Polak, S. (ur.): Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji. DOPPS, Ljubljana, str. 65–74.
- Smernice za načrt upravljanja za KPSS, Zavod RS za varstvo narave, OE Piran, april 2004.
- Soline Lera v Krajinskem parku Sečoveljske soline, Varovanje, ohranjanje in prezentacija kulturne dediščine, Kulturnovarstveni elaborat. ZVKDS, OE Piran (O/II-739-05), marec 2005.
- Uredba o koncesiji za rabo naravne vrednote Sečoveljskih solin in o koncesiji za upravljanje Krajinskega parka Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 11/02).
- Uredba o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 29/01).
- Uredba o podelitvi rudarske pravice imetnikom dovoljenj za raziskovanje oziroma pridobivanje mineralnih surovin (Uradni list RS, št. 103/00 in 81/02).

- Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – UPB, in 61/06 – ZDru-1).
- Žagar, Z. (ur.) (1992): Muzej solinarstva. Museo delle saline. Katalog Pomorski muzej »Sergej Mašera«, št. 7, Piran.

Opis in ovrednotenje kulturne dediščine sta povzeta po elaboratih: PIRANSKE SOLINE VČERAJ, DANES, JUTRI (Krajinski park Sečoveljske soline), Varovanje, ohranjanje in prezentacija kulturne dediščine v solinah Fontanigge, Kulturnovarstveni elaborat. ZVKDS, OE Piran (703/03) in Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran (O/II-2011-03), 7. 8. 2003, KANAL GIASSI, MUZEJ SOLINARSTVA V SEČOVELJSKIH SOLINAH, KONSERVATORSKI PROGRAM. ZVKDS, OE Piran (O/II-3032-03), 15. 12. 2003, in SOLINE LERA V KRAJINSKEM PARKU SEČOVELJSKE SOLINE, Varovanje, ohranjanje in prezentacija kulturne dediščine, Kulturnovarstveni elaborat. ZVKDS, OE Piran (O/II-739-05), marec 2005.

PRIOGA: TRADICIONALNA PRIDELAVA SOLI

Tradicionalna pridelava soli se odvija v treh obdobjih v letu. Prvo obdobje je obdobje zagona soli, drugo je sezona tradicionalne pridelave soli, tretje pa posezonsko obdobje tradicionalne pridelave soli.

V normalnih vremenskih pogojih se sezona tradicionalne pridelave soli odvija od 15. marca do 15. septembra. Obdobje sezone tradicionalne pridelave soli delimo na obdobje zagona solin in na obdobje pobiranja soli.

Obdobje zagona soli

(Obdobje od sredine marca do zadnje dekade aprila)

Zagon solin se odvija v dveh ločenih delih, na zagonu območja kristalizacije in na zagonu območja zgoščevanj. Za kristalizacijo je to obdobje spomladanske priprave solnih polj za sezono, za območja zgoščevanja pa je to čas spomladanske priprave primerne delovnega zaporedja slanice, za izkoriščanje le-teh v kristalizacijskih bazenih solnih polj za proizvodnjo morske soli.

Zagon solin se začne s spomladanskim nalivanjem bazenov na območju zgoščevanj in se zaključi s pojavom prvih kristalov soli v kristalizacijskih bazenih.

Spomladanski premaz kristalizacijskih gred z morskim blatom

S premazom kristalizacijskih gred - konciranjem (ital. concime = gnoj, gnojilo) pričnejo v drugi polovici marca, ko so pogoji primerni za bujno rast in zaraščanje algaste preproge, z deli pa morajo solinarji zaključiti v začetku zadnje dekade aprila, ko pričnejo z utrjevanjem podlage kristalizacijskih gred (cavedinov) in pripravo solnih polj na sezono. Pred izvedbo konciranja je treba bazene obvezno oprati in s tem omogočiti boljše oprijemanje nanosa morskega blata. V tem obdobju imajo vremenske razmere velik pomen pri pravočasni izvedbi del. Izvedbe opravil spomladanskega premaza se udeležijo skoraj vsi v solinah. Vzdrževalci in vodarji pripravijo in dostavijo blato za konciranje, ki ga s plovnim bagrom izkopljejo v morju ter v posebnem mlinu zmeljejo in prečistijo. Na ta način pripravijo židko maso, ki teče v zalogovnik preko vibracijskega sita, ki izloči še zadnje večje delce. S konciranjem se izravna podlaga kristalizacijskih gred. Komaj nekaj milimetrov debel nanos pospeši bujno zaraščanje algaste preproge – enega od sestavnih delov petole. Blato nanašajo z lesenim strgalom (gaverom), in sicer z nežnimi polkrožnimi gibi. Po konciranju bazene zalijejo s svežo morskovo vodo, ki jo menjujejo vsak dan oziroma vsaka dva dneva do popolnega zaraščanja nanosene mase. Morska voda na solnih poljih ne sme preseči 5° Bé. Menjavanje vode traja od 8 do 12 dni. Če je vreme ugodno, solinarji s konciranjem zaključijo v drugi dekadi aprila. V primeru deževja se premazi izvedejo v prvi dekadi maja, vendar s tem sezona pridelave soli že zamuja, za izvedbo ostalih faz priprave petole zmanjkuje časa, posledično je tudi petola slabše pripravljena, kar se pozna na kvaliteti pridelane soli. S konciranjem se začne prehod zimske petole v sezonsko petolo.

Upravljanje vodnih režimov pred konciranjem in po konciranju do popolnega zaraščanja algaste preproge

V prvi polovici pomladi vodarji prilagajajo vodni režim pripravi kristalizacijskih gred za premaz, zmanjšanju števila zastojev ali prekinitvev zaradi neprimerne vlažnosti petole (prenamočena = luže, presuha = razpoke) in vzdrževanju petole pred in po konciranju. V tem času lahko konciranje ovira muha slanarica (*Ephydra macellaria*), ki se ob ugodnih razmerah in milejših zimah uspešno razmnožuje na solinah. Med dnevnim menjavanjem vode z vmesnim delnim sušenjem kristalizacijskih gred, slanarice ležejo jajčeca na vlažna tla. Ličinke med razvojem presnavljajo algasto preprogo. Ob idelanih bioloških in podnebnih razmerah je ličink slanaric izredno veliko. Na dnu bazenov se pojavijo muljaste, pahljačaste tvorbe, ki postopno prekrivajo vedno večje dele kristalizacijske površine. Ob premazu tako okuženih gred bi ličinke muh slanaric neovirano

nadaljevale presnavljanje stare preproge. Po dnevu ali dveh bi že prišlo do pospešenega razslojevanja blatnega premaza in večjega obsega muljastih tvorb. Brez učinkovitih ukrepov prihaja do razkranjanja petole ter posledično do slabšanja kakovosti podlage kristalizacijske grede. Za učinkovit ukrep veljajo vsakodnevni popoldanski izpusti (pred večerom) z daljšimi nadzorovanimi obdobji suhih gred, v katerih se ličinke slanaric izsušijo. Poleg preventivnih ukrepov pomaga tudi čiščenje gred z metlo in izpiranje le-teh, kar pa v praksi pomeni zamujanje z ostalimi opravili.

Sezona tradicionalne pridelave soli

(Obdobje od maja do sredine septembra)

Priprava solnih polj na sezono

Po uspešnem zaraščanju nove algaste preproge sledi priprava solnih polj za sezono, ki traja do začetka ali sredine junija, odvisno od vremenskih razmer. Solinarji pričnejo pripravo na sezono s čiščenjem kristalizacijskih gred. Bazene perejo tako, da jih zdrgnejo z lesenimi strgali (gaveri). Po preverjanju tesnjenja zapornic na pretočnih kanalih, sledi pranje od prvega bazena prve tretjine do zadnjega bazena tretje tretjine tako, da z rahlimi gibi postrgajo manjše izrastke in presnovljene dele algaste preproge. Postrgano zmes skupaj z vodo z gaveri porinejo v pretočni kanal ter naprej v odlivni kanal (lido). Po končanem pranju kristalizacijskih gred sledi čiščenje pretočnih kanalov in vdolbin na vogalih bazenov (bužet). Pranju sledijo kratka obdobja, ko se bazeni sušijo. Po zapiranju in tesnjenju zapornic sledi postopno počasno nalivanje. Nato čistijo pretočne kanale tako, da premetavajo oz. odlagajo sediment z leseno lopato (palotom) na nasipe. Zatem so na vrsti obdelava nasipov, nalivanje sveže morske vode, popoldanski izpusti, odstranjevanje vode iz depresij, prebijanje nabreklih bul, seklanje in premaz manjših poškodb petole.

Pretvorba zimske petole v sezonsko

Fazi zaraščanja algaste preproge sledi postopno zgoščevanje (1,5° do 2° Bé dnevno) sveže morske vode v bazenih z začetno slanostjo 3° do 3,5° Bé. Vsak drugi popoldan izpustijo vodo, ki jo prečrpajo v postrežnice in jo nato pravočasno, z dopoldanskim nalivanjem, vrnejo v kristalizacijske grede. To imenujemo kroženje vode. Do slanosti okoli 7° Bé izpade železov oksid, naprej do 16° Bé se izloča kalcijev karbonat ter nato sadra. Kroženje slanice ponavljajo dokler koncentracija slanice ne doseže 20° – 22° Bé. Petola, prepletena z mikroorganizmi, kalcijevim karbonatom in sadro postane rjavo-črna. Grobo hrapava in kompaktna (elastična in trdna). Pripravljena je na začetek solne sezone in pobiranje soli. V višjih koncentracijah, ko je koncentracija magnezijevih ionov znatno višja lahko pričakujemo, da prihaja do dolomitizacije petole, to se pravi, da kalcijeve atome delno nadomeščajo magnezijevi atomi. Vodo zatem prečrpajo v postrežnice. S tem so dani pogoji za začetek sezonskega upravljanja vodnih režimov.

Vzporedno z zgoščevanjem vode in sadriranjem bazenov solinarji pripravljajo glavne dostopne poti (cavazale) in prečne nasipe (direte) z odvzemom blata iz kanala pod kolskim tirom (gemine). Blato nato nanesejo na nasip in ga po delni osušitvi obdelajo z leseno lopato (palotom) in kamnitim valjarjem (rodolom, rullom). Pripravo nasipa zaključijo z večkratnim močenjem z zasičeno slanico. Tako pripravljene nasipi so dalj časa odporni proti preperevanju. S tem preprečijo, da bi močan veter v bazene vnašal preperelo zemljinjo, ob nevihtah pa naplavljanje. Sol tako ostane čista.

Pobiranje soli

Sezona pobiranja soli, ki traja od junija do polovice septembra, je plod vloženega truda in čas skrbi, če bo vreme solinarjem naklonjeno. Pri tradicionalnem solinarstvu ni izključeno, da so vsi predhodni napor in stroški zaman.

Po končanih pripravah kristalizacijskih gred pričnejo na kristalizaciji upravljati z vodnim režimom, ki ga narekuje sezona pobiranja soli in vreme. Prvi dan sezone soli nastopi z izpustitvijo slanice iz kristalizacijskih

gred in prečrpavanjem v postrežnice. Postrežnice služijo solinarju kot zalogovnik slanice, ki je namenjena neposredni uporabi pridelave soli. Vsako solno polje ima svojo postrežnico. Vodarji preko obsežnih izhlapevalnih površin pripravljajo (zgoščujejo) morskovo vodo po posameznih območjih izhlapevanj in jo kot svežo slanico (20° – 22° Bé) vsak dopoldan dolijejo v postrežnice. Zelene gostote slanice se v bazenih 1. izhlapevanja gibljejo med 3,5° Bé in 7° Bé, v bazenih 2. izhlapevanja od 7° Bé do 12° Bé, v bazenih 3. izhlapevanja pa od 12° Bé do 20° Bé. Seveda so lahko gostote ob ugodnih razmerah v bazenih 3. izhlapevanja tudi višje, vendar pa naj ne bi bile višje kot 24° Bé, ker bi s tem začela sol kristalizirati že v postrežnicah in bi bila tako za solinarje izgubljena. V slabih razmerah so lahko tudi nižje, vendar naj ne bi bile nižje od 18° Bé, ker bi se na kristalizacijskih gredah začela raztapljati sadra.

Nasičenost slanice dosežejo že po dveh, treh tednih. Količina vode v postrežnici mora zadostovati za eno dolivanje celotnega solnega polja. V postrežnicah čaka do naslednjega jutra, medtem pa pridobi še stopnjo ali dve na slanosti.

Kadar je izhlapevanje izredno močno, morajo solinarji dolivati vodo v bazene tudi v popoldanskem času, in sicer še pred pobiranjem soli, ki se običajno začne po 16.00 uri. Ob vsakodnevem pobiranju je preproga kristalov soli na dnu bazena debela le toliko, kolikor je debel kristal soli. Solinar z lesenim strgalom (gaverom) s postopnim blagim porivanjem ali vlečenjem mešanice slanice in kristalov približuje sol h glavni dostopni poti s kolskim tirom (cavazalu), kjer oblikuje tri, štiri ali več nizkih in širokih kupov soli, iz katerih postopoma z dviganjem soli z gaverom oblikuje čiste bele kupe v obliki večstranske piramide, ki jim solinarji pravijo grumi. V kupih se sol odcedi, odcejeno sol pa s cavazala ali iz bazena z lopato previdno natovori na voziček-vagonet in ga potisne do odcedišča, kjer ga kasneje z lopato razloži.

Po odvozu soli na odcedišče se v poznih urah dan zaključi z oblikovanjem kupa. Oblikovanje kupa je pomembno, saj se ga tako lažje pokrije, na zglateni površini stranic kupa pa se prav tako naredi skorja, po kateri odteka deževnica.

Po nekaj dnevih odcejanja ali ko je odcedišče polno, sol analizirajo, ocenijo, sortirajo in odpeljejo v po kvaliteti soli ločena skladišča.

Posezonsko obdobje tradicionalne pridelave soli

(Obdobje od sredine septembra do sredine marca)

Upravljanje vodnih režimov na solnih poljih

Po solinarski sezoni se na območju kristalizacije pričnejo posezonska upravljanja vodnih režimov z regulacijo lesenih zapornic in uporabo pretoka s prostim padom ali črpališčem. Čas in vrstni red prilagodijo vremenskim razmeram ter ohranjanju biosedimenta – zimske petole. Med tovrstna opravila, ki jih načeloma opravljajo vodarji, sodijo vzdrževanje zaloge sveže morske vode v nalivnem kanalu Lera, priprava zaloge vode s prečrpavanjem (recirkulacija), izpust in nalivanje vode na bazenih po praznjenju območja kristalizacije ob končani solinarski sezoni. Redno menjujejo vode, ki jih pravočasno nalivajo in dolivajo. Z nadzorovanim prezračevanjem preprečijo pospešeno razslojevanje, izsušitev ali pomrznitev zimske petole. Ob pričakovanih dolgotrajnejših in močnejših padavinah je potrebno preventivno izprazniti območje kristalizacije, saj lahko poplave povzročijo intenzivnejšo erozijo, nasipi iz blata izgubijo kompaktnost, zamuljena petola pa lahko prične odmirati na mestih, kjer je šibkejša.

Zemeljska vzdrževalna in sanacijska dela na solnih poljih

Ta dela izvajajo solinarji in so tesno povezana z opravili posezonskega vzdrževanja vodnega režima in morajo biti usklajena z biološkimi potrebami zimske petole. Med najbolj pogosta tovrstna opravila štejemo čiščenje malih pretočnih kanalov (canaletov) ter obnovo zimske petole oz. pripravo podlage za pomladno gojitev nove petole. Po zaraščanju algaste preproge (površinska posezonska zaščita) in čiščenju malih pretočnih kanalov, se prične obnova poškodovanega biosedimenta, ki služi kot podlaga vzgoje novega nanosa petole

in mu v solinarskem jeziku pravijo taciranje. Obnova se prične konec septembra in se podaljša v december, če vremenski in biološki pogoji slednje dopuščajo. S primernimi vodnimi režimi se pospeši zaraščanje algaste preproge na obnovljenih odsekih kristalizacijskih gred.

Pri taciranju gre za sekljanje poškodovanih delov sedimenta z leseno lopato (palotom) tako, da na površini razslojenega biosedimenta (poškodbe) nastane v globino od 3 do 5 cm debela pastozna zmes algaste preproge črnega in sivega sloja, ki po nabitju postane kompakten in se poveže z okoliškim zdravim biosedimentom. Nato se pripravi solinsko blato (fango) bogato z mikroelementi, ki se ga nanese toliko, da je po zglajenju rahlo izbočeno glede na okolico. Po obnovi biosedimenta posameznih solnih polj nadaljujejo z redno menjavo vode in sušenjem bazenov. S tem zagotovijo, da se obnovljeni odseki čimprej zarastejo z novo algasto preprogo. Če je taciranje opravljeno v ugodnih in primernih razmerah, je zaraščanje uspešno že po 10 do 20 dnevih.

Zamenjava dotrajane ali poškodovane lesene opreme

Leseno opremo na solnih poljih predstavljajo zapornice, deske in leseni podporniki na obloženih nasipih ter mala in velika lesena pretočna korita. Po končanih zemeljskih delih se dela nadaljujejo z zamenjavo ali popravilom lesenih delov. Ta dela izvajajo solinarji, pri obsežnejših posegih jim pomagajo vodarji in vzdrževalci. Z odlivom vode iz bazenov pričnejo z odstranjevanjem dotrajanih lesenih delov, utrjevanjem in oblikovanjem nasipa, pri čemer si pomagajo z železnimi kavljami in železnimi lopatami (badili). Položijo nove lesene dele, višek zemeljskega materiala vgradijo v nasip.

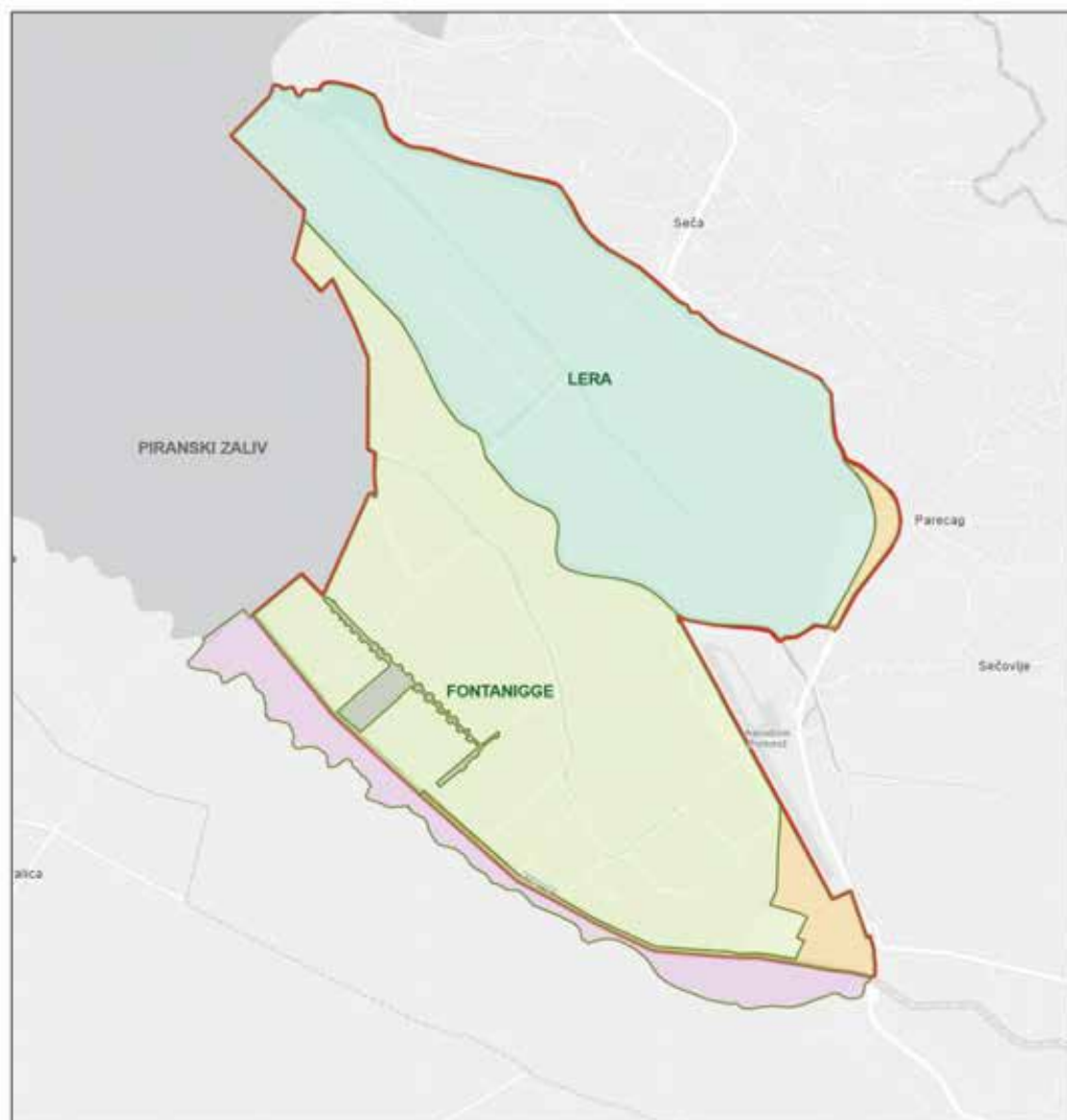
Vzdrževanje infrastrukture

Erozija nezaraščenih nasipov na območjih, kjer so močnejše slanice (večja slanost vode), je stalna. Taka območja so predvsem območja drugega in tretjega izhlapevanja ter zbiralnikov nasičenih slanice (rezervoarjev), zato so potrebna stalna vzdrževalna dela, le-ta pa so omejena na ugodne vremenske razmere, zato jih je potrebno skrbno in dolgoročno načrtovati. Na večjih in lažje dostopnih nasipih se izvajajo strojna zemeljska dela, na manjših, za mehanizacijo nedostopnih nasipih, pa se dela izvedejo ročno. Vzdrževalna dela opravljajo vzdrževalci, včasih jim priskočijo na pomoč še vodarji in solinarji, ki delajo predvsem na zemeljskih delih pretočnih kanalov in zamenjavi dotrajanih zapornic.

Med redno vzdrževanje sodijo še popravila in zamenjave kolskih tirov, lesenih brvi ter vzdrževanje in popravilo vagonov (vagonetov). Med tem pa v mizarski delavnici popravljajo in izdelujejo solinarsko orodje (taperine, gavere, palote ...) ter vso opremo za zamenjavo na območju kristalizacije (vodila, krila, zapore, pretočna korita ...) in bazenov za izhlapevanje (vodila, krila, zapore).

GRAFIČNE PRILOGE

Karta 1. Krajinski park Sečoveljske soline. Varstvena območja.

6. 3. 2022

MEJA PARKA

PRVO VARSTVENO OBMOČJE

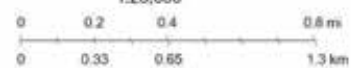
DRUGO VARSTVENO OBMOČJE

TRETJE VARSTVENO OBMOČJE

OBMOČJE MEJE RAMSAR IZVEN SEDANJE MEJE KPSS (PO ARBITRAŽI)

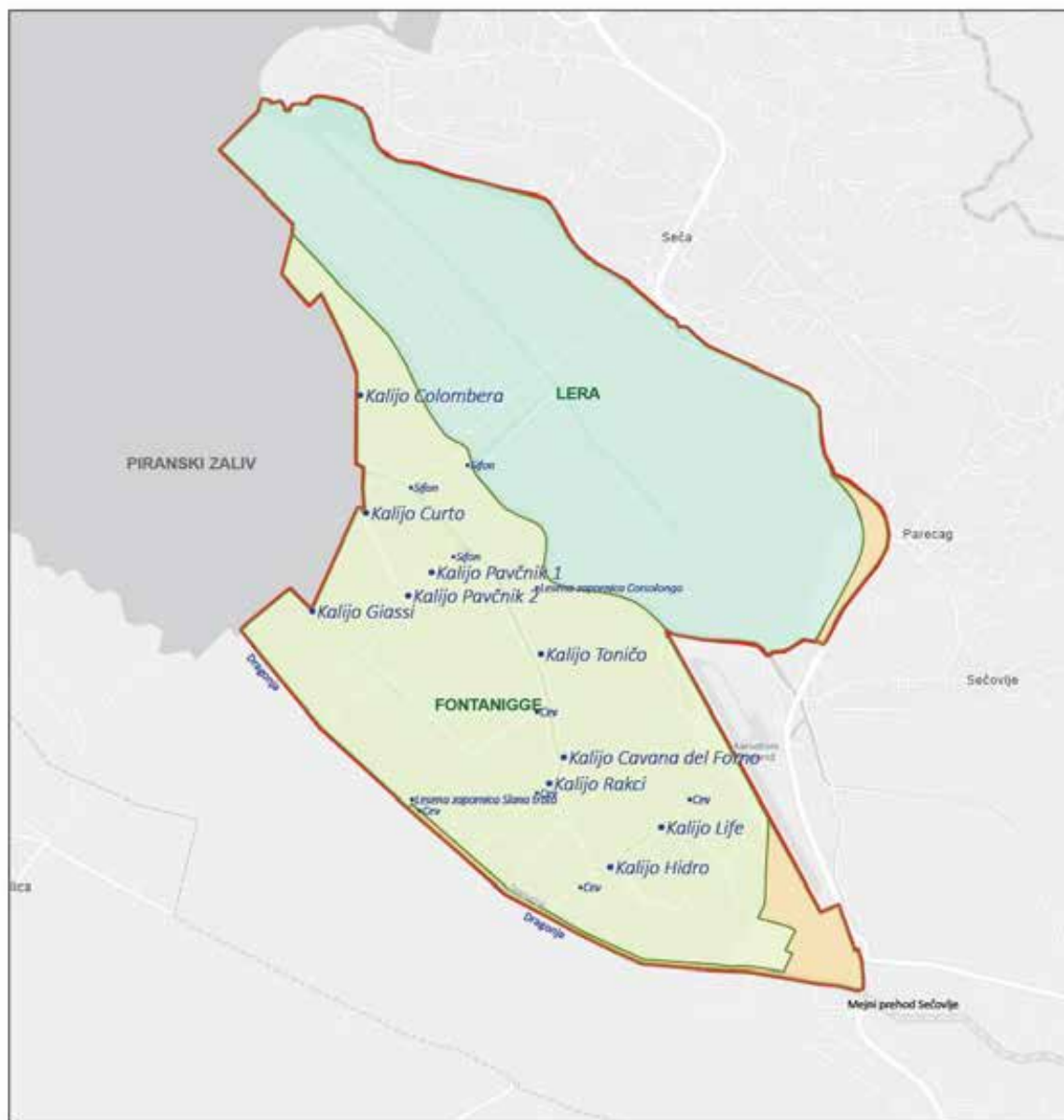
OBMOČJE MUZEJA SOLINARSTVA

1:25,000

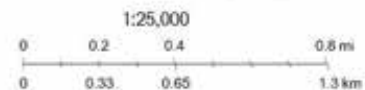
Earl, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METI/USA, USGS

Karta 2. Krajinski park Sečovelske soline. Prikaz zaporničnih sistemov (kalijev) z imeni, sifonov in cevi, ki se uporabljajo na območju Fontanigge za vzdrževanje vodnih režimov in zagotavljanja ugodnih razmer za živali, rastline in habitate.

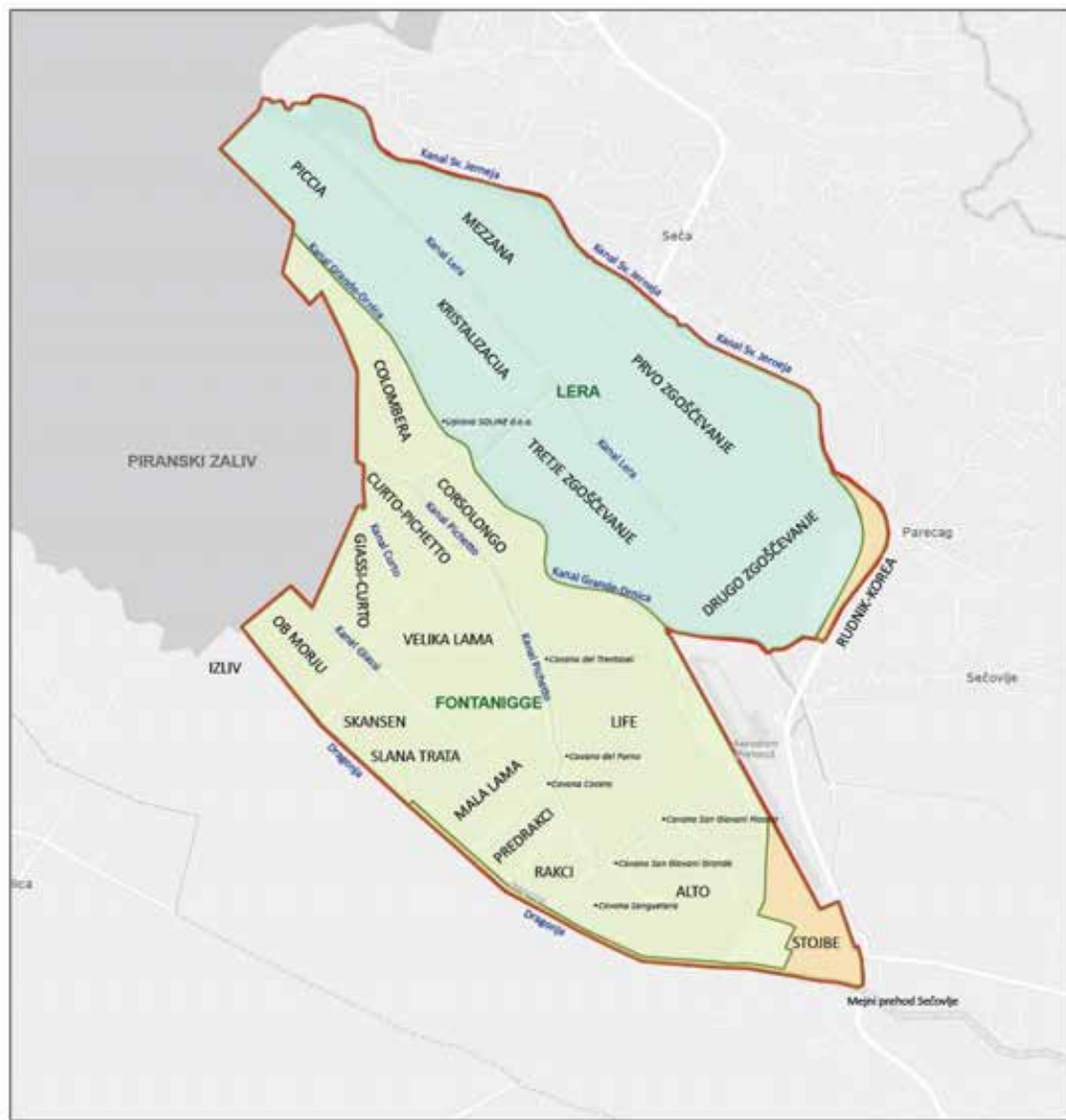

8. 3. 2022

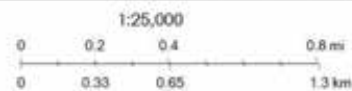
MEJA PARKA

Karta 3. Krajinski park Sečoveljske soline. Toponimi posameznih območij ter nekatera ledinska imena delov solin in kanalov.

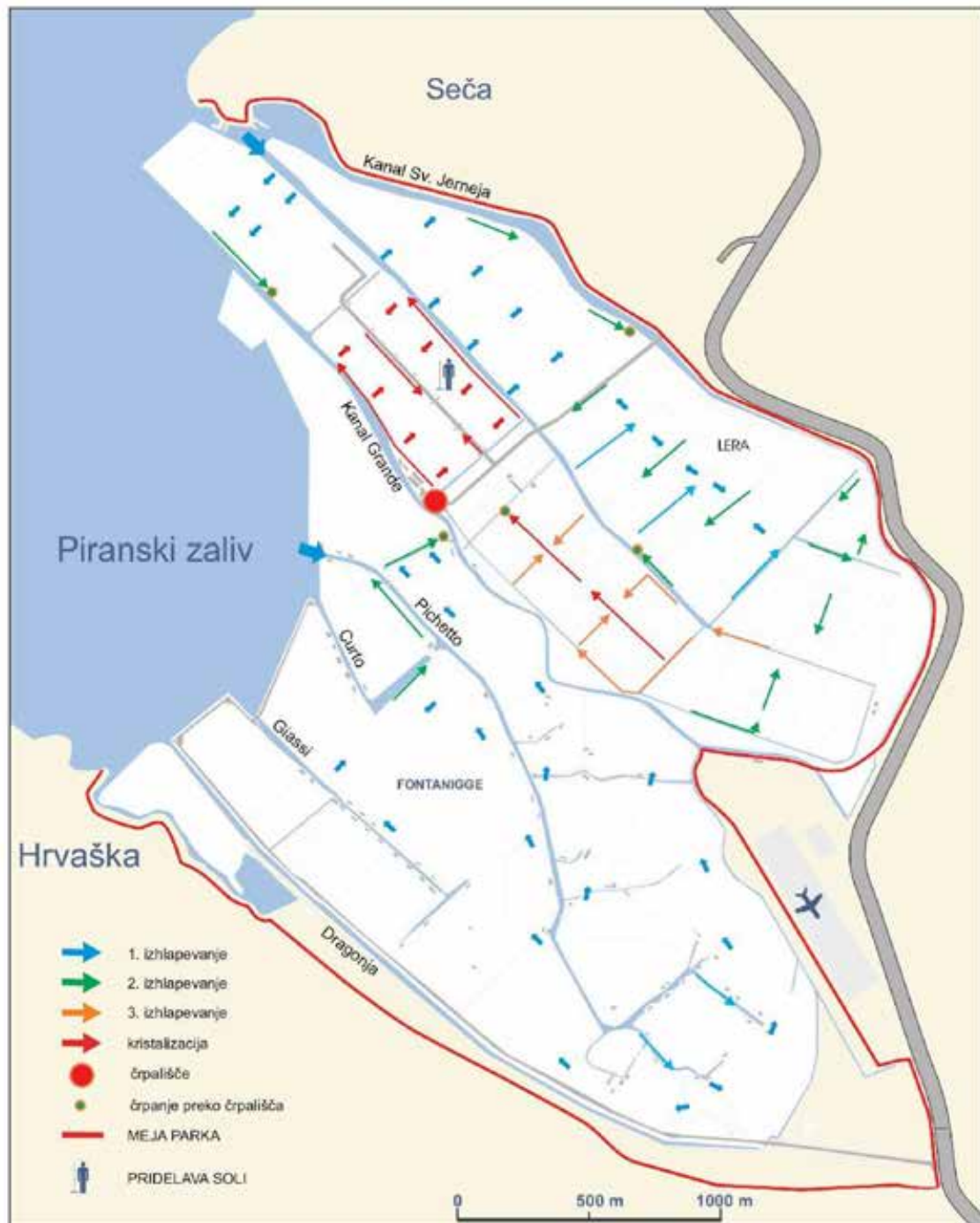

8. 3. 2022
 MEJA PARKA

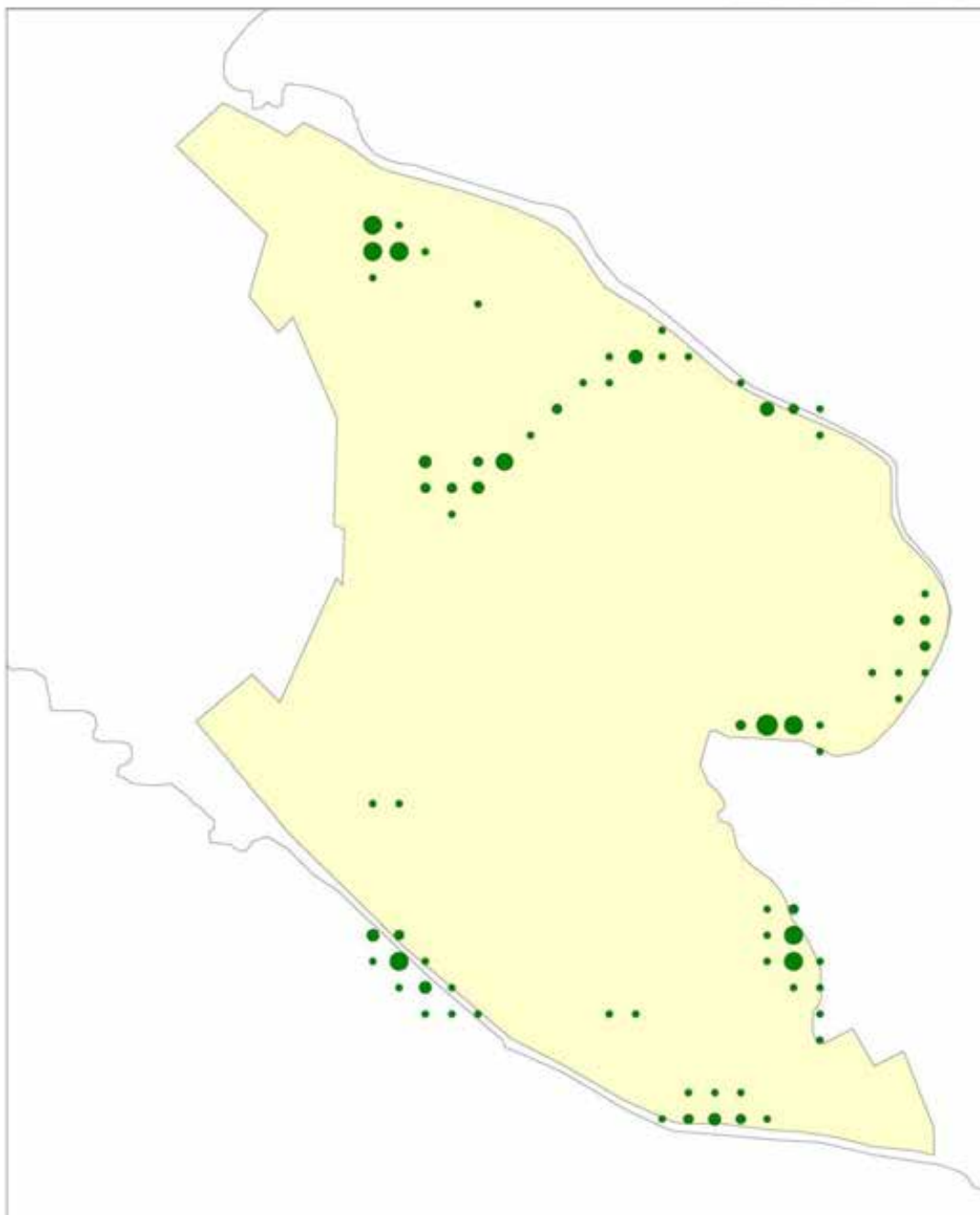

Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METNADA, USGS

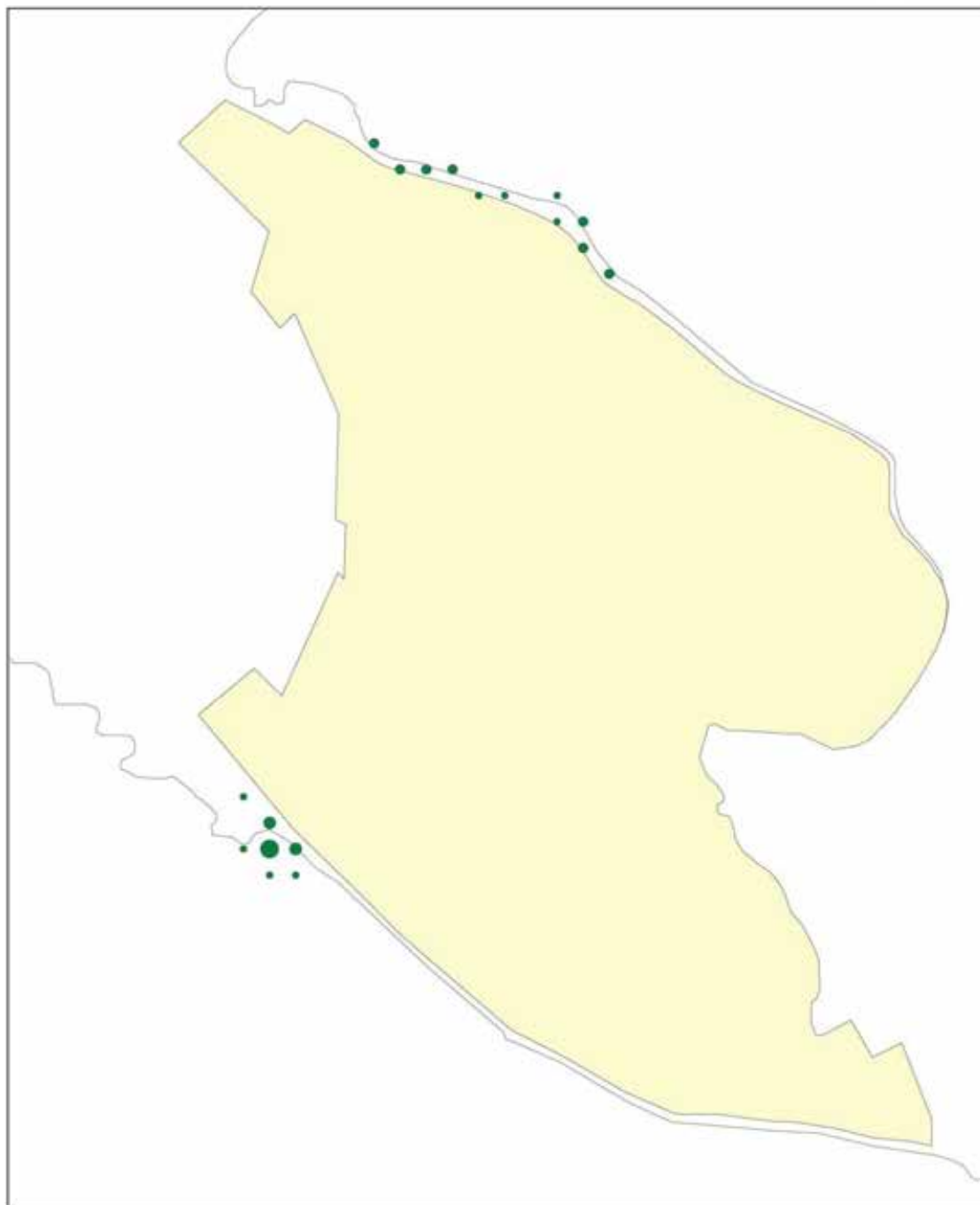
Karta 4: Pretoki vod in uravnavanje notranjih voda pri zgoščevanju za potrebe solinarstva.

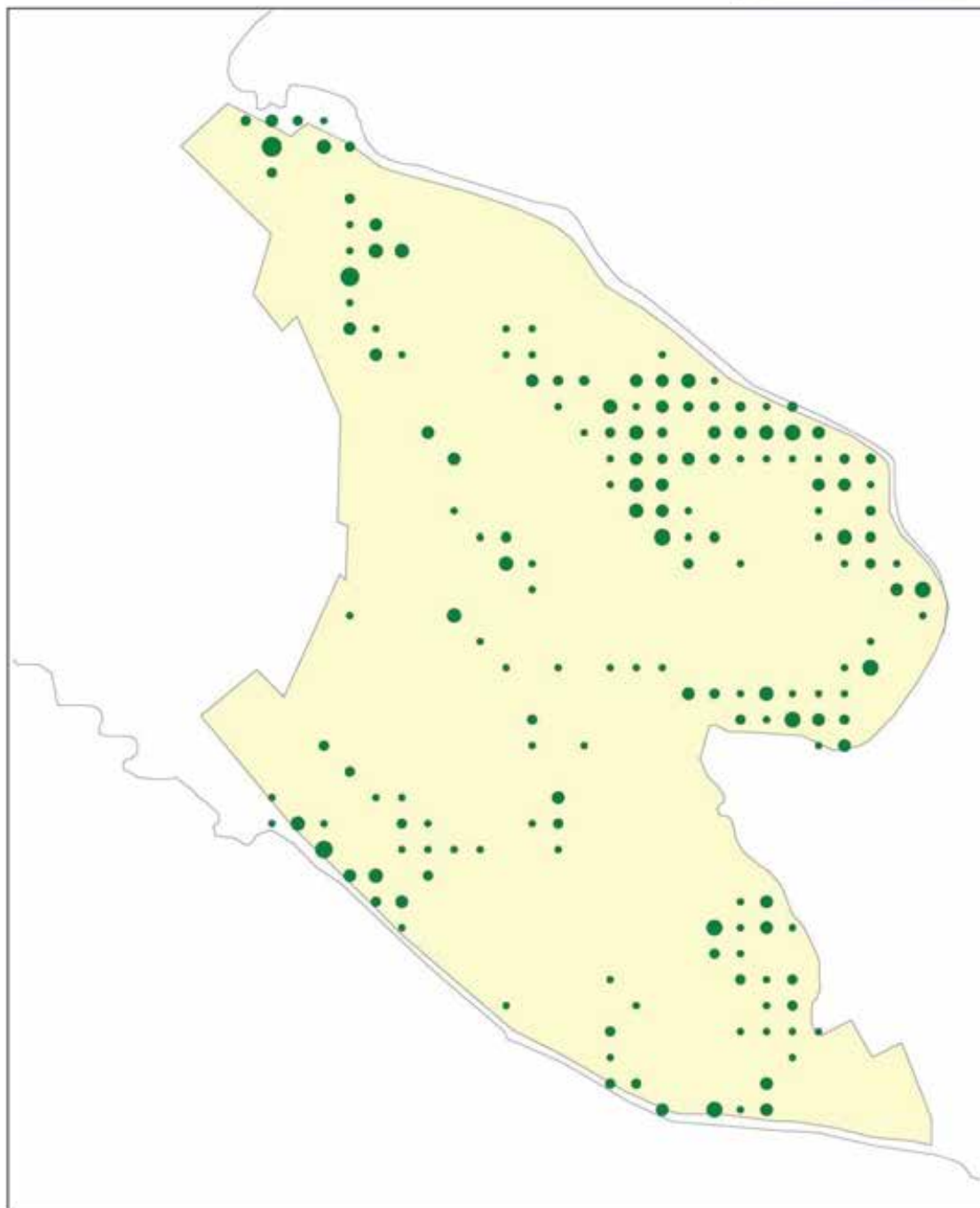
Karta 5a: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju (stanje 2018) - Sredozemska slana travišča *Juncetalia maritimi* Nat.2000 code 1410. UTM 1x1 km.

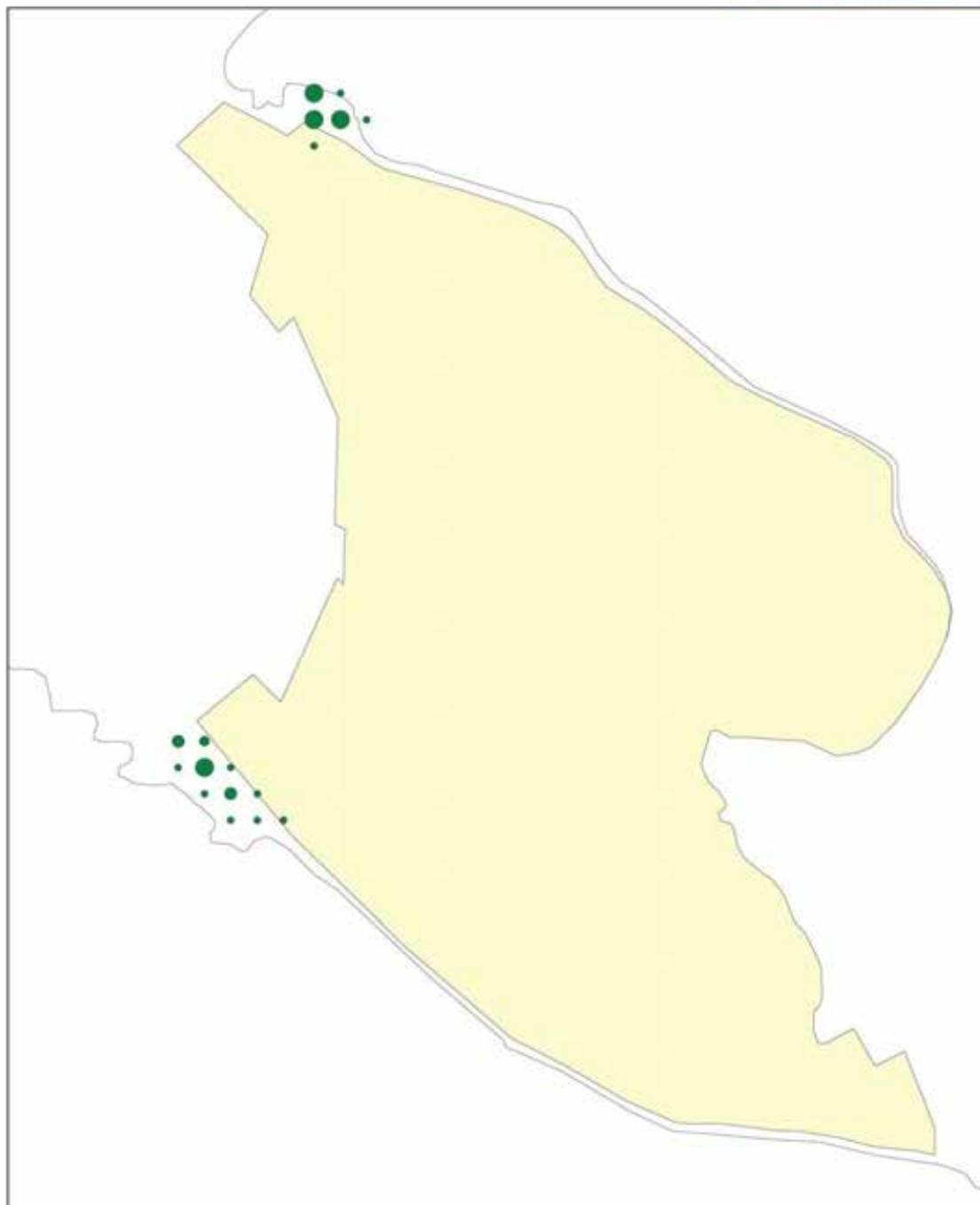
Karta 5b: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju (stanje 2020) - Sestoji metličja *Spartinion maritimae*. Nat.2000 code 1320. UTM 1x1 km.

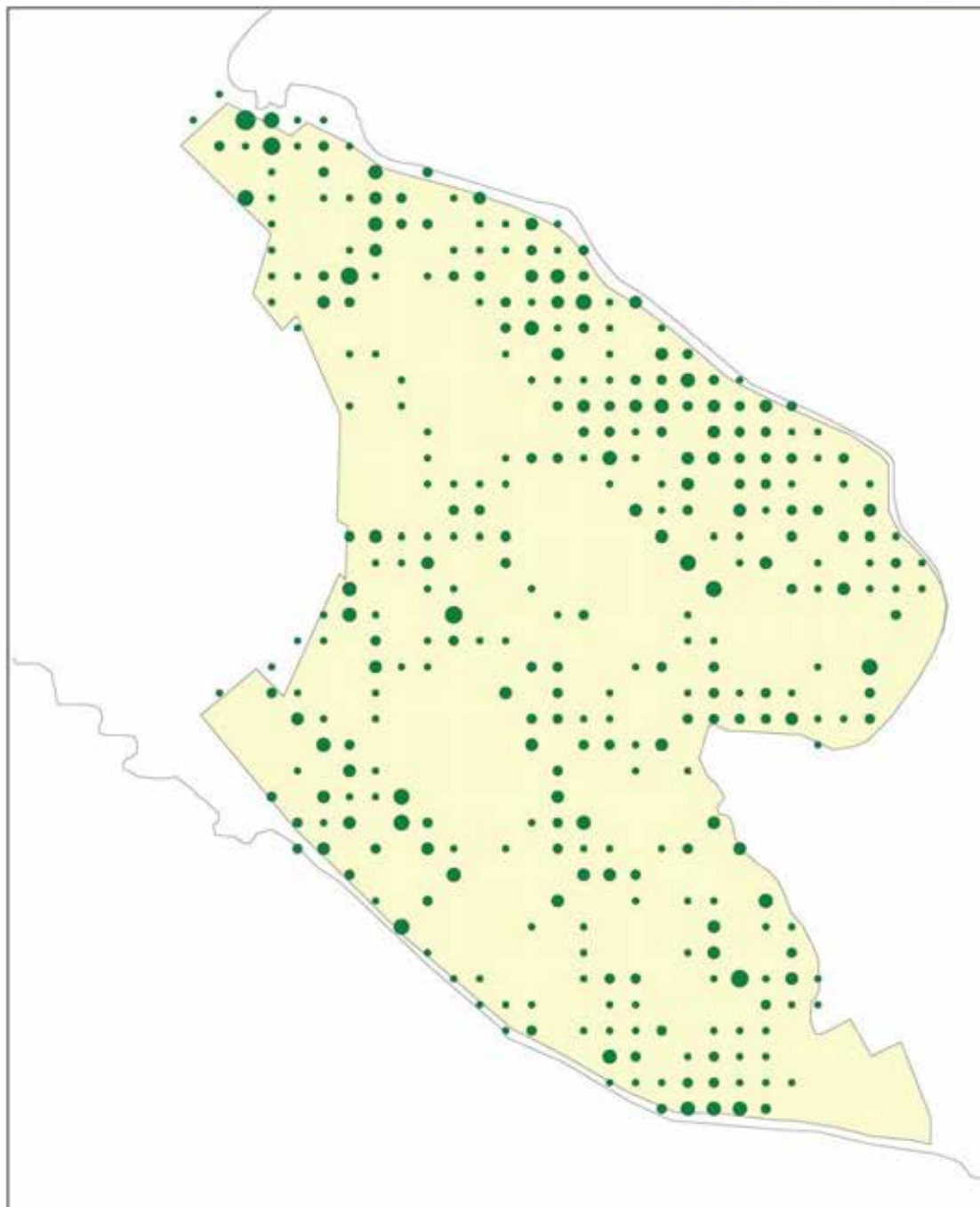
Karta 5c: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju (stanje 2017) - Pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku. Nat.2000 code 1310. UTM 1x1 km.

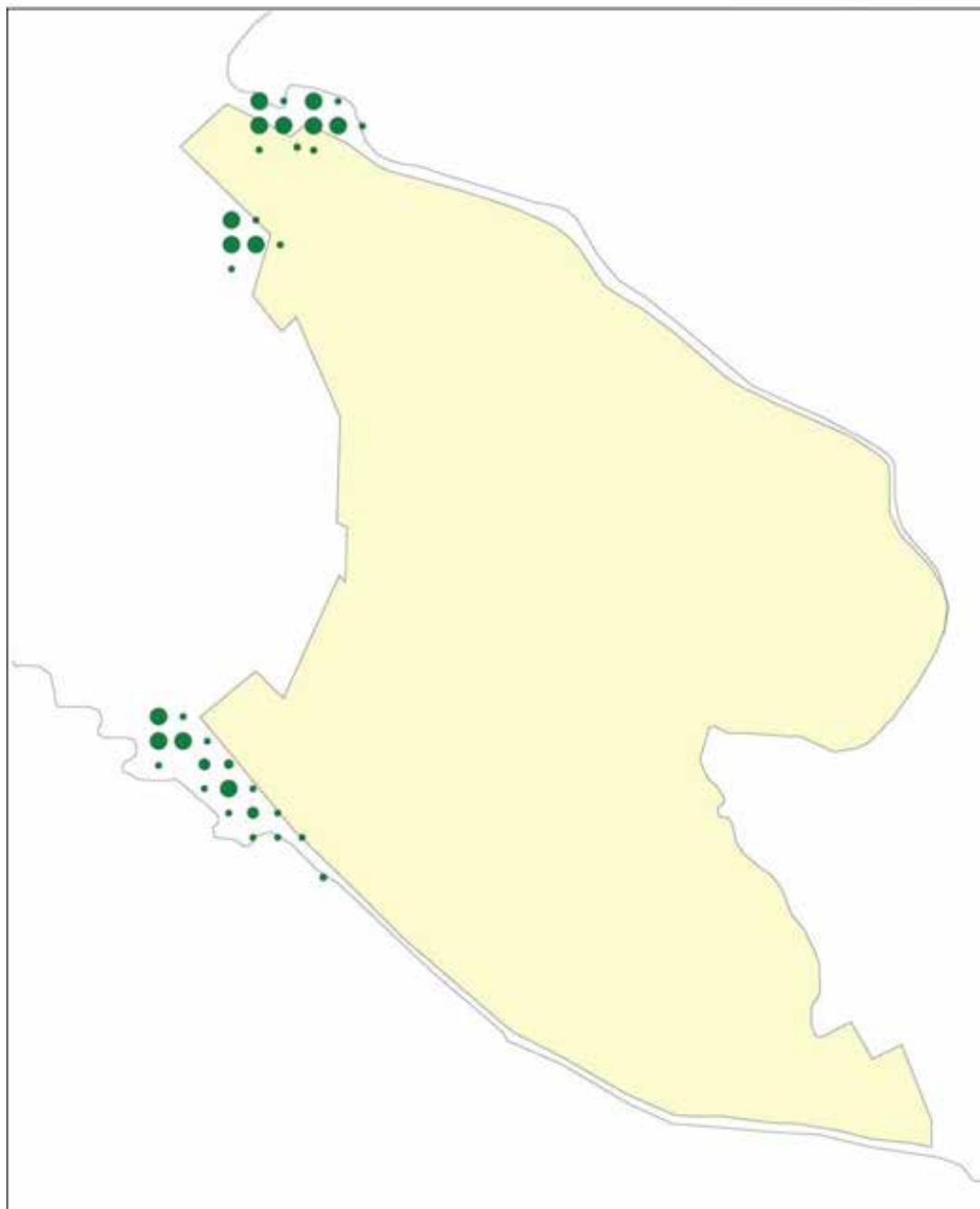
Karta 5č: Muljasti in peščeni položi, kopni ob oseki. Nat.2000 code 1140.
UTM 1x1 km.

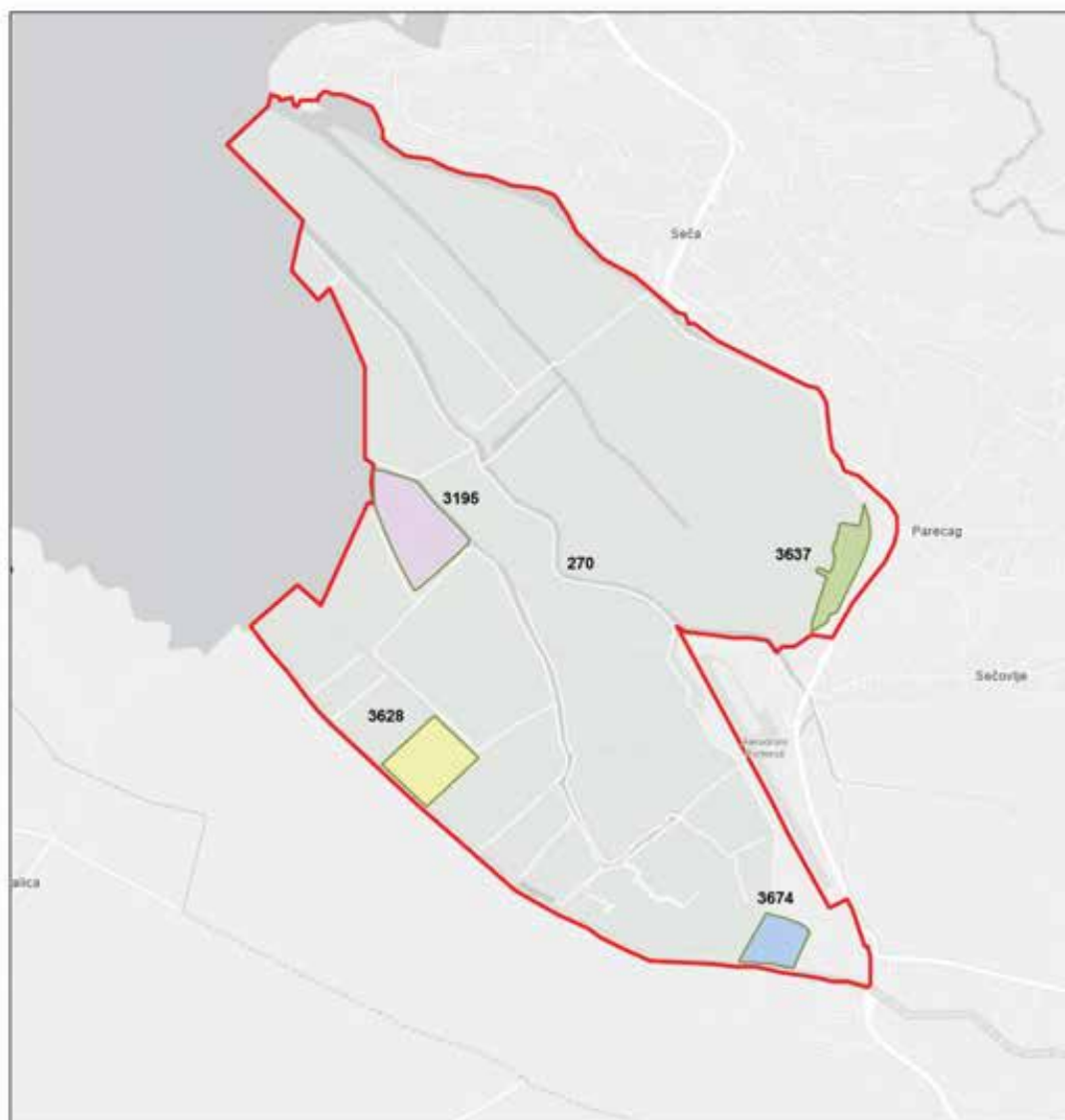
Karta 5d: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju (stanje 2014) - Sestoji slanljubnega grmičevja *Sarcocornetea fruticosi*. Nat.2000 code 1420. UTM 1x1 km.

Karta 5e: Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju (stanje 2016) - Estuariji Nat.2000 code 1130. UTM 1x1 km.

Karta 6. Krajinski park Sečoveljske soline - naravne vrednote.

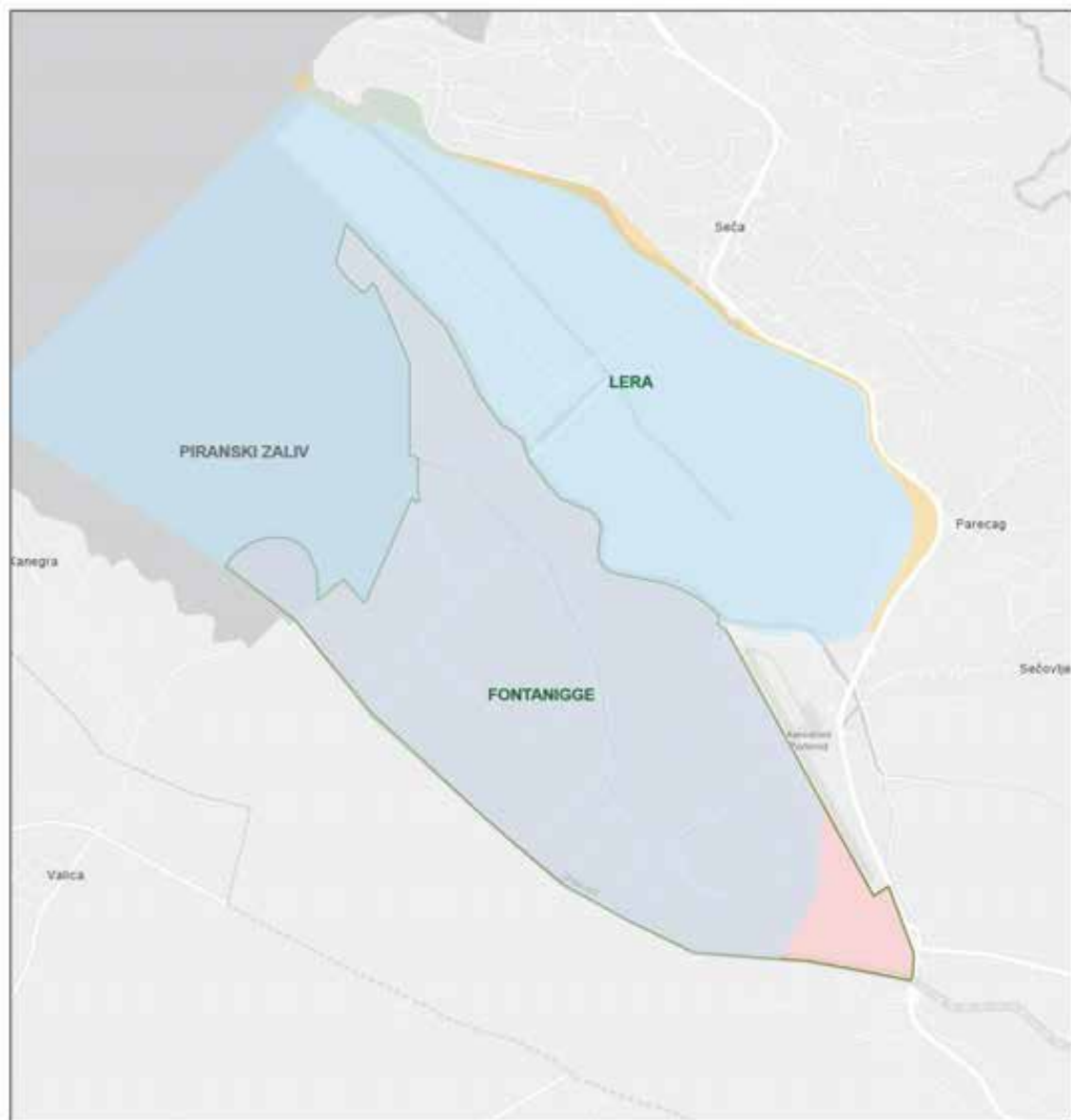
7. 3. 2022

- SEČOVELJSKE SOLINE (ID št. 270)
- SEČOVLJE-STOJBE (ID št. 3674)
- SEČOVLJE-OB RUDNIKU (ID št. 3637)
- SEČOVLJE-CURTO PICHETTO (ID št. 3195)
- SEČOVLJE-STARE SOLINE (ID št. 3628)

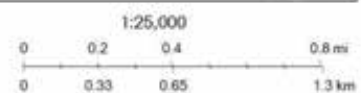
1:25,000
0 0.2 0.4 0.6 mi
0 0.33 0.65 1.3 km

Elri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METIHAUSA, USGS

Karta 7. Posebno varstveno območje - območje Natura 2000.

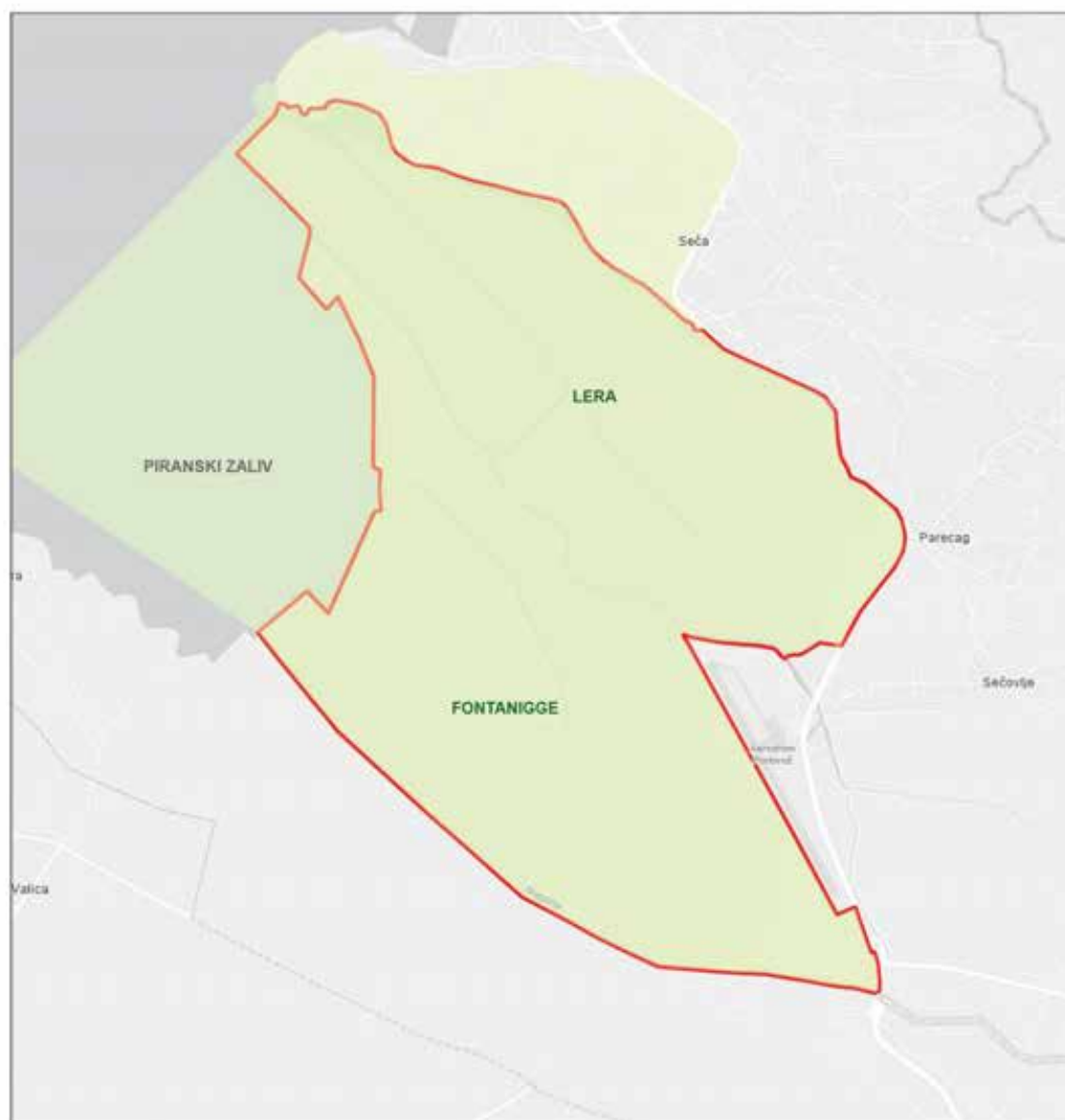
10. 3. 2022

- SEČOVELJSKE SOLINE (SPA, ID št. 5000018)
- SEČOVELJSKE SOLINE IN ESTUARIJ DRAGONJE (SAC, SCI, ID št. 3000240)
- KANAL SV. JERNEJA (SAC, ID št. 3000239)

Map, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METANASA, USGS

Karta 8. Ekološko pomembno območje (EPO) Sečoveljske soline s Sečo (ID št.75200).

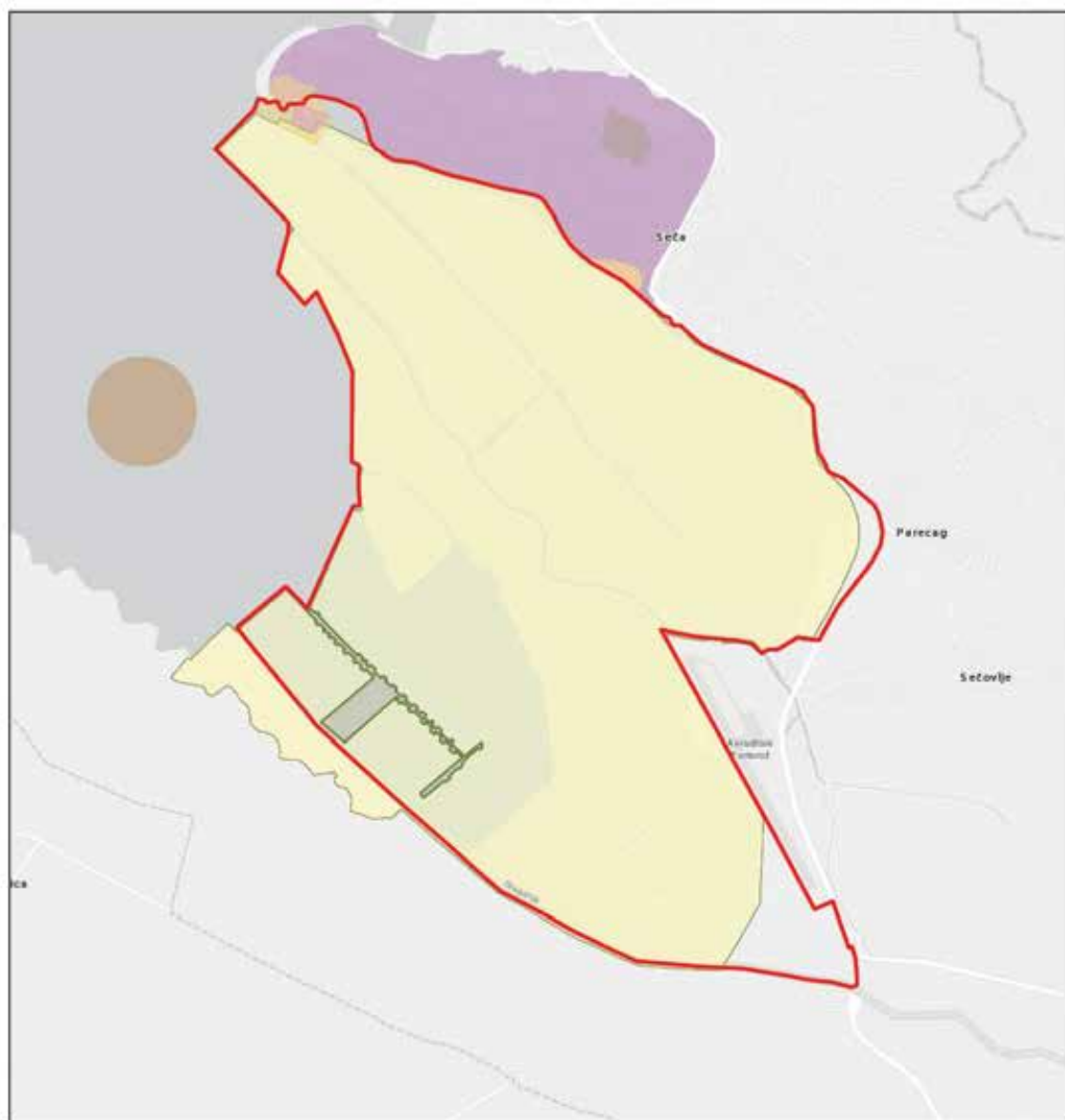

7. 3. 2022
MEJA PARKA

1:25,000
0 0.2 0.4 0.8 m
0 0.33 0.65 1.3 km

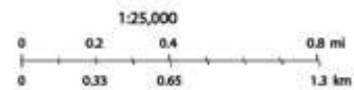
Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METI/NASA, USGS

Karta 9. Kulturna dediščina v parku.

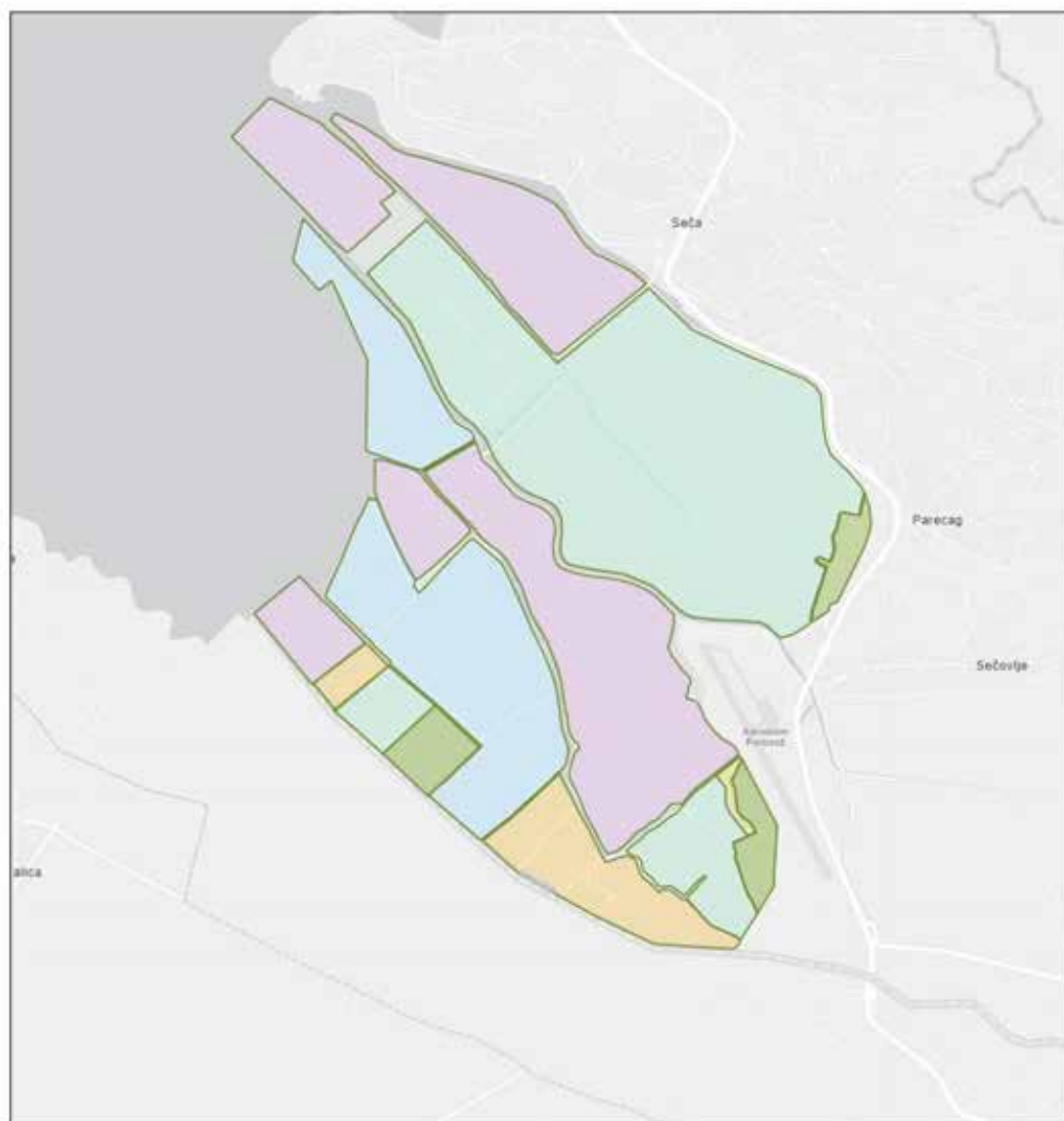
B. 3. 2022
eVRD_D48

- Sečovlje - Muzej solinarstva v Sečoveljskih solinah, spomenik državnega pomena (EŠD 13697)
- Sečovlje - Sečoveljske soline, spomenik lokalnega pomena (EŠD 7869)
- Seča - Arheološko najdišče sv. Marija na Seči (EŠD 28337)
- Seča - Naselje (EŠD 28337)
- Seča - Tovarna Začimba (EŠD 28133)
- Seča - Villa maritima Rt Seča (EŠD 26281)
- Seča - Škver (EŠD 25999)
- Sečoveljski zaliv - Tovarna ladja Sečovlje (EŠD 29387)
- MEJA PARKA

Esri, HERE, Garmin, GeoTechnology, Inc., MITIPASA, USGS

Karta 10. Ureditev notranjih voda. Z različnimi barvami so označena območja z različnim vodostajem med letom.

6. 3. 2022

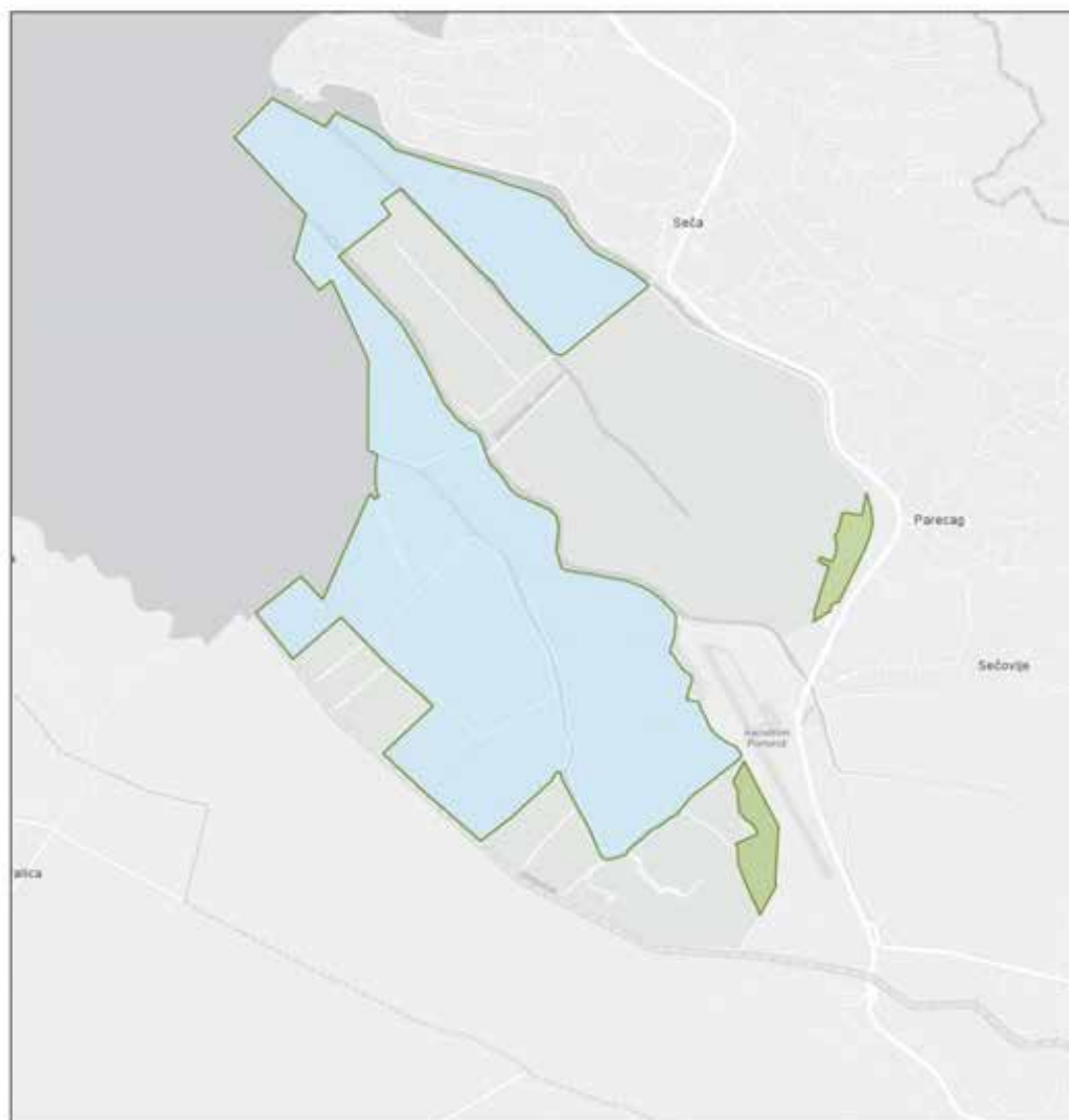
1:25,000

0 0.2 0.4 0.8 m
0 0.33 0.65 1.3 km

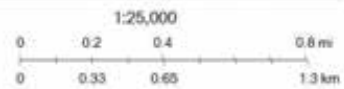
- VSE LETO 30 CM VODE
- VSE LETO VSAJ 10 CM VODE
- OBČASNO BREZ VODE
- OBMOČJA SUHIH BAZENOV
- OBMOČJA SLADKE ALI SOMORNE VODE, KI OBČASNO PRESAHNEJO

Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METI/NASA, USGS

Karta 11. Ureditev voda med prezimovanjem ptic. Območja prezimovanja morajo biti v času prezimovanja zalita z morskovo vodo. Območja, ki so odvisna od deževnice lahko v poletnem času povsem presahnejo.

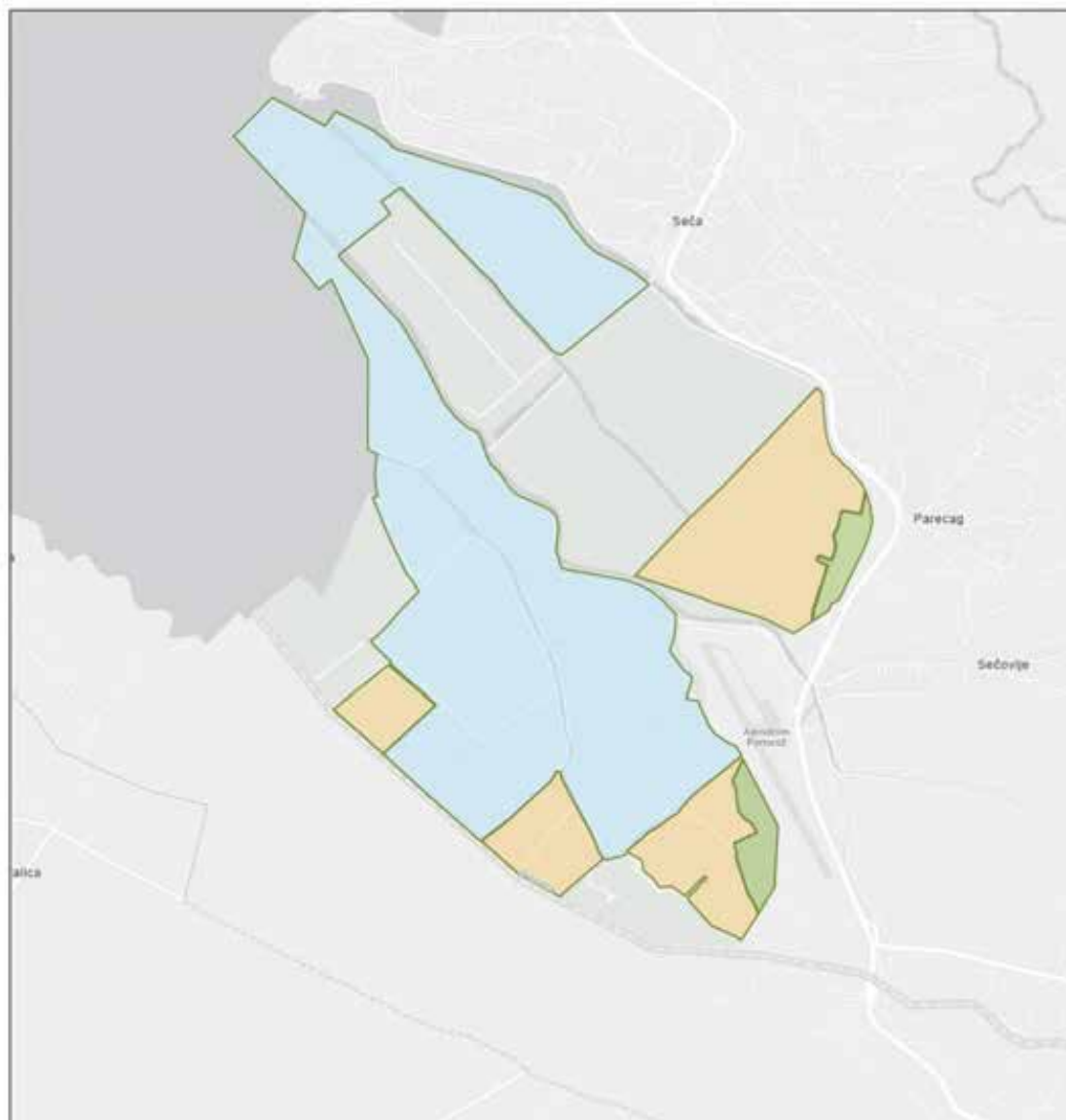
6. 3. 2022

- OBMOČJA, KI MORAJO BITI ZALITA Z VODO MED PREZIMOVANJEM
- OBMOČJA ODVISNA OD DEŽEVNICE

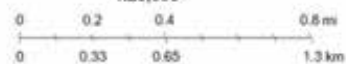
Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METI/ANSA, USGS

Karta 12. Ureditev voda med gnezditvijo ptic.

6. 3. 2022

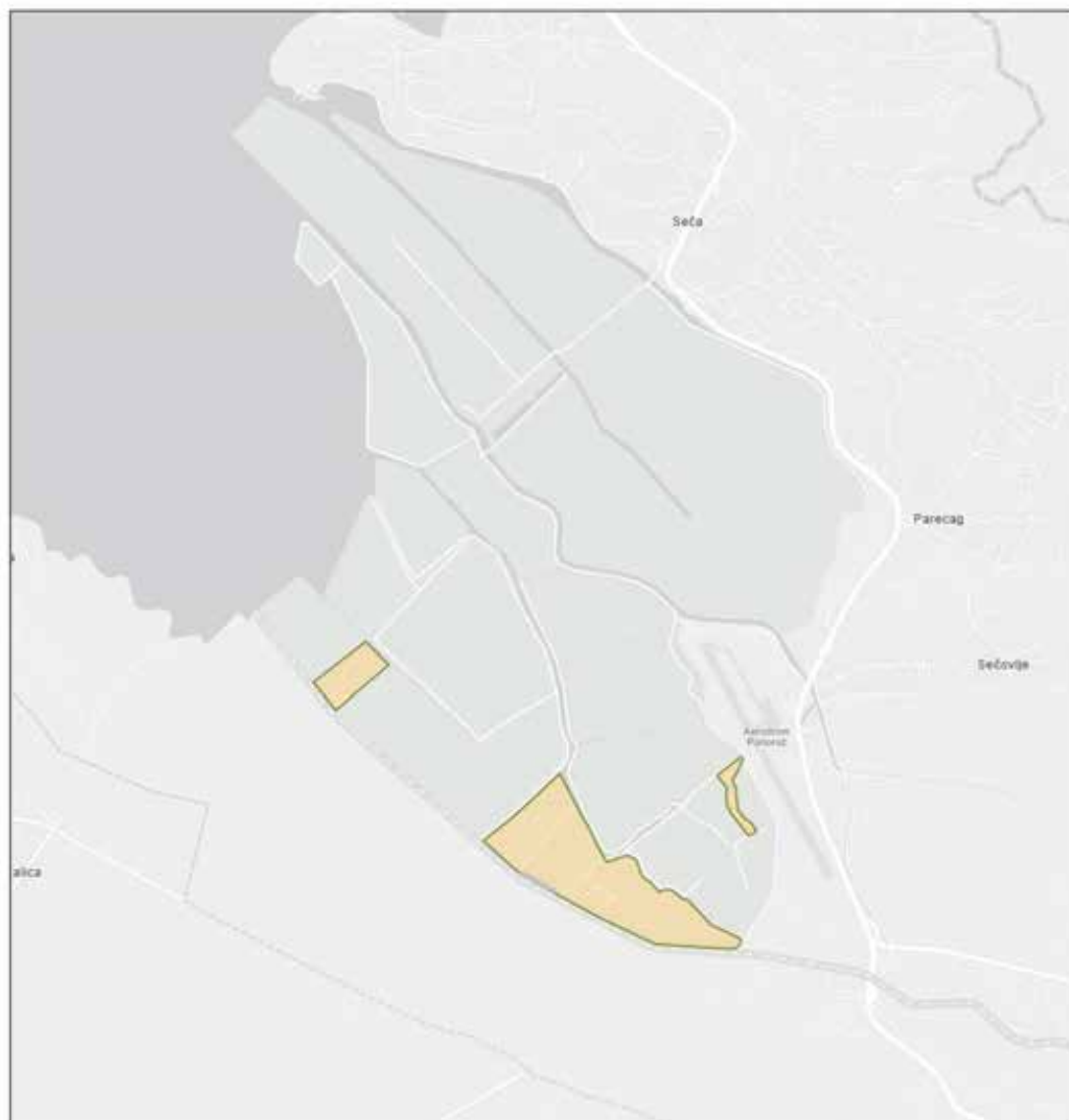
1:25,000

- OBMOČJA, KI MORAJO BITI V ČASU GNEZDITVE POD VODO
- OBMOČJA, KI SO OBČASNO ZALITA Z VODO
- OBMOČJA ODVISNA OD DEŽEVNICE

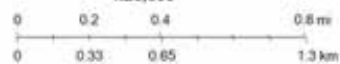
Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METI/ANSA, USGS

Karta 13. Suha območja brez vode (okopnine), v katerih je lahko občasno deževnica ali morska voda. Ta območja so namenjena zagotavljanju ugodnega ohranitvenega stanja nekaterih pomembnih habitatnih tipov (1420, 1310, 1410).

6. 3. 2022

1:25,000

 OKOPNINE

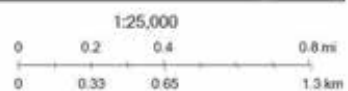
Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METI/NASA, USGS

Karta 14. Obiskovanje parka 2022.

9. 3. 2022

- UČNA POT SALTWORKS
- PEŠPOT
- KOLESARSKA POT
- - - ELEKTRIČNI VLAK
- - - ELEKTRIČNO VOZILO SPA

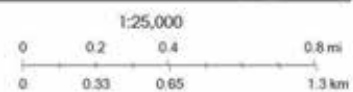
©2019 HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METI/MASA, USGS

Karta 15. Obiskovanje parka 2025.

9. 3. 2022

- UČNA POT SALTWORKS
- PEŠPOT
- ⋯ KOLESARSKA POT
- - - ELEKTRIČNI VLAK
- - - ELEKTRIČNI VLAK LERA-FONTANIGGE
- - - ELEKTRIČNO VOZILO SPA

Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METNUSA, USGS

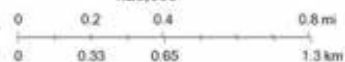
Karta 16. Obiskovanje parka 2030.

9. 3. 2022

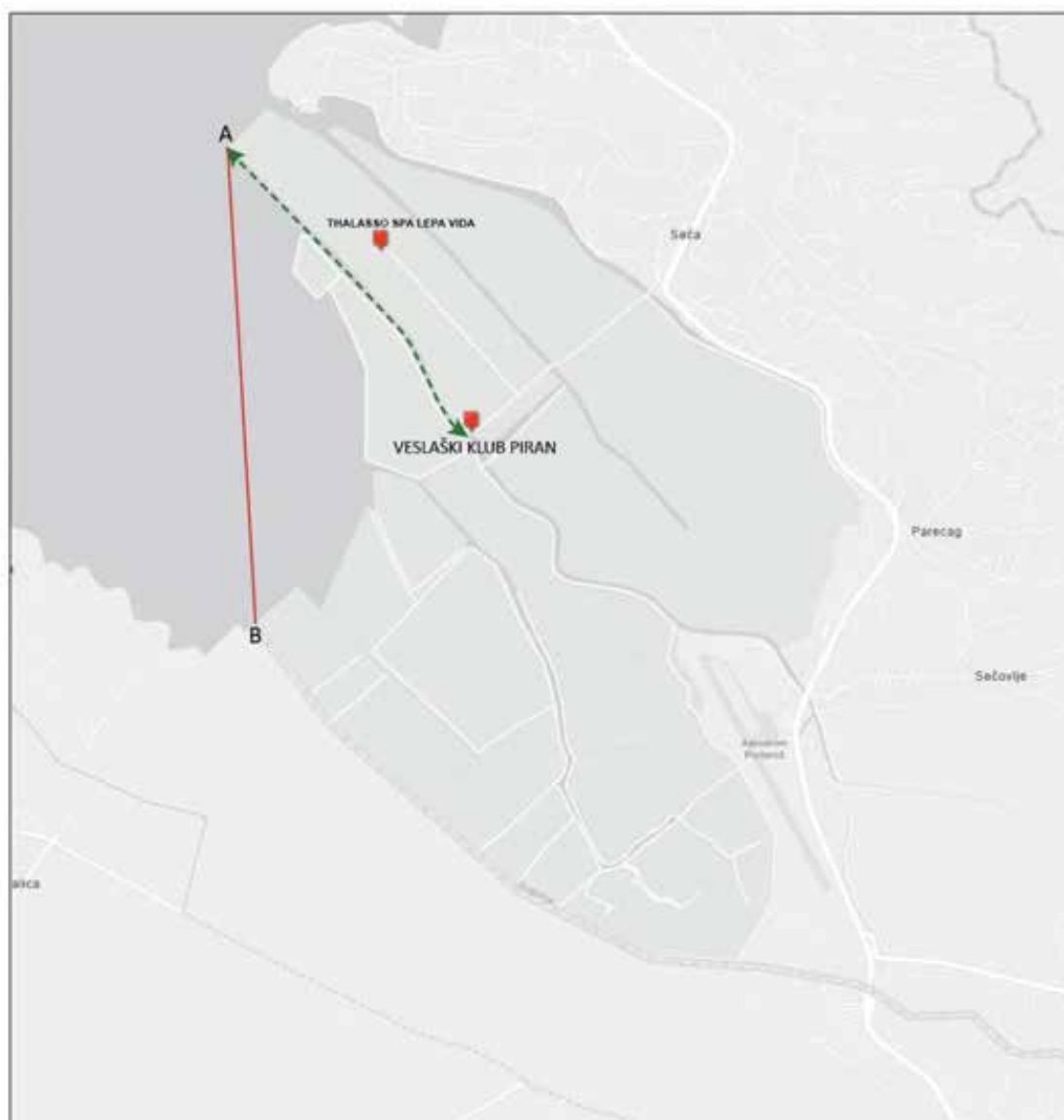
1:25,000

- UČNA POT SALTWORKS
- PEŠPOT
- ⋯ KOLEŠARSKA POT
- - - ELEKTRIČNI VLAK
- - - ELEKTRIČNI VLAK LERA-FONTANIGGE
- - - ELEKTRIČNO VOZILO SPA
- - - ELEKTRIČNO PLOVILO

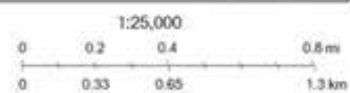
Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METYNASA, USGS

Karta 17. Rekreatijske dejavnosti in turizem. Z rdečo je označena razmejitvena črta območja kajtanja (A-B). Vzhodno od te črte kajtanje in drugi vodni športi niso dovoljeni.

6. 3. 2022

- - - TRASA VESLANJA
- RAZMEJITVENA ČRTA OBMOČJA KAJTANJA

Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METI-NASA, USGS

Karta 18. Kmetijske površine, travišča in grmišča.

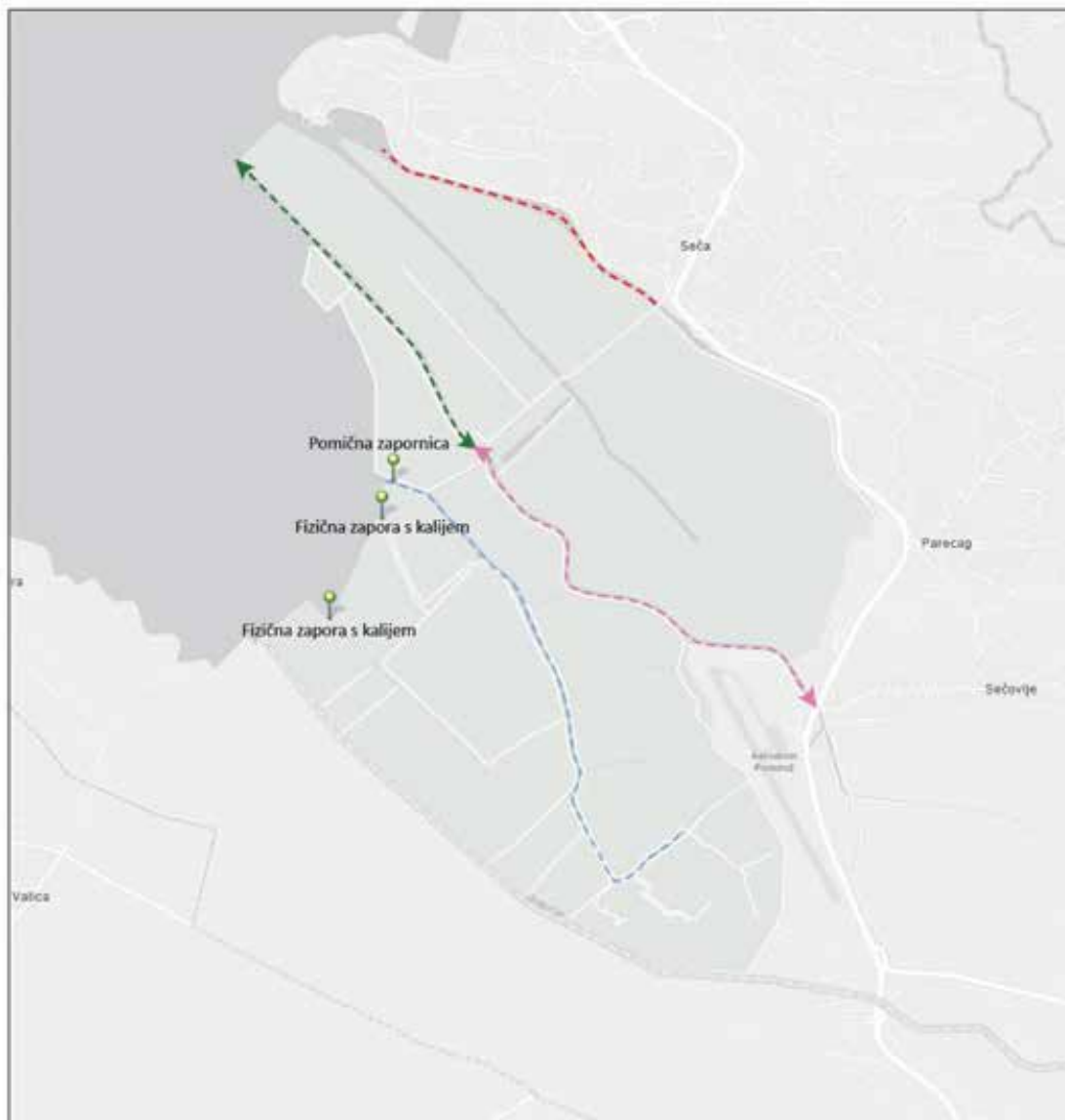
6. 3. 2022

- KMETIJSKE POVRŠINE
- TRAVIŠČA IN GRMIŠČA

1:25,000
0 0.2 0.4 0.8 mi
0 0.33 0.65 1.3 km

Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METI/NASA, USGS

Karta 19. Plovne poti in kanali.

7. 3. 2022

- DEL KANALA GRANDE, KJER SE IZVAJA PLOVBA
- DEL KANALA GRANDE, KJER SE PLOVBA NADALJUJE DO PRIVEZOV LOKALNIH PREBIVALCEV V SEČOVLIJAH
- KANAL PICHETTO, V KATEREM SE IZVAJA PLOVBA ZARADI NARAVOVARSTVENEGA NADZORA
- OBMOČJE UREJANJA LOKALNEGA PRISTANIŠČA

1:25,000
0 0.2 0.4 0.8 mi
0 0.33 0.65 1.3 km

Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METNUSA, USGS

Karta 20. Privezi.

7. 3. 2022

- LOKALNO PRISTANIŠČE V KANALU SV. JERNEJA
- ZAČASNI PRIVEZI ZA OBISK PARKA (MAX. 60 PLOVIL)
- KOMUNALNI PRIVEZI ZUNAJA PARKA (MAX. 20 PLOVIL)

1:25,000
0 0.2 0.4 0.6 m
0 0.33 0.65 1.3 km

Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., METINASA, USGS